

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

Liber Bibliothecae Academicae
publicae Senkenbergianae.
Rep. No. Hs. 79

Gr. Universitäts-

Handschrift Nr. 79

Von den Benutzern unserer Handschrift
die von ihnen veröffentlichten Abdru
Auch sonstige Veröffentlichungen über
sie bezüglichen Mitteilungen, namentl
Katalogs ergänzen, sind wertvoll für
Für die Herstellung von Nachbildunge
theksverwaltung.

Die Benutzung

Zeit der Benutzung	Benutzer (Voller Name mit Stand und Wo
1881 April 11 – Aug. 11.	Prof. Franz Bull
1885 Febr. 23 – März 11	Prof. Gorrin Friedm [jetzt (1907) in Marburg a
1901 Sept. 1	stud. phil. Dresche
1914 Juli 14 – 16.	Grossherzogl. Ba Landesbibliothe
1919 Jan 10. 11. u. 13.	Dr phil Rosy aus Frankfurt
1931 Jan. 28	Univ.-Profess Dr. Karl Kalkstei Giessen.

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

fol. 1.

Monasterij Weingartensis. A° 1630.

MS No 233

LIBER HISTORIARUM PHILIPPICARUM TITI
IUSTINI MUNDI ORIGINES ET TERRARUM SITUS

PRIMO VOLUMINE CONTINEN

tur haec imperium assyriorum anno rege
usq. ad sardanapalum. post quem translatum
est per orospacem ad medos. usq. ad ultimum regem
astyagem. q. is a nepote suo cyro pulsus regno. & per eŝ regno
potitus. ut ero et solis diae regi bellum tulit cyrus. uictumq.
coepit. hic in excessu dictae oligarum. & ionicarum urbi
um situs. originesq. lydorum et in italia tuscorum. post
cyrum filius cambises aegyptum domuit. repertaq. aegyp
ti origines urbium. extincto cambise darius occisis magis.
regnum persicum accepit. captaq. babylone bella scythica
moliturs est. PROLOGUS LIBRI SECUNDI V V.

Secundo uolumine continentur haec. scythiae & ponti situs.
originesq. quum scythae. usq. ad bellum quo est inde pulsus
darius. qui post hanc fugam graeciae bellum intulit. per da
tim & tisaphernem. gd soli athenienses. sus tenuere. hic origines
athenarum repertae. & reges usq. ad pisistrati tyrannidem.
quae extincta ratione uincere per sas. ut mortuo dario. fili
us eius xerxes bellum graeciae intulit. ac repertae originer
tyriae. expulsoq. graeciae xerxe bellum ab athenien sibus

translatum in asiam usq· ad xerxē interitum PROLOGUS LIBRI III·

Tertio uolumine continentur haec· ut mortuo xerxē filius artaxerxē pulsus interfectorem patris artabanum bellum cum defectore aegypti habuit· primoq· dux ei ac themens uictus est· mox per agabazum aegyptum recepta· ut graecis cum rege pacificatus bella inter ipsos orta sint· inde rep& itp peloponensium originem· ut abherculis posteritas dorico populo sit occupata· deinde bella argolica & messenia coalitaq· sicyone & corinthio tyranni bellum civitatu & q athenienses primo cum boetis· dein cum peloponnesiis gesserunt·

Quarto uolumine continentur· PROLOGUS· LIBRI· QUARTI·

res siculae· ab ultima origine usq· ad deletam syracusis athenien sium classem· PROLOGUS LIBRI· QUINTI·

Quinto uolumine continentur haec· bellum inter athenienses & lacedaemonios· quod decelei cum uocatur· usq· ad captas athenas· ut expulsi sunt athenis· xxx tyranni· bellum quod lacedae monii in asia cum artaxerxe gesserunt propter gryllum unum· hinc repetitum in excessu cyri cum fratre bellum· & graecorum qui sub eo militauerunt· PROLOGUS· LIBRI· SEXTI·

Sexto uolumine continentur haec· bellum lacaedaemoniorum gestum in asiam· psias cum profectis ducib· belli dercylide & agesilao· usq· ad proelium navale in aegis· factum nicolo· quo victus illis athenienses repe tere imperium· dein bellum corinthiacum· & bellum boeoticum· quo

euctryx & mantinae uicti spartania misere imperium in thessalia.
deinde iasonis & pillum alexandri eprrei coalitum atq. extinctū
imperium. tum sortia bellū gestum aduersus athenienses achaeos &
ephodius & bizantios. transitus hic ad res macedonicas. PR. LIB. VII.

Septimo uolumine continentur origines macedonicae. regesq. a
conditore gentis caruno. usq. ad magnū philippum ipsius phi
lippi res gestę usq. ad captam urbem motonen. additae in excer
sū yllyriorum & poenorum origines. PROLOG. LIB. OCTAVI.

Octauo uolumine continentur res gestę philippi magni. post
captum urbem mothonem. a principio belli focensis quod
sacrum uocant. usq. ad finem eius inter fectumq. huic bellum
quam philippus cum calchidiis urbibus gessit. quarum clari
simam deleuit olynthon. ut illyrici reges ab eo uicti sint. & thracia
atq. thessalia subactae. & rex epiro dicitur alexander electo aryp
pa & frustra per inchoa oppugnata. PROLOG. LIBRI NONI.

Nono uolumine continentur haec. ut philippus a per inthio
summotus. byzantii origines. acarnus obsidione summotus philip
pus scythiae bellum intulit. repetitae inde scythicae res. ab his
temporibus in quibus illa prius finieramus quae ad philippi bellū
cum athenis scythiae rege gessit. Vnde reuersus graeciae bellū intulit.
uictusq. cheroneae cum bellica pisea molir & pomaria classe cum duci
apausania occupatis angustiis nuptiarum filiae occasus est. priusquam

bella persica inchoar & repetitae res inde persicae ab dareo noto. cui
successit filius artarxerxes cognomine nemone. qui p frem cyrū victū
pulsaq. cui de pericon non adesse lacaedaemoniorū bellū cū euagora
rege casprio gessit origineq. cypri repetit. PROLOG LIB DECIMI

Decimo uolumine continentur psicae res. ut artarxerxes annemon
pacificatur cū euagora rege cyprio bellum aegyptium in urbe acae
comparatit. ipse incaduit victor effectorer inasia purpuratorq suor
psecutor primū dopanē pfectū paphlago naon origo repetitae.
deinde pfectū hellespontiario barzanem deinde insiria pfectum
armeniae oronta in omnib. q. victor decesserit filio successore ochon.
deinde occisor optimatib. sidon accepit. aegypto bellum ter intu
lit. ut p mortē ochi regnari tarsen. deinde reuersq cum alexandro
macedonum rege bello conflixit PROLOGVS LIBRI VNDECIMI

Vndecimo uolumine cōtinent res gestae alexandri magni usq. ad inte
rtitū regis pharii darii. dictaeq. excessu origines & reges cariae

Quodecimo uolumine cōtinent alexandri magni bella PRŌL LIB XII
bactriana & indicata. ad interitum eius dictaeq. in excessu res ap fec
to ei antipatro in gecia gestae & abarchida rege lacaedaemoniorū.
molloq. alexandro in media aquoq. ibi ē utq. cū exercitu deletus.
additae his origines italicae a populo lucanorum samnia cū sabinoq.
& ut zopirio nimi ponto cū exercitu perit. PRŌL LIB TERTIO DEC

Tertio decimo uolumine cōtinent hae. ut mortuo alexandro opti

matercastroꝝ ei ꝑuinciarū imperia sisꝫ partita ut ualerani qui abeode
lecti erant incolonias molte relectus illiri in greciā redire aphitone
sisꝫ del&i bellum lanfacū q; antipatē in greciā gessit. bellum
quo ꝑdiccas regē arrharetē occidit. occisus est. bellum quo eumener
neoptolemū & crattereon occidit. additae in excessū originer reger
q; quirenarum. PROLOGVS LIBRI QUARTI DECIMI.

Quarto decimo uolumine cōtinentē haec bellum inter antigonū & eu
menem gestum quem ut capadociae expulit antigonus. Sic frigiae
minore arrideum & clipon uictus in hellespontho nauali bello. repe
titum rursus bellum abeumene. par giraspidē quo uictus a antigono
interiit. ut in macedoniae cassander uicto poliperchonte ceptaq;
ad satorem in chiae matre alexandri olympiadinae obsessā interfecit.

Quinto decimo uolumine cōtinentē PROLOG. LIB. XV.
haec ut demetrius antigoni filius gaze uictus ē ab ptolomeo. ut
cassander in macedonia filium alexandri regis interfecit. ac alterū
poliperconta uter pro ptolomeum uicit. classe demetrius idemq; ad
obsidione rhodi sum motus est. repulsae in excessu origo hrodiorū.
unde digressus demetrius liberauit ac cassandro greciam. deinpatē
eius antigonus bellum cum lysimacho & seleuco habuit. repulsae
quam seleuchi regis & regis indie sandrocottae. ut uictus bello anti
gonus interiit. reliquiaeq; imperii sunt a filio collecta. & leonimidae
inde spartani res gestae corruptae & illirico & in thracia quae ablatae corru

rarē cassander interiit. PROLOGVS LIBRI SEXTI DECIMI

Sexto decimo uolumine cōtinentur haec: ut mortuo cassandro or
tisq. duobus inter filios eius certaminib. demetrius adiutor alter adhibi
tus occisō eo macedoniae regnum tenuit: quo mox eiectus a pyrro
pyrri rege. translatus in asiam bellis captus a seleuco decessit: ptolomeus
nuncupato successore filio filiae adelfo decessit: ut lysimachus inpon
to captus: ac missus ad romachae rursus in asia ciuitates q. sub deme
trio fuerant: & in ponto heraclea occupauit. repetita inde bithi
niae & heracleoticae originis tyrannio. heracleae clearchus: & sti
rus & dionisius: quoy filius inter fectus: lysimachus occupauit urbem.

Septimo decimo uolumine continent PROLOGVS LIBRI XVII

haec: ut lysimachus occiso filio agathocle pnouertam arsinoen bellū
cū rege seleucho habuit: quo uictus interiit. ultimum q. certa
men commilitonum alexandri fuit: ut seleucus amissis in
cappadocia cū diodoro copiis: inter fectus est. ab ptolomeo fra
arsinoes uxoris lysimachi. in cuius uicē ptolomeus cognomine ce
raunus creatus: ab exercitu rex macedoniam occupauit: bella cū
antiocho & pyrro composuit. datis pyrro auxiliis quib. ire: & contra
romanos defensum darentum. inde repetitae originis regnum te
nuit. quo mox eiectus epyroticorum usq. ad pyrrum. ipsiusq. pyr
ri res gestae priusquam in italiā trauecit. PROLOG LIBRI XVIII.

Octauo decimo uolumine cōtinent res a pyrro epyroticae in italia gestae

contra romanos. pq. id bellum transitaur eius in siciliam ad uersus
charthaginienses. id origine phenicum. & sidonos. & uelut
res gestae in excessu dictae. PROLOGUS LIBRI NONI DECIMI

Vndeui ce simo uolumine continentur res carthaginiensiu in africa per
rubellu annoy geste. & in siciliam cu selinum temere tegantu. & gamermu
& gela coeperut. quo bello dionisius syracusanus siciliae regnum occu
pauit. bellum quod cu eo phaenicum pomilconem gesserut. q sidione
syracusarum exercitum & classem amisit. PROLOGUS LIBRI VICESIMI

Uice simo uolumine continentur res geste dionisii siculi pater. ut pulsis poe
nis italica bella sit moliti. inde repetite origines uenetoy & grecoy
& galloy q italia incoluerut. deductisq. dionisiae reb. ad interitu ei dictae
quae anno magnus in affrica gessit. PROLOGUS LIBRI VICESIMI I

Vno & uice simo uolumine continentur hae. ut in sicilia dionisius filius a patre
amisso tractarit imperium. p dionisius iectus bellum cum siculis gessit.
donec amissis liberis & fratribus. corinthu fuga oleontiae carthaginiensiu
bello sit liberata sicilia. mortuoq. pisistrato tyranno facta seditione arcer
siti. qua abello carthaginienses obsederut syracusas. quo bello agathocles
nanctus imperium est. PROLOGUS LIBRI VICESIMI SECUNDI

Secundo & uice simo uolumine continentur hae. res gestae agathoclis. ut
apoenis nanctus imperium bellum cum ipsis gessit. primum in siciliam
deinc uictus transiecit in affricam. ubi possessa prouintia opellam re
gem cirrenarum inter fecit. ut rursus in siciliam reuersus occupata to

tius insulae dominatione cū reuertisset in affricam amissis copiis solus in
de profugit in siciliam belloq; ibi repertus & cū poenis pace composita &
dissidentia ase siculos subiecit. PROLOGVS LIBRI VICESIMI TERTII.
Tertio & uicesimo uolumine continentur haec ut agathocles dominatus sicilia
bellum in italia brutiis intulit: reperta inde brutiorum origine omnib; sub
actis rex seditione filii exheredati a nepotis oppressus interiit inter pe
regrinos deinde militer eius & siculos bellū motūq; causa pyrrum rege epy
ri in siciliam adduxit: bellaq; pyrrus cum poenis & mamertinis ibi gessit.
& a sicilia reuersus in italiā uictusq; p̄lio a romanis reuertit epyrū.
Quarto & uicesimo uolumine continentur haec. PROLOGVS LIBRI XXIIII.
bellū q; inter antigonum gonatam & antiochū seleuci filium in asia gestū e.
bellū q; ptholomeus ceraunos in macedonia cū monio illyrio & ptolomeo ly
simachi filio habuit. utq; arsinoen sororē suā imperio macedonicarū
urbiū exuit. ipse cū belgio gallorū duce congressus interiit. reperta inde
gallorū origine q; illyricū occuparunt. atq; ut ingressi graeciam brenno duce
delphi ruinam dēlēta q; sint. PROLOGVS LIBRI VICESIMI QVINTI.
Quinto & uicesimo libro continentur haec ut antigonus gallos deleuit. deinde cū
apollodoro cassandra & tyranno bellum habuit. ut galli transierunt in asiā.
bellumq; cum rege antiocho & bithannio gesserunt. quas regiones celti
occuparunt. ut pyrrus ex italia reuertens regno macaedoniae antigonum
exuit. lacedaemoniā obsederit. argis interierit. filiusq; ei alexander illyricū
mirabilo bellō habuerit. PROLOGVS LIBRI VICESIMI SEXTI.

Sexto &uice simo uolumine xtanę hæc quib. in urbib. grecie dominationē
ma. antigonus conatus constituerit. ut defector. gallos megaris delebit. regēq.
ne. in lacedemoniū arce corinthi interfecit. dehinc cum fratrissui crateri filio
ciu' suo alexandro bellum habuerit. ut princeps achaie arratusicuonē &co
rinthum &megara occuparit. ut in syria rex antiochus cognomine soter.
altero filio occiso. altero rege nuncupato antiocho decesserit. ut in asia
filios ptolomei regis sochi ota marcho desciuerit a patre. ut fr antigoni
demetrius occupato cyrenis reg fr no interit. ut mortuo rege an
tigono. filius eius seleuchus gallinicū regnū acceperit. ſR. LIB. XXVIII.

Septimo &uice simo uolumine xtanę hæc seleuchi bellū in siria aduersus
ptolomeū. item in asiam aduersus fratrē suū antiochū. hiraceme q
bello anguine uictus est a gallis. ma. utq. galli pgamo uicti a talo
ziae lanbranum occiderit. ptolomeus adeum denuo captū inter
fecerit. &antigonus andro plio nauali o prona uicerit. &a gallinico
fusus in mesopotamia. antiochus insidiantem sibi effugit. ariamenen.
dem postea custode seriponio quo gallis occiso seleuchus cq fr ei decer
sit. maloremq. filiorū eius eparchios occidit. ſR. LIBRI. XXVIII.

Octauo uice simo uolumine xtanę hæc ut mortuo rege epi alexan
dro. laodamia epi rocie occiderint. dictiq. in excessu bastarnaci motus.
ut ex macedonię demetrius sic. uocabanis fusus. quo mortuo ke filii ei
philippi susceperit. antigonusq. thessaliae in asia cariā subiecit. &aduersus
achaeis contra regem spartanū cleomenen coeperit. lacaedemonia amissoq.

regno cleomenes spartanor confugit alexandriā atq ibi interit dictū
me excessū bellum illyricū q romani gessere cū teuta PR LIB XXVIIII
Vnde trice simo uolumine tanes hec res gestae philippi regis aduersus Rtii
dardanos & aetolos repetitaeq inde graeciae origines post cuius insule lia
societatem philippus cū illyriis & dardanis & rursus aetolis bello egressus est
adiuuantibus aetolos romane quo finito intulit aetolis bellum PR LIBRI
Trice simo uolumine tanes hec ut mortuo ptolomaeo ut TRICESIMI
rupphonae filius ei filopater tui antiochum regem uicit rapi ei poea
mare garthadeae corruptus decessit relicto filio pupillo in quem cum
philippo regem macedonū consensit antiochus philippi deinde gesta in
asia cōmouisse & aetolo bella aquib reuersus bellum habuit cū ducib ro
manis sulpitio & flaminio quib cecidit uictus pax transitus deinde ad res
antiochi qui p regnū acceptum ꝯ pscitus defectores immediamolo
nem in asiam adeum quē obsedit sardibus pacata superiore asia bac
tris tenus in bella romana descendit PRŌL LIBRI TRICESIMI PRIMI
Vnotrice simo uolumine tanes hec bellū q cū lacedemoniis nauiter gestum
flaminius & philopoemen dux achaeox gessit ite bellū q cū antiochō
in achaia pachilū insulē & in aria pscipionē gestū est deniq hannibalis ad
regē acarthaginē fuga bellum cum achaeis gestum peundē achiuum
qui antiochum graecia expulerat PROLOG LIB TRICESIMI SECUNDI
Secundo & tricesimo uolumine tanes hec defectio abachaeis lacedemoniorū &
messeniox qua filopoemen interit romanox in asia ducem ambo aduersus

gallos bellū regis philippi propter ablatas sibi ciuitates alienatus in roma
manos animos. ibi hoc alter filiorū demetrius occisus. citatiq. abeo baste
nas transire conati in italiam. inde in excessu dictae reg illyriae. ut gallis qui
occuparat illiricū rursus redierut in galliam origines. pannonios. & incre
mita datios. prubo bosten regem in asiam bellū ad regē eumene gestum ad ū
sus gallū ortiagenem parnecē pontium. & prusiana aduuante prusian
hannibale poeno. res gestae hannibalis p̄uictū antiochū & mor. sinortuo sele
uco filio magni antiochi successit regno fr. antiochus PRŌL·LIB·TRIC·III·

Tertio & trice simo uolumine trāsiēt hec ut cū pse philippi filio rege mace
donum romani bellum gesserit. quocapto delectē epi ros. etolice ciuitates
abuntte corporis deducte. inter acheos & lacedemonios certamine ortobel
lum rursus in macedonia gestum a romanis cū seu philippo. PRŌL·LIB·TRI

Quarto & trice simo uol. trāsiēt hec bellū achaicū q romani CES̄MI·QUARTI·
p̄macellum & numantinum gessere. quod fracta est corinthos. bellum regis
eumenis cū gallo q greci. et inpsidias cum se legensib. res quas gessit syriae
rex antiochus & rex aegypti ptolomeus repetite inde origines rerū cappa
docum epiphanes. ut mortuo ptolomeo relicti abeo filii duo filometo
re. yergetes. primū cū antiocho habuere bellum. q p̄ romanos finitū ē.
deinde inter se quo maior est expulsus restitutoq. romani inter fr̄s regna
diuiserūt. ut mortuo antiocho rege syriae demetrius cognomine soter
quirome fuerit obses. eclam fugit. occupatoq. syria bellū cū tr̄ marcho
medorum rege habuit. ariarathe rege cappadocū repetite inde origines

rerum cappadocum iuthubia interariathen & orphernen regni certamina:
ut mortuo rege asiae eumene: suffectus attalus bellum cum seleucotab.
habuit & cum rege prusia. PROLOG LIBRI TRICENSIMO QUINTO

Quinto tricesimo uolumine tranent hec bellum ripaticū inter cretar
& rhodior: seditio chidiorum aduersū cer mense: & aduersus dem & rum
sotera subornatus est: Alexander tam quā genitus epiphane antiocho
bellum uicit adiuuante ptolomeo philomecore: qui eo bello inte
rit: ut deinde orta demetrio bella sint cum diu thoro: triphone:
expulsusq: atq; phone regno sirie demetrius: repetit inde superio
ris asiae motus: factus per aretheum & asacen phartum. PRO LIB. XXXVI

Sexto tricesimo uolumine tranent hec: ut cypro pulsus sirie demetrio cap
taq: a parthis bellum gessit cū fratre ei antiocho cognomine: sed ut antiochus
interfecto hiis casu iudaeos subegit: repetita inde in excessu origo iudeoq:
ut ex asiae attalus cenos tracas subegit: successore eq: imperii attalum phi
lomecora reliquit: mortuo deniq: philomecore: regno asiae occupato
bellum cū romanis gessit: quo pacatus est. PRO LIBRI XXXVII

Septimo & tricesimo uolumine tranent hec: rep & ta dis regnū ponticoq; originib:
ut ultimū mithridatem neu patora series imperii deducta sit: atq: ut in
gressus ille regnum subegit ponti & paphlagoniā priusquā in bella
romana descenderit: dictaeq: in excessu regnum bosphoranoq & cholchoq
origines: & res gestae. PROLOGUS LIBRI TRICESIMI OCTAVI

Octauo tricesimo uolumine tranent hec: ut mithridates seu pator occiso ante

cappadociam occupauit · uictoq · nicomede & matrino byrthrygiam · ut mor
tuo ptolomeo philometore fr ei ascon accepto regno aegypti sedritione
populi · deinde bellum cum uxore sua cleopatra · & cum rege syrie de
metrio habuit · inde rep & trium ut demetrius captus sit · a parthis in tule
rit qui cū exercitu suo deletus est · PROLOG · LIBRI · TRICESIMI NONI ·

VNono trice simo uolumine continent hec · ut extincto apar this antiocho
sidete · fr ei demetrius demissus regnum syrie recepit · subornatoq · in bel
lum aduersum eum alexandro zabineo interit · filiusq · ei antiochus gry
posiucto zabbineo regnum occupauit · deinde cum fratre suo antiocho
cizicheo bellum in syria ciriaq · gessit · ut alexandrea morte rege ptolomeo
fiscone filius ei ptolomeus latyrus acepto regno expulsus e amatre cyprum
& in syria bello petitus a beadem subfecto in locū ei fratre alexandrone occisa
p alexandrum matre recepta aegyptu regnum · ut post lalphyrū filius alex
andri regnat & expulsoq · eo subfecit sit ptolomeus nothus · ut syria iudaei &a
rabes terrestrib · latrocinijs infestarent mariq licet pyratici bellum moue
q incilia romani patronū gesserunt · ut in syria heraclea post mortem regis
occuparent imperium · PROLOGUS LIBRI · QUADRAGESIMI

Quadrageſſimo uolumine continent hec · ut mortuo cypro rege cizicenus cum
filio ei bello congressus interit · hi deinde a filio cyriceni erebem extinctaq ·
regubi antiochorū domoti grauer armenius syriam occupauit · quo
mox uicto romani abstulere eam · ut alexandream p interitū ptolomei
latyrii subtracti sint ei filia alteri data cypro cui pclodii rogatione

romani abstulerunt eam. alter seditione flagitatus alexandreie rome
profugit. belloq. per gabinum gestore coepit imperiū. quo mortuo succes
sit filio. quicū sorore cleopatra certamine insumpto & pompeium mag
num interfecit & bellum cum caesare alexandreae gessit. ut successit ei reg
no soror cleopatra: quae inligato in amorem suum m antonio bello actiaco fine
extinxit regem ptolomeum coy. PROLOGUS LIBRI QUADRAGISIMI I.

Vno & equadrage simo uolumine transit res parthicae & bactrianae. in partibus fuit est
constitutū imperiū per assuracem regē. successores deinde eius arsabas & tiri
nes cognomine deuse. a quo subacta est media & mesopotamia dictusq. in ex
cessu arabiae situs. in bactrianis autē rebus fuit aduersus regē ostratū. ē dein
de quo repugnante seleucho gentes rauicae & asiam bactra occupauere
secundinos indicae qq. rēs ad dictē gestae papollodoro & menandrū reges coy.

Secundo & quadrage simo uolumine transit PROL. LIB. QUADRAG. SECUND
parthicae res. ut profectus parthis a pretreus messenius bellum ut ultro in babylo
nios & seleucenses. uictusq. phraates successit rex mithridates cognomine magnus
qui armenios bellū intulit. Inde repetit origines armenioy & situs situarias con
plurium regū in parthis successione imperiū accepit orodes. quā grassū deleuit
& hesperiā p filiū bacoy occupauit. illi successit pracorus qui & cum antonio bellū ha
buit. & cāterū dat. ad dictae res seleucho. reges nobiles asiam inter ceteros quae
sar ducarum. PROLOGUS LIBRI QUADRAGESIMI TERTII. V.

Ter tio quadrage simo uolumine transit origines priscoy latinoy. situs urbis rome & res gestae
ad priscā tarquinii originem. deinde liguriae & massiliensium res gestae.

Quarto & quadrage simo uolumine PROLOGVS LIB. XLIIII
continentur res hispaniae & punicę. EXPLIC. PROL. LIB. XLIIII.

INCIPIT PRAEFATIO. ℣ . ℣.

CUM MULTI EX ROMANIS ETIAM CON
sulares dignitatur uiri res romanas greco peregrinoq. ser mone
historiam contulissent. siue aemulatione gloriae. siue uarieta
te & nouitate operis delectatus. uir prisae eloquentiae trogus
pompeius. gregcas & totius orbis historias latino sermone composu
it. utrum nra grece. greca quoq. nra lingua legi possent. prorsus
rei magni & animi & corporis ad gressus. Nam cum pleriscq. auctо
ribus singulorum regum uel populorum res gestas scribentibus opus
suum ardui laboris uideatur. nonne nobis pompeius her culea au
dacia orbem terrarum aggressus uideri debet. cum libris omnium
saeculorum. regum. nationum. populorumq. res gestae contineantur.
& quae historici grecorum prout commodum cuique fuit. inter se gre
gatim occupauerint. omissisq. ue sine fructu erat omnia pompeius
diuisa temporibus & seruata rerum digesta composuit. Horum igi
tur quattuor & quadraginta uoluminum. nam tot idem edidit.
per otium quo in urbe uersabamur. cognitione quaeq. digniss
ima excerpsi. & omissis his quae nec cognoscendi uoluntate iucunda.
nec exemplo erant necessaria. breue ueluti florum corpusculum

seca ut haberes & qui graecae didicisses quo non didicisses quo
instruerentur. quod adhuc nostram cognoscendi magis quam
emendandi causa transmisi simul ut & otii mei cuius & cato red
dendam operam putarem, ceratio constat & sufficit enim mihi
intempore iudicium tuum. apud posteros cum obtrectatio
nis inuidia decesserit. industriae testimonium habituro.
EXPLICIT PRAEFATIO. 7.

NB. modò incipit liber primus

Principio rerum genitum &c.

BIBL. SENCKENBERG.
MS
No.
233.

JUSTINI
EPIT. HIST. TROGI POMPEII
L. XLIV.

Biblioth. Senk.
F. 44

INCIPIT LIBER PRIMVS

Principio rerum gentium nationumque imperium penes reges erat. Quos ad fastigium huius maiestatis non ambitio populi extulit, sed spectata inter bonos moderatio prouehebat. Populus nullis legibus tenebatur, arbitria principum pro legibus erant. Fines imperii tueri magis quam proferre mos erat. Immota suam cuique patriam regna finiebantur. Primus omnium Ninus rex Assyriorum quae rerem, quasi aduersum gentibus morem, noua imperii cupiditate mutauit. Hic primus intulit bella finitimis, et rudes adhuc, ad resistendum populos alter alteri uicinos ad perpetuam domum usque sibi peruasit. Fuere quidem temporibus antiquioribus et Zoroastres Aegyptius et Belus rex Assyrius, quorum alter usque Aegyptum excessit, alter usque Oceanum. Sed longinqua non finitima bella gerebant, nec imperium sibi sed populis gloriam quaerebant. Continuaque uictoria imperio abstinebant. Ninus magnitudinem quaesitae dominationis continua possessione firmauit. Domitis igitur proximis, cum accessione uirium fortior ad alios transibat, et proxima quaeque uictoria instrumentum sequentis erat. Totius orientis populos sub egit. Postremum bellum illi fuit cum Zoroastre rege Bactrianorum, qui primus dicitur artes magicas inuenisse, et mundi principia siderumque motus diligen-

Ninus Assyrius ex
Primus intulit bella finitimis. et uetere gentibus more. noua regni cupiditate mutauit.

Zoroastres primus dicitur artes magicas inuenisse.

tissime spectasse? hocoecisso & ipse decessit. Relicto adhuc impube
re filio nimia & uxore samiramide. Haec neq; immatura ausa tra
dere imperium: necipsa palā tractare: tot āc recentis gentib. uxe
pacienter nimo uiro. necū femine parturis. simulect se prouxo re
mini filiū profemina puerū. Nā & statura utriq; mechiocris. &
uox parter gracilis. & limamētorū qualitas matri ac filio similis;
Igit brachia & crura calciamētis. caput thiara regit. & nenouo ha
bitu aliquid occultare uideretur: fodē ornatu & populū uestiriu
bā quē morē uestis exinde gens unū ratenā; Sic primis imeus
sexū mentita puer ēe credita ē; Magnas deinde rēs gessit qua
rū amplitudine. ubi minui diā superatā putat. quesit fatetur. quē ue
simulasset? nec hoc illi dignitatē regni ademit: sed admiratione ē. au babilon ydie & sardy
xit. q; mulier nonfeminas modo uirtute. sed & uiros ante ire.
Haec babiloniā conclusit: murūq; urbi coeto latere circū dedit. ha
rena. pice. bitumine. inter strata: que materia millis locis passim
inuenitur; & rectę statue. multa & alia pclara huius regine fue
re; Siquidē ñcontenta adquestis q; auito regni terminos tueri.
& hiopiā quoq; imperio adiecit; Sed & indis bellū intulit: quos pt indos samyra
illā & alexandrū magnū nemo intra uit; Ad postremū: cū con cu mos & alexan
bitis filii pcrisset: ab eo dē interfectā ē. Duo & xxx annos post der ydi ingressi.
minū regno potita; Filius eius ninias. contentus elaborato apa Semyramis ob erro
rem filii ē cubitū ab
eodē interfect.

rentib· imperio· bellistudia deposuit; &uelut sexū cū mente
mutasse· raro auris usus· in femināru turba consenuit; pos
teri quoq· eius id explū sequti· responsa gentib· per inter nun
cios dabant; Imperiū assyriū quipostea siri dicti sunt mil
le trecentis annis tenuere; Postremus apud eos regnauit sar
dana pallus· uir muliere corruptior· adhunc uidendū q̄ nemi
ni ante eū permissum fuerat p̄fectus ipsius medis p̄positus no
mine arbactus· cū admitti magna ambicione aegre obtinuisset·
inuenit eū inter scortoru gregesi purpuras colo nentē· &muliebri ha
bitu· cū mollicia corporis· &oculoru lasciuia· omīs feminas ante se·
penia inter uirgines parientē; Quib· uisis· indignatus tali femine tan
tū uiro subiectū· tractantesq· ferrū· &arma habentes parere· pro
gressus ad socios quid uiderit refert· Negat se &parere posse· vi q̄ se
femina malit ee quā uirū· Fit igitur coniuratio· bellū sardana
pallo inferetur· Quo ille audito· nūc uir regnū defensurus· sed ut
mos mortis mulieres solent· primo latebras circū spicit· mox de
inde cū paucis &incomposits in bellū progredit· et uictus· in regia se re
cepit· Ubi extructa incensaq· pyra· &se &diuicias· suas· in incendiū mit
tit; Hoc solo imitatus uirū· post hunc rex constituitur· interfe
ctor eius· arbactus· q̄ p̄fectus medoru fuerat· Is imperiū ab assyriis
ad medos transfert· Post multos deinde reges per ordinē successio

imperiū assyriorū ·i· trecentis annis fuit.

Sardanapal

Sardanapallus

Exitus sardana pallī· ubi se incendit

Initiū regni medorū

nis regnū adastyagen descendit; Hic per somnū uidit. ex natuya lib. filiae quā unicā habebat. uirē enatā. cuius palmitib. omīs asia obumbrabatur. Consulti arioli. ex eadē filia nepotē ei fu turū. cuius magnitudo pnunciabatur. regniq. ei āmissionē portendi responderunt. Hoc responso exterritus. neq. claro uiro. neq. cui filiā suā. nepatina matinaq. nobilitas. nepoti animos extollere. sed exgente obscuri tēporis persarx. cābysi mediocri uiro inmatri monū tradidit. Nec sequidē somnii mdu depositio. grauidā ad se filiā arcessit. ut soliuis aui potissimū oculis partus necaretur; Na tus infans datur occidendus harpago regis arcanorx participis uertitus siad filiā mortuo rege uenisse. imperiū. quia nullū astyagis uirilis sexus genuerat. nella necati infantis ulcionē. quā apa re nonpotuisse. aministro exigere. pastori regū pecoris puerū exponendū tradidit. Forte eodē tēpore ipsi pastori natus filius erat. eius igit uxor audita regii infantis expositione. sūmis pcibus rogat. sibi pferri oftendiq. puerū. Cuius pcib. fatigatus pastor. reuersus insiluā. inuenit iuxta infantē. canē feminā. paruulo ubera pbentē. & aferis alitib. q defendentē. motus ipse miseri cordia. qua mota & ipā canē uiderat. puerū defert ad stabula eadē cane anxie prosequente. Quē ubi immanū mulier accepit. ue luti adnotā adlusit. Tantusq. inde ardor. & dulcis quidā blan

1. genealogy

somnū astyagis de iozo rogē nepote.

Cyrus nascit

Ipso canē feminā ubera pbentē. et aferis defendentē.

dicentis infantis risus ꝯparuit. ut pastorē ultro rogare ꝯ permitteret
que sibi siue fortunę ipsius. siue spei suę puerū nutrire. Acq; ita
permutata sorte paruloꝝ hic profilio pastoris educat. ille prone
pote regis exponitur. Nutrici postea nom̄ spargos fuit. quia ca
nē persae sic uocant. puer deinde cū int̄ pastores eet. cyri nom̄
Spargos accepit. mox rex int̄ ludentes sorte delectus cūper lasciuiā contu
maces flagellis cecidisset. apparentib. puerorū querela regi dela
ta. indignantib. aseruo regio. ingenuos hominis seruilib. uerbe
rib. adfectos. Ille arcessito puero ꝯ interrogato. cū nihil mutato uul
tu/fecisse se ut rege responderet. admiratus constantiā. mnemo
niā somnu responsiq; reuocatur. Acq; ita cū cultus ꝯ similitudo ꝯ
expositionis tępora ꝯ pastoris confessio conuenirent. nepotē agno
uit; Et quo defunctus sibi somno uideret. agitato int̄ pastores reg
no. animū minacē. clū taxauī millo fregit. Cęrū arpago amico
suo infestus. multionē seruari nepotis. filiū eius int̄fecit. ꝯ epulan
Astyages arpago filiū int̄fecit. ꝯ epulandq; patri apposuit. dumq; patri ap
lore. odiū regis inuindicte occasionē distulit. int̄ cetera deinde tē
pore. cū adoleuisset cyrus. dolore orbitatis admonitus. scribit ei.
ut adligatus ab auo impersas fuerit. ut occidi eū paruulū auus iusse
rit. ut beneficio suo seruatus sit; Ut rege offenderet. ut filiū amise
rit. hortatus. exercitū parę. ꝯ prona ad regnū uia ingrediatur.

medorū transitionē pollicitus. Epistolā quia palā ferre nequi
bat. regis custodib. omīs aditus obsidentib. excogitato lepori in
seruit. Lepusq. imperat cyro ferendus fido seruo traditur. ad
dita rēdia. ut sub specie uenatoris dolus lateret. Lecto ille epis
tolis. eadē rōmo adgredi iussus. sed p̄monitus utquē p̄. mum
postera die obuiū haberet. sociū ceptis adsumeret; Haec
igit ante lucano tēpore. rursus īgressus. obuiū habuit. eum
ut seruū deergastulo cuiusdā medi. nomine sybaren. huius re
quisita origine. ut impsis gentis audiuit. demptis cōpedib. ad
sumptoq. comite. p̄sepolī. regredit; Ibi conuocato populo. ubi
omīs p̄sto cū securib. ee. et silua uiae circūdata excidere; Quod
cū strenue fecissent. cosdē postera die adparatas ꝺepulas inue
tat; Dein cū alacriores ipsō conuiuio factos uideret. rogat si
condicio ponatur. utrius utre sorte legant. hesterni laboris. an
p̄sentiū ꝺepularū. p̄sentiū ut adclamauere omīs. ut. hes
tino simile labori omne utre acturos. quo admedis pareant.
se secutos. hodiernis epulis. Quib omnib. bellū medis infert.
Astiages merito sui marpago ablatus. summā belli eidē cōmit
tit. qui exercitū acceptū. statim cyro per ꝺeditionē tradidit.
regisq. crudelitatē perfidia defectionis ulcisci tur; Quod u
bi astyagis audiuit. contractis undiq. auxiliis. ipse imperat
proficiscitur. Et repto alacris certamine. pugnantib. suis par

R'

Diebi cyri ingeni
osi

pugna astya
gis adūsus
cyrum.

tē exercitus cletgo ponit. & turgi ūsantes ferro agi in hostes iu
bt. ac denunciat suis. ni uincerent. nīminus fortes postergan
uenturos quā aframb. uiros. Proinde uideant fugiemb. hīs an
illa pugnantib; acies rūpendas sit. ⁊ ingens postnecessitatē pugnan
di animus exercitui eius accessit. pulsataq. cū persarum
accepit. ⁊ acies paulatim cedere & matres & uxores eorū obuiā
maces sibi occurrunt. orant ut impīū reūtantur. ⁊ cunctantib. sub
lata ueste obscena corporis ostendunt. rogantes nū inuteros
matrū uel uxorū uellent refugere. hac repīsi castigatione. in
pīū redeunt. & facta impssone. quos fugiebant fugere compel
lunt; Jneo plio astyages capit. cui cyrus nihil aliud quā regnū
abstulit. Nepotēq. illo magis quā uictore regit. eūq. ducē gen
ti ȳcanorū pposuit. Nā inmedos reūti ipse noluit. Hic finis impe
rii medor fuit. Regnauerunt annis. ccc l. ⁊ Jnicio regni cyrus
xxbarē coeptorū sociū. quē iuxta nocturnū usū ergastulo libe
rauerat. comitēq. inomnib. reb. habuerat persis pposuit. sororēq
suā ei inmatrimoniū dedit; Sed ciuitates quemedorū tributa
riae fuerant. Mutata imperio & cā conditionē suā mutatam
arbitrantes. a cyro defecerunt. ⁊ querēs multorū bellorū cyro ca
usa & origo fuit. ⁊ domitis deinde plerisq. / cūctis sus babilonios bel
lū gerere. babilonis rectoribus croesus. cuius opes diuitiaeq. mīg
nes ea tēpestate erant. inauxilium uenit. uictusq. ītā desolatus in

facta dictūq. persarū mu lierū. adū sū aciē ce dentē suos

Capto astria ge anepote cyro. finis imperii me dorū fuit qui regna uerunt an nos. ccl.

Cyrus cui mirabi les diuitiae. a cyro uicto clementis simi habuit.

mregnū refugit; Cyrus quoq; post victoriā compositis in babi
lonia reb; bellū transfert in lydiā; ibi fortuna prioris p̄lii
percussum iā croesi exercitū nullo negotio fundit; Croesus ip
se capitur; sed quanto bellū minoris periculi tanto lenitior
croesō cuncta & patrimonii parte; sed urbs uno & concessa inqua
& sinū regiā urbā. proximā tam maiestati regiae degere &; Hanc
clemētia nimius victoris quā uicto utilis fuit; Quippe cum
ūsa gretia cognito quod inlatū croesō bellū eet. Auxilia ue
lut ad cōmune excigendū incendiū confluebant; Tantus croe
si amor apud oēs urbes erat. passuruscq; cyrus graue bellū gre
tiae fuit. Siquid mgroesō crudelius consuluisse? Inter recto dem
de tēpore. occupato maius bellis cyro lydi rebellauere. & quib. re
rū uictis. arma & equi adēptisunt; Sicq; cauponas & ludicras
artes. & lenocinia exercere. ac sic industria quondā potens &
manu strēnua. effeminata molitie luxuriaq; uirtutē pris
tinā perdidit. & quos ante cyrū uictos bella prestiterunt
in luxuriā lapsos. ociū ac desidia superauit; fuere lydi simul
ti ante croesū reges. uariis casib. memorabiles. Nullus tam
fortunę candidati (regis) comparandus; Hic uxorē quā ppter formę pul
critudinē deperibat. p̄dicare omnib. solebat. n̄ contentus uolup
tatū suarū tacita conscientia. nisi & ea matrimonii reticenda
publicare &. prorsus q̄si silentiū. dāpnū pulcritudinis eet; Ad

indulgentissi
mus uictor cy
rus in croesū.

Lydi armate
q̄ ablati ar
tes. lydiere
lenocinia p̄
misere ut in
felles luxuria
redderentur.

Candaulus uxorē suā nudā gigi sodali ostendit: aesic ī adulteriū uxoris arguit.

postremū. ut confirmationis suę fidē faceret. nudā sodali suo gygi ostendit. Quo facto. & amicū maduterriū uxoris sollicitatū. ostē sibi fecit. & uxorē uelut tradito alii amore asē alienauit. Nā q. breui post tēpore cedes candaulo nupciarū primū fiunt. & uxor mariti sanguine dotata regnū uiri & sē patrē adulte rio tradidit. Cyrus sub acta asia. & tumulo oriente impo testate redacto. scythis bellū infert. Erat eotēpore regina scy tarū tamyris. quę nō muliebrē aduentu hostiū territa. cū prohibere eos transitu araxis fluminis posset. transire permi sit. & sibi faciliorē pugnā intra regni sui tīminos rata. & hosti b; obiectu fluminis fugā difficiliorē. Traq; cyrus traiectis co piis. cū aliquantis per scythiā processisset. castra metatus ē. de in postera die simulato metu. quasi refugiens. castra deseruit: sed ita uini adfatim & ea quę epulis erant necessaria reliquit. Quod cū nunciatū reginę ēet. adulescentulū filiū adinsequen dū eū cū tercia parte copiarū mittit. Cū uentū ad castra cy ri ēet. ignarus & militaris adulescens. uelut adepulas nō adp liū uenisset. omissis hostib. insuetos barbaros uino sē honera re patitur. priusq; scythę ebrietate quā bello uincuntur; Nā cognitis his cyrus. reūsus pernoctē saucios obprimit. omis q. scythas cū reginę filio interfecit. Amisso tanto exercitu & qđ grauius dolendū unico filio. ut erat. orbitatis dolorē non

ebrietate

inlacrimas effudit· sed mutationis solatia intendit· Hostesq; re
centi uictoria exultantes· pari insidiarū fraude circūuenit·
quippe simulata diffidentia proptē uultus acceptū refugiens·
cȳrū ad angustias usq; perduxit· ⁊ ibi compositis immontib· insi
dijs· ducenta milia persarū cūipso rege trucidauit· Inqua
uictoria &iā illud memorabile fuit· quod nemo nuntius qui dē
tante cladis superfuit· Caput cȳri amputatū mutē hu
mano sanguine replēdū· cōtici regina iubē cū hac exprobratione
cru delitatis· ⁊ sāciatē· inquid sanguine quē sitisti· cuiusq· insa
ciabilis semper fuisti; Cȳrus regnauit annis· xxx· non imitio
tantū regni· sed continuo totius tēporis successu· admirabili
ter insignis; Huic successit filius cābises· qui imperio patris
aegyptū adiecit· sed offensus superstitionib· aegyptiorū· apis·
ceterorūq; deorū ecclesias dirui iubē; Admonitus quoq· nobilissi
mū tēplū expugnandū exercitū mittit· qui tempestatib· &ha
renarū molib; oppressus interiit· Post haec perquiē uidit· fra
trē suū mergȳ regnaturū· Quo sōnio exterritus· nō dubitauit
post sacrilegia &iā parricidiū facere· ⁊ erat enī difficile ut
parceret suis· Quicon tēptu religionis grassatus· &iā adūsus de
os fuerat· Adhoc tā crudele mynisterū magū quendā ex
amicis delegit· nomine cometen; Interim ipse gladio suo
sponte euaginato infemur grauitē uulneratus occubuit;

cc occisa·

Capitur cȳri tamyris regina
in utrē sanguinis· sic exprobra
cia te ait sanguine gu
sitisti·

cȳro cābisis
filius succes
sit·

Penasq· luit· seu imperati parricidii seu perpetrati sacrilegii;
Quo nuntio accepto magus ante famā āmissi regis· occupat fa
cinus· prostratoq· mergide· cui regnū debebatur· fratrē suū sub
iecit oropasten· Erat enī decorus· & corporis liniamētis persi
milis· ac nemine ·subēe dolū arbitrante· Promergide rex oro
pasta constituitur· quę res eo occultior fuit· quod apud persas p
sona regis subspecie maiestatis oc̄ultatur· Igit̄ magi ad fauorē
populi concilian dr̄ū· tributa & militiae· uacationē· inperien mū p
mittunt· ut regnū quod fraude quęsierant· indulgentiae largici
onib· confirmarent· quę res suspecta primo hostami uiro nobi
li & inconiectura sagacissimo fuit; Itaq· per inī nuntios quae
rit defilia quę inī regias paelices erat· An cȳri filius rex eēt·
illa nec sē ipsā scire ait· nec ex alia posse cognosceie· quia sin
gule separatī recludantur· & tū pertractare capud· dormientiu
bus; Nā magus cābysen auresq· utrasq· p̄ciderat· factus dem
perfiliā certior sine auribus regē eē· optimatib· persarū rē indi
cat· & incędē falsi regis impulsos· sacramēti religione obstringit·
Septē tantū consci fuere huius coniurationis· qui ex continenti
nędato inpoenitencia spatio res perquē cūq· narreret· occulta
to subuefte ferro adregia pergunt· & ibi obuios infectis· ad
magos perueniunt· & quib· neipsis quidē animus inauxiliū sui de
fuit· si quidē stricto ferro· duos deconiuratis inficiunt· Ipsi

tamen
tantū corripiuntur aplurib. Quorū alterū cobrÿas medi
ū amplexus. cunctantib. sotiis neipsū promago transfo de
rent. quia rēs obscuro loco gerebatur. uelper suū corpus
adici mago ferrū iussit; Fortuna men tantū ita regente. illo
incolomi magus interficitur. Occisis magis. magna qui dem
gloria receperat. regni principiū fuit. sed multo maior in
eo. quod cū deregno ambigerent. concordare potuerunt;
Erāt enī uirtute &nobilitate ita pares. ut difficilē ex
his populo electionē aequalitas faceret; Ipsi igitur u
ā muenerunt. qua de sē iudiciū religioni &fortunę cōmit
terent. pactiq. intē sē sunt. ut die statuta. amīs aequos an
te regiā primo mane perduceret. &cuius aequus in
ter solis ortū hinnitū primus edidisset. hic rex eet. Nā
&solē perse unū deū eē credunt. &aequos eide deo sa
cratos ferunt. &erat intē coniuratos darius. hiptasi filius. cui
deregno sollicito. aequi custos dat. siea rēs uictoriā moraretur. nihil negotii super eē. pernoctē deinde aequū pridie
constitutā diē adeundē locū ducit; Ibiq. aequę admittit:
ratus exuoluptate ueneris futurū quod euenit; Postera
die itaq. cū adstatutā horā amīs conuenissent. Darei equus
cognito loco exdesiderio femineę hinnitū statī aedidit. &
domino
regnib. aliis felix auspitiū dnō primus omisit; Tanta mo

Mirabilis fortitudo.
Cobyras uel pseudocos
pis hostē transfode
re iussit.

bactri pro
darei cus
todi sequi
dem.

derato ceteris fuit audito auspitio. ut confesti aequis defilè
rent & darei regē salutauerint. Populus quoq; uniūsus secu
tus iuditiū principū. eundē regē constituit. ⁊ Sic regnū per
sarū septē nobilissimorū uiroru uirtute quesitū. tā leuimo
rito munū collocatū ē. ⁊ incredibile prorsus tanta patiencia ges
sisse eos. quod ut erriperent magis mori nō recusauerint. quam
quā pē formā uirtutēq; hoc imperio dignā. & iā cognatio
dario juncta cū pristinis regib. fuit; Principio igit̄ reg
nū cyri filiā inmatrimoniū recepit. regalib. nuptis regnū fir
matur. ut nō tā inextraneū translatū quā infamiliā cyri re
ūsū uideat̄. Interrecto deinde tēpore. cū assyrii defecuis
sent. & babiloniā occupassent. difficilisq; urbis expugnatio eet.
aestuante rege unus deintfectorib. magorū Zophirus. domi
sē uerberib. lacerari toto corpore iubet; Nasū. aures. & la
bia sibi pcidi. adq; ita regi inopinanti se offert; Attoni
tū & querentē darii causas. auctoreq; tā fedę lacerationis. ta
citus quo proposito fecerit edocet; ⁊ formato q; infitura cōsi
lio. transfugę tytulo babiloniā proficiscitur. Ibi ostendit
populo laniatū corpus. queritur crudelitatē regis. aquo in
regni pticionē. nō uirtute sed auspitio. nō iuditio hominū sed
himnitu aequi superatus sit; Iubet & illos examicis exemplū
capere. quid hostib. cauendū sit; Hortatur. nō moenib. magis

q aus ꝑse face
per q at Zophirus
ꝑdatio. nasū.
aures & labia si
bi ꝑcidet. uesic
hostes fallacio. a
regi ujbē ꝑdetur;

quā armis confidant patianturq; se cōmune bellū. recencio
re ira genere; Nota nobilitas uiri paritē & uirtus omnib.
erat; Nec defide timebant. cuius uelut pignora uulnera cor
poris & inuriæ notas habebant, Constituitur ergo dux om
niū suffragio. & accepta parua manu. semel adq; iterū cae
dentib. ex consulto persis. secunda proelia facit, Ac postre
mo. uniuersū sibi creditū exercitū dario prodit. urbēq; ipsā im
potestatē eius redigit, Post hæc darius bellū scytis infert.
quod sequenti uolumine refertur; POMPEI TROGI hi
TOMA HISTORIARVM LIBER PRIMVS EXPLICIT:
INCIPIT LIBER SECVNDVS:

IN RELACIO—NE RERVM AB SCYTIS GESTARVM QVESATIS
amplæ magnificēq; fuerunt. principiū aborigine repetendū
ē; Nā enī minus inclyta inita. quā imperiū habuere. nec
uirorū magis quā feminarū uirtutib. claruere. quippe cūm
si parthos bactrianosq; femineæ harum amazonū regna con
diderint. prorsus ut rēr gestas uirorū mulierūq; considerantī
bi incertū sit. uter apud eos sexus inclytior fuerit. Scytarū
gens antiquissima semper habita quāquā inter scytas & aegyp
tios diu contentio degeneris uetustate fuerit; Aegyptius pē di
cantib. initio rerū cū aliae tēræ nimio feruore solis arderent.
Aliæ rigerent frigoris immanitate ita utrūmodo primæ genera

contencio
horiginis
scytarū &
aegyptiorū.

re homines. sed ne aduenas quidē recipere actueri possent.
Prius quā adūsus calorē uel frigus uelamētū corporis inuenire
tur. uel locorū uitia quęsitis arte remediis mollirentur. Ae
gyptū ita tēperatā sēper fuisse. utneq; hiberna frigora nec
estiui solis ardores incolas eius pmerent. Solū ita fecundū. ut
a finitorū musū hominū nulla tā feratior fuerit. Iure
igitur ibi primū homines natos uideri debere. ubi educari
facillime possent; Contra scytę celi tēperamētū nullū eē ue
tustatis argumētū putabant. quippe natura. cū primū mere
mīta caloris ac frigoris regionib. distinxit. stati ad locorū
patientiā animalia quoq; generasse. sed arborū hac fru
gū pro rerū conditione apte genera uariata; & quanto
scytis sit aetū asperius quā aegyptus. tanto & corpora &
ingenia eē duriora. Cū terū simundi quędē partes sunt
aliquando unitas fuit. siue fluuius aquarū principio
rerū tras obrutas tenuit. Siue ignis qui & mundū genu
it cuncta possedit. utriusq; primordii scytas origine pe
tare; Nā si ignis prima sedes rerū fuit. qui paulatī ex
tinctus sedē tras dedit; Nullā prius quā septentrionalem
partē. hiemis rigore a bigne secrevit; Adeo. utnē qā nul
la magis rigeat frigoribus; Aegyptū uero & totū orientem
tardissime tēperatū. quippe qui aera nō torrenti calore solis

quanto ęplū aspęri. scytis sit aetū asperius quā aegyptus. tanto corpora & ingenia eē duriora.

exestuaet.⁊ quod si omſ quondā trꝫ ſūmerſe profundo fuerunt.
profecto aeditiſſimā quaq; partē. decurrentib. aquiſ primū
detectā. humillimo autē ſolo eandē aquā diutiſſime unmora
tā.⁊ Et quanto prior quiſq; parſ tarū ſiccataſit. tanto priuſ
animalia generare coepiſſe.⁊ porro ſcythiā adeo aedito
rē omnib. trīſ ee. ut cuncta flumina ibinata inmare atim;
Tū deinde inpoticū &aegyptiū mare decurrant.⁊ Aegyptū
aū quę tot regnū ſeculorū cura impenſaq; munita ſit. &adūſū
uum incurrentiū aquarū tantiſ ſtructa molib. tot foſſiſ con
ciſa. ut cū hiſ arceantur. illiſ recipiantur aquę. nihil hominuſ
niſi excluſo nilo nīpotuerit. Nec poſſit uideri.⁊ hominū uetuſta
te ultima quę ue/ageneration⁊ b. regū. Siue nili trahentiſ li
mū. tarū recentiſſima uideantur; Diſigitē argumtiſ ſupera
tiſ aegyptiſ. antiquoreſ ſēper ſcythę uiſi.⁊ Scythia hinorien
tē porrecta. includitur abuno latere ponto. Abaltero monti
b. ripheiſ. A tergo aſia &tithaſi flumine. multū inlongitudi
nē &latitudinē patēſ. Hominib. intē ſe nulli fineſ. neq; enī
agrū exercent. nec domuſ illiſ ulla Aut tectū Aut ſedeſ ē.⁊
Armēta &pecora ſēper paſcentib.⁊ &per incultaſ ſolitudineſ
errare ſolitiſ; Uxoreſ liberoſq; ſecū inplauſtriſ uehunt.⁊ con
tra imbriū hiemiſq; cauſa tectiſ pro domib. utuntur.⁊ Iuſticia
gentiſ ingeniiſ culta nī legib; Nullū ſcelus apud eoſ furtogra

Oxus ⁊ Iaxartes
Scythiae

uiuſ. quippe ſine tecti munimẽto. pecora &armẽta z alimẽta habentib. quid intẽ ſilueſ ſuper eẽt ſi furari liceret. auru & argentũ nõ perinde ac reliq mortaleſ adpetunt. lacte & melle ueſcuntur; Lanę his uſus ac ueſtitus ignotus. & quã quã continuis frigoribus urantur. pellib. tantũ ferinis ac murinis utuntur; Hęc tinentia illis. mox qq iuſticiã edidit. Nihil alienũ concupiſcentib. quippe idẽ diuitiaq cupido ẽ ubi & uſus; Atq utinã reliq mortalib. ſimiliſ moderatio abſtinentia, quę alieni foret. profecto nõ tantũ bellorũ per omnã ſęcula triſ omnib. continuaret ur. Neque plus hominũ ferrũ & arma. quã naturaliſ fatorũ conditio raperet. prorſus ut admirabile uideatur. hoc illis naturã dare. quod greci longa ſapientiũ doctrina. pceptiſq. philoſophorũ conſequi nequeunt; Cultuſq. mores inculte barbariae conlatione ſuperari; Tanto plus illis proficit uitiorũ ignoratio. quã inhis cognitio uirtutis; Imperiũ aſie ter queſitue

A Scythe abaliene imperio aut inuicte aut intacti fuere.

ſ. 50

ſ. 50.

. ipſi perpetuo abaliena imperia. aut intacti aut inuicti manſere; Dariũ regẽ perſarũ. turpi ab ſcythia ſubmouerunt fuga. cyrũ cũomni exercitu trucidauerunt; Alexandri magni ducẽ ſophitiona pari ratione cũ copiis uniuerſis deleuerunt. Romanorũ audiuere. nõ ſenſere arma. partice & bactrianũ imperiũ ipſi condiderunt; Gens labori b. & belli aſpera. uires corporũ inuicte. nihil parauere quod

Scymittere timeant. nihil uictores pr̄ gloriā concupiscunt. Pri
mus scythis bellū induxit uezosis rex aegyptius. missis primo le no
gationib. qui hostib. parendi legē dicerent. Sed scythe iā ante
dead uentu regis afinitimis cercriores facti legatis respondent. Tā
opulenti populi ducē colendi adūsus mopes occupasse bellū. quod
magis domi fuerit illi timendū. quod belli certamē ancepsi. pīmia
uictorie nulla damna manifesta sint. Igit̄ nexpectaturos scythas
dū adse ueniant. Cū tanto sibi plura inhoste concupiscenda sint.
utroq; pdę muros obuiā. Necdicta res morata. quos cū tanta cae
lerrate uenire rex addidicisset. infugā uertitur. Exercitumq. cū
omni aparatu belli relicto. inregnū se recepit. scythas abegyp
to paludes prohibuere. Inde reūsi. asiā perdomitā uectiga
lē fecere. modico tributo magis intitulū imperii quā inuictorie
pmiū imposito. xv annis pacande asiae morati. uxorū fla
gitatione reuocantur. per legatos denuntiantib. ni redirent eam
sobolē se exfinitimis quesituras. nec passuras utrin posteritatē
scytarū genus perfeminas intercidat. Igitur asia permil
le quingentos annos uectigalis fuit. pendendi tributi finē ni
nus rex assyriorū imposuit. Sed apud scytas medio tempore
duo regii iuuenes ylindus & scolopitus. pfactionē obtimatum.
domo pulsi. ingentē iuuentutē secum traxere. & incapadotie
ora iuxta amnem thermodonta consederunt. Subiectosq.

Scythis
millegn
gentos an
nis asia
uectigalis
fuit

origo ama
zonū.

themiſ cyrnoſ cāpoſ occupauere. ⁊ ibi permultoſ annoſ ſpolia
re finitimoſ adſuēſcunt; Conſpiracione populorū periſidiaſ
trucidantur. Horū uxoreſ cū uiderent exilio addictā orbita
tē. arma ſumunt. fineſq. ſuoſ ſubmouentes prima. mox &iā
regnū amazonū primū ortū ē inferentes bella defendunt. Nubendi aq̄ finitimis animū a
miſere. ſeruitutē nūmatrimoniū appellantes; Singulare om
niū ſeculorū exemplū auſe. rem̄p. augere ſine uiris. ia &iacā
contēptu uiroꝝ tuentur. ⁊ &ine feliciores alie aliſ uiderent.
uiroſ quidomi remanſerant. intficiunt. ultionē quoq. cęſorū con
iugū. excidio finitimorū conſecuntur. Tum pace armiſq;
ſita. negenuſ interſ& concubituſ finitimorū ineunt; Siquima
reſ naſcerent. intficiebant. uirgineſ ineundē ipſiſ morē. non
ocio neq. lanificio. ſed armiſ. equiſ. uenationib. exercebant.
In-uſtiſ infantū dexteri ab. mām. neſagitarū iactuſ impedia
tur. unde dicte amazoneſ; Duę hiſ regine fuere. marte
ſie. &iāp&o. queinduaſ partes agmine diuiſo. melitę ia ōpi
b. uiſ. gerebant bella. ſolo terminoſ altīo defendentes; &i
ne ſucceſſib. deeet auctoritaſ. genitaſ ſe marte p̄dicabant;
Iraq. maiore parte europę ſubacta. aſię quoq. nullaſ ciui
tateſ occupauere. Ibi epheſo multiſq. aliſ urbib. conditiſ. par
tē exercituſ cūingenti p̄da domū dimittunt; Reliq. queadtu
endū aſię imperiū remanſerant. concurſu barbarorū cū. nar

decedens medea propt̄ adulterā priuigni & ate̅. chalchas cū
medo filio exegeo suscepto concessit. Post ægeū theseus ac
deinceps thesei filius demophoon. qui auxiliū grecis adū sustro
ianos tulit. regnū possedit. Erat int̄ athenienses & dorienses si
multatio ulcisci offensæ. quas uindicaturi bello. dorienses
de euent̄u proelii oracula consuluerunt. 7 responsū. superiores
fore. si regē athenienssiū occidissent. Cū uentū eet̄ inbellū.
militib. ante omā custodia regis p̄cipitur. Athenienssib. eo te̅
pore rex codrus erat. qui & responso dei & p̄ceptis hostiū cog
nitis. permutato regis habitu. pannosus sarmenta collo gerens.
castra hostiū ingreditur. 7 ibi inturba obsistentiū amilite quem
falce, astu conuulnerauerat int̄ficitur. Cognito regis corpore
dorienses. sine proelio discedunt. Actq; ita athenienses uirtute
ducis prosalute patrię morti sē offerentib. bello liberantur. post
codrū. nemo athenis regnauit. quod memoriae nominis eius tri
butū ē. 7 administratio reip annua magistratib permissa. 7 sed
ciuitate nulle tunc leges erant. quia libido regū plebi habe
batur. Legib. itaq; solon uir iusticiae insignis. qui uelut nouam
ciuitatē legib. conderet. Quitanto tēperamēto int̄ plebē senatū q.
egit. cū siquid pro altero ordine tulisset. alteri displicaturum
uideretur. utrab utrisq; parē gratiā traheret. huius iuris inter
multa greciae illud memorabile fuit. Int̄ athenienses. &

Chodrus p salute patrię moriens. suos liberauit.

de morte codri

Solon uir iustię insignis. athenas nouis legib; ędidit.

megarenſes deproprietate ſalamine inſule prope uſq; interitū armis dimicatū fuerat. Poſt multas clades capitalē eſſe apud athenienſes coepit. ſiquis legē deuindicanda inſula tu liſſet. Sollicitus igitur ſolon ne aut tacendo parū reip. conſu leret aut cenſendo offenderet ſibi ſubitā demēciā ſimulat. Cuius uenia nō dicturus modo prohibita: ſed & facturus erat. Deformis habitu. more uecordiū inpublicū euolat. factoq; con curſu hominū. quo magis conſiliū diſſimularet. inſolitis ſibi ūſib. ſuadere populo coepit quod uetabatur. Omniūq; animos ita coepit. ut exēplo bellū aduſus megarenſes decerneretur. Inſulaq; deiectis hoſtib. athenienſiū fieret. Inter ea megarenſes memo res inlati athenienſib. belli & deſerti. ne fruſtra arma mouiſſe uiderentur. matronas athenienſiū in eleuſinius ſacris noctu op preſſuri naues conſcenduit. Qua recognita dux athenienſium piſiſtratus. iuuentutē ininſidiis locari iuſſit. Matronis ſolito clamore aeſtrepitu & in accerſu hoſtiū. ne intellectos ſe ſen tiant ſacra celebrare. Egreſſosq; naub. megarenſes inopinan tes adgreſſus deleuit. Acprotinus clauſe captiue. Int im actis intēti athis multeris. ut ſpecie captarū matronarū pherent. megara contenderunt. illicū & nauiū formā & ptā pdā cognoſcerent. obuii adportū procedunt. Quib. caeſis piſiſtratus. pau lū acapienda urbe adfuit. ita

Solon

Fractū ſolonis. ſubitā ſibi demētiā finxit. curſu hominū. quo magis conſiliū diſſimularet. inſolitis ſibi ūſib. ſuadere populo coepit quod uetabatur. Omniūq; animos ita coepit. ut exēplo bellū aduſus megarenſes decerneretur. Inſulaq; deiectis hoſtib. athenienſiū fieret. Inter ea megarenſes memo res inlati athenienſib. belli & deſerti. ne fruſtra arma mouiſſe uiderentur. matronas athenienſiū in eleuſinius ſacris noctu op preſſuri naues conſcenduit. Qua recognita dux athenienſium piſiſtratus. iuuentutē inſidiis locari iuſſit. Matronis ſolito clamore aeſtrepitu & in accerſu hoſtiū. ne intellectos ſe ſen tiant ſacra celebrare. Egreſſosq; naub. megarenſes inopinan tes adgreſſus deleuit. Acprotinus clauſe captiue. Int im actis intēti athis multeris. ut ſpecie captarū matronarū pherent. megara contenderunt. illicū & nauiū formā & ptā pdā cognoſcerent. obuii adportū procedunt. Quib. caeſis piſiſtratus. pau lū acapienda urbe adfuit. ita

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK GIESSEN

dorienses suis dolis hosti uictoriā dedere. ⁊ sed pisistratus qua facti pisis
si sibi non patriae uelisset. tyrannidē perdolū occupat quip tratus
pe uoluntarijs uerberib. domi affectus. laceratoq. corpore
inpublicū digredit. Aduocata ~~cognitione~~ contione uulnera populo
ostendit. De crudelitate principū æquib, hęc sē passum simu
labat. queritur. ⁊ Addūtur uocib. lacrimę. & cū ſi dicosa ora
tione multitudo credula accēditur. amore plebis multum sē
senatu simulat. optīq; adcustodiā corporis sui satellitum au
xiliū. perquos occupata tyrannide per annos. xxxiii. Regna
uit. Post huius mortē. diocles alt exsilijs per um stupra
ta uirgine. a fratre puellę interficitur. Alt hippias nomine
cū imperiū patrū teneret. interfectore frīs conphendi iubet; L
Quicū per tormēta. cōscios caedis nomina recogerentur. Omīa
micos tyranni nomina uit. ⁊ quib. interfectis. quęrenti tyran
no. an adhuc aliqui conscij essent. Nemine ait super eē. quē
cōplus mori gestiat. quā ipsum tyrannū ⁊ qua uoce. eiusdē. se
tyranni uectorē post uindictā pudicicię sororis ostendit;
Huius uirtute cūadmonita ciuitas libertatis est. Tan
dē hippias regno pulsus. mœsiliū agit. Qui profec
tus imperatas. ducē se dareo inferenti n se u athenienſib. bel
lū. sic supra significatū ē. actū sus pa atru trā suā offert;
Igit athenienses audito darei aduentu. auxiliū alacedemo

mis. socia. Tū ciuitate perdurauerunt. ⁊ quos ubi uiderunt.
quatriduo teneri religione. nō expectato. instructis decē mili
b. ciuiū & plācentib. auxiliarib. mille. ad ūsus sexcenta
xthemen athemen siū dux melria des ad ūsum da reū.
milia hostiū incāpis marathoniis inproeliū ægre diuertur. ⁊ mil
tiades & dux belli erat. & auctor nō expectandi auxilii. ⁊ quē
tanta fiducia coeperat. ut plus p̄sidii in celeritate. quā in so
tiis duceret. Magna igitur inpugnā euntib. animorū ala
critas fuit. Adeo ut cū mille passus int̄duas acies eēnt.
tanta alacritas ipugnā euntiᵇ fuit. ut ante iactū sagittarū cita to cursu ccurrent. clatiq; eius euentus defuit. Pugnatū ē enī tanta uirtute. ut
hinc uiros. inde pecudes putares. ⁊ uicti perse. innaues confu
gerunt. & quib. multę supp̄esse. multę captę sunt; ineo proe
lio. tanta uirtus singulorū fuit. ut cuius laus prima eet. dif
ficile iudicatū uideret̄ur. Int̄ cęteros tam themis tho clus a
factum ci nogeri na uem tenen tis.
dulescentis gloria emicuit. Inqua iā indoles futurę impera
torię dignitatis apparuit. ⁊ Cynegiri q̄q̄ militis athenien sis
gloria magnis scriptorū laudib. celebrata ē; quipost proe
lii innumeras cędes. cū fugientes hostes adnaues egisset.
onustā naue dextra manu tenuit. nec prius dimisit. quā
Insignis cynegeri uiri. q̄ ambabus amputatis manib. mors ministra conp̄hendere. amittere. at Tū q̄q̄ amputata dextera. naue
su naue detinuit;
et sic dentib; dimica
urt.,
postremū. morsu naue cleᵗnuit; Tanta meo uirtutem

fuisse. utñ tot cædib. fatigatus. nondu ab. manib. āmissis uic
tus. truncus ad postremū &uelut rapida fera dentib. dimi
cauerit. Ducenta milia, perse eo plio siue naufragio. miserē
cecidit. & hippias tyrannus athenien ſſ. auctor & conditor
eius belli dis patriae ultoribus. poenas repetentib; Inter ea &
dareus cū bellū restaurat & in ipso apparatu de cidit.
Relictis multis filiis. & in regno & ante regnū susceptis ex his
artemenes maximus natu. ab ætatis priuilegio regnū sibi
uindicabat. Cū ius & ordo nascendi & natura ipsa gentib; por
ro xerses contra ūsū ñ de ordine. sed de nascendi felicitate
referebat. Nā artamenē primū quidē dareo. sed priuato ꝑ
uenisse. sē regi primū natū. fratres itaq; suos quia ante genitos
priuatū patrimoniū. quod eo tēpore dareus habuisset. non reg
nū uindicare sibi posse. sē ee quē primū in regno iā rex pater
sustulerit. huc accedere ꝙ artemenes ñ patre tantū. sed
& matre priuatę adhuc fortunę. Auo quoq; patrio priua
to procreatus sit. sē uero & matre regina natū. & patrē
non nisi regē uidisse. Auum qq; matrū. cȳrū. sē regē habu
isse. ñ heredē sed conditorē tanti regni. & sibi in aequo iure
utrūq; fratrē patre reliquisse. matrio tam sē iure & auito un
cere. hoc certamē concordi animo ad patruū suū arta fernen.
ueluti ad domesticū iudicē detulerunt. Adeoq; fraterna

obitus darei hyppiae tyran nus. cū ducentis milib. persarum periit.

certamē inter darei filios de successione patrii regni

solo inter se patruo medio fratrū finita contentione.

contentio fuit. utnec uictor insultauerit. nec uictus doluerit.
Ipsoq. uitis tēpore. munera inuicē miserunt. Iocunda qq̄ inter
se nr̄olū sed credula conuiuia habuerunt. Iudiciū qq̄ ipsum
sine arbitris. sine conscio fuerit. tanto moderati—us. tū
frēs inter sē maxima regna diuidebant. quā nunc exigua
patrimonia partiuntur. Igit̄ xerses bellū apatre coeptū
adūsus greciā quinquennio instruxit. quod ubi primum
didicit. Demaratus rex lacedemoniorū. quiapud xerxen
exulabat. amicior patrie post fugā. quā regi post be
neficia. neinopinato bello opprimerentur. omā intra bellis lig
neis magistratui perscribit. tasdēq. cera super inducta de
lē. ne aut scriptura sine tegmine inditiū clarē. aut rē
cens cera doli proderet. fido deinde seruo perferendas
tradit. Iussō magistratui sparthanorū tradere. Quib. p
latis lacedemone. questioni res diu fuit. quodneq. scrip
tū aliquid uiderent. necfrustra missas suspicarentur. tan
toq. rē magis rē. quanto sit occultior putabant. hērentib; in
coniectura uiris. soror regis leonidē. consiliū scribentis
inuenit. Erasa igitur cera. belli consilium deteguntur. la
xerses septingenta milia de auxiliis. utri immerito pro
ditū sit. flumina ab exercitu eius sicata. greciāq. om
nē. uix capere exercitū eius potuisse. naues qq̄ decies cen

qualit̄ sparta
nus tabel
las demara
tus miserit

erentib. in
consilio qua
lit̄ ro bella
elegerentur
ut ignorarent
tutissime sola
soror leoni
de regis in
uenit.

tū miliū numero habuisse dicitur; Huic tanto agmini dux
defuit. Cæterū si regē spectes diuitias nūc laudes quarum
tanta copia in regno eius fuit ut cū flumina multitudine cō
sumerentur. Opes tamē regiæ super eēnt. ⁊ ipse aū primus in fuga
postremus in proelio semper uisus ē. ⁊ in periculis timidus. sic ubi me
tus ab eē inflatus. ⁊ Deniq; ante experimētū belli fiducia uirtū
ueluti naturae ipsius dominus. & montes in planū deducebat. &
conuexa uallibus aequauit. & quedā maria pontib. sternebat.
quedā ad nauigationis cōmodū per compendiū ducebat. ⁊ Cuius
introitus in greciā quā terribilis. tā turpis ac foedus discessus
fuit. Nāq; cū leonida rex spartanorū. cū quatuor milib. mili
tū. angustias termopylarū occupasset. & Xerses contemptu pau
citatis eos pugnā capessere iubet. Quorū cognati marathonia
pugna interfecti fuerant. ⁊ Quidū ulcisci suos querunt. principi
ū cladis fuere. ⁊ succedente dein inutili turba. maior cedes
editur. Triduo ibi cū dolore & indignatione persarū di
micatū. ⁊ Quarta die cū nuntiatū eēt leonidę. a xx. milib. hos
tiū sūmū cacumē teneri. tū hortatur sotios. recedant. & se ad
meliora patriae tēpora reseruent. sibi cū sparthanis for
tunā experiendā. plura patriæ quā uitę debere. Cæteros ad
p̄sidia grecię seruandos. ⁊ Audito regis imperio. discessere ce
teri. soli lacedemonii. remanserunt. ⁊ Inicio huius belli scisitan

X eglis mores. p̄mus
i fuga. postrem⁹ i pugna
i periculis timidus. ab
latus. i flatus.

conflictus leo
nide apud ē
mopylas ad
ūsum xerxen.

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

trib. delphis oraculo responsum fuerat: aut regi sparthano
rū. aut urbi cadendū: & ideirco rex leonidas cū bellū pro
ficisceretur ita suos firmauerat: ut ire separato admoriendū
animo scirent: angustias propter ea occupauerat. ut cū paucis
aut maiore gloria uincere. aut minore dampno reip. cadere.
Dimissis igitur sociis. hortatur sparthanos. meminerint qua
lit cūq. pliaris. cadendū ee cauerent: Nefortius mansisse. quā
dimicasse uideantur. Nē expectandū ut ab hoste circū ueni
rentur: Sed dū nox occasionē dare. securis & ipsis super ue
niendū: nusquā uictores honestius. quā in castris hostiū peri
turos: Nihil erat difficile persuadere. persuasis mori. statī
arma capiunt. & sexcenti uiri. castra quingentorū miliū in
rūpunt statimq. regis ptoriū p̄eunt. aut cū illo. aut si ipsi op
pressi ceint. in ipsius potissimū se demoriturī. Tumultus to
tis castris oritur. sparthani post quā regē ninueniunt. p
oma castra uictores uagant: cedunt sternuntq. oma. utq. VI
sciunt se pugnare. nispe uictoriae. sed in mortis ultionem.
pliū a principio noctis in maiore parte diei tractū. Ad post
tremum non uicti. sed uincendo fatigati: Int ingenter stra
torū hostiū catuas occiderunt. Xerxes duob. uulneribus tres
tri proelio acceptis. experiri maris fortunā statuit. Sed
athenien siū dux themistocles. cū ani aduertisset. Ionas prop

uulnera tus sunt eos

t quos bellū persarū susceperunt. Inauxiliū regis classe ue
misse. sollicitare eos in partes suas statuit. & cū conloquendi co
piā nō haberet. quo applicaturi erant simbolos proponi. & sa
xis proscribi curat. quę uos ioues dementia tenet. quod facinus
agitatis. bellū inferre olym conditoribus urīs. nuper & iā undi
cis cogitatis. An ideo moenia urā condidimus. ut eent qui nrā
delerent. Quid si nō haec & dareo prius & nunc xerxi belli
causa nobiscū fuit. quod uos rebellantes nō destituimus. quum uos
in haec castra urā exista obsidione transitis. Aut si hoc pa
tiū extat. uos cōmisso plio. ite cessim. inhibite remos. & a bello
discedite. Ante naualis proelii congressionē. miserat xerxes
quattuor milia militum armatorū delphos. ad tēplū apolli
nis diripiendū. prorsus quasi nō cū grecis tantum. sed & cū dis
immortalib. bellū gererēt. quę manus tota imbrib & flumini
b. deleta ē. ut intellegeret quā nullę eent hominū ad ūsum
deos uires. Post haec thespiadas. & plateas. & athenas ua
cuas hominib incendit. & quō ferro in homines non poterat.
in aedificia igne grassatur. Nāq athenienses post pugnā
marathoniā p monente themisto cle. uictoriā illā desperasse nō
fine. sed causam maioris belli fore. cc naues fabricauerunt. Ad
uentante igit xerxe. consulentib. delphis oraculū. responsum
fuerat. salute muris ligneis tuerentur. Themistocles nauiū p

themisto cles facetū

plō p. de vero

responsum demuris ligneis

sidiū demonstratū ratus· persua d& amnib· patriā municipes
ee nmoenia· Ciuitateq nīnaedificiis· sed inciuib· positā· Meli
us taq· salutē nauib· quā urbi cōmissuros· Huius sententiae &
iā deū auctorē ee· probato consilio coniuges liberosq· cūpciosissi
mis reb· abdits insulis relicta urbe demandant· Ipsi naues arma
ti conscendunt· exemplū athenienssiū &aliae urbes imitatę· ita
q· cū aclinata oms sociorū classis· &intenta inbellū nauale eet·
angustiasq· salamini freti· necircū ueniri amultitudine pos
s& occupass&· Dissensio īt ciuitatū principes oritur· quicū
deserto bellō adstatuenda dilabi uellent· timens themistho
cles· nedis cessu sociorū uires minuerentur· per seruū fidum
xerxi nuntiat· uno inloco eum contractā greciā capere fa
cillime posse· quod si ciuitatis quę iā cebire uellent dim
pentur· maiore labore ei singulas collectandas· hoc dolo in
pellit regē signū pugnę dare· greciqq aduentu hostiū oc
cupati· pluū conlatis uiris· capescunt· Int ea rex ueluḍ expe
ctatę pugnę cūparte nauiū inlitore remansit· Artemisia
A themisia· it pmos acq primo pugnabat· uirilē audaciā i ea cognoss.
aū regina alicarnasi quei nauxiliū xerxei uenerat· Inter
primos ducis bellum acerrime ciebat· Quippe ut muro mu
liebrem timorē· ita inmuliere uirilē audatiā cerneret· Cū
an ce ps plus eet· ioneś iuxta· pręceptum themistocl· pug
nę sē paulatim subtra here coeperunt· quorū defectio ani

mor cæteros fregit. Itaq; circūspicientes fugā. pelluntur per
se. & mox pūo uicti infugā ūtuntur. In qua trepidatione mul
te captę naues. multę mersę. plures tamē nīminus seruitiū regis. quā
hostem timentes. domum dilabuntur. 7 hac cla ⁊ de perculsum
& dubiū consiliū xerxē. mardonius adgreditur. Hortatur utin
regnū abeat. nequid seditionis moueat fama ad ūsi belli. & in
manus sicuti mos ē Omnia extollens. sibi ccc milia armatorū
lecta exomnib. copiis relinquat. qua manu aut cū gloria eius
perdomiturū rē grecia. Aut si alīt euentus fuerit. sine eiusdē
infamia hostib. cessurū. 7 Probato consilio. mardonio exerci
tus traditur. reliquas copias rex ipse deducere inregnū parat.
Sed greci audita regis fuga. consiliū meunt pontes intrūpen
di quē ille abydo. uelut uictor maris fecerat. ut inter clu
so reditu. Aut cū exercitu deleant̄ur. Aut desperatione rex
pacē uictus petere cogant̄ur. 7 sed themistho cles, timens nē in
tē clusi. hostes desperationē muniturē uerterent. & it̄ quod alit̄
nonpatent̄. ferro patefacerent. satis multos hostes ingrecia rema
nere dicit tanq. nēc augeri numerū retinendo oportere. Cū uince
re consilio cæteros nonpossit. eundē seruum ad xerxem mit
tit. cerciorēq; consilii facit. & occupare transitū maturata fu
ga iubet. Ille perculsus nuntio. tradit ducib. militēs perducen
dos. Ipse cū paucis abydum contendit. 7 ubi cū solutum pontem

Xerxis fuga.

Themistocles. exilium probat. timens ne
desperationē hostes, munitionē uertant aut
ne ferro patefaciant

hibē rnis tēpestatib· offendit &· piscatoria scapha trepi
fugam xerx. dus traiecit· erat ref spectaculo digna· & aestimatione sortis
humanę rerū uarietate miranda· Inexiguo latentē uidere
humana sors spectacula nata erat miranda· in exiguo latentē uidere nauigio· quē paulo ante uix aequor omne capiebat· ca
renti omni &iā seruorū ministerio· Cuius exercitus prop
ē multitudinē tūr graues erant· nec pedestrib· copiis quas ducib·
adsignauerat· felicius iter fuit· siquidē cottidiano labori· neq·
enim ulla ē m&uentib· quies· &iā fames accesserat· multorū dem
de dierū copiā ē traxerat & pestē· tantaq· foeditas morientium
fuit· ut uiae cadaueribus implerentur· Altera· & bestiae illecebris
sollicitatę· exercitū sequerentur· Interim mardonius ingrecia
olintū expugnat· athenienses quoq· reges sollicitat· spondens in
centę eius urbis &iā immanis restitutionē· Post quā nullo pcio
libertatē his uenalē uid&· Incensisq; aedificare coeperat· in boe
cia· copias
cia trans fert· eō & grecorū exercitus qui centū miliū fuit secu
tus ē· Ibiq· plū cōmissū· sed fortuna regis cū duce mutata non ē·
uictus mardonius quē xerxes reliquerat. Nā uictus mardonius· ueluti ex naufragio cū paucis profugit· cas
tra referta regalis opulentiae capta· Unde primū grecos diui
so int sē auro persico· diuitiarū luxuria coepit· Fadē forte
die qua mardonii copiae del&ę sunt· &iā nauali proeliā in asia
sub monte mosiae· adūsus persas dimicatū ē· Ibi ante congressionē
· cū classes exadūso starent· fama aduentūq· exercitū uenit· uicis

se grecos. & mardonii copias occidione cecidisse. Tantã fame uelocitate fuisse. ut cũ matutino tẽpore proeliũ in boetia cõmissũ sit. meridianis horis nauia pertot maria & tantũ spatii. tãbre ui horarũ nõnto deiectoria nunciatũ sit; Confecto bello cum depromis ciuitatũ ageretur. omniũ iuditio atheniensiũ uirtus clarissima prolata. inducesqq themistocles princeps ciuitatũ testimonio iudicatus. gloriã patriae suę auxit. Igit athenienses aucti & promis belli & gloria. urbem exintegro condere moliuntur. Cũ moenia maiora complexi fuissent. suspecti esse lacedemoniis coepere. Recte putantib. quib. ruina urbis tantũ incrementi dedisset. quantũ sit datura munita ciuitas. Mittit viii ergo legatos qui monerent. ne munimenta hostib. & receptacula futuri belli extruant. Themistocles ut audit spei urbis inuideri. nõ existimans abrupte agendũ. respondit legatis. ituros lacedemonẽ qui, de ea rẽ pariter cũ illis consulant; Sic dimissis spartha nis. hortatur. suos. opus maturent. Dein ipse intẽiecto tẽpore. in legatione proficiscitur. & nunc in itinere infirmitate simulata. nunc cariditatẽ collegarũ accusans. sine quib. agi iure nihil possit. diem die proferendo. spatiũ consumando operi quęrebat; Cũ interim nunciatur sparthanis. opus athenis maturari. propter quod denuo legatos mittunt ad inspicienda rẽ; Tũ themistocles per seruũ magistratib. scribit atheniensium.

Mira fame celocitas. cũ matutino tempore pliũ i boetia ẽmissũ. meridianis horis ia sia nunciatũ sit.,

omnib. athenienssiũ uirtus ethemistocles p̃ fertur.

N

factũ themistocles

legatos uinciant. pignusq; teneant. ne ipse grauius consulatur.
adit. Deinde cognitionē lacedemoniorū indicat permunitas
athenas ee. & posse iā inlatū bellū nō armis tantū. sed & iā mu
ris sustinere. si quidē ob eam rem de se crudelius statuerent.
Legatos eorum in hoc pignus athenis retentos. grauit. Dein
de castigauit eos. quod nō uirtute. sed imbecillitate sociorū poten
tiā quererent. Sic dimissis ueluti triūphatis spartanis. aciuis
excipitur. Post haec sparthani uenire. socios corrūperent. &
ut bis inlatū apertis grecię bellū ulciscerentur. ultro fines eorū
populantur. ducē suo sociorūq; exercitui deligunt pausaniam
Qui producatu regnū graeciae adfectans. prodicionē pmiū cū
xerxe nuptias filię eius paciscitur. redditis captiuis. ut fides re
gis aliquo beneficio obstringeretur. Scribit pterea xerxi
quos cūq; ad se nuntios pontios misisset. interficeret. ne res loqua
citate hominū proderetur. Sed dux athenienſium aristi
des. belli sociis collegę conatib. obuiā eundo. simul & in re sapi
entē consulendo. proditionis consilia discussit. Nec multo post
accusatus pausanias damnatur. Igitur xerxes cum prodi
cionis dolū publicatū uideret. ex integro bellū instituit. Gre
ci qq; duce constituunt timon. athenienſem. filiū melciadis.
quo duce apud marathonē pugnatū e. iuuenē cuius magnitu
dinē futurę pietatis documēta prodiderunt. Quippe patrem

damnatus pausanias

obcrim̄ peculatus incarcerē coniectū. ibiq. defunctū. transl
latis inse unculis adsepulturā redemit. nec in bello iudici
um diligentiū fefellit. siquidē ninferior uirtutib. patris,
xerxen terrestri nauali q. bello superatū. trepidū recipere
se in regnū coegit; POMPEI TROGI EPITOMA HISTO
RIARUM LIBER SECUNDUS EXPLICIT
INCIPIT LIBER TERCIUS

Lieōs filiū, q patrē ingrege defunctū. trāslatis ipse unculis ad sepulturā redemit

XERXES REX PERSARUM. TERROR ANTEA GENCIŪ. bello ingrā ia infelicit gesto. ria sui contemptui ee coepit. quippe artabanus pfectus eius. deficiente cotidie regis maiestate. in spē regni adducitur. cui septē robustissimis filiis regiā uesperi ingreditur. Nā amicicie iure sēper illi patebat. Trucidato q. rege. uoto suo obsistentes filios eius. dolo ad greditur. securior de arta xerxe puero admodū. fingit regē adāreo quierat adolescens quo maturius regno potiret. occisū impellit arthaxerxen patricidiū patricidio uindicare. Cū uentū addomū daret cet. dormiens inuentus quasi somnū fingere. interficitur. Dein cū unū exregis filiis. scelere suo super ee artabanus uidere. māuere q. de regno certamina principū. adsumit insociatē consilii baccabasum. quipsenti stretu contentus. rem prodit artaxerxi. utpat eius occisus sit. ut fraterfalsce parricidii suspicione obpressus. ut deniq.

de amore meltiadis filio

xerxes domi suo ab artabano pfecto suo occidit

ipſi pararentur inſidiæ; His cognitis artha xerxes. uerens ar
thabani numerū filiorū. inposterū diē paratū ee armatum
exercitū iubꝫ recognituruſ &numerū militū. &inarmis in
duſtriā ſingulorū. Itaq. cūint cæteroſ ipſe artabanuſ ar
matuſ adſiſterꝫ rex ſimulat ſe breuiorē laricā habere.
iubꝫ artabanū ſecū cōmutare. exuentē ſe acnudatū gla
dio traicit. Tū &filioſ eiuſ corripi iubꝫ. Actq. ita egregiuſ
adaltiſcenſ. &cedē patriſ. &ſe abinſidiis artabani uindicauī;
Dū haec inperſis geruntur. interea grecia omnſ. ducib. la
cedemoniis &athenienſib. induaſ diuerſa parteſ. abextīniſ
bellis uelut inuiſcera ſua arma conūtit. Fiunt igit deuno
populo duo corpora. &eorundē caſtrorū homineſ. induoſ hoſ
tileſ exercituſ diuiduntur. Hinc lacedemonii cōmunia
quondā ciuitatiū auxilia aduerſuaſ trahere. Inde athe
nienſeſ &uetuſtate gentis &geſtis reb. inluſtreſ. propriſ ur
bib. confidebant. Actq. ita duo potentiſſimi grecię popu
li. inſtitutis ſolonis &lygurgi legib. patreſ. exſimulatione
uirtū inbellū ruebant. Nāq. ligurguſ cū frī ſuo polybiae
ſpartanorū regi ſucceſſiſſꝫ: regnūq. ſibi uindicare potuiſſꝫ.
Carylło filio eiuſ quinatiuſ poſtumuſ erat. cū ad aetatē ad
ultā peruenirꝫ. regnū ſumma fide reſtituit. Utintellege
rent omnſ quanto pluſ apud bonoſ pietatiſ iuſa quā omnſ

male quæſita male dilabunt. artaba nus qđ ifidelit ac cepit. ifidelit amiſit.

Ligurguſ ut omib; eſtaret. quan to pluſ apud bo noſ ualet pietatiſ iuſa ſeruare. quā pecuniā habere. fra truelē ſuma fide reg nū reſtituit.

opes uelerent. Medio igitur tempore dū infans conuelescit. tutelamq; eius administrat. non habentib. sparthanis leges in stituit. noninuentione eerū magis quā exemplo clarior. Siquidē nihil lege ulla maliosanc̄xit. Cuius nīpse primus inse documentum dat& populū inobsequia principū. principes adiusticiā imperiorū firmauit. parsimoniā omnib; Item exis timans. laborē militiae adsidua frugalitatis consuetudine fa cilioré fore. emi singula non pecunia. sed conpensatione mer ciū iussit. auri argentiq. usum. utomniū scelerū materiā sus tulit. administrationē reip. perordinēs diuisit. regib. potes tatem bellorū. magistratib. iuditia. &annuos successores. se natui custodiā legū. populo. sublegendi senatū. uel crean di quos uellet magistros. potestatē permisit. fundos om niū aequalit inter omes diuisit. ut aequata patrimonia ne minē potentiorē alteri redderent. Conuiuari omes publice iussit. ne cuius diuitiae. uel luxuria inocculto eent. Iu uenib. nāmpliusunce ueste uti toto anno permissum. Nec quemquā cultius. quā alterū progredi. Nec epulari opu lentius. ne imitacio inluxuriā uerteretur. pueros puberes non infarū. sed magrū deduci pcepit. ut primos annos non inluxuria. sed inopere &inlaborib. agerent. Nihil eos som ni causa substernere. &uitam sine pulmto degere. Neq.

Lycurgi Romanos

Justinus de rep. publica Lacedemoniorum et leges Lycurgi.

L

10

priuſ inurbem redire. quā uiri facti eſſent ſtatuit. 7 uirgineſ
ſine dote nubere iuſſit. ut uxoreſ eligerentur n̄ pecunię. ſeue-
riuſq; matrimonia ſua uiri coercerent. Cūnullis freniſ doniſ te
nerentur. 7 maximū honorē nondiutū & potentū. ſed progradu
ætatiſ ſenū eē uoluit. nec ſane uſquā terrarū. locū honoratione
ſenectus habet. 7 haec quō primo ſolutis antea moribꝫ dura uide
bat eē. auctorē eorū apollinē delphicū fingit. & inde ſe ea ex
cepto numinis detuliſſe. ut conſuescendi taediū. mētis reli
gionis uincat. 7 Deū ut & nīitatē legib. ſuis dare. iure iurando ob
ligat ciuitatē. Nihil eoſ deeiuſ legib. mutaturoſ. priuſ quā reuer
tereꝫ. & ſimulat ſe adoraculū delphicū proficiſci. conſulta
rū quid addendū mutandūq; legib. uideꝫ. 7 proficiſcitur
aū creteū. ibiq; perpetuū exiliū egit. 7 abiciq; inmare oſſa ſua
moriens iuſſit. Nē relatis lacedemonem. ſolutoſ ſe. ſparthani
religione iuriſ iurandi indiſſoluendiſ legib. arbitrarentur.
His igitur moribꝫ ita breui ciuitas conualuit. ut cū meſſeniis
propter ſtupratas uirgineſ ſuaſ inſolemni meſſeniorū ſacrifi
cio bellū intuliſſent. grauiſſima ſe execratione obſtrinxe
rint. n̄ priuſ quēo meſſēniā expugnaſſent reuerſuroſ. tantum
ſibi uel de urbib. ſuis uel de fortunæ ſpondentes. 7 quę rem mi
cium diſſenſionis græcię & inteſtini belli cauſa & origo fuit.
Itaq; cū contra p̄ſumptionē ſuā annis x. obſidione urbis

deiure iu
randa ſpar
tanorum
& ceteroꝝ
gurgi

tenerentur. & quereſſis uxorem poſt quā longā uiduitatē re
uocarentur. ueritine hac perſeuerantia belli grauius ſibi quā
meſſemis nocerent. quippe illis quantū iuuentutis bello inter ci
dat. mulierū fecunditatem ſubpleri. ſibi & belliſ dāna inſidux
& fecunditatē uxorū abſentib. uiris nullā ee. Itaq legiunt iu
uenes. exeo genere militū qui poſt iuſ iurandū inſup plentū
ueneranr. quib. ſparthani remiſſis. promiſcuos omniū femi
narū concubituſ permiſere. maturiore futurā conceptionē
rati. ſiea ſingulę per plures uiros experiuntur. exhiſ nati ob
notā matrū pudoriſ partheniae uocati. quicū adannos xxx
peruenissent. mātu inopię. nulli enī patē exiſtebat cuiuſ inpa
trimoniū ſucceſſio ſperarēur. duce palantum adſumunt.
filiū arati. qui auctor ſparthaniſ fuerat. iuuentutis adgeneran
dā ſobolē domū remittendę. ut ſicuti dudū patrē eiuſ naſ
cendi auctorem habuiſſent. ſic ipſum ſpei ac dignitati ſuę ha
berent. Itaq nec ſalutatiſ matrib. equarū adulterio infa
miā collegiſſe uidebantur. adſedes inquirendas proficiſcun
tur. diuq & per uarios caſuſ iactati. tandem in italiā dese
runtur. & occupata arcae tarentinorū. expugnatis uicinis in
coliſ. ſedes ibi conſtituunt. Sed poſt annos plurimos dux eo
rū palantus. ſeditionem in exiliū protur batus. brunduſiū
ſe contulit. quo expulſi ſedib. ſuis uiderēt tarentini conceſſe

Spartani. remiſſiſ. ſpm
cuoſ omnium femina
ſm ſpmiſce cubitus

Tarentū

Brundusium

rant. ⁊ ſi morientes perſuaſiſſent. ut oſſa ſuorum poſtremo ceſſa reliquiæ ſe
terrent. & ſpargi in foro tarentinorum curent. Hoc enim modo recupe
rare illos patriæ ſuæ poſſe. apollinem delphis cecinisſe. ⁊ illi arbitrantes
eum inultionem ſui ciuium fata prohibuiſſe. præceptis paruere. ⁊ ſed oracu
li diuinæ ſententiæ fuerat. perpetuitatem enim urbis non amiſſionem hoc
facto promiſerat. ⁊ hæc ducis exulis conſilio. & hoſtium miniſterio. poſ
ſeſſio tarentinæ parthenii in æternum fundata. Ob cuius beneficii memoriam pallanto diuinos honores decreuere. ⁊ Interea meſ
ſenii cum uirtute non poſſent. per inſidias expugnantur. Do-
mi cum per annos octoginta grauia ſeruitutis uerbera plerumque & uin
cula & ærumnas captæ ciuitatis mala perpeſſi ſunt. poſt longam poe
norum patientiam bellum reſtaurant. Lacedemonii qui eo conſpi
ratius ad arma concurrunt. quod ad uſum ſeruos dimicaturi
uidebantur. Itaque cum hinc iniuriæ. inde indignitas animos a
cuerat. Lacedemonii debelli euentu oraculo delphis conſulto iu
bentur ducem belli ab athenienſibus petere. Porro athenienſes
cum reſponſum cognouiſſent. in contemptum ſpartanorum. thir
theum poetam claudo pede miſere. ⁊ quitrib. proeliis fuſus. eo uſq.
diſperationis ſpartanos adduxit. ut ſeruos ſuos ad ſupple
mentum exercitus manu mitterent. Hisque infectorum matrimonia
pollicerentur. ut in numero tantum amiſſorum ciuium. ſed & digni
tati ſuccederent. ⁊ ſed reges lacedemoniorum ne contra fortunam

athenienſes i. e. romanum ſpartanos thyrtheum poetam claudo pede duce & miſeros

pugnando maiora detrimta ciuitati infunderent. Reducere
exercitū uoluerunt nisi qui interuenissent thirtheus qui compo
sita carmina exercitui procontione recitauit. inquib. ortcom
ta uirtutis. dampnorū solatioc. belli consiliocc conscripserat. Itaq
tantū ardorē militib. iniecit. ut non desolute sed desē pultu
ra sollicitatissē. insultis suis & patrū nominib. dextro brachio
deligarentur. si omīs ad usum proeliū consumptissē. & temporis spa
cio confusa corporū liniamta eent. exinditio titulorū tradi sepul
turę possent. Cū sic animatū regis exercitū uiderent. curant rē
hostib. nunciare. messenios aū ītimorē rei. sed emulationē mutu
am dedit. Itaq. tantis animis concursū ē. ut raro unquā cru
entius pliū fuerit. Ad postremū tcm uictoricc lacedemoniorū
fuit. intēiecto tēpore terciū qq bellū messenēi reparauere. in
cuius auxiliū lacedemonii int reliquos sotios & icc athenienses adhibu
ere. quorū fidē cū suspectē haberent. super uacuocneos simu
lcontes abello eodē dimiserunt. Hanc rē athenienses grauī
t ferentes pecuniā quę erat instipendiū persici belli abumūsco
grecia collcta. adelo athenas trcns ferent. Nedeficientib. afi
de sociactis lacedemoniis. pde acrapinę eent. Sed nec lace
demonii quieuere. Qui cū messeniorū bello occupati cent pe
lo ponenses inmisere. quibellū athenienib. facerent. pcorę tunc
tēporis classe in cegyptū missoc. uires athenienib. ercent. Itaq.

de thirteo
poēe fua
denne bella
carminib.

Lacedemonii. cūsus
etos ... athenēs ha
berent. q nasi rē ne
collegios simulante
abello dimisere.

ꝓuocli ꝑlio dimicantes facile superentur. Intecto de inde tẽpore,
post reditũ suorũ aucti. & classis & militũ robore. proeliũ re parant
Jcem & lacedemonii omissis messeniis aduersus athenienses arma
uerterẽnt. diu uaria uictoria fuit. Ad postremũ æequo mar
te utrũmq; discessum. inde reuocati lacedemonii ad messeniorũ
bellum: nemediũ tẽpus ociosum athenien sib. relinquerent. Cum
thebanis pacisc antur. urbo riorũ imperiũ his restitue rent. qđ
tẽporib. belli persici ãmiserant. ut illi athenien sium bella sus
ciperent; tantus furor spartha norũ erat. ut duob. bellis im pli
citi. susscipere tertiũ non recusarent. dũ modo inimicis suis hostes
de pericle & sophocle adquirerent. Igitur athenienses ad ũsus tantã tempestatẽ belli
duos duces deligunt. periclen. spectatæ uirtutis uirũ. & so pho clen
scriptorem tragœdiarum. quidiuisõ exercitu. & spartha no
rum agros uastauerunt. & multas reliquæ ciuitates athenien si
um imperio adiecerunt. his malis fracti lacedemonii. in annos
xxx pepigerunt pacem. sed tã longũ ociũ inimicicię nõ tule
runt. Itaq; extra xv annos rupto fœdere. cũ contẽptu deorũ ho
minũq; fines atticos populantur. & ne prędã potiũ quã pug
nã exp&ctasse uiderentur: hostes ad proeliũ prouocant. Sed athe
nienses consilio periclis ducis. populationis iniuriã differunt in
tẽpus ultionis. super uacuã pugnã existimantes. cũ ulcisci hos
tẽ in se periculo possent. deinter iectis diebus naues conscendunt.

& nihil sentientib. lacedemoniis totae spoliatae depopulantur. multo q
plura auferunt quae amiserant. prorsus ut incōparatione dā
norū longe pluris fuerit ultio quae iniuria. Clara quidē haec
periclis expedicio habita. sed multo clarior priuati patrimonii
contemptus fuit. huius agros inpopulatione ceterorū intactos. hos
ter reliquerit. sperantes adquirere se illi posse. aut periculū ex
inuidia. aut exsuspicione. prodicionis infamiae. quod ante pos
piciens pericles. & futurū populo pdixerat. & adinuidiā imperū
declinandū. agros ipsos dono reip. dederat. atq. itae undepe
riculū quaesitū fuerat. ibi maximae gloriae inuenit. Post haec
interiectis diebus nouucli plio dimicatū e. Victi lacedemonii
fugerunt. necessariū deincepse est. quin aut terrae aut mari.
uerriae pliorū fortunae inuicē se trucidarent. Deniq. fessi
ut tot malis. pacē inennos. & fecere. quae nisi sex annis ser
uauerunt. Nec inducias quas proprio nomine condixerant.
exsociorū personae rupebantur. quippe quasi minus periurii con
trahere rent. si ferrent sociis auxilia. pociusquae si aperto pre
lio dimicassent. hinc bellū insidiosum traxit. quod prius qua
expono. deficilia sitū paucis dicendae sunt; POMPEI TRO
GI EPITOMA HISTORIARUM LIBER TERCIUS EXPLICIT

Pericles. addoctrinandā inuidiā. agros suos i populatione ceteros reip. dona negat.

Defectu Siciliae

INCIPIT LIBER QUARTUS Siciliam ferunt angustis quondae faucib. itaeliae adiacuisse.

acorpore maiore. impetu superi maris quitoto undarum hone-
re illuc uehitur. Est autem hec ipsa tenuis ac frangilis. & cauernis q[uas]
habundans fistulis quibusdam penetrabilis. itaq[ue] ut uentorum tota ferme fla
tibus pateat. nec non & ignibus generandis nutriendisq[ue] soli ipsius na
turalis materie. quippe intrinsecus subtus sulphure & bitu
mine trahitur. que res facit. ut spiritu cum igne inter ~~interi-~~
~~tum~~ luctante. frequenter & conplurib[us] locis nunc flam[m]is. nunc
uaporem. nunc fumum eructet. Inde denique ethnee montis per
tot secula durat incendium. & ubi acrior perspiratio ca
uernarum uentis incubuit. harenarum moles egeruntur. Proxi
mum italiae promuntoriis regium dr. ideo quia graece ab
rupta hoc nomine pronunciatur. Nec mirum si fabulose
quare, apud regium dicatur? loci huius antiquitas. in quem res tot coire mirate. Primum quod
nusquam alicus torrens fretum. nec tam citato impetu. uerum &
am seuo. neq[ue] experientib[us] modo terribile. uerum & ita pro
cul uisentib[us]. undarum porro inse concurrentium tantas pugna
e. ut alias uelut tergo cedentes uergilius inimum desidere.
alicus quasi uictrices in sublime ferri uidetur. Nunc hic fre
mitus feruentis hyestus. nec illic gemitu inuoraginem desidentis
exaudiens. accedunt uicini & perpetui ethnee montis ignes.
& insularum ceteri diu uelut in ipsis mundis celatur incendium
Neq[ue] enim intra angustis finibus aliter durare tot seculis tam

tur ignis potuiſſe: niſi humoris nutrimẽtis alerẽtur. Hinc igitur
fabulę ſcillæ & carybden peperẽre. Hinc latratus auditus: hinc
monſtri creditæ ſimulacra: dũ nec uigentes mœgnis uẽtis ib.
pelagi deſidentes exterriti. latrare putent undæ: quæ ſor
bentis æſtus uoragi conlidit. eadem causa & ria cẽ & hinc æ
montis perpetuos ignes facit. Nec æquorũ ille concurſus. rap
tũ ſecũ ſpũm inimũ fundũ trahit. adq; ibi ſuffocatũ tẽ diu te
net. donec per ſpiracũla æ ignis incedat. Tẽ ipſe æ licet ſi
lices q; uicinitas. ita promuntoriorũ altitudo ipſa ita ſimilis
ẽ. ut quæ ntũ nunc admirationis tẽtũ antiquis tẽporis de
derit. credentib. coẽntib. inſe promuntoriis. acrur ſũ deſceden
tib. ſolidæ interclpi absumiq; nauigia. neq; hoc ab antiquis
indulcedinẽ fabulę compoſitũ. ſed metu & admiratione tran
ſeuntiũ. & æ ẽ enĩ procul inſpicientib. nocturæ loci. ut ſinũ na
ris. nũtrensitũ putes. quo cũ accesseris. diſcedere ac ſe iungi
promuntoriæ quæ ante iunctæ fuerant arbitrere. Sicilię pri
mo triquetræ nom̃ fuit. Postea siculæ cognominatæ ẽ. hęc
a principio. patriæ cyclopũ fuit. Quib. extinctis. ca lus regnũ
insulæ occupauit. post quem singulę ciuitates intra annorũ
imperiũ conceſſerunt. Quarũ nulla tra feracior fuit. horũ
ex numero an auxi locus iuſticia cũ ceterorũ crudelitate certa
bat. Cuius moderationis haut mediocrẽ fructũ tulit. quippe

An auxil aus
moderationis et
mansuetudinis.
haut mediocrẽ
fructũ tulit.

decedens cū filios parvulos reliquisset. tutelāq; eorū micalo spectatę fidei seruo cōmisisset. tantus amor memoriæ eius apud omnes fuit. ut parere seruo quā deserere regis filios mallent. Principesq; ciuitatis oblitī dignitatis succedere regni maiestatē administrare per seruū paterentur. Imperiū siciliæ & riā carthaginiensem tēptauere. diuq; uaria uictoria cū tyrannis dimicatū. Ad postremū āmisso amilcare imperatore cū exercitu. aliquantis ꝑ ꝑquieuere. uicti medio tēpore cū regini discordiæ laborarent. ciuitates quę per dissensionem diuisæ in duces partes erāt. uetereni & alterę parte abmera inauxiliū uocati. pulsis ciuitate contrę quos inplorati fuerant. & mox caesis quib. tullerent auxiliū. urbē cū coniugib. & liberis sociorū occupauere. ausi facinus. nulli tiranno comparandū. quippe ut regnis melius fuerit uinci quā uicisse. Nā siue uictoribus captiuitatis iure seruissent. siue amissę patria exulare necesse habuissent. nitrem inter aras & penates lares atrocidæti. crudelissimis tirannis patriā cū coniugib. ac liberis p̄dā reliquissent. Cathenienses quoq; cū sira cusanos grauer pater entur. diffisi uiribus suis auxiliū ab athenien sibus petiuere. qui seu studio melioris imperii quod asiæ græciāq; penitus occupauerant. seu mētu factę pridē asiæ cusanis classis ne lacedemoniis illę uires accederent. lamponiū ducē cū classe

Ciuitates sicilię

insicilicē misere· ut sub specie ferendi cathenensib; auxilii·tēptarent
sicilicce imperiū·7 &qm primæ inicia frequenter caesis hostib· pros
perce fuerant· maiore denuo classe &robustiore exercitu·lace
theo &carnathe ducib· siciliā p&iuere· Sed cathenenses siue me
tu athenensiū· siue tedio belli· pacē cū siracusanis·remissis athe
nensiū auxiliis fecerant·7 Interiecto deinde tēpore cū fides pa
cis·a siracusanis nō seruaret&ur· denuo legatos athences mittunt·
qui sordidce uestē· capillo bcerbaq· promissis·& omni squcloris
habitu admisericordicē cōmouendē adquisito·con_tionē de
formes adeū·N·7 adduntur p̄cib· lacrimæ·· &itce misericordē po
pulū supplices mouent· ut dāpnarentur duces qui abhis auxilia
deduxerent· Itaq; classis ingens decernitur·creantur duces
nicias &alcibiccdes·&lamachos· tcentisq· uirib· sicilicē rep&itur·
rex· ut ipsis trori ceēt·inquorū auxilicē mittebcentur· bre
ui post tēpore reuocato adreatū alcibiccde·· duo proelia pe
destricē secunda·nicias &lamachos faciunt·7 municionib· dein
de circū dcentis· hostes &icē mcerinis cōmouca tib· murbe clau
sos intēcludunt·7 quib· reb· factis siracusani· auxiliū alacedemo
nius p&iuerunt·7 Abhis mittitur gylippus·solus· sed quo instcer
omniū auxiliorū erect· Is audito genere belli·iā inclincto
stcetu· auxilius pcertim ingrtcecia· partī insicilicē contractis
oportunce bello loca occupat·7 duob· deinde proeliis uictus·ē

greſſus. tercio. occiſo lamacho &hoſtes infugā conpulit. &ſo
tios obſidione liberauit. ſed cū athenienſes abello tꝛeſtri innoua
le ſe tꝛanſtuliſſent. gilippus claſſe lacedemonios cū auxiliis ar
cerſit. quo cognito. &ipſi athenienſes inlocū amiſſi ducis de
moſthenen &eurimedonta cū ſuppleméto copiarū mittunt. ⁊
peloponenſii qq̄ cōmuni ciuitatiū decꝛeto. ingentia ſiracuſanis
auxilia miſere. &q̄ſi gꝛaua bellū inſicilia tꝛanſlatū eet.
Itaq; exutꝛaq; pꝛte ſūmis uiꝛib. dimicabat. Primo igi
t congreſſione nocturnis certaminis. athenienſes uincunt. caſ
tꝛa quoq; cū omni publica ac pꝛiuata pecunia amittunt.
Super hoc mala. cū &ibi terreſtri pꝛelio uicti eent.
tunc demoſthenes cenſere coepit. ut cedant ſicilia. dum
res quas uis adflictas non dū tam perditas forent. neq; in
bello male auſpicato. ampliꝰ perſeuerandū ee. domi gra
uiora &forſitā infeliciora bella. inq; ſeruare hoſ oꝛbis
appꝛeciatus oꝛtꝛat. nihil ſeu pudore male acte rei.
ſeu mētis diſtitute ſpei ciuiū. ſeu impellente fato. mene
re contendit. Repetatur igit nocturna bellū. &a mi
mica pꝛioris fortune pꝛocella. adſpē certaminis reno
cantur. Sed inſcitia ducū. qui inter anguſtias mꝛis tu
entes ſe ſiracuſane nos adgreſſi facile uincuntur. ⁊ eurilocus
dux inpꝛima acie fortiſſime dimicans. pꝛimus cadit. ⁊

demoſthenis conſilium

Demoſthenes conſuit ut ſicilia pꝛecederent nec i bello male auſpicato diutius moꝛarent

xxx naues quib· p̄fuerat incendunt̄ur·⁊ demosthenes & nicias
& ipsi uicti exercitū interrec̄ deponunt· Tucioré fugē̄ rati
itinere terrestri⁊ ab his relictas· cxxx· naues· gÿlippus inuesit·⁊
ipsos deinde insequitur fugientes· p̄tim capit· partim caedit·⁊
Demosthenis amisso exercitu· acaptiuitate gladio & uoluntaria
ricę̄ morte sé uindicat·⁊ nicias aū nedemosthenis quidē exem
plo ut sibi consuleret admonitus· cladem suorū auxit dedeco
re captiuitatis· POMPEI TROGI EPITOMA HISTORI
ARVM LIBER QVARTVS EXPLICIT·
IN CI PIT LI BER QVIN TVS

Demosthenes amisso exercitu· acaptiuitate uoluntaria mortē sibi liberat·;

DVM athenienses insiciliā bellum per bienni
ū cupidius quē felicius gerunt· interim concitor & dux
eius alcibiades· cognitis athenis insimulatur· mysteriae cēle
ris iniciorū sacro nullae moegis quē silentio solēnitate nuncia
uisse uocatus quē bello adiuditiū· siue conscientiē· siue in
dignitatē rei ī ferens· tacitus inexiliū elidē profectus ē· In
de ubi ī damnatū sé tentū· uerū & ritē diris per omniū sa
cerdotū religiones· deuotū cognouit· lacedemonē sé contulit·
Ibiq· regē lacedemonio rū impellit· turbatis athenien sib·
aduersa siciliae proelio· ultrā bellū inferre·⁊ Quo facto oīa
graeciae regnae· uelut ad extinguendū cōmune incendiū con
curr̄ent·⁊ tantū odiū athenienses immoderati imperii cru

de exilio alcibiadis

delitcete contrec xerant. Darſus qq̄ rex perſarū memor pa
trum. auim qq̄ mhanc urbē odio facta cū lacedemoniis pertiſa
æferne pfectū ly die ſociate. omne ſumptū belli pollicet̄ur.
Erat hic quidē titulus cūgrecis coeundi. re aū uerte timebcet.
neuictis athemenſib. adre lacedemonii armac trcenſ ferrent.
Quis igitur mirat̄ur tcem florentes athenienſiū opes ruiſſe
cū ccd oprimendē unce urbem totius orientis uires concur
rerent. non tcē inerti neq; incruento cecidere bello. ſed
proeliceti. ad ultimū uictores. Alcē interdū conſumpti. mec
gis fortunce uariate quē uicti ſunt. Principio belli omis
ab his Alcē ſocii deſciuerent. urfit. quoſe fortunce. eodē
Alcē fauor hominū inclineet. Alcibiades quoq; motū ad
uerſus pcriā bellū. non gregecti militē opera. ſed impe
ratoris uirtutib. adiuuet. quippe acceptis. v. nceub. ma
ſicē contendit. & tributarieſ athenienſiū ciuitetes. auc
toritcte nominis ſui ad defectionē conpellit. Sciebat
enī domi clarū. nec exilio uidebcent factū minorē. nec tā
ablcetū athenienſib. ducē quē lacedemoniis traditum. pa
ratcq; cū amiſſis imperie penſeret. ſed apud lcecedemoni
os uirtus Alcibiadis plus inuidie. quē gratiae contra
xit. Itcq; cū princip. ſuel. vr. emulū gloriae ſuce interficien
dum inſidias incendeſſent. Cognitce re Alcibiades per

Quo ſe fortuna eodē cerā fauor hominū inclinat.

Deſcribia do cū lacedemoniis tce patriā dimittit

uxorē cognitis regis quē adulterio cognouerat. adtisa fer
nen pfectum decepti regis profugit. cui se celerit affici co
mitate. & obsequendi gratia insinuabit. Erat enī & ceteris
tis flore. & formę ueneratione. nec minus eloquentia. & ci
ē int athenienses insignis. sed inconciliandis amicicias
studiis. quē inretinendis uir melior. quia morū uitia sub
umbra eloquentiae primo latebant. Igitur persua
d& tisaferni. ne trecenta stipendia classi lacedemoniorū
pberet. uocandos enī inporcionē muneris iunior quorū
proliberalitate cū tributis athenienses penderent. bellū
susceptū sit. sed nec auxilius nimis enixe lacedemonios
iuuandos. quippe memorē ee debere. alienē se uictoriā
non sucem instruere. & ceteros bellū sustinendū. ne inopia
deseratur. nā regē persarū dissentientib. grecis arbitrix
pacis ac belli fore. & quod suis nonpossit. ipsorū armis uic
turū. perfecto aū bello. statim ei cū uictoribus dimicandum.
domesticis intestinis bellis greciā obterendā. ne externis uacā
exsequendis. uires parciū. & inferiores auxilio leuandos. N
enī quietiros post hanc uictoriā spartanos. quae uindices
se libertatis graecie professi sint. Grata oratio tysapherni fu
it. itaq; cōmeatus mediocriter pberet. classem regiam non totā
mittere. ne aut uictoriā deceret. Aut necessitate deponendi

belli imponerẽ. Interea alcibiadẽs hanc operẽ cuiũ uendicabat.
Adquẽ cũ legati athenienſiũ uenissent pollicẽtur. his comicia regis.
si rẽ apopulo tirenſ lata adſencatũ forẽ. ſperans utaut concordan
te ciuitate dux belli cobomnib. legerẽtur. aut diſcordiae int ordi
nes factae. cobaltera parte mecuxiliũ uocarẽtur. ſed athenienſib.
inminente periculo belli. maior ſalutis quã dignitatis cura fuit.
Itaq. permittente populo imperiũ adſenatũ transfertur. Qui
cũ inſita genti ſuperbia crudelit implebẽ conſulerẽt. ſingulis ty
rannidis ſibi impotentiae uindicantib. ab exercitu alcibiades ex
ul reuocatur. duxq. claſſi conſtituitur. Statim igit athenae ſcri
bit. excontinenti ſe cũexercitu uenturũ. recepturũq. aquaedri
gentis iuſtae populi. ni ipſi redderent. h Ac denunciacione obtima
tes territi. primo urbẽ prodere lacedemoniis tẽptauere. de
in cum id nequisſent. inexiliũ profectisunt. Igit alcibiades
inteſtino maelo patriae liberatae. ſummae cura claſſem inſtru
it. Atq. itae in bellũ aduersus lacedemonios pergit. ia Zeſtromin
dlacrtus &phaernabaeſus lacedemoniorũ ducer inſtructis nauib.
expectabant. proelio cõmiſſo uictoriae penes athenienſes fuit.
Ineo bello maior pars exercitus. &omis fermae hoſtiũ duces
caesi. naues. Lxxx. captae. Int iectis quoq. dieb. cũbellũ lacedemo
nii a maeri intrae transtuliſſent. Interacto uincuntur. his maelis trac
ti. pacẽ petiere. quae ne acceperent. operae eorũ effectũ e. qui

quib. condi
cionib. al
cibiades
cũ athen
enſib. ami
ci ciuẽ repa
trauerit.

Athẽ. imminente
periculo. ſalus quã
dignitas ꝑponderat.

alcibiades
pro athen
enſib. lace
demonios
uincit

b. ea res questū p̄bebeat. Interea Syracusanorū auxilio: insu-
tū acarthoginensib. siculisq; bellū domū reuocatū. Quib. reb.
destitutis lacedemoniis. alcibiades cū classe uictricia, iā, uastat
multis locis proelia facit. ubiq; uictor. recipit ciuitates, quę de
fecerant. nonnullas capit. & imperio athenensium adiicit. adq;
q. tāc prisca nauali gloria undicata. adiecta & iā laude terres
tris belli. desideratus ciuib. suis athenas reūtitur. his omnib. proe
lus. ducentq; naues hostiū & p̄da ingens capta. Ad hunc redeuntis
exercitus triumphum. effusa omnis multitudo obuiā procedit.
& uniūsos quidem milites. p̄cipue tamen alcibiadē mirantur. In
hunc oculos ciuitas uniūsa. in hunc suspensa ora conuertit. hinc
quasi de cælo missum. & ut ipsā uictoriā contuentur. laudantsq;
pro patria. nec minus admirantur quę exul contra gesserit.
excusantes ipsi iratū prouocatūq; fecisse. enim uero, tantū inuno
uiro fuisse momenti. ut maximi imperii subūsi. & rursus recep
ti auctor esset. & unde steterat. eō se uictoria transferret. fie
ret q; cū eo mira quędā fortunae inclinatio. Itaq; omnib. ñ
humanis tantū uerū & diuinis eū honorib. onerant. certant
secū ipsi. utrum contumeliosius eū expulerint. an reuocauerint.
honoratius. ipsos illi deos gratulantes tulere obuiā. quorum
execrationib. erat deuotus. & cui paulo ante omnē humanā
opē interdixerant. eū siqueant malo posse cupiunt. explent

Alcibiades ubiq; uictor.

qualit̄ impa-
tria uictor
Alcibiades
excipitur.

contumeliaſ honorib⁹ d&rrīmtes muneribꝫ execrationeſ pcib⁹ non
ſicilicē illiſ cedūſa pugnē more ē. Sed grecie uictoriā ñ claſſeſ
per illū cemiſſe ſed adquiſite nec ſiracuſcenū ſed iom hēleſpon
tique meminerunt. Sic alcibiedeſ nūquē mediocrib⁹ nec inoffen
ſe nec infauore ſtudiiſ ſuorū exceptuſ ē. Dū hēc agunt
&lacedemoniiſ lỹſcender claſſi bello pficitur &in locū tiſcaſer
niſ clarſuſ rex perſcerū filiū ſuū cyrū ioniē lydieeq pposuit
qui lacedemonioſ auxiliiſ opib⁹q cedſpē fortunē prioriſ ere
xit. Aucti igit uirib⁹ alcibiedē cū centū nceuib⁹ mesiē pro
fectū dum agroſ longa pace diutiſ ſecuruſ populatur &p
dē dulcedineſ ſine inſidiis cerū m&u ſpeiſoſ militeſ hoeb&
repen
tino aduentu oppreſſere. tentaeq ēdeſ pclcentiū fuit ut
pluſ uulneriſ eo proelio athenienſeſ acciperent quē ſuperioꝛib⁹
dederāt. &tantē diſperacio apud athenienſeſ erat ut excanti
nencia, ealcibiadē ducē conon mutarent. arbitranſateſ uictoſ
ſe nonfortuncobelli ſed fraude imperatoriſ. aputq quē pluſ prior
offenſe uoluiſſ& quē recencia beneficia feciſſe aū eū priore
bello ideo tantū ut hoſtenderā hoſtib⁹ quē ducē ſpre uiſſent
&ut cariuſ eiſ ipſē uictoriē uenderā. oma enī credibilia mal
cibiade ingor ingenii &morū luxurie faciebat. uerituſ itaq
multitudiniſ impū denuo inuolunteriū exiliū proficiſcitur.
Itaq conon alcibiedi ſuffectuſ habenſ ante oculoſ cui duci

Alcibiadeſ nunquā me
diocrē nec offenſa nec
infauore ſtudio ſuoꝝ ex
ceptuſ ē.

conon al
cibiedi
ſuccedit

Sorſ humana ubique
terre popū miranda al
cibiadē quō m coloī
tulerāt ſpectat

uictuſ rela
cedemoniiſ
alcibiades
denuo inuo
luntariū pro
ficiſ
ſcitur

succeſſiſſq; claſſem meximoe induſtria exornaſſet. ſed nauib. exer
citus deerat. fortiſſimiſ quib. maſicce populatione amiſſiſ. armā
tur tcm ſenes aut impuberes pueri. & numerus militū ſine exercitus
robore explet̄ur. ſed non meegnoe bello moroe ꝓſ fecit inbelliſ.
cęduntur paſſim aut fugientes capiuntur. tantaq; ſtrages aut
occiſorū: aut captiuorū fuit. ut athenienſiū del̄ū non imperiū
tantum. uerū & ipſa nom̄ uideret̄ur. quo proelio perditis & diſpe
ratis reb. adtenta inopia rediguntur. ut conſumpta militari
ꝑcte. peregrinis ciuitate. ſeruis libertate. decumnatis impuni
tate deerent. eaque incolumitate hominū domini antea gre
ciae. conſcripto exercitu uix libertate tuebantur. Iterū ta
m̄ fortunę meritis experiundę decernunt. tanta uirtus ani
morū fuit. ut cū paulo ante ſcelute diſperauerint. uictoria. ſed
ne quis miles eſſet quinom̄ athenienſiū tueret. neq; hę uires quib.
uincere conſueuerant. neq; ea ſcientia militaris. in his quor uincula
non caſtra continuerunt. Itaq; omiſſis aut capti. aut occiſi. cū
dux conon proelio ſuper fuiſſet ſolus. crudelitate ciuiū m̄ru
enſi. cū octo nauib. ad regē cypriū concedit. Euagoras aūdux
lacedemoniorū. reb. feliciter geſtis. fortunae hoſtiū inſultat. cap
tiuos naues cū p̄da belli ex triūphi modū ornatas. mittit la
cedemona. Ac tributarias athenienſiū ciuitates. quas m̄ius du
biae belli fortunę infide tenuerat. uoluntarias recepit. Nec ali

Tanta ſtrages athē
fuit. ut nō ſolū impery
uoꝝ. ſed nom̄ ꝑprie
ꝓpe dolori.

Dux athe
nienſiū conon
uictus cypri
ſcandit.

ut dicionis athenensiū p̄ter urbē ipsā relinquid. Quę cuncta
cū athenis nunciata eent. omīs relictis domib. per urbē discur
rere pauidi. Aliusq; aliū scisciatari. auctorē nunciū requirere. nī
pueros imprudentia. non senes debilitees. nī mulieres sexus in
becilitees domi tenēt. Ad eo adomnē ḳ̄cētē tcenti meli sensus
penetrec uerit. inforo deinde coeu. m. adq; ibi perp&i nocte for
tunāe publicā questib. tcrcent. Alii fr̄s. aut filios. aut pcrentes
deflent cognecros. Alii amicos cognecris carioresq; ḳ̄ cōm priuectis
casib. querellq̄ē publicā miscent. iā seipsos. iā ipsāe patriā peritu
rā. miseriorēq; incolumiū. quāe āmissorū fortunāe iudicantes
sibi quisq; ante oculos obsidionē. famē. ḳ̄ superbū uictorēq; hostē
p̄ponentes. iā ruinā urbis ḳ̄ incendia. iā omniū captiuitatē ḳ̄
miserrimā seruitutē recordantes. felicioresq; prorsus priores ur
bis ruinas ducentesq; incolumiib. filios pcrentib. q. tectorū
tcentū ruinae tcxatę sint. Nunc aū nanclassem inquā sicuti
pridem confugiant super eā. non exercitū. cuius uirtute seru
ti. pulciora possent moeniae exstruere. sic deflq; ac prope
perditę urbi hostes super uemunt. ḳ̄ obsidione circū data. ob
sessos fame urgent. Scieb̄at enī neq; exad uectis copiis multū
super eā. nē nouę adquę possent prouiderent. quib. meliꝰ athe
niensēs fracti. post longā famem. ḳ̄ adsiduae suorū funera. pacē
p&iuere. quę ūi dari deberā. diu inter spcerthcenos socios q.

deliberatū. ⁊ cūmulti delendū athenienſiū nom̄ urbēq; incendio ē
ſumdē cenſerent· negarunt ſe· ſpartham exduob· graecię ocu
lis· alterū eruturos. pacē pollicit̄ ſi demiſſa pireū uerſus miri bre
cia deicerēt. neueſq; queretiq· forent trecederent· reſque publi
ca exſem&ipſis xxx· rectores acciperē. ⁊ inbas leges traditē ſi
bi urbem lacedemonii formandē laſſcendro trecideruntꝰ In
ſignis hic annus expugnatione athenarū &morte darij regis
per ſarū· &exilio dionisii ſicilię tyranni fuit. ⁊ mutatā ſtatu
athenarū· &icē ciuiū condicio mutatur ⁊ xxx rectores reip· conſ
tituuntur· quifiunt tyranni. ⁊ quippe aprincipio trice milia ſibi
ſatellitū ſtatuunt· quantū extot cladib· prope nec ciuiū ſuper
fueret· &quaſi puerus hic adcontinendē ciuitatē exercitus eēt·
ſeptingentos militeſ auctoritb· accipiunt. ⁊ caedes deinde ciuium
Abalcibiade ſuſpicatur· neterū remp̄ ſub obtentu liberationis
inuaderē. ⁊ quē cū profectū adartaxerxen perſarū regē compe
riſſent· citato itinere miſerunt qui eū intaperent. ⁊ aquib· occu
patus cū occidi aperte nposſet· uiuus incubiculo inquo dormie
bat cremat⁹ ē. ⁊ liberati hoc ultoriſ mālu tyranni· miſeratq; ur
bis reliquias caedib· &rapinis exhauriunt. ⁊ qđ cū diſplicere uni ex
numero ſuo therameni didiciſſent. ipſū quoq· adtirotē omniū
intficiunt. ⁊ fit igit̄ exurbe paſſim omniū fuga· replāturq· gre
cia athenienſiū exulib· quod &icē ipſū auxiliū cūmiſeriſ eri

S papām nolant ecclu obgraecię oculiſ unū eruere.

A thesi ſubiecti lacedemoniorū ꝓtectoreſ abipſis accipiunt

perſ. Nec lacedemoniorū decreto ciuitates exules recipere pro
hibebantur. omiſ ſc argos & thebas contulere. ibi nſolū tutū exi
liū ccegerunt: uerū & ricē ſpē recuperandę patriae receperunt.
Erat int exules thrasibulus uir ſtrenuus. & domi nobilis. qui
audendū ceteris quid propatriae & pro ſecurite cōmuni & ricē cum
periculo rectus. aduncetis exulib. caſtellū ſyleucticorū finiū
occupat. Nec deerat quorundē ciuitatiū tā crudelis caſus
miſerantiū fecuor. Itaq. inmoenicas thebanorū princeps.
& ſi publicis non poterat. priuatis tamen uirib. adiuuabat.
& lyſias ſyracuſanus orator. exul tunc quingentos ſtipen
dio ſuo inſtructos: in auxiliū patriae cōmunis ceteris militat.
fit itaq. ceſperū proeliū. ſed cū hinc propatria ſum
mis uiribus. inde pro alienae dcēp natione ſecurius pugnarent
tur. tyranni uincuntur. uicti inurbē refugerunt. quā exaus
tē cedib. ſuis & ricē armis ſpoliarent. Deinde. cū omis athenien
ſes prodicionis ſuſpectos haberent. demigrare eos exurbe
iubent. & inbrachis muri quę diruta fuerant habitarent ex
traneis militib. imperiū tuentes. Poſt haec thrasibulū cor
rupere imperii ſocietatē pollicentes canantur. quib. ſi cōti
giſſet. auxilia lacedemoniis peruere. quib. accitis iterato
proeliantur. ineo bello erit ceſ & hippolocus omniū tyranno
rū ſaeuiſſimi cadunt. ceteris uictis. cū exercitus eorx exquib.

maior pars atheniensiū erat fugere. & magna uoce thrasibulus exclamat. cur se uictore fugiant. pociusq̃ ut uim dicem cōmunis libertatis adiuuent. & ciuium illic meminerint. acie nō hostiū ee. nec se ideo ee arma coepisse. ut eliquc uictis adimat. sed ut ad eā ptem restituat. & xxx se dominis nō iniuncta bellū inferre. & admonēt. deinde cognationis. legū. sacrarum. tū ultus pertot bella cōmilitū. orat misereantur. exulū ciuiū. sitq̃ pacientes ip si seruiant reddent sibi patriam. accipient libertatem. his uocib. tentū promotū e. ut reū sus murbē exercitus. xxx tyrannos ecemigrare eleusinem iubere. substituti dece. qui rempublicā regerent. & qui nihil exemplo prioris dominationis territi. eandē uicē crudelitatis aggressi sunt. & Dū haec aguntur nunciatur lacedemone inbellū athenienses esse exercitū se. & adquē primendū pcuscenias rex mittit. qui misericordia exulis populi permotus. patriq̃ miseris ciuib. restituit. & dece tyrannos ex urbe eleusinę migrare ad exteros iubet. & quib. reb. cū pax stetuta eet. interiectis diebus repente tyrannii nonnullos restitutos exules. quę se exilii ū actos indignentur. & quęsi uero aliorū liberos eos. sue seruitus eet. & bellū athenienses inferunt. & sed ad conloquiū ueluti dominationem recepturi progressi. per insidias esos comphensi. ut pecus uictimę truncidentur. & populus quę emigrare iusserent murbē reuocat.

ac̄q; ītc permulta mēbra ciuitat̄ discerpata · munū teendē corpus.
redigitur · & nē quae dissensio exante actis nascerētur · omīs iure iura
do obstringuntur discordiae rū oblīuionē fore · Interea athena
ni corinthiq; legatos ad lacedemonios mittunt · qui ex mānu
bus portionē p̄dę cōmunis belli periculiq; p̄berent · quib · ne
gatis nīquidē aperte bellū ad ūsus lacedemonios decernunt ·
sed tacitis animis teentā irā concipiunt · ut sub ēē bellū intel
legi posset · Codē forte tempore decessus rex persarū mori
tur · Xerxe cyro ciuitatet̄ quae rū p̄fectus erat testamēto le
gauit · sed cyro iudicū pactis iniuria uidebatur · itaq; occul
te ad ūsus fratrem bellū parabat · Qui cū nunciatum xer
xi esset · arcessitum caedē fraetrem · & innocentiae dissimula
tione belli simulatē · compedib · aureis uinxit · interfici q; ni
mater prohibuisset · Dimissus igitur cyrus · nā non occulte bel
lum · sed palam · neq; per dissimulationē · sed aperta professione pa
rare coepit · auxilia undiq; contraxit · Lacedemonii memo
res athenien si bello enixe eius opera caduros · uel ignoranter c̄
tra quē bellū parabatur · decernunt auxilia cyro mittenda · ubi
res eius exegisset · quaerentes · apud cyrum graecia ei · & apud ar
taxerxen si uicisset uenia pactorum · cū nihil caduros eū
operte decre uissent · sed cū in bello fors proelii utrūq; fratrē
pugnae obtulisset · prior artaxerxes cofratre uulnerat̄ · quē

cū ceequi fugce periculo ſubſtrcexiſſẽ. cỹrus cecohorte regia oppreſſus interficitur. ⁊ ſic uictor certaxercef &ꝑdce fratrẽ belli &exercitu potit̃. ⁊ ĩneo proelio decẽ miliae grecarũ incauxilio cỹri fuere. quae &incornu inquo ſtetercent uicerunt &poſt mortem cỹri neq. cormiſtraento exercitu uinci. neq. dolo capi potuer̃. ⁊ reuertenteſq. inter indomitaeſ nationeſ &barbaraſ genteſ pertantae itineris ſpacia uirtute ſe uſq. terminoſ patriae defender̃. ⁊

POM PEI TROGI EPITOMA HISTORIARVM LIBER

QVINTVS EXPLICIT: INCIPIT LIBER SEXTVS

LACEDEMONII. MORE. INGENII. HVMANI. QVO. PLVRA. HABENT. eo cemplioree cupienteſ. non contenti actheniensiũ opũ. uireſ ſibi duplicateſ. totius caſiae imperiũ cẽlfectare coeperunt. ⁊ ſed maior pars ſub regno perſcerum erat. ⁊ treq. herc̃illideſ dux inhaenc militiã electus. cũ uiderent ſibi ced ũſus eluoſ pfectoſ certaxercitus regis. faernabaesum &tyſae fermen maximarũ gentiũ uirib. ſuccinctoſ dimicandũ. pacificandũ cũ altero ſtatuit. ⁊ aptior uiſus thiſae ferner uir &induſtriae potior. & militib. cỹri quon dcẽ regis inſtructior. inconloquiũ uocatur. & ſtatutis conditionib. cebarmiſ dimittit̃. ⁊ hanc rẽ faernabaeſus apud cõmunem regẽ criminatur. ut lacedemonioſ caſiã ingreſſuſ nõ repulerit armiſ. ſed inpenſis regiis ceſuerit. mereturq. ceb hiſ ut different bellae quae gerent. taequae non ced uniuſ ſum

mee imperii detrimentū omne per ueniret. ⁊ indignū ait bel
lee non perficiī sed redimi hostē pcio nē ermis submouerī. his
uocib. regē tȳ sceferni alienaetū hortaet utin locū eius neualis bel
li ducē ceeligat. cononā athenienssem. qui amisse bello pcetria
cȳpri exulcebat quippe athenienssib. ⁊ si fractę sint opes. moone
re tam neualē usum. nec sic legendus sit exuniūsis meliorē ali
um eē. ⁊ Acceptis igit quingentis teclentis. iussus ē cononāclas
si pficere. ⁊ his cognitis lacedemonii ⁊ ipsi corege coegypti
in ercinioni. ceuxilia neualis belli perlegectos pmiunt. ⁊ Aquo
centū triremis ⁊ sex centa milice modiū frumtę misse. adhe
ris qq̄ socius ingentia ceuxilice contracta sunt. sed tcento exer
citui ⁊ contrce tantū ducē deerat dignus imperetor. ⁊ Trecq
postōlcentib. socius agesilaū regē lacedemoniorū propt respon
se oraculi delphici. diu lacedemoni ianeū summerei pponere
re deliberee uerunt. ⁊ Quib. futurus imperii finis denunciabat.
cū regē clau di cassa imperiū. erret enī pede clauduſ. ⁊ Ad
postremū statuerunt meliuſ eē incessu regē. quē imperio reg
nū claudicare. ⁊ postq agesilaū cū ingentib. copiis incesta mi
sere. ⁊ nī facile dixerim quod aliuſ pcinciū tam bene conpe
retū fuerit. quippe cōsilii. uirtus. consiliū. sēcpiencia. utriq.
prope unce gloriee qq̄ rerū gestarū eccle. quib. cū pcetria
omēe fortunee dederit. ⁊ Inuictū tamē ab altero utrūq. ser

melius regē quia regnū claudi cadere

uccuit. Magnus igit amborū cōparatus belli magnę rēs gestę fuerunt. Sed cononē seditio militū inuecdit. quos p̄ficti regis frequentare stipendio soluti erant. eō instantius debita poscentib. quo grauiorē sub magno duce militiā p̄sumebant. Itaq; conon diu rege per epistolas frustra fatigato. ad postremū ipse eccleū pergit. Acuius aspectu & conloquio prohibitus ē. quod eum more persarū colarare nolit. Agri tamē cū eo per interpretes & quęrit opulentissimi regis bellę inopię dilabi & qui exercituum paratę hostib. habebat. pecuniæ uinci quę p̄stet. Inferioreq; eū ea parte uirtū inueniri quę longe superior sit. postulat dari sibi ministrū impensę. quia plurib. id mandare perniciosū sit. Dato stipendio ad classem remittit. nec mora cogendis reb. facit. Multa fortit. multa felicit ē agit. agros hostiles uastat. urbes expugnat. & quocūq; tempestas quęlibē cuncta prosternit. Quib. reb. territi lacedemonii. ad pacē suppliciū reuocandū ab asia agesilaum decernunt. Inter im. phisander dux pacis relictus. ingentē classem summis uirib. instruit. fortunę belli tēptaturus. nec non & conon tū primum cum hostiū exercitu concursurus. & magnę curę ordinat suos. Summa igit nondū tamen tū in eo proelio quę inter uulgi aemulatio fuit. Nec & ipse dux conon nonnę persis quę pacis studebat. & si uti ad

fluctis athenienſium reb· auctor amiſſis dominacionis fuerat·
ſic uolebat idē habere reddere· patriq; uincendo recipere·
quō uictus cōmiſereat eō ſpecioſius quod nē ipſorū quidē athe
nienſium· ſed ceteri proelii uirib· dimicā· pugnaturus peri
culo regis· uicturus pmio patrie· gloriāq; diuīſis artib· quā
prioris ciuitatis suę ducēs conſecuturos· quippe illos uincen
di perſēs patriā defendiſſe· ſe perſēs uictores faciendo reſti
turū patriæ ee· Porro pyſcondrus proconiunctione cogeſi
lai· & ideō uirtutū cōemulator erat· contendebatq· nē areb·
geſtis eius & gloriæ ſplendore decederet· nē u, tot belli ac
ſeculis queſitū imperiū breuis momēti culpæ ſub uerteret· ea
dē & omniū regū curæ erant· quos maior ſollicitudo cru
ciabat· nontam nē ipſi quæſitos opes cōmitterent· quā nē
priſtinæs athenienſes reciperent· ſed quanto maius proeliū
fuit· tanto & clarior uictoriæ cōnonis· uicti lacedemonii fu
gā capeſſerunt· p̄ ſi dicæ hoſtiū cōtheniſ dedu cuntur· populo
reſtitutæ dignitatē conditio ſeruitus eripitur· Multę quoq·
ciuitates recipiuntur· hoc initiū cōtheniensib· reſumendę po
tentię· & lacedemoniis hoc bendę finis fuit· nāq· ueluti cum
imperio & ideō uirtutem perdidiſſent· contempti a finitimis cō
pere· primi igitur thebæni atheniensib· auxiliantib· bellū hīs
intulere· quę ciuitates ex finitimis incremētis uirtutē cōminandę

ab athe
nienſes
captæ
lacede
moniis
uicti

Initiū athēn
reſumendę poten
tię· & lacedēm· ha
bendę finis fuit·

deducit eodem spē imperii graeciæ ceteretcē. Fit neq; tristis
proelii· eodē lacedemoniorū fortunæ quæ pugnatū eodē modo
conon neuali prelio fuerat. Ineo bello lysander quo de athe
nienses uicti à lacedemoniis fuerat interficitur. Pausanias q̄q
alt̄ dux lacedemoniorū proditionis accusatus. in exiliū cebit.
Igit̄ thebani potiti victoriæ· uniuersū exercitū ex urbe la
cedemoniorū duci ut facilē expugnatione reti· quo deserti
a sociis omnib· erant. quod audientes lacedemonii regē suū
agesilaū ex asia qui ibi magnas res gerebat. ad defensionē
patriæ arcessunt. Hoc ciso enī lysandro nullius fiduciā du
cis habebant. cuius q̄m seruus aduentus erat· conscripto
exercitu obuiā hosti procedunt· sed uicti eodē modo pau
lo ante uictores nec animus neq; uires pares fuere. Prima
igit̄ congressione funduntur. deletis ia suorū copiis super
uenit rex agesilaus. qui restituto proelio nō difficulter recenti
& multis expeditionib· indurato milite. hostib· uictoriā eri
puit· ipse tamen grauiter saucius. Quib· reb· cognitis athenien
ses· uerentes nē iterū lacedemoniis uictoribus· in pristinā sor
tē seruitutis redigerentur· exercitum contra hunt. eiq;
in auxiliū bastorū per ipiratem xx· quidē annos nactū· sed
magno indolis iuuenem duci iubent. Huius adulescentis sup̄
excitate uirtus eod mirabilis fuit· nec umquā ante eū athe-

depere ipiratē athenien

Peripegrans admirabilis uirtus fuit

nienses inter tot tentosq; duces aut spei mororis aut indolis
moturioris imperatore habuerint. inquo n imperatorie tem
tum uerū & oratorie certes fuere. Conon quoq; audito reditu age
silei. & ipse exercitu celde populen deos lacedemoniarū agros
reūtitur. atq; ite undiq; belli formidine circū strepente. clausi
spartani celsūmee disperacionē redigunt. sed conon uastatis
hostiū tris athenas pergit. ubi magno ciuiū gaudio exceptus.
plus tem tristicie ipsi exincensa & dirutee alee lacedemonius pa
triee. quee lēticie exrecuperata post tantū tēporis coepit. itaq;
que incensa fuerant. predarū sumptu. & exercitu persas
restituit. quediruta refecit. fretū illud atheniensiū fuit. ut an
tea persis cremetur. manib. eorx. & nunc alacedemonius diru
te. exspolius lacedemoniorū restituerentur. ūsecq; uice habe
rent nunc socios. quos tunc hostes habuerant. & hostes nunc
putarentur. cūquib. iuncti tunc carissimis socialibus unculis
fuerant. Dū hec ge gerunt artaxerxes rex persarum
legatos in greciā mittit. perquos iubet omnes ab armis discē
dere. qui aliter fecisset. eū se pro hoste habiturū. ciuitatib.
libertatē suaq; omia restituit. quod n graciae laborib. ad
siduisq; bellorū incendiis consulens fecit. sed ne oc
cupata sibi aegyptio bello quod propter auxilia adūsus
p fectos suos lacedemonius missa susceperat. exercitus sui

conon athe nas restaurat

artaxerxes rex greciae pacē dedit

ingrecia detinentur. ⁊ fessi igit tot bellis greeci cupidae pa
ruere. hic annus ideo tantu insignis fuit quod repente pex to
tae greciae facta e. sed ria eo quod eo de tempore urbs roma
nae a gallis capta e. Sed lacedemonii securi insidentes absen
cia arcadu speculati. castellu eorx expugnant. occupato q.
p sidiu imponunt. ⁊ itaq. armato instructoq. exercitu arcades
adhibitis in auxiliu thebanis amissa bello repetunt. ineo
proelio arcadum dux lacedemoniorum uulneratus. qui cu
caedi suos iam ut uictos uideret. per precone corpora interfector
condi sepulturae poscit. ⁊ hoc e enim signu apud graecos uictoriae
traditae. quae confessione contenti thebani signu parendi de
dere. ⁊ paucis deinde post diebus. neutris quicquam hostile fa
cientibus. cuiquo si tacito consensu inducias esse. lacedemoniis
ad alia bella aduersus finitimos gerentibus. thebano epaminon
da duce. occupandae urbis eorx spe coeperunt. ⁊ igit primi
pio noctis taciti lacedemonae proficiscuntur. nontam occidi
di incautos potuerunt. quippe senes exercitae in bellis. excit
cum aduentu hostium psensissent. inpsis portarum angustiis
armati occurrunt. et caesi sunt. xv. militum non amplius cen
tum iam effetae exercitis uiri pugnae se offerunt. tantu animo
rum uirium q. patriae expectatiu conspectus subministraret. tan
toq. praesencia quae recordatione sui maiores spes largiun

Roma capta a Gallis

quod apud grecos fuerit signum tradite uictorie.

tur. nã ut uidere interq; & proquib. steterent. aut uincen
dũ sibi aut morien dũ censuerunt. Pauci igit sustinuere
senes aciẽ. cui pcrgrcente die (uni) uersa iuuentus cẽ non potuit.
In eo proelio duces hostiũ ceciderẽ. cũ mẽm agesilai ad
uentu nunciato thebani recessere. nec bellũ diu dilatum. si
quidẽ spes thebanorũ iuuentus. senũ uirtute & gloria incen
sa. teneri non potuit. quin excontinenti acie decerner & cũ
victorice thebanorũ eet. epaminonda. Dũ non ducis tan
tũ. uerũ & fortissimi militis officio fungitur. grauiter uul
neratus. Quo audito his exdolore mẽtis. & illis exgau dio
stupor inicitur. Atq; itaq; uelut explacito consensu aproe
lio discedit̃. Post paucas deinde dies epaminonda
decedit. cũquo uires qq̃ reipu (ublicę) ceciderunt. Nã sicuti telo si
primã aciẽ pfregeris. reliquo ferro uim nocendi sustule
ris. Sic illo uelut mucrone teli ablato duce. thebanorũ rei
quoq; pu (ublicę) uires haeb & atę sunt. ut non tã illũ comisisse quã cum
illo interisse omes uiderentur. Nã neq; hunc ante ducẽ illum
memorabile bellũ gessere. nec postea uirtutib. sed cladib.
insignes fuere. ut manifestũ sit patriæ gloriã & nec tã &
extinctã cũ eo fuisse. fuit aũ incertũ uir melior an dux
eet. Nã & imperiũ non sibi semper sed patriæ quesiuit &
pecuniæ ad eo parcus fuit. ut sumptus funeri defuerit.

Epaminondas duce uelut mucrone te
li ablato. thebanor
um res hębetatę s.

Epaminon icepti. uir
melior an dux fuit. pecu
niæ adeo ẽtemptor. ut fu
neri sumpt defuit

VI.

glorię qq̄ non cupidior· quō pecunię ⁊ quippe recusoranti omnia imperia ingesta sunt· honoresq· ita gessit· ut ornamentū nō acceperit sed decoris ipsi dignitatem uideret· ⁊ unde tōa insignis militiae scientia homini inter litteratos nato· neq· ab hoc uitę proposito mortis ratio dissensit· ⁊ nā ut relatus in castra semianimis uocem spīmq· collegit· id unū acrem stantib· requisiuit· nū cadenti sibi scutū cōd emissū hostis· quod ut seruatum audiuit· ad lectū q· uelut laborū gloriaq· sociū osculatus ē· ⁊ iterū, quę fuit utrum uicissent thebanōs· Vtcunque· bene habere se rē dixit· adq· ita uelut gratulabundus poetrię exspirauit· ⁊ huius morte & ita athenienſium uirtus interciderit· ut siquidē amisso cui emulari consueuerant· ingenitā torporē q· resoluti· non ut olim inclassem & exercitus· sed in dies festos cōpa ratū q· ludorū· reddit· ſ publicos effundunt· & cū auctoribus nobilissimis poēsq· theatra celebrant· frequentius scenā quam castra uisentes· Versificatoresq· meliores· quā duces laudantes· ⁊ tunc uectigal publicū quo antea milites & remiges alebantur· cū urbano populo diuidi cepit· ⁊ quib· reb· effectū ē· ut inter ocia grecorū· sordidū & obscurum antea macedonū nomē emergeret· philippus obses triennio thebanus· hebetis· epaminondę & pelophidarū uirtutib· eruditus· regnū macedonię· greciq· & asię ceruicib· uelut iugū seruitutis imponeret·,

ñ cupidior gl̄ę· quā pecunię·,

non sibi dignitas ornamētū· sed dignitati ipse ornatū dabat·,

de exercitu epaminonda·

de eo ortoppore grecor· macedonū nom̄ emersit·

POMPEI TROGI EPITOMA ISTORIARVM LIBER SEXTVS EXPLICIT

INCIPIT LIBER SEPTIMVS

MACHEDONIA ANTE NOMINE AMATHIONIS REGIS CVIVS PRIMA uirtutis experimenta multis locis extenta emathia cognominata e. huius ficuti incrementa modica. ita et termini per angusti fuere. populus pelagi regis. boeria dicebatur. Sed postea uirtute regum. & gentis industria substrati primo finitimis. mox populis nationib. q. imperium usq. extremos orientis terminos prolatum. In regione paeonia quę nunc porcio e macedonię regnocesse fertur teleganus. poet astero pei. cuius troiano bello interclarissimos uindices urbis nom accipimus. ex alio latere ineuro pce regionu europus nomine tenuit. Sed & cercenus cum magna multitudine grecorum. sedes in macedonia responso oraculi iussus quęrere. cu emathia uenisset. urbem edessam. nscientib. oppidanis propt imbriu & nebulę magnitudine gregę caprarum imbre fugienciu secutus occupauit. reuocatusq. in memoria oraculi quo iussus erat. ducib. capris imperiu quęrere. regni sede statuit. religioseq. postea obseruauit. Quo cuq. agmen mouerat. antesignana eas de caprar habere coeptorum duces habituruas. quod regni hoc obuerat auctores. urbem edessa co obmemoria muneris regeas. populu aegeadas uocauit. pulso deinde midonio quoq. porcione macedonię tenuit. aliisq. regib. pulsis. in locu omniu solus suc

deurbe edissa dicto.

cessit. ⁊ primusq; adiunctis gentib· uicinoru populoru uelut
unū corpus macedonię fecit· Crescentiq; regno uocabula mere
mtoru fundamēta constituit· ⁊ Post hunc pdicta regnoū· cuius deregib·ma
cedonie·
&uitae illustris &mortis postremae uelut exoraculo pceptā me
morabilia fuere· ⁊ siquidē senex moriens argeo filio monstraeū
locū quo condi uellet· ibiq; nonsuae tantū sed &succedentiū sibi
inregnū ossa poni iussit· ⁊ prefatus quo adibi conditae posteroꝝ
reliquiae forent regnum infamilia mensuru· ⁊ Creduntq; hanc
super stitionē extinctae inalexandri stirpe· quia locū sepultu
re mutauerit· ⁊ argeus moderate &ceū amore populoru· ad
ministrato regno· successorē filiū philippum reliquit· ⁊ qui
immaturae morte raptus europae puerulū admodū instituit
heredem· sed macedonib· assiduae certamina cum thracib· &
illyriis fuere· Quorum armis uelut cotidiano exercitio indura
ti· gloria bellicae laudis finitimos terrebant· ⁊ Igit illyrii in deregis fili
of incune p'
acie posita.
famā regis pupilli contemnentes· bello macedonas adgre
diuntur· quiproelio pulsi· rege suo incunis prolato· &pone
acie posito· acrius certamē repetiuere· eōquē ideo uicti antea
fuissent quod bellantib· sibi regis sui auspitia defuissent· ⁊ futuri
Vel propter ea uictores quod exsuper stitione animū uincendi
coepercent· simul &miseratio eos infamis tenebat· quē si uicti fo
rent captiuū derege facturi uidebantur· ⁊ Conserto itaq; proe

lio magna cede illyrios fudere. ostenderuntq; hostib⁹ suis prio
re bello regē macedonib⁹ nō uirtutē defuisse. huic amintas suc
cedit &propria uirtute &alexcondri filii egregia indole in
signitē clarus. cui alexandro tanta omniū uirtutū nouitia or
namēta exstitere ut &iā olimpio certamine uario ludicrorum
genere contenderit. Cūinter im dareus rex persarū turpi ab
scessu fuga summotus. Neubiq; deformis milicie dāp nis habe
rē. mittit cū peditū copiarum magnā subigien
dē traciā. &eredq; eius tractus regnae. quib⁹ proignobili mom
to erat accessurae macedonia. qui breui tempore exsecuto re
gis imperio. legatis ad amintā regē macedonie missis. obsides
in pignus futuraq; pacis dari sibi postulabat. sed legati benig
ne excepti inter epulas ebrietate crescente. rogant amintā
ut cū paratu epulaq; adiciat ius familiaritatis. adhu
bitis inconuiuiū suum filius &uxorib⁹. id apud persas haberi
pignus ac foedus hospitii. qui ut uenere. pōtulantius contrectan
tib⁹ filius aminte. alexander rogat paulū respectu ētatis. ac
grauitatis sue abirē. Conuiuio pollicitus se hospitū tēperatu
rū iocos. quo digresso. mulieres quoq; paulolū conuiuio euocat
Tunc cultius exornatus gratiores q; reducturus. in queriū lo
cū matronali habitu exornatos iuuenes opponit. eosq; pe
tulantiā legatorū ferro quod sub ueste gerebant conpescere iu

Alexander. amin
tę filii ꝓpria uirtu
te. et egregia īdo
le claruſ.

Alexander muliebri
habitu iuuenes exor
nat. et seppo qđ sub
ueste gerebant petu
lantiā legatorū ꝓpesce
re iubet.

bꝫ. Adq· itꝰ infectis omnib· ignoꝛus rei megabasus cū lega
ti non redirent· mittit eo cū exercitus parte bubaci: ut inbel
lum facile & mediocre· dedignaꝛetur ipse ire· ne dehonestaꝛet &
proelio tā fede gentis· sed bubaces ante bellū amore filiae
aminte captus· omisso bello: nuptias facit· depositisq· hostib·
animis infinitaꝛetis iura succedit· post discessum amacedo
nia bubaceris: aminta rex decedit· cuius filio & successori ale
xandro: cognatio bubaceris· non deceꝛet tantū tēporib· pacem
prestitit· uerū & ria xerxen ad eo conciliauit· ut cū grecia
uelut tēpestaꝛe quedaꝛ occupassꝫ· inter olymphū hoemumq·
montes: totius regionis eum imperio donauerit· sed nec uir
tute minus quaꝛ perseꝛū liberalitaꝛete: regnū amplisauit· Per
ordinē deinde successionis regnū macedonie ad aminta
fris eius menelai filiū peruenit· hic qq insignis industria &
omnib· imperatoris uirtutis instructus fuit· qui ex· eury
dice· tres filios sustulit· alexandrū perdiccā· & philippū
alexandri maegni macedonis patrem· & filia euryonē· ex
cingnea cuitē arcelaū arrideū menelaū· cū illyriis· deinde
& cū olynthiis graeuice bella gessit· insidiis & ico eurydicen
uxoris quā nuptiaꝛ genero pacta: occidendum uiro regnū q·
adulterio trahendū suscepeꝛat· occupatus fuisꝫ & ni fi
lice poeli catū mactaꝛit: & sceleris consilice prodidisꝫ & func

aminta fr̄
philippi

alexander fr̄ philippi

tus itaq; tot periculis senex recessit: regno maximo exfilius Alexandro tradito. Igit̄ cū Alexander inter primæ inicia regni bellū aballyriis: pactū̄ mercedeiṽ & philippo frē dato obside redemit. Int̄ iecto quoq; tēpore per eundē obsidē: cū thebanis gratiā pacis reconciliat: que res philippo maxima ingentiū egregie indolis dedit. Siquidē thebis triennio obses habitus: primæ puericiæ eruditionē in urbe seueritatis Antiquæ & in domo epaminondæ summi & philosophi & imperatoris deposuit. Nec multo post Alexander insidiis eurydicæ matris adpetitus occūbit. Cui amintæ scelere deprehenso propt̄ communis liberos ignarus eis dē quandoq; exitiosā fore pepercerat. Frat̄ qq̄ eius perdita puerī insidiarū̄ fraude decipit. Indignū prorsus libidinis causæ liberos amantes uita priuatos. Quæ scelerū̄ suorū̄ supplicis liberorū̄ contemplatio: unum dicauerat. Per dicebat hoc indignior cedes uidebatur. quod ei apud macedonē misericordiæ. nec puerulus quidē filius conciliauerat. Itaq; philippus diu nō regē. sed tutorē pupilli egit. Ad ubi graeciorē bella imminebant. seruq; auxilium inexspectatione infantis erat. Compulsus a populo regnum suscepit. ut ē ingressus imperiū magnæ dello spes omnibus fuit. & propt̄ ipsius ingeniū quod magnū̄ spondebat uirum. & propt̄ uberes macedoniæ facta quæ cōmenta uno exanim

Alexander insidias a matris occūbit

prodicta fr̄ alexandri & philippi

philippus tutor in regno frātis filii cōpulsus a populo regnū suscepit.

the filius regnante: florentissimū fore macedoniæ statū. cui
spei scelus mortis hunc resi duū fecerat. principio rerum:
cū hinc cedes fratrum indigne peremptorum: in
de hostium multitudo. hinc infidiarum mētus. inde inopia
continui belli. & exhausti regni. & inmoderatē licentem
tironis urgerent. bellocq; uelut conspiratione quadā:
ad opprimēdos macedoniā multarū gentium. ex di
uersis locis uno tempore confluebant. quō omnib.
pares esse non poterat: dispensando rectus alia: interpo
sitæ pactione cōponit. alios redimit. facillimis quib. q5
gressis. quorū uictoria & militū trepidos animos firmaret:
& contemptum sibi hostium demeret. primum illi cum
athenien sib. certamen fuit. quib. per insidias uictis mētu bel
li graui uoris. cum interficere omnes posset incolomes sine pre
cio dimisit. post hos: bello in illyrios translato multa mi
lia hostium cedit. urbem nobilissimā larisæam capit. hic
in thessalos non prede cupidos. sed quod exercitui suo
robur thessalorū æquitū coniungere gestiebat. nihil
minus quā bellum mouentē inprouisus expugnat. unūq;
corpus equitū: pedestriūq; copiarū inuicti exercitus fecit. q
b. reb. feliciter prouenientib. olimpiada nec optolemi re
gis molossorum filiā uxorem duxit. conciliante nuptias.

philippus in athenienses uictus clemens fuit

Unde olim Pyadis uxor Philippi

fratre patruelis auctore uirginis, cerreba rege molossorum, quisororem olimpiadis procedā inmatrimonio habebat. que causa illi exitium malorūq; omniū fuit. Nā dum regni moramtes adfinitatem philippi adquisiturum sperat. pro proprio regno cū eodem priuatus exilio consenuit. His rebus gestis. philippus nō contentus summouere bello ultra Rhā quisquis lacessit. cum mathonēā urbem oppugnat rex. inter pugnandum demuris secta iacta dextrū oculum regis effodit. quo uulnere nec segnior in bellū nec iracundior ad ūltiū hostes factus est; adeo. ut inter iectis dieb. pacem deprecantib. dederit. Nec moderatus tantum uerum Rhā mitis ad uersus uictos fuerit;

Deocula philippi effossa.

Philippus patto oculo nec segnior in bellū nec iracundior in hostes fuit;

DOM PETROGI EPITOMA HISTORIARVM LIBER SEPTIMVS EXPLICIT

INCIPIT LIBER OCTAVVS:

GRECIE ET CIVITATES DVM IMPERARE SINGVLE CVPIVNT. imperium omnes perdiderunt. quippe inmutuum exitiū sine modo ruentes. omnib. perire quod singule amittere rent non nisi oppresse senserunt. siquidē philippus rex macedonie. uelut speculo quodā liber tocti omniū insidiatur. Dum contentiones ciuiliū alit. auxilium inferiorib. ferendo. uictos pacit uictoresq; subire regiā seruitutē coegit. causa & origo huius mali thebani fuere. qui cum rerum

potirentur secundæ fortunæ: inbecillo animo ferentes uic
tos armis lacedemonios & focenses. quæsi puere supplicia
cedib. & rapinis luissent. caput commune greciæ concilium
superbe accusæuerunt. lacedemoniis crimini dictum: quod
arcem thebanæ inducias tempore occupæssent. focensi
bus. quod bostia depopulati essent. prorsus quæsi of p arma
& bellum locum legib. reliquissent. Cum iudicium arbitrio
uictorum exercerent. centum pecunia damnarentur. quam
ceo exsolui non possent. Igit focenses. cum agris. cam iugib. q. pri
uarentur. desperatis reb. philomelo quodæ duce. uelut deo
iratescentes templum apollinis delphis occupæuere. Inde auro &
pecunia diuites. conducto mercennario milite. bellum theba
nis intulerunt. factum focensium ta & sa omnes execrarentur
propter sacrilegium. plurimi iudicia thebanis aquib. adhanc
necessitatem compulsi fuerant. quæ ipsis intulit. Itaq. auxi
lia his ab athenien sib. & lacedemoniis missa. Primæ igit con
gressione. philomelus thebanos castris exuit. Sequenti proe
lio primus inter confertissimos dimicans cecidit. & sacrilegii
poenas impio sanguine luit. Inhuius locum dux oenomaeus
creatur. aduersus quem thebani thessaliq. non exiguis, suis
ne uictoris potentiæ ferre non possent. Sed philippum mace
donie regem duce. eligunt. & extinctæ dominationi quem

in suis timuerunt sponte succedunt. Igit philippus quoesi sa
crilegii nontheb enorū ultores sed omīs militēs coronoes lau
reoes sumere iubet. Atq; ita ueluti deo duce improeliū per
git. Focenses insignib. dei conspectus conscientia delictorū ter
riti. abiectis armis fugā capessunt. poenaeq; uiolatę religio
nes. sanguine & cędib. suis pendunt. Incredibile quantum ex
rer apud omīs nationes philippo glorię dedit. Illū uindicē
sacrilegii. illū ultorē religionū. quod orbis urbs expiari
debuit. solum qui piacula exigeret. exstitisse dignum. utq;
quisq; dius proximus habeat. perquē deos meoestos undi
cata sit. Sed athenienses audito belli euentu ne ingreci
philippus transiret. angustias termopylarū. puerilatione.
sicuti antea aduentantib. persis occupauere. Sed ne quaequā
simili aut uirtute aut causa. siquidē tunc pro libertate gre
cię. nunc pro sacrilegio publico. tunc arreptae hostiū tē
pla uindicaturi. nunc delū suis uindices tēplorū raptores de
fonsori agunt. quę pro pugnatores sceleris. cuius turpe erat
alios uindices fuisse. Immemores prorsus. quod in dubiis reb
suis. illo deo & cā consiliorū auctore usi fuerant. quod illo
duce tot bellae uictores inierant. tot urbes auspicato con
didereant. tantū imperiū tāe moeniq; quaesierant. quod ni
hil sine moestitia numinis eius. aut privatę unquam

aut publice rei gesserent. tantū fecisse ingenia
omni doctrine exculta. pulcherrimis legib. institutisq. forme
tue. ut quis posthac quod suscensere iure barbaris possit. non ha
berit. sed nec philippus melioris fidei aduersus socios fu
it. quippe uelut mensis ne ab hostib. sacrilegii scelere rei
um ceret. ciuitates quarum paulo ante dux fuerat. que
sub auspiciis eius militare uerant. que gratulate illi sibiq. uic
torie fuerant. hostiliter occupatas diripuit. coniuges libe
rosq. omniū sub corone uendidit. non deorū immortaliū tem
plis non aedib. sacris non dispensatib. publicis priuatisq. ad
quos paulo ante ingressus hospitaliter fuerat pepercit. prorsus
ut non tam sacrilegii ultor extitisse. quam sacrilegiorū licen
tiam quesisse uideret. Inde uelut rebus egregie gestis ina
pa[illegible] exit. Vbi bello puri perfidia gesto. captisq. p
dolum & occisis finitimis regib. unitum prouincie imperio
macedonie adiungit. Deinde ad abolende inuidie famam
quam insignis pre ceteros tunc temporis habebat. per regna mit
tit. opulentissimas ciuitates. qui opinione ferrent regem phi
lippū magna pecunia locare & muros per ciuitates & fora
ac templa faciendo & ut per poenes. suscepto res sollicitaret. Qui
cum in macedoniā uenissent. uocatis dilationib. frustrati. cum
regie maiestatis timentes taciti proficiscebantur. Post hoc

l fine nec dñs nec hominibus pepercit.

olinthios cedgredit. 7 recepererent eñ per misericordiã. post cẽdẽ unius duos frr eius. quos philippus exnouerca genitos. ueluti pticipes regni interficere gestiebat. 7 obhanc igi tur causam urbem antiquã & nobilẽ exscindit & frs. olĩ destinato supplicio tradit. predaq; ingenti poerit & pcrrici diu uoto fruitur. 7 inde quecsi oña que agitoessent animo. ei licerent. aurraria intheſſcelia. argenti mẽcella intracia occupat. 7 ne quod ius. uel fas inualeatum prẽ mitteret. piraticã quoq; exercere instituit. 7 ĩ his ita gestis. forte euenit. ut eum frs duo. reges thracie. non contempla tione iustĩcie eius. ſed inuicẽ mẽruentes. nẽ alterius urb. accederet. disceptationũ sucerũ iudicẽ eligerent. 7 ſed phi lippus more ingenii sui. ced iudicĩũ ueluti ad bellum inopi nantib. frib. instructo exercitu super uenit. regno eos. q utrũ ne q. non iudicis more. ſed fraude latronis ac scelere. spoliauit. 7 Dũ hec aguntur. legati athenien siũ pcentes pacẽ adeũ uenerunt. 7 Quib. auditis. ipse legatos athenes cum pacis conditionib. misit. ibiq; excõmodo u trorũq; peex facta. exegerit quoq; grecie ciuitatib. non pacis amore. ſed belli mẽtu legationes uenire. 7 siquidẽ cru delis cente ire thessali. boeotiq; orant. ut profectum ad uersus focenses ducẽ grecie exhibeat. 7 Tcento octo fo

Philippus. frẽs exnouerca na tos. ueluti participes regni timens ĩterficit.

Philippus. quos ulcisci dẽ de buit. regno ĩpos spoliauit.

censium cerdentes: ut obliti cladū siue rū perire ipsi quē non
perdere eos p̄optarent. experta q̄ philippi crudelitatē pati
quē parcere hostib. suis meall̄. Contra focensiū legati ad
hibiti lacedemoniis. & athenienſib. bellū dep̄cabantur.
cuius ab eo dilationē: ter iam emerecent. foedum prorsus
miserendūq; spectu culū. greciā & hanc nunc & uirib. & cla
ritate orbis terrarū principē. regum certe gentiūq; semp
uictricē. & multarū adhuc urbium dominā. alienis ex
cubare sedib. aut rogantē bellū: aut depcantē. In celterius
ope spem omnē posuisse. orbis terrarū undiq; eoq; diſcor
dia fuce. ciuilib. q. bellis redactos. ut ad uelent ultro sordida
paulo ante clientele sue parte. & hanc potissimū facere
thebanos. lacedemoniis quā antea inter se imperii. Nunc gre
cie imperantis aemulos. philippus inter hanc uendicatione glo
rie sue. tantarū urbium festidiū agitat. adq; utros potius
dignis estimet. Secreto igit audit utrisq; legationib.
his uenia belli pollicet ur iure iurando. ad acti responsū
nemini profuturos. illis contra uenturū se auxiliū q. certū.
utrosq; uelle parere bellū aut mauere. sic uecordi res
ponso. securis omnib. thermophilarū angustiis occupat. Tunc
primū focenses capti se fraude philippi animad uertentes:
trepidi ad arma confugiunt. Sed neq; spatiū erat instru

defraude
philippi
termophi
las occupan
tis.

ubi facenses p dolu
int̄ fecit

endi belli · nec tempus ad contrec hendec auxilia conf ⁊ & philippus
excidiū minabatur · ne fierẽt dedit̄o · ⁊ uicti igit̄ necessitate ·
pacta soluere sẽderunt dẽ · sed pactio eius fidei fuit · cuius antea
fuerẽt · depacti belli promissō · ⁊ igit̄ ceduntur pessim · rapiun
turq · ⁊ non liberi parentib · non coniuges maritis · non deorum
simulacra templis suis relinquuntur · unū tantū miseriis so
latiū fuit · Quod cū philippus portione prede satios fieri
deesse · nihil rerū sucerū cepit · inimicos uiderunt · ⁊ reuersus
in regnū · ut pecorec pastorer · nunc hibernos nunc in aestiuos sal
tus traiciunt · Sic ille populas ex urbes · ut illi uel replendec uel
derelinquendaq; loca uidebantur · ad libidinē suā transferent · mi
serendec ubiq; facies · & excidio similis erat · ⁊ non qui dē fecuor
ille hostilis · nec discursus per urbē militum erat · non tumul
tus armorū · non banorū · atq; hominū rapinae est · sed tacitus
meror · & luctus · uerentib · ne ipse lacrime · pro contumacia ha
berent · ⁊ crescit dissimulatio · ne ipsa dolor · hoc altius demis
sus · quo minus profiteri liceat · nunc sepulcra maiorū · nunc ue
teres penates · nunc tecta in quib · genti ercent · quib · q; genu
ercent considere bcent · miserentes nunc uicē suā · quod mean
dē diem uixissent · nunc filiorū · qđ non post eā diē nati essent ·
Alios populos infimis · ipsis hostib · opponit · Alios in extremis sta
tuit · quos dec bello captos in supplementis urbiū diuidit · atq;

dolor ō maior · q occultos

itee ex multis gentib· nationibusq· unum regnū populūq· cons
tituit· ⁊ Conpositis ordinatisq· macedoniae reb· · dcer dcenos ce
terosq· finitimos fraude captos expugnat· ⁊ Sed nec approximis
manus abstinx· ⁊ siquidem arripan regem epiri· uxori sue olȳ
piadi acerrimae cognatione iunctū· pellere regno statuit·
atq· alexcendrū priuignū eius· uxoris olympiadis frem·
puerū honeste pulcritudinis· inmacedoniā nomine sororis
arcessit· omniq· studio sollicitatum spe regni· simulato amo
re· adstupri consuetudinē perpulit· ⁊ Maiora meo obse
quia hoc habiturus· siue conscientie pudore· siue regni be
neficio· ⁊ Cū igit· eod xx· annos peruenisset· ereptū ar
rȳbe regnū· puero admodū tradit· ⁊ Scelestus in utroq·
noē nec meo ius cognationis seruauit· cuiadem regis
nū· reū cui dedit· impudicū fecit· ante quā regē·

deflupro philippum Alexandrū uxoris frīm·

POMPEI TROGI EPITOMA HISTORIARVM LIBER OCTA
VVS EXPLICIT· INCIPIT LIBER NONVS ·≈

IN GRECIAM philippvs CVM VENISSET SOLLICITATVS PAY
carum ciuitatiū direptione· & exp̄dae machiarum ur
biū· quaeritq· oper uniuersorū eent animo prospicens· bel
lū toti grecie inferre statuit· ⁊ In cuius emolumētū egregie
pertinere rectus· sibi byzantiū nobile· & maritimā ur
bem receptaculū trae maeriq· copiis suis futurū· inpotestae

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK GIESSEN

Lisaneū apausania rege ēdi
ta.;

tem redſgiſſe. eandem claudentē ſibi portaeſ. obſidione cin
xit. Hoc nāq. urbē condita primo apauſania rege ſpar
tanorū & per ſeptem annoſ poſſeſſa fuit. 7 dein uicriante
victoria. nunc lacedemoniorū. nunc athenienſiū iuriſ habi
tae ē. quę incertae poſſeſſio effecit. ut neminē quaeſi ſuam
auxiliis iuuante libertatē. conſteruatus tueretur. 7 Igitur
philippus longae obſidionis mora exhauſtus. pecunię con
mertiū de pyraetica mutuatur. captis nāq. centū. lxx. nau
b. mertiū & diſtractis. anhelantē inopiā paulatim releuauit.
Nauanhelantē ſopiā. deinde nē uniuſ urbis oppugnatione tententur exercitus tene
rē. profectus cū fortiſſimis multaeſ cherſonnenſi urbeſ ex
pugnauit. filiūq. alexandrū decē & octo annorū nactū & ſub mi
litia paeteriſ tyronū rudimēta deponere & ad ſe arceſſit. In
ſcythiā qq̄ p̄deandi cauſa pfectus ē. more negotiantiū im
penſaeſ belli alio bello refecturus erarū; Eo tempore rex
ſcytarū macheas quicū bello huſtrianoſ p̄mer. auxili
ū aphilippo per appollinenſeſ p̄it. inſucceſſione eum reg
ni ſcythie eadoptaeturuſ. cūinter im luſtriaenorū rex receduiſ
& m&u belli. & eauxiliorum neceſſitate ſcythaeſ ſoluit. 7 Itaq
mācheas remiſſiſ macedonib. nunciari philippo iubē ne
q. auxiliū eiuſ ſe p̄iſſe. neq. adoptionē maendaeſſe. nā
neq. uindicta macedonię egere ſcythaeſ. quib. melioreſ ſortē

neq· heredē ſibi incolomi filio dece· ⁊ hiſ auditis philippus legatos admacheā mittit. impense obſidionis portionē pēn ter. nē inopia deſerere bellū cogeret· ⁊ quod eo promtius eū facere debere· quod miſſis ase inauxiliū eius militib· nē ſump tū quidē uixe· non modo offrti pcia dederit· ⁊ Ma theas inclemētiā celi· & ītre ſterelitatē cauſatus· que non patrimoniis dita· ſcytas· Sed uix alimētis exhibeat; reſpondit nullos ſibi opes ee· quib· tamtū regē exple at· & tur pius putaret· & paruo defungi· que totū abnu ere· ſcytas aīi uirtute animi & duricia corporis non opi b· cenſeri· ⁊ quib· inritus philippus ſoluta obſidione bizan tii· ſcytica bello adgredit· p̄miſſis legatis· quo ſecurio res facere· ⁊ quinuntiis ⁊ mathee dū bizantiū obſidet· uo uit ſe ſe ſtatuā ultro ho herculi· adquē inhoſtio hiſ tri ponendā ſe uenire pacatū· facere· accepturum adre ligionē dei p̄cens· amicus ipſe ſcytis uenturus· ⁊ ille ſiuo to fungi uellet· ſtatuē ſibi mitti iubet· non modo ut ponatur· uerū etiā ut inuiolata maneat pollicetur· ⁊ exercitui aīi fines ingredi negat ſe poſſuru· ac ſi inui tis ſcytis ſtatuā ponat· eo digreſſo rubleturum uer ruruq· aes ſtatue maculeos ſagittarū· ⁊ hiſ utruq· in ritatis animis proeliū cōmittitur cū uirtute & animo

Schirę ꝙ̄ uſq; uirtute ꝑſent aſtu h philippi uincunt

prefecerent ſcỳtę. aſtu philippi uincunt. ⁊ xx. milice puero
rū ac femineę rū capta: pecoris mągnę uis. auri argentiq;
nihil ea primū fides inopie ſcỳthicae fuit. xx. milice nobiliū
aequęrū cogendus faciendū inmacedoniā miſſę. ſed reū
tenti cob ſcỳthia tribalii philippo occurrunt negant ſe
trensitū decturos ni portionem p̄de accipiant. ⁊ hinc ur
giū. & mox proeliū. inquo ꝛ̄ę infemore uulnere tus ē philippus
ut per corpus eius aequus interficeret. cū omſ occisum pu
tarent p̄dę amiſſę ē. ⁊ ꝛ̄ę ſcỳthica uelut deuotę. ſpolię
poene luctuoſę macedonib. fuere. ⁊ Ubi uero exuulnere pri
mū conualuit. diu diſſimulatū bellū athenienſib. infert. Quo
rū cauſe thebęni ſe iunxere. mouentes ſe uetus athen
enſib. ueluti uicinū incendiū belli ad ſe transiret. ⁊ facta
igit̄ inter duces pęculo ante in ſe more feſtiſſimę ciui
tates ſocietate. legationib. greciā fatigant. cōmunē hoſ
tē putant cōmunib. uiribus ſubmouendū. neq; eni ceſſaturū
philippū ſi proſpera primę ſucceſſerint. niſi omnē greciā
domuerit. ut hae quędā ciuitates athenienſib. ſe iungunt
quęrdā ꝛ̄ ad philippū belli mōtus transeunt. ⁊ proelio com
miſſo. cū athenienſes longe maiore militū numero preſta
rent. adſiduis bellis indurati uirtute macedonū uincun
tur. non tamen immemores priſtinę glorię cecidere. quip

Philippus ꝛ̄ę in femore uulnerat. ut pcorpus eqnus occideret

itorū aphi lippo athe nienſes un cuntur

pe cedd uersis uulneribꝫ omis loca q̄ tuenda aducib· ac
ceperunt· morientes corporib· texerunt 7 hic dies unius egre
gie & gloriose dominationis & iustissimæ libertatis finis 7
huius uictoriæ calli de dissimulata lætitia· denig· non solita
sacra philippus illæ die fecit: non in conuiuio risit· non lu
dos inter epulas adhibuit· non coronæ suæ ut ungentæ sup
sit· & quotiens illo fuit· ita uixit· ut uictore nemo sen
tiret· sed nec regē se græcie sed ducē appellari iussit· 7
Atq· ita inter tacitas lætitiā· & dolorem hostiū temperauit
ut neq· cepit suos exultare sibi· neq· cepit uictos insultare
uideretur athenien sibꝫ· quos pene infestissimos fuerat· &
captiuos gratius remisit· & bello consumptorū corpora se
pulture reddidit· & quies funerē· ut ad sepulchra ma
iorum deferrent ultro hortatus est· 7 super hæc alexan
drū filiū cū amico æntipatro· quipe cē cum his amicitiā
q· iungeret athenas misit· 7 thebanorū porro non solū captiuos
uerū & ipsas interfectorū sepulturas uendidit· 7 principes
ciuitatis alios securi percussit· alios in exiliū redegit· bo
naq· omniū occupauit· 7 pulsos deinde per iniuriā in
patriā restituit· 7 ex horū numero trecentos exules iudices
rectoresq· ciuitati dedit· & cepit quos secū potentissi
mi quiq· rei eius ipsius criminis postularentur· quod p

hic dies uniuersę græcę gloriā· et nequissimā dominationē deleuit·

Dissimulatio philippi· nec deiectoria exsulum exultantis· nec ludos epulis adhibuit·

iterū athenienses clementes philippo·

deauctori recto the honoru

iniuriæ sẽ in exiliũ cẽgissent. huius constantiæ fuerant
uti omiss sẽ auctores fatererentur. Meliusq; cũ reip actiũ cũ dãp
nati essẽt. quæ cum restituti contenderent. Mirce prorsus
audatia de iudicib. utq; necisq; suę quę admodũ possunt
sententiæ ferunt. contempnuntq; absolutionẽ quam
dare inimici possunt. & quo reb. nequeunt ulcisci. ubis
usurparint libertatẽ. Composits ingretiæ reb. philippus
omniũ ciuitatiũ legatos ad formam dũ rerũ psentiũ sta
tutũ euocari corinthũ iubet. ibi pacis legẽ uniũsegrecię
p meritis singularũ ciuitatũ statuit. Consiliũq; omniũ
ueluti unũ senatũ ex omnib. legit. soli lacedemonii. &
regẽ & leges contempserunt seruitutẽ non pacẽ recti. quę
non ipsis ciuitatib. conueniret. sed auctore ferrẽur ad
xiliæ deinde singularum ciuitatiũ discribuntur si
ue cõdiuidendus ea mœnu rex oppugnaturus aliquo
forẽ. seu duce illo bellũ inferendũ. Neq; enĩ dubiũ erat
imperiũ persarũ. his apparatib. pri sũmæ auxiliorũ
cc. milia peditum fuere. & equitũ xv. milia extra
hanc sũmã & macedonię exercitus erant & confinis do
mitarum gentiũ barbariũ. Initio ueris tres duces in
asiã persarũ iuris permittit. parmenionem amintã
& attalũ cuius sororẽ nuper expulsæ alexandri matre

Attali sororẽ repudiata als
pudo: ppẽ stupi suspitionẽ.
imaginonũ precepe
rat.

olympiade propter stupri suspitionem in matrimonium rece-
pere. et inter ea dum auxilice agrecia coeunt nupticel
cleopatre filie alexandri. quem regem epiri fecerat. cele
brat. dies erat promegnitudine duorum regum. & conlo
cantes filice & uxorem ducentis appetentib. insignis. sed
nec ludorum meognificentia deterret. Adquorum specta
culum philippus cum sine custodib. corporis medius inter duos
alexandros filium. generumq. contendere. pcuscenas nobilis
exmacedonib. adulescens. nemini suspectus. occupatis
angustus philippum intransitu obtruncat. diemq. & icie
destinctum. foedum luctum funeris fecit. hic primus puber
tatis annus. stupra per iniuriam passus ab attalo fuerat.
Cuius indignitatem hec & icem foeditas accessserat. Nam
perductum inconuiuium solutumq. mero. attalus nonsue
tantum. uerum & conuiuerum libidini. uerum scortorum iure
sub iacerat. ludibriumq. omnium int ae[illegible] quales red
diderant. hanc rem egre ferens pcusanicas querellam
philippo sepe detulerat. cum uanis frustrationib. non
sine risu differet. & honoratum insuper ducatu aduersari
um cernere. iram in ipsum philippum uertit ultionemq. — quam
ob aduersario non poterat. ab iniquo iudice exegit.
creditum est & icem inmissum ob olympiade maetre alexan.

philippus interficit

Philippus interficit duos alexandros filium et generum aul
negrat cadit

epedeū ō alexandr̄i nig-
nar̄ fuisse pat̄ne cedis

dri fuisse. Nec ipsum ꝯ olexcon drū ignoꝛū pat̄ne ce-
dis extitisse. quippe non minus olympia dā repudium
& prelectā sibi cleopoetrā. quoꝯ stupr̄ pcussaniā doluisse.
colexcon drū qq̄ regni aemōlū fratrem. ipse deinde audi
toꝯ regis necē cum titulo offic̄ ꝯ dē exsequioꝯ cucurrisse.
in cruce pendentis pcussanie capitis. eadem nocte quoꝯ ue
nit coronā auream imposuit. quod nemo aliuꝯ audere nisi
hoꝯ superstiti philippi filio potuisse. pcuꝯ deinde post
dies refixū corpus interfectoris super reliquioꝯ moꝛiti oꝛ
mouit. & tumulū ei eodē fecit in loco pꝛorentariq. eodem
qd annis inclusa populo superstitione curꝛouit. Post hoꝯ
cleopoetrā. aquoꝯ pulsa philippi mot̄rio fugerat. ingremio
eius priusq filioꝯ interfecta finire uitaꝯ suspendio coegit
spectaculo q. pendentis ultionē potitaē. Adquoꝯ perpar
meidium illū quo rex percussus ē. apollini sub nomine
myrtoi luco consecrauit. hoc enī nomē ante olympia
dis pꝛeruulę fuit. quę omn̄ia ita pꝛelā facta sunt. ut ipm
isse uideatur ne facinus ab eo cōmissū non probꝛet̄ur.
Decessit philippus xl. & septem annoꝝ cū annis xxv
reg̃ nauissē. genuit exolympia saltatrice filiū hoꝛridaū.
qui post ꝯ olexcon drū regnauit. Hi habuit & multos ali
os ex uaꝛiis moꝛtis manus regio more susceptos. qui par-

ubi olympia?

Audacia mulieris et olympias
pausanie ī cruce suspenso. et
auream coronā capiti ī posuit.

festinauerat
nauissime
gloriū

de scriptio
morum phi
lippi.

tim fato pcertim ferro periere⁊ fuit rex armorū quā con-
uiuiorū appāratib· studiosior⁊ cui mexime opes erant
instrumēta bellorū· diuiciarū questus· quē custodia soler
cior⁊ traq; intē cotidianas recipncas semper inopes erect· mi
sericordia meo & perfidia pceri iure dilecte· nulla apud
eum turpis ratio uincendi· bleuduf pceptē insidiosus allo
quio· qui plura promittere & quē prestare & inseria & io
cos artifex· amicicias utilitate· non fide colebat· gratiā
fingere· in odio instruere· inter concordeentes odia· apud
utrūq; gratiā querere· sollemnis illi consuetudo⁊ Inter hec
eloquentia & insignis oratio acuminis· & solertie plena· ut
nec ornatui facilitas· nec facilitati ornamentū deesset or
natus⁊ huic Alexander filius successit· & uirtute & animis
pcetre maior⁊ traq; uincendi ratio utriq; diuisa· huic apertaill
e artib· bella tractabat· deceptis illeg ocu dere & hostib· huic
pcla fusis⁊ prudentior ille consilio· huic animo magnificen
tior⁊ iram pcē dissimulare· plerūq· & iā uincere· huic ubi ex
arsisse· nec dilatio ultionis· nec cū fr̄a modus erat· uni nimis
utq· audus· sed & ebriet is diuer se uitia· pceri moserat
& iā decon uiuio in hostem pro currere· manū conserere· pe
riculis se temere offerre⁊ alexander non in hostem· sed in su-

ita cōdianas papinas semp
cōpl optat·

amicicias utilitate· non fide
colebat·

comparatio
marum phi
lippi & ale
xandri·

Alexandq; ornatior ornatui
facilis patre magn·

ior seuiebat. ⁊ quæ obrem sepe philippū uulnerecrū proeliā
remisere. ⁊ hic amicorū interfectorꝝ conuiuio frequent excess
sit. ⁊ regnare illi cū amicis nolebat. ⁊ hic amicos regna
exercebat. ⁊ amari potē malle. hic mētis ⁊ litterarū cul
tus utriq; similis ⁊ solertie pater maioris. ⁊ hic fide ūbis
adq; oratione philippus. ⁊ hic reb. moderatior. ⁊ puer endi uic
tis filio animus & prumptior & honestior. fragilitatem
pot. luxurie filius magis deditus erat. ⁊ quib. artib. ur
bis imperii fundamēta potē fecit. operis totius gloriā fili
us consummauit. DOMPEI TROGI EPITOMA ISTORIARVM
LIBER NONVS EXPLICIT: INCIPIT LIBER DECIMVS

Artaxerxes expeliēb. ex filios habuit.

ARTAXERXI REGI PERSARVM EXPELLIBVS CENTVM
quindecim filii fuere. sed tres tantū iusto matrimonio
suscepti. decimus. arcelratus. & ochus. ⁊ exhis decimū contra
morem persarū aput quos rex non nisi mortem mutatur. p
indulgentiā potē regem uitam fecit. nihil sibi æstimans. qd
infiliū contulisset. sincerius q. gaudium expro ⁊ creatio
ne expturus. si insigni [illegible] a maiestatis suę uitam infilio
conspexisset. Sed dec riam post nouæ patrie pia
tis exemplo: interficiendi potestis consiliū coe pit. scelera
tus si solus parricidiū cogitasset. tanto sceleratior quod

Apud psas. prec ñ n̄ mag te mittat

insociacōē facinoris adsumptos. L. Frectes fecit parricidē
dees ostenti prorsus genus. ubi intento populo nonsolū sociā
ri: uerū & ciā fieri (filen) parricidiū potuit. ut ex. L. liberis ne
mo inuentus sit. quē aut poenico maiestees. aut uenera
tio senis. aut indulgentia patris attenta inincentete
reuocarē. ad eō ne uile poenū nom̄ apud tot numero
filios fuit. utquorū p̄sidio tutus & ciā adūsus hostes eē
debuerit. eorx insidiis circūuentus tutior ab hostib. quā
ex filius fuerit. causee parricidii scelerectior ipso parricidio
fuit. occiso quippe cyro Frectino bello: cuius mentio sup̄
hoc libree. Astiagen pelicē eius: rex artaexerxes immanis
monū receperat. hanc patrē cedere sibi sicuti regnum
decrius postulaeuerat. quipro indulgentia suae in liberos.
primo facturū se dixerat. Mox penitencia ductus utho
neste negare quod temere promiserat. solis ea sacerdo
cio p̄fecit. quo per pcua illi ab omnib. uiris pudicicia
imperaebat. hinc exercebatur iuuenis: iniuria primo
patris erupit. Mox facta cū frib. coniuratione. dum
patri insidias parat. deprehensus cum socius. pence par
ricidii. diis poenis maiestatis ultoribus dedit. coniuges
quoq. omniū cum liberis. ne quod uestigiū tanti sceleris ex

Obitus ar
taxercesis

steerā interfectę. Post hąc certa xerxes morbo ex dolore
contracto decedit. rex quā pat̄ felicior hereditates regni
ocho tradita quitimens p̄cer̄ coniuratione. regiā cogna
torū cede & stragę principū repl& nullo non sanguis.
non sexus non ętatis. misericordia permotus. scilicet ne
innocentior frīb. p̄cer̄ricidiis haberetur. atq. ita uelut
purificato regno. bellū cęlestis infert. mēo aduersus pro
uocatorem hostiū. Codomannus quidā cū omniū fauore
processisset hoste caeso uictoriā suis p̄cer̄ & prope ēmis
sā gloriā restituit. ob hąc decora idem Codomannus p̄fi
citur armenis. interiecto deinde tēpore post mortē ochi
regis. ob memoriā pristine uirtutis. rex a populo consti
tuitur decreti nomine. nequid regie. maiestati de cęt
honoratus. bellūq. cū alexandro magno diu ueriante
fortunę. magna uirtute gessit. Postremo uictus ab Ale
xandro. & a cognatis occisus ultēō pārt̄ cū persārū reg
no finiuit. DOM PEI TROGI EPITOMA ISTORIARVM
LIBER DECIMUS EXPLICIT:

Darius Codomannus.

IN CIPIT LIBER UNDECIMUS:
IN EXERCITV PHILIPPI SICUTI UARIAE GEN
tes erant. ita eō occiso diuersi motus animorū fuere. alii

quippe iniustæ seruitutis oppressio ecclesiæ libertatis erat
gebebant. Alii tedio longinq; militiæ remissam sibi expedi
tionē gaudebant. Nonnulli facē nuptiis filiæ accessæ rogo
patris subditæ dolebant. Amicos quoq; tēr subitæ muta
tione rerū haut mediocris mœstus coeperat reputantes nunc
prouocatā asiam. nunc europæ nondū perdomitā. nunc
illyrios. thracas. & dardanos. alterosq; barbaras gen
tes. fidei dubiæ. & mentis infidæ. qui omnis populi si pa
riter deficiant. sisti nullomodo posse. quis reb. ueluti me
delicæ quædē inuentus euexcendri fuit. qui pro contio
ne tot uulgus omne consolatus hortatusq; protempore. ut
& mœstū timentib. demeret. & inspē omnē impelleret. Erat
hic annos xx. natus. inquæ ætate itæ moderate dese
multæ sollicitus erat. ut cæpta peteret. plurē eū experi
mentis reseruare. macedonib. immunitatē cunctarūq; rerū. p
tē militiæ uacationē dedit. quofacto tantū sibi fauorem
omniū conciliauit. ut corpus hominis. non uirtutē regis
mutasse se dicerent. prima illi curæ patrīarū exequ
arū fuit. Inquib. ante omā cædis conscios. ad tumulum
patris occidi iussit. Soli alexandro lyncestarū fri
pepercit. seruansq; sine auspitiū dignitatis suæ. nā regē

Alexandr iuuenis bonus

Corpus hominis nō mutasse regis se mutasse.

Attrēde undecimā.

eū primus sceleratee uerat. aemulū quoq; imperii cancerum
fraetrē exnouerca susceptū. mīfici curceuit. Inī initia.
multos gentes rebellantes compescuit. Orientis non nul
los seditionis extinxit. Quib. reb. erectus citato gra
du ingreciā contendit. ubi exēplo patris corinthū
euocatis ciuitatib. dux inlocū eius substituitur. Inco
atū deinde apatre persicū bellū adgreditur. incaus
ēp pcratū occupato. nuntiatur athenienses & lacede
monios ebeō adpersas defecisse. Auctorēq; eius defec
tionis magno auri pondere eos persis corruptū demos
tenē oratorē exstitisse. quimacedonū deletos omīs
cū rege copias atribellis adfirmauerit. producto in
contionē auctore quinteō proelio in quo rex cecidisset
sē quoq; uulnerato tū dicerēt. quae opinione mutatos
omnīū ferme ciuitatiū animos eē. pīsidia macedonū
obsideri. Quib. motib. occursurus. trenta celeritate in
structo peditatuq; exercitu. greciā oppressit. utq;
uenire nonsenserent. uidere sē uix crederent. Intrans
tu hortatus thessalos fuerat. beneficio rūq. philippi
patris. materneq; suę cūhis sub. ex ab Gaule gentibus
ciceronū gente necessi
tudinis admonuerat. cupide haec thessalis audienti

Alexander i greciā ingredit.

Persiā bellū aggredit.

Nota. necessitudinē cognationē sig

· de empto demostene oratore

b⁊ exemplo pceteꝛ dux unuſq; gentiſ creatuſ erat⁊ &uecti
gꝛalia oīa pedituſq; ſuoſ ei tꝛeciderunt. Sed athenien
ſeſ ſicuti primi defeceꝛant ita primi penitere coeperunt.
contemptū hoſtiſ incedi mitatione uertentes. puericiaq; ale
xandꝛi ſpretæ ante ex ſupra uirtutē ueterū ducū ex
tollentes⁊ miſſiſ itaq; legatis bellū depꝛecantur⁊ quib⁹ au
ditiſ &gꝛæcuiter increpatiſ celexander bellū remiſit. in
de thebaſ exercitū conuitꝛ⁊ eāde indulgentia uſuruſſi
pcrē penitentiā inueniſſet⁊ ſed thebæi ceteꝛi miſ. non pci
b. nec depꝛecatione uſiſunt⁊ Itaq; uicti⁊ gꝛæciſſimæ quęq;
ſupplicia miſerrimę exptiuitꝛeſ experti ſunt⁊ cum mē
ſilio deexcidio urbiſ deliberaꝛet⁊ focenſeſ⁊ &plateenſeſ⁊
&heſpicienſeſ⁊ &oꝛcomenii. celexandꝛi ſocii. uictorięq;
pticipeſ. excidiæ urbiū ſuaꝛ⁊ crudelitatē q; thebæ
noꝛ referebant⁊ ſtudiæ imperſaſ non pſentia tantū. uerꝛ
&ueteꝛa adiuſtiſ gꝛeciæ libertatē increpantes⁊ quam
ob rem odiū eoꝛ omniū populoꝛ eē⁊ quod uel ex eo
manifeſtaꝛi. quod iure iuꝛando ſe omneſ obſtrinxerint
ut uictiſ perſis. thebaſ diruerent⁊ adiciunt &ſcelerū
prioꝛ fabulaſ. quib. omneſ ſcenaſ repleuerint. ut non
pſenti tantum perfidiā uerū &uetere infamia in ui

Athen. miſſiſ legatiſ bellū depꝛecantur.

Obtimacra tio pro urbe thebanorū

si forent; Tunc clea deos unus ex captiuis data potestate di cendi: non a rege se defecisse quem interfectū audierint. sed ab regis heredib. & quicquid meo sit ccd missum. crudelita tis non perfidie culpe ee. cuius tam magna ia se supplicia pependisse. delecta iuuentute nunc senū feminarū q; secuti infirmū. itte innoxiū restare uulgus. quod ipsū stupris cantu melusq; itte uexatū ee. ut nihil ccmeteriis umquē sint pces si. nec ia pro ciuib. sequi ta pauci remeen serint orare. sed pro innoxio patrio solo & pro urbe. quē uiros tam tū uerū & deos genuerit. priuata & ice rege superstitione depcat. genti apud ipsos herculis unde origine gens eaideex trahat. & totq; thebis ap patre eius philippo puericiq; regeat. urbi peraat. que maiores eius pertim apud genitos deos ccdore. pertim educatos summe maiestate regesse uiderit. sed potentior fuit itte que pcessit itte q; urbs diruit. agri inter uictores diuiduntur. captiui sub corone uenduntur. quorū pcū non ex ementiū cōmodo sed ex inimicorū odio extenditur. miserendce res athenien sib. usce. Itaq; portes refugis profugorū contree inte dictū regis ceperuere. quē re itte greciē tulit ce alexander. ut secundce legatione denuo bellū dep̄antib. itte clemū rem

Supstraē.

thebanorū ciuitas ab alexandro diruta

athenienses rem̄ misera torib. duces inexilū pro alexandro uoluntate miserunt

Athon misericordia mouit portas profugis aperuere;

serit. ut oratores & duces quos fidutia totiens rebel
lens sibi declarentur. peraniq; athenienses ne cogerentur
subire bellu. eo res deducte. ut relictis oratorib. duces
in exiliu cogerentur. qui exercitu conscripto. ad deciu profecti
non mediocre momentu persequtu uiribus accessere. profi
ciscens. ceptu perficiu bellu. omissis nouercae successu cognatos.
quos philippus in excelsiore dignitatis locu prouehens im
perii pfecerat. interfecit. sed nec suis qui capti regno ui
debantur. peperit. ne quae materiae seditionis pro
cul se agente in macedonia remanerent. & regis stipendi
arios conspectioris ingenii. ac militiu secu trahit. segnio
res ac tutelae regni relinquit. Ac ornatu deinde
exercitu nouem onerat. unde conspectae aciei incredibili
cardore mentis accensus. duodecim annis deos imbelli uo
tae stetuit. patrimoniu omne suu qd in macedonia ea
rupae q. habebat. amicis diuidit. sibi asia sufficere pfa
tus. priusquam ullae nauis litore excederet. hostiles ac
pti ens uictoriae bello. quo ... ciens caperis patriae q; graeciae ui
tor electus sit. quib. longae ioa sectis & maturae imperia
contigisse. quos q; tempus ea uicer excipere metus ac
turas. Sed nec exercitus eius ac reliquae regis animos

Alexandr crudelis

Omes cognatos nouerca in
fecit. nec suis quos aptos
ad regnu prodidet minus
fuit.

Attende remediu.

Alexandri liberalitas.

prę sumptio fuit. quippe obliti omis coniugū liberoꝝq. &
longinq. domo militię. per sicū aut totius orientis oper.
ta quę si sucē p deos ducebacnt. Nec belli periculoꝝq. sed
diuitiaꝝ memineracnt. cū delati incontinentē cēit. pri
mus ex lexcander iaculū uelut in hostilē trē iecit. cor
meetusq. denec ui tripudiacnti similis prosiluit. atq. ita
hostiros cedit. p quitus. ne se rege illę tię inuitę acci
picnt. Inilio quoq. cedtumulos eoꝝ. quitroiano bello
ce cidercent pcorentec uit. Inde hostem pcens. militē
a populatione cosię prohibuit. pcorcendū suis reb. ptu
tus. nec perdendę eoq; quę possessuri uenerint; In exer
citu eius fuere peditū xxxii. milia. equitū. iiii. mi
lia quingenti. Naues centū octoginta duę. Hac tem
pcrua manu. uniūsum tręꝝ orbem. utrū ipse cedmira
bilius uicerit. An cedgredi cousus fuerit incertū e. Cū
ad tam periculosum bellū exercitū legeręt non iuuenes
et robustos. nec primū florē ętatis. sed uereconos. ple
rosq. & icē coemerite milicię. qui cū pectre pectruisq. mi
litia uetat aelegit. ut nō tē militeꝝ. quē magistros mi
litię electos putareꝝ. ordineꝝ quoq. nemo nisi sexagc
nariꝰ duxit. ut si principia castroꝝ cernereꝝ. senę

Vide actum.

N pirātarum

P aperiauit idē sacpi
ficauit.

Mirande.

tū te prisce celicuius rei p. uidere diceres? Itaq; nemo inp
lio fugā? sed uictoriā cogitabant? Nec impedib. cuiquā
spes? sed inlacertis fuit? contra rex per
sarū decertus? fiducia uirtū. nihil astum? qui ab orfeo
egere. ad firmand. suis occultae con iuncti. impleunt?
silice uictoriq; furtiuq; conuenire. nec Igit̄ alexan
hostem regni finib. arcere. sed intimū reg ni pla
nū accipere? gloriosius rectus repellere bellū? quā ñ
ad mittere. Primae igit̄ congressio max̄pis ad
uersus fuit? in acie per sarx sexcentae miliae militū fu
ere. quę non minus certe alexandri quā uirtute ma
cedonū superatae tergae uerterunt. Magnae itaq; ędes
persarum fuit. De exercitu alexandri nouē pedit̄q;
centū xx. equites ceciderē? quos rex impense adhor
tans humatos strauit equestrib. donauit. cognitisq;
eorx inmunitatem dedit? post uictoriā maior pars asiae
ad eum defecit? Gessit & plura bellae cū p̄fectis alex
dri. quos iā non tā armis. quā timore nominis sui uicit?
Dū haec aguntur. interim in cilicio captiui adeū de
feruntur. insidiae sibi ab alexandro lyncistarx genero ali
quo petiti. qui p̄positus in macedoniā erat, petebant? ob quā

ñ inpodibus sodālacertis
ēs debant.

a d mirabile exercitum
alexandri
sexcenta in
uasisse.

dē milia mi
litū maxie
dicunt con
tra alexan
drū fuerunt

cauſcō timens nē quiſ intēfecto eo in macedonicē motuſ ori
rē. in uinculiſ eū haeburt. Poſt haeec gordien urbē pēt.
que [illegible] poſitaeē intēfryģiā maeioreē. & minoremē
diuitiaeſ memine. Cuius urbiſ potiunde. non taeē prōpt pdā
muſ aelexaender cupido eū coepit. ſed quod audieraet in
maetuſq. dene eae urbe intēplo iouiſ iugū gordi positum.
[illegible] cuius nexum. ſiquiſ ſoluiſſet eū totae aſiae reg
naeturū. Antiquae oraculae aecinisſe; huius rei gratia
degordio causae & origo illae fuit. Gordius eū in his regionib. bub
conductis coepiſſet. aeuesſ eū omīſ generis circū uolaere ae
perunt. profectuſ ad conſulendoſ augureſ uicinę urbi.
ab una importae haebuitur ginē eximię pulcritudinis.
per quā maetuſ eā quę potiſſimū augurē conſuleret. illa
aeudita causae conſulendi. ignaera certis. ex diſciplina
paerentū regnū ei portendi reſpondit. polliaeturq. ſe
& maetrimonii & ſpei ſotiā. taem pulchra conditio pri
mae regni feliaeteſ uidebaetur. poſt nuptiaeſ inter fry
gaeſ ortae ſeditio ē. conſulentib. define diſcordiae rū ora
culae reſponderē. regem diſcordiaſ apuſ eē. Itereato que
rentib. de ſponae regiſ. iubentur eū regē obſeruaere.
quē reūſi primū intemplo iouiſ euntem plaeuſtro rep

perisſent obuius illis gordius fuit. ſtrictiq; eū regē consa
luteent. ille plecuſtrū quo uehenti pecſsiue regnū delec
tū fuerect. intēplo iouis positū mcciestoti greciē conse
crauit. Post hunc filius midee regnecuit. qui ab orfeo
sacrorX sollemnib. iniciectus. frygiā religionib. impleuit.
quib. tutior omni uitee. quee armis fuit. Igit̄ celexeen
der captee urbe. cū intēplū iouis uenisſet. iugū plecuſ
tri requisiuit. quo exhibito cū capitee loraꝝtorū intra no
dos cobsconditee repperire nonpossēt. Ut uiolentius ora
culo usus gordio loraꝝtee cedit. atq; itee resolutis nexi
b. loetendee innodis capitee muenit. Haec illi cogenti nun
tiee tur dee reū cum ingenti exercitu aduentee re. Itecq;
timens congustiees. mcegnee celeritecte tauriū transi
cendit. Inquee festinacione. quingentee stecdia cursu
fecit. Cū tharsū uenisſet. captus cydni fluminis amoe
nitecte permediā urbem influentis. proiectus cermis.
plenus puluereis ac sudoris. imp̄ frigidee undee se proie
cit. Cū repente teentos ner uos eius occupecuit rigor.
Ut intē clusee uoce non spes modo remedii. sed nec dila
tio periculi muenirēt. Vnus erat exmediis nomine phi
lippus. qui solū remediū pollicebatur. sed ipsum pecrme

gordij rex

Alexandq; cydni fluminis amenitate capē ifrigidā undā sp̄icit. ac mox deprimit. unde periculū q; magnis euasit.

monis pridie a cappadocia missę epistolę suspectum faciebant. Qui ignarus infirmitatis alexandri scripserat, aphilippo medico cauerę. Nā corruptū illū ad tam ingenti pecunię ē. tutius tēm ratus dubie se fidei medici credere. quē indubitato morbo perire. Accepto igitur poculo epistolas medico tradidit. atq; ita inter bibendū oculos multū legentis intendit. ut secum conspexit lętior factus ē. sententię. quę ei tradita erat. Interea decreuit cum. cccc. milib; peditū. ac centū milib; equitū macie procedit? mouebat hęc multitudo hostiū respectu paucitatis suę alexandrū. sed interdum reputabat quantas res cum ista paucitate gessisset. quantosq; populos fudisset. Itaq; cum spes metū uincerę periculosius differre bellum ratus? nedispersato suis crescerę. circū uectus suos singulas gentes diuersę oratione ne colloquitur. illyrios & thraces opū ac diuitiarū ostentatione., Grecos uterum bellorū memoria. mitię diuq; cupersitos odii accendebat. Macedonas aut nē europe uicte admonet. nunc asię expetię. Nec inuentor illis toto orbe pares uiros gloriatur. Cęterum & laborū finem hunc. & glorię cumulū fore. atq; in

De medico alexandri insimulato huic pepistolas.

ter hęc̄ę idē tidem consistere aciē iubēt: ut hanc mora
consuescāt oculis turbę hostiū sustinere. Nec dorcęi seg
nis operę. in ordinenda acie fuit. quippe omissis ducum
officiis ipse omnia circūire: singulos hortari uteris glo
rie persequi imperiq; perpetue actis immortalib. da
re possessionis cęd monere. post hęc̄ę proeliū ingen
tib. animis cōmittitur. meo utq; rex uulneretur. Tem
diu certatū cepit fuit quo cędfugerēt dorcius: ex
inde cędes persequi secutę ē. Cęsę sunt peditū sexcę
ginte uiginti milia. equitū decē milia. capta xl milia. uniq; regis in bello alexan der & dorcius uulneratur.
ex macedonib. ceciderę pedestres centū xxx: equites cl.
magistris persequi multū cruri adhęrentiq; opū inuentum.
inter captiuos cultrariū mater uxor eadēq; soror & filie
due dorcii fuere: cędquoq; uiri dorcii hortendę q; cōmu
ne potuit. cū alexander uenire conspectis armatis mu
tē se amplexę: uelut stratim moriturę complorationem
ediderunt. prouolutę deinde genib. alexandri: non
morte sed dum dorcii corpus sepeliant dilationē mor
tis depętantur. Motus tecta mulierę pietate alexan
der: & dorcium uiuere dixit & trimentib. mortis metū
dempsit. eąq; & hostem ut reginę pręcepit. filiasq; quoq;

Carbonata.

de uxore & filia b. dorcii abalexandro

Motus alexandr. ex de plorū uirgo ducit. ac mi tis metū timidis dempsit.

ri sordidius dignitate petrus spernere matrimoniū iussit.
Post hec opes decori diuinarq; ad paratū contēplatus
admiratione tantarū rerū capit. Tunc primū luxu
riose conuiuia & magnificentiā plurimū sectari. tunc
& beer sene captiuā diligere propt̄ forme pulcritudinē
coepit. Atque postea susceptū puerū herculē uocauit.
Memor tamen adhuc decreū uuere permenona ad
occupandā persicā classem. eliosq; amicos adrecipi
endas asie ciuitates misit. Questarum audite fama uic
torie ipsius decreti p̄fectis. cū auri magno pondere. tra
dentib. se impotestate uictorx ueneruit. Tunc insiriā
proficiscit. ubi obuios cū infulis multos operientes regesh
cebuit. exhis pro meritis singulorx. alios insocietate re
cepit. alios regnū ademit. suffectis inloca eorx nouis re
gib. insignis p̄ter ceteros fuit ebdalonymus rex. aba
lexandro sidonie constitutus. quē alexander cū ope
ra oblocare ad puteos excauriendos hortosq; irrigan
dos solitus erat. misere uitē exhibentē regē fecerat spre
tis nobilib. negeneris id non dentis beneficiū putarent.
Tyriorx ciuites cū corona aurea magni ponderis p
tege legatos mitit ad gratulationis celexandro miss

Barsene captiuā ob forme [illegible]

Barsene captiuā ob formę pulchritudinē amauit.

ſſe · grece te munere acceptꝰ tyrū ſe ire uelle ad uotce her
culi red denda dixit · cū legaeti rectiuſ deū tyro uſere &
antiquiore templo facturū · id dicerent · dep̄cantes eiuſ intro
tum · itce excerſit ut urbi exeichū mincerē · confeſtim q
exercitu miſuſ ad plicato · non minuſ animoſis tyriis fi
ducia cartaeginenſiū bello excipitur · Augebat enī tyriis
animos didonis exemplū quę cartaeginem condittce · terci
am p̄certe orbis quę ſiſſet · turpe ducentes ſi feminis ſu
it plus animi fuiſſent in imperio querendo · quae ſibi intu
endae libertaete · Amota igit in belli adiaete cartagine
& cercerſitis mox auxilius · non maegno poſt tēpore per
proditionē capiunt · Inter rhodū celexander aegyptū cili
ciāq · ſine certaemine receipit · adioue deinde hāmonē
pergit conſulturus · & de euentu futuro · & de origine ſuae ·
Nec̄q · mcot eius olympices confeſſae uiro ſuo philippo fu
erat · celexandrū non exeo ſe · ſed exerpente ingentis
maegnitudinis concepiſſe · Deniq · philippus ultima prope
uitę ſuę tempore filiū ſuū non ee · poclā p̄dicauerat · Qua
ex causa olympias dae uelut ſtupri compertae repudio re
miſerat · Igitur celexander cupiens originē diuinitae

· Quod alexan
der prodente
matre ſua oly
pia deſerpente
conceptuſſe ·

Philippus filiū ſuū n̄ de
andrū aperte fatebat

tis acquirere simul & mactre infamia libere re. per mis
sos subornat antistites. quid sibi responderi uell& ingredien
tem templū sciscitent. ut antistites ut hammonis filiū sce lutent.
Antistites alexandrū ut hāmonis filiū saluta rint; hinc illi maius animi tumor iepeuit.
ille dei adoptionē hoc se patre censeri iubet. ro
gat deinde: an omis interfectores patris sui sit ultus. res
pondetur. patrem eius nec interfici posse. nec mortē regis phi
lippi poene peractā ultionē. tertiā interrogationē pos
centi uictoriae omniū bellorū possessionēq. terrarū deos
Alexandrū pro deo colebāt.
responderi. Comitib. quoq. suis responsum ut alexan
drū pro deo: non pro rege colerent. hinc illi auctae in
solentia. minusq. cenimo mereuit tumor exemptae com
tatae: quae & graecas litteris & macedonū institutis didi
cerat. Reuisus ab hammone alexandriā condidit
Alexander alexandriā condidit
& coloniae macedoniā caput ee aegypti iubet. Deos
ut eū babilaniā perfugis sit. per epistolas alexan
drū precatur: redimi decē talenta sibi captiuorū potestatem
faciat. inque eam rem magnae pecuniae pollicetur.
Sed alexander pleriq captiuorū. regnū omne nonpe
cuniae parit. interea to tempore coliuae epistolae decem ale
xandro redduntur. quib. filiae maritimaniū & regni

portio offertur. Sed alexander sibi deorum respiciat. iussitq; supplicem uenire. regni arbitrio uictori permittere. Tunc spe pacis amissa: bellū decreuit repetere. Cui quadrigentis milib. peditum. centū milib. equitū obuiā uenit alexandro; initinere nunciat: uxorē eius exanimatione obrepti puerum decessisse. eiusq; morte inlacrimatum alexandrū exercitusq; benigne prosecutū. idq; eum non admouit. Sed humanitatis causa fecisse. Nā semel tentū eā alexandro uisā ē: cū matre puerisq; filiae eius frequentē consolatur. Tunc secretus uere uictū: cū post proelia & rē beneficiis ab hoste superatur. gratiāq; sibi ē si uincere nequeat. quod acerrimū uincitur. Scribit rursq; & tertias epistolas & gratias agit. quod nihil in suos hostile fecerit. offert deinde & minorem partem regni usq; euphraten flumen. & alteram filiā uxorem: pro reliquis captiuis xxx milia talentorum. Ad hæc alexander: gratiarum actionē ab hoste superuacuaneā ē respondit: nec a se quicquā factū in hostis ad̄ exactionē: neq; quod in dubios belli exitus: aut integer pacis sibi lenocinia a

Alexander mortuae uxoris dolorem & exsequias honorauit.

Darei gratiā ē suum ego nequeat. q̄ uictus uincit ē

Alexander aduersus
uires hostiū: ñ aduer
sus calamitatē ostendere.

quere rē. sed animi magnitudinē. quæ didicerit
eod uersum uires hostiū: non eod uersus calcem mittat
contendere. pollicēturq; prestiturū sē ea decreo. si se
cundus sibi non deer hoberi uelit. cū ēt neq; mundū
posse duob. solib. regi. nec orbē suū duo regnū sal
uo statu tūt hoberi; proinde aut dedītionē ea die
aut inposterā aciē peret. nec pollicētur sibi coniū
gium sit expertus uictoriā. posteroo die aciem produ
cunt: cū repente ante proeliū confertū curis colexcon
citū: somnus corripuit. cū eod pugnāo solus rex de cēt
a permenione cōegre excitatus. quærentib. somni cau
sas omnib. unē periculoo. cū ēt iocio semper peior
fuerit: magno sē æstu liberatū ait: somnūq; sibi ante
pentinæ securitatis datū. quod ut cū omnib. deceret
copius confligere. uertitum sē longāo belli morā. si per
sē exercitū diuisiss sent. Ante proeliū utriusq; acies hos
tib. spectaculo fuit. nā ceteros multitudinē hominum
corpora magnitudinē armorūq; pulchritudinē mire
bantur: i perse atq; paucis uictoriæ suos tot milia stupe
bant. sed nec duces circuire suos cessare bant. decurs

Non capit regnū
duos.

quæ ut ē obdor
mierit alexan
der pugnatu
rus.

uix denis cermenis singulos hostes si diuisio fieret eue
nire dicebant; Alexander macedones monebat. ne mul
titudine hostiū. ne corporū magnitudine. uel coloris no
uitate mouerent. Tantū meminisse iubet. cum isdem
se tercio pugnare. nec meliores factos putarent fuga. cū
aciem secū tot tristē memoriā cedis suorū. et tantū san
guinis duob. proeliis fusi perferrent. et quem admodū de
reo maiorē turbā hominū ee. sic uirorū sibi horteretur. sper
nerent illos aciem auro et argento fulgentē. in quo plus p̄de
quā periculi sit. cū uictoria non cermine decore. sed
ferri uirtute quereretur. Post hoc proelio cōmittitur.
macedones impetu cum contemptu totiens se uicti hos
tes ruebant. contra per se mori. quā uinci p̄obrobabant.
raro in ullo proelio tantū sanguinis fusū e. Darius cum
uinci suos uideret. mori ip se uoluit. sed proximis fuge
re compulsus e, succedentib. deinde quibus dō. ut post cȳd
ni fluminis aditer hostiū impediendū interluderetur. non
ita se sponte fugę uelle consultū aut. ut tot milia sociorum
hosti obici merent debere et uelut fuge uiā p̄parare. quę
portuerit eos sibi. Alexander aū periculo sissimae que

Vt dario maior turba
hominū sic alexandro
maior uirtus.

uictoria n̄ ap̄nor
decore. sed uirtute
ferri quereret

q· cedgrediebaetur· & ubi confertissimos hostes acerrime pugnaere conspexisset· eo se semp immergebaet· periculoq· suae· eē non militis uolebaet· hoc proelio asie imperiū reepuit· quinto post aceeptū regnū anno· cuius taentae felicitaes fuit· ut post hoc nemo rebelleare audeaet· ita enim per se post imperiū tot annorum iugū seruitutis aceeperunt· Donaec tris refertisq· militibus xxxiii dieb· p dē recognouit· urbe deinde clausae xl militae taelentū inuenit· expugnaet & per sepolum caput persici regni urbem· multis annis inlustrem· referta q· orbis terrarum spoliis· quae interitu eius primū aepeeruere· Int hae se octingenti aedmodū graeci accurunt alexandro· qui poenae captiuitatis truncatae corporis paerte tulerant· rogaentes ut sicuti gis ciē se quoq· ob hostiū crudelitaete uindicare· data taes potestaete redeundi· agros accipere moeluerunt· nen ontae gaudium peremb· quae de testandū sui conspectū reportaerent· Interea decreus ingratae uictoris ae cognitis suis aureis compedib· cate nisq· inuica peerthorū thoraae uinciturbaen Credota

Alexander hoc plio asiae imperiū raput tanta felicitate ut post nemo rebellare audeaet·

Darius sub persepolim uincit

diuſ immortalib· iudicantib· ut intēr eos qui ſuccеſſuri
imperio erant perſaeq regnū finiretur. Alexander quo
q· emenſo curſu poſtera die ſuperuenit· ibi cognouit da
reum clauſo uehiculo pernoctē exportari. Iuſſo
igit exercitu ſub ſequi· cū ſex milib· equitū fugientē
inſequitur· mirabile multos periculoſos proelios fecit·
emenſus deinde plures milia paſſuū· cū nullū de
rei indicium reperiret ſe reſpirandi equos dextra poſſe
ſe· unus ex militib· dū ad fontē proximū pergit·
in uehiculo dareū multis quidem uulneribus confoſſum·
ſed ſpirantē adhuc inuenit· qui ap plicato captiuo
cū ciuem exuace cognouit· id ſedulū p̄ſentis fortune
habere ſe ſolatiū dixit· quod caput intellecturū locu
turus eet· nec in caſſum poſtremos uoces emiſſurus· p
ferri hanc ad alexandrū iubet· ſe nullius meritorum
officius· maximos illi ſe debitorem a mori· quod in mae
tre liberisq· ſuis· regnū eius non hoſtilem animū exper
tus· felicius hoſtem· quē cognatos propinquosq· ſortitus
ſit· quippe matri & liberis ſuis ab eo dē hoſte uitam dā
tē ſibi· a cognatis ereptē· quib· & uitē & regnū de

ordo inuenti & morientis da rei.

Darius ab hoſte datā uitā.

a cognatis ereptā dix.

derit· quē ob rē gratiē illis eē futurē· quē ipse uic
tor uolē ēalexandro referre sē· quē soloē morienſ
potest greciē precari ſuperū inferūq· numinee
&regeeles deos· ut illi trē rū omniū uictori contin
gat imperiū· proſe iustēe meegis· quē greciē sepultu
re uenię areere· quod ad ultionē pertineeet iā non ſu
ē· ſed exempli cōmunēq· omniū regū eē causeem·
Attende bn. quē neglegere illi &indecorū &periculoſū eēquip
pe cūm altero iustitie eius· inaltero &ideō utilitatis
causeo uerſ&ur· in quē rē unicū pignus fidei regie dex
treē ſe ferendē alexandro deere· Post haeec por
Mors dary rexit meenū expireeuit· quę ubi ealexandro nun
ciateesunt· uiso corpore defuncti treē indignē illo
fastigio mortē lacrimis proſecutus ē· Corpusq· re
Darius ab alexan dro funus honora tum gio more sepeliri &reliquieos eius meioris tumulis in
ferri iussit· POMPEI TROGI EPITOMA HISTORIA
RUM LIBER UNDECIMUS EXPLICIT·
INCIPIT LIBER DUO DECIMUS
ALEXANDER INPERSEQUENDO DAREO AMISSOS
militeſ meagnis funerum inpensis exultit· Reliqſ

expeditionis eius socius. tredecim milia talentum diui
sit. Equorum maior pars aestu amissa. inutiles et ea
qui super fuerant facti. pecunia omnis centum nonaegin
ta milia talentum. et haec tanta congesta erat. permo
nio prohibitus. Dum haec aguntur epistolae antipatri
a macedonia et redduntur. quib. bellum cogitatis regis spar
tanorum in graecia. bellum alexandri regis epiri imita
tione. bellum sophronis praefecti eius in sicilia contineban
tur. quib. uerisque confectus. plurimum laticis cognu
timus motib. duorum aemulorum regum. quae doloris amis
si cum sophrone exercitus. caepit. Nec post prospero
ne alexandri graecia ferme omnis occasione recupe
randae libertatis coalescere concurrerat. Ducto
ritate lacedemoniorum secutae. philippi alexandri q.
et pacem soli sprevissent et leges respuissent. Dux
huius belli egis rex lacedemoniorum fuit. quem motum
antipater continuatis militib. ipso ortu oppressit. mag
nae tamen utrique caedes fuit. Agis rex cursus tergae decen
tes videret. clamitans secretis. ut alexandro felicitate
non uirtute inferior uideretur. tamen fugiens hostium

edidit· ut agminee inter dū fugeeſſ: ad poſtremū ſi a
multitudine uictus· gloriee teem omſ uicit· porro ale
xander rex epyri in teelice auxilice teerentinſ ad ſ
ſus brutios dep̄ eantib· ſollicitteetus· itee cupi de profec
tus fueroet· ueluti inclusione arb ītteerū alexendro
olympice diſ ſororiſſiuę filio oriens ſibi occidens ſor
te contigiſſe· non minorē rex meeteriā in teelia· afri
ca ſicilieeq· quee ille inee ſicee ⁊ inperſis habituruſ· hue
accedebeet quod ſiē alexendro meegno delphicee ora
cula inſidieeſ in macedonice· Itee huic reſponſū dodonei
ouiſ ẏrbē poendoſiā amneq· acheruſiū p̄ dixeroet· que
utteeq· cū inepyro eeīt· ignoeruſ eeodē ⁊ in teelia eē
eed declinendee feetorſ periculee peregrinē miliciā cupi
diuſ elegeroet· Igit cum in teelice ueniſſe· primū illi bel
lum cū æpuliſ fuit· Quorū cognito urbiſ feeto breuip̄
tēpore pace ⁊ eemiticiā cū rege eorſ feecit· Eroet neq·
tunc temporiſ urbſ æpuliſ brundyſiū· quee aetcoli secun
dum ſeemee rex intro ice geſteeſ clariſſimū ac nobiliſſi
mū ducem diomedem/ conditeroet· ſed puſi eeb apu
liſ ſulenteſ armeulee· reſponſum acceperoet locum qui

Agis rex. lacet a multitudine uicto. omſ tam gta uicit.

Alexander rex epiri Auunculuſ magni alexandri.

Dodonei ouiſ.

repḗrisſent perpḗuo poſſeſſuroſ. Hac igitur excauſa
per legatoſ cum belli cōminatione reſtitui ſibi ab apulis
urbem poſtulare uererunt. Sed urbi capulis orta cultū
innotuit. Interfectoſ legatoſ in urbe ſepelierunt p
pauca ibi ſedem habituroſ. Atq; ita defuncti reſpon
ſo diu urbem poſſederunt. Quod factū cū cognouiſſet
alexander. Antiquitatis ſatis ueneratuſ bello apulo
rum abſtinuit. geſſit autē brutiuſ lucanuſq; bellum mul
tasq; urbes cepit. Cum metapontinis. & peditulis. &
romanis fœdus amicitiāq; fecit. Sed brutii lucaniq;
cū tū auxilia finitimis contraxiſſent. aduerſus bel
lū reparauere. ibi rex in ipſa urbe pandoſiam & flu
mē acheronta. nonpriuſ fatalis loci cognito nomi
ne quā occidere & intēficit. Moriensq; nan in pa
tria fuiſſe ſibi periculoſā mortē. propter quā patri
am fugere & intellexit. corpuſ eiuſ turii publice. re
demptum ſepulture tradiderunt. Dū hæc in ita
lia aguntur ſopirion quoq; prefectuſ ponti. alexan
dro magno relictuſ. otioſum ſeceſſuſ. ſinihil & ipſe
geſſiſſet. ad. iuncta xxx miliū exercitu ſcythiſ.

defecto apulorx

Alexandr rex epyr ex in
cautione nominiſ delapſ.
iloco quē ſibi munime fa
tale putat occubuit

alexan
der epi
ri a bry
tiſ uicty
turiiſ ſe
pultuſ

ex. lect

bellum intulit· cęſuſq· cum omnib· copiuſ· pęnceſ temere in
lecti belli genti innoxiece luit· ⁊ hęc cū nunciatec inpec
thi[a] celexcendro ceſſit· ſimulcecto merore propt̄ celexcen
dri cognectionē· exercituſuo triduo luctū indixit· omnib·
deinde uelut perp̄ecto bello redittū inpectricē expectan
tib· coniugeſq· ac liberoſ ſuoſ animo icē quo[d] ac[m]odo con
plectentib· ⁊ Ad contionē exercitū uocat· ibi nihil ac tū tot
cegregiuſ proeliuſ ait· ſimcolomiſ orientalib· barbaria
relinquectur· ⁊ Nec ſe corpuſ ſed regnū decrei p̄aſſe· ⁊ perſe
quendoſq· eoſ ē· quice regno deſtcerint· ⁊ hac oratione ue
lut excintegro inentectiſ militum cęnimiſ· hyrca nec nā
macdoſq· ſub egit· ⁊ ibi ei occurit tcheſtriſ· ſiue my
nithę cemaczonū regince· cū ccc· milium mulierib· xxxv
dierum inter confertiſſimcoſ gentēſ itinere confecto· ex
rege liberoſ quęſturce· ⁊ cuiuſ conſpectuſ ccd uentuſq· ad
mirationi· omnib· fuit· ⁊ propt̄ inſolitū feminiſ hcabi
tum ⁊ propt̄ expectatū concubitū· ⁊ Ob hoc ctredecim die
b· ctcio corege dectiſ· ut ē uiſce utcix implęſſe diſcerſit· ⁊
Poſt hcęc celexcender hcabitū regū per ſcecrum ctdi
ccemce inſoli tū antece regib· macedonicis uelut inlegeſ

Alexander nō ſe corpuſ ſed regnū dari ſe petiſſe ait·

amazonū regina alexandrū feſtinanter exrege liberoſ quęſtura

eorum quos uicerat transire cœpit. Quę ne inuidio
sius ipse uno conspiceretur. amicos quoq; suos longe uesti
ri purpureaq; sumere iubet. ut luxu quoq; si
cut cultum per socru imitaretur. Inter pelicu regiaru gre
ges electę pulchritudinis nobilitatisq; noctu uice diui
dit. His reb. ingentes epulaq; epparatus adiecit. Ne
iciun. ac desolatae luxoria uideret. conuiuiq; luxu
regio magnificentia ludis exornat. immemor prorsus
tantos opes amitti his moribus non queri solere. Int hęc
indignatio omniu totis castris erat. aphilippo illu patre
tantu degenerasse ut diuae patrie nomine iuraret. mo
resq; persarum cœpisse. quos propte tedet mores
uiderat. Sed ne solus utius eos. quos armis subiecerat
sub cubuisse uideretur. Militib. quoq; suis permisit. siqua
rum captiuarum consuetudine tenerentur. ducere uxores.
existimans minore impatientia reditus cupiditate futu
re. habentib. maestis imagine quendam loci. ac domes
tice sedis. simul exacerbare militie mollioré fore dulcedi
ne uxorum. Insup plentes quoq; militum manus exaurire
posse macedonicę / siuerat ceteris patribus. tirones filiu suc

cederent · militaturi in uallo in quo cum nocti consterna
oresq· futuri · non solū tirocinia · uex & incunabula imp
sis castris posuissent · ⁊ quę consuetudo in successoribꝫ quo
q· ad exercendi mentis · ⁊ igitur & alimenta pueris stipendia
& instrumenta armorꝫ equorūq· iuuenib· decora · & patrib·
pronumero filiorum premia statuta · si quorū patres
occidissent · nihil hominus pupilli stipendia patrū trahe
bant · quorū puericia int uarias expeditiones milita
ret · ⁊ teneq· ad puerilia exercita laboribꝫ periculisq· in
dureti militaris exercitus fuere · neq· alit castra · que
patria · neq· pugnę aliud umquā · quā victoria duxe
re · hęc sobolis nomen habuit epigoni postea · deinde
modici p fectos sui fecerunt ex nobilib· persen andra
gorea · inde postea origine pertharum reges habuerūt ·
parmenion ara filius ab alexandro perimunt
Crudelitas. Interea & alexander non regio · sed hostili odio seuire
in suos coepit · maxime indignabatur · carpi se sermonib·
suam philippi patria maiorq· mores subuertisse · ⁊ ppē
que crimine parmenion quoq· senex dignitate regi
proximus · cū filio — filio deutroq· prius questionib· ha
bitis interficitur · ⁊ fremere itaq· omes unū sis castris ce

pere / in noxiu senis filiiq; casum miserantes. Interdū se
quoq; non debere melius sperare se dicentes. Quę cū nun
tiata alexandro sunt. uerens ne haec opinio sic
in macedoniā diuulgaretur. & uictorię gloria seu
tiae maculae infuscaret. simulat se exercitus quos
dā in partiā uictoriae nuntios misisse. Hortatur
milites suos scribere. reliquos habituros occasionem
propter remotiorem militiā. Dictos facit epistolarum
ad se deferri iubet. Exquib. cognito de se singulorū
iudicio. in unā cohortem eos qui de rege durius opi
nati fuerant contribuit. aut consumpturus eos. aut
in ultimis tēris incolere distributurus. Inde trancos
euergetes. peorimeos. peraspammenos. ad aspios. ali
os populos qui in radice caucasi monte bactē sub egit.
Interea unus examicis clarei persus unctus p duci
tur. qui regē non solum prodiderat. uerū & interfice
rat. quem multionem perfidie excruciandū fri da
rei tradidit. reputans non tam hostem suū fuisse da
reum. quā amicū eius. aquo erat occisus. & ut his
terris. nam relinquebatur ~~eum~~ selexandriae sup am
nē.

De epistolis ad
ūsum se missis
ab alexandro
cognitis.

Quid dep
cusere da
rei alexan
dri iudicatū.

traenu inconcidit · intra diem septimū decimū muros
sex milia pcessuum consūmcto· treconstoris eccx ci
uitatiū populus quas cyrus condiderat· Inhac trac
nis quoq· sog dicenisq· xii· urbes condidit· distribuis
lus quas cumq· inexercitu seditiosos habebat· Hus ite
gestis solemni die amicos inconuiuiū conuocat· ubi or
tae int ebrios rerū cophilippo gestarū mentione / pre
ferre se pectri ipse rerūq· successum magnitudine extol
lere caelatenus coepit· Adsentante maiore conuiuaex pa
te· Itaq· cum unus esemb· ciuis fiduciae amicicie regie
cuius pol macm teneba· memoriā philippi tueri cur lau
dare q· eius res gestas· Adeo regem offendit · ut te
lo cosatellite rapto· eundem inconuiuio trucidaverit·
Quae cede exultans mortuo pectori eius philippi· laudē
q· pectine militiq· obiectabat· Post quam sacratus
cede animus conquiescit· Minime locum successit aesti
matio· modo personae occisi· modo causae occidendi
consideratus pigere eū facti coepit· quippe pectineas
locuples tam iracunde accepisse se· quae nec conui
uae debuisse· Amicūq· senem & innoxium a se occi

qualit alocun
der amicū ci'
tum inanui
uio trucida
uit·

sum mr̄ sepulcr̄ & pocula ducebat. eodem igitur furore in
poenitentiā. quae prīdē mirē uersus mori uoluit. Primum
inflexus p̄gressus amplecti mortuū. uulnera tractare: qua
si audienti confiteri deīnceps. Arreptūq; telū misē ūtit. per
egitq; faciuus. nisi amici interuenissent. mutauit haec
uoluntas moriendi. & cū sequentib. diebus decrescente ēm
poenitentie nutrices suę & sororis eius recordatione. Cuius
obsequiis eū maxime pudebat. tā fœdā illi alimentorum
suorum mercedē reddituē. ut manus manib. puerilib. ege
ret. Hunc iuuenis & uictor probeneficus funere remitte
ret. & reputabat deinde quantum inexercitu suo. quan
tum apud deuictas gentes fœbulaq; atq; inutilis. quan
tū apud ceteros amicos mētis & odiū sui fecerit. quae amo
ris & tristitie reddiderit confusionē suum. non armatus ma
gis quā inermis terribilior. Tunc parmenion &
philotas. tunc amyntas consobrinus. tunc nauarcha
sq; interfecti. Tunc attalus eurylocus pausanias a
liq; macedonum extincti principes occurrerunt. obliti
illi quae diu dura perseuerantia mediocria. donec exerci
tus unius ictu. precibus exoratus est. precantis ne itta mor
te unius doleret. ut unius ictus periret. quos multi ducē
duces barbariē inter infestos & inimicissimos bellogeri

Alexander ode furore
ipoenitentia. & pg
ira uehementissima
uoluit.

Poenitentia
& fletu de
cendri mor
ti eius.

Alexandr. intempi
bilior armatus q
quā inermis.

Nouergia in scythi

Alexan aristotelis discipul

rer destituer' multū profuere. callistenus philoso phi pcep. condiscipulo etu apud aristotelem familiaeris illi' & tunc ab ipso rege ecd prodendae memoriae acta eius ac citus' Reuocatae igit' ecd bellae animo. carcer mos & da haes' in deditionem accepit' Dein qt prima experieo supbie regie more distulerat. ne amā peerū inuidiosi oneīt. non sceluta eri. sed adoreri se iub' & acerrimus inter se cureenter callistenes fuit. que res & illi & multis principi b. macedanū exitio fuit. siquidē sub specie insidiarum omīs interfecti. scientus teem ē amicae edonib. modus sceluta di regis explosae ad oratione' post haegc media pars ut occeano ultimoq. oriente finiret imperiū. Cui gloriae ut & hoc exercitus ornamenta conueniret sceleras aequo rū & certamae militū argento induit. Exercitūq. suū ab argenteis clypeis. argyraspides appellaeū' Cū ad nysaen urbem uenisset. oppidanus non repugnantib; fi ducia religionis liberi peetris aequo conditae urbis erat. parcere iussit. hedus non militiā tantū. uerū & uestigia se dei secutum' Tunc ad spectaculum sacri montis duxit exercitum. nocturnae lib. bonus uinū ederaeq. non aliter uestiti. quae si maenu cultus. colentiūq. industriae exor nantus esset' Sed exercitus eius ubi ad montē accessit.

Argyraspides ab deaur gentatis armis

repentino impetu mentis. in sacros dei ululatus instinctus.
cū stupore regis sine noxae discurrit. ut intelligeret non
tā opidanos se parcendo. quā exercitui suo consuluisse.
indeq; mōtes dedocthos. regnaq; que cleopatris reginę patr
quę cū se dedisset ei. concubitu redemptū regnū ab a
lexandro recepit. in lecebris consecutae quod tū potuerat.
filiū, que ex eo genitū exlexandrū nominauit. Qui
postea regno indoꝛ potitus ē. cleopatris reginae prop
ter prostratae pudicitiā sortis regiū exindis exin
de appellatus ē. per agrata indicē. Cū ad secessū mi
rę asperitatis & altitudinis in quod multi populi con
fugerant per uenisset. hercules cognouit ex pugnatione
eius dem saxi tremotu prohibitum. captus itaq; cupi
dine hercules actae superare. cū sūmo labore ac peri
culo potitus saxo. eius omnes loci gentes in deditionem
accepit. Unus ex regib. indoꝛ fuit porus nomine. u
ribus corporis & animi magnitudine pariter insignis.
qui bellū ita pridē audita exlexandri opinione in ad
uentū eius parabat. Cāmisso itaq; proelio. exerci
tū suū macedonas in uadere iubet. sibi regē eoꝛ pri
uatū hostem deposcit. nec exlexander pugnę mora
fecit. Sed primae congressione uulnerato equo cū

Porus adoso dolu uictū ut mori nollet.

præcepſ adīrē decidiſſē. cū curſu ſcetelliſ ſeruatur. forus multiſ uulneribꝫ obrutus capit. Qui uictū ſē ꝯdeo doluit ut cū uenenō abhoſte acceptiſſē. neq; cibū ſumere uoluit. neq; uulnerꝫ curari pœſ. ſuiſ ſit. Egreq; ſit ꝯb eō obtentū ut uellē uiuere. qđ ꝯlexeꝯ der ob honorē uirtutiſ meo lomē in regnū remiſit. ducē ſ ubi urbē ꝯdidit. unē niceā. Alterē exnomine equi bꝫcē feelen uocauī. Inde ꝯreſteeſ. geſteeenoſ. p̄ſideſ. gan gꝫeridoeſ. ꝯſiſ eoꝝ exercitib. expugnat. Cū ꝯcedeu fixer uenīſſē. ubi eū hoſtium. cc. milia equitū op peri ebꝯentur. exercituſ omīſ nī minuſ uictoriceꝝ numero. quē leeboꝝib. feſſuſ. lacrimiſ eū clep̄cat. finē teen dē belliſ facerē. ꝯliqueendo pœtriꝫ re dituſq; meminiſſē. reſpicerē militū annoſ. quib. uix adꝯeſ adreditū ſufficerē. oſtenderē. aliuſ canitiē. a liuſ uulnerꝫ. Aliuſ adꝯcte conſumptꝫ corpora. a liuſ cicatriceib. exꝯuſtꝫ. ſoloſ ſe ēē. quiduoꝝ regum philippi. alexeendriq. continuē militiā pertuleruṁ teen demoreere. ut reliquieſ ſeeltim ſuceſ. pœtiniſ ſepul chriſ reddeet. quoꝝ non ſtudiiſ defi. atur. quē an niſ. aē ſi non militib. uel ipſi ſibi pœreat. nē fortunā ſuā nimiſ oneeendo fatigē. motuſ iſ, tē iuſtiſ p̄cib. ue

Vide roes.

lut in finem uictoriq; castra solito magnificentiora fie
ri iussit. quorx molitionib. & hostis tirè & posteris ad
miratio sui relinque rẽtur. nullũ opus lẽuius militeꝫ fe
cere. Itaq; cessis hostib. cũ gratulatione in ea dẽ reuter.
Inde cu lexander ad amnẽ agisinẽ pergit. per hunc in
occeanũ deuehit. ubi acensce naes sileosq; quos hercules
condidit in deditionẽ accepit. hic mambros & sugãbros
nacuigat. quę gentes eũ armatis. lxxx. milib. peditũ
& lx. milib. equitũ excipiunt. Cũ proelio uictor eẽt
exercitũ ad urbẽ eorx ducit. Quce desertæ adefensoꝛ
bus. cũ demuro quem primus coepera aũ ceditissẽt.
in urbis planitiẽ. sine ulla scetellite desilit. Itaq; cũ eis
hostes solũ conspexissent. Claemore edito undiq; con.
currunt. si possit in uno capite orbis bellæ finire. & ul
tionẽ tot gentib. dare. nẽc minus alexander conf
tioni restitit. & unus ad ũltus tot milia proelietur. in
credibile dictu ẽ. ut eũ ñ multitudo hostiũ nan uis magna
teloꝛx. non tentũ laccessentiũ clamor ẽruerit. solutæ tot
miliũ ceciderit ac fugæ uerit. Ubi uero obrui multi
tudine sẽ uidit. truncq; sequitũ propẽ murũ stabat
adplicuit. Cuius auxilio tutus. cũ diu agmẽ sustinuis
set. tum dẽ cognito periculo eius amici ad eũ desilu unt.

agisinem censanas & sileas hercules condidit. mambras & sugabras

Alexander solutas uictu re tot milib; estant pe stitit. incredibile dictu. ñ eũ multitudo hostiũ reppulit ñ uis magna teloꝝ sp[ontan]ea

ex quib· multi cęsi.⁊ prę luūgtā dīu ancepſ fuit· quo ad oīſ exercituſ muriſ de iectiſ incoluxiliū uenirē.⁊ In eo proelio ſęgittee ſub meem ma tra iectuſ· cū ſanguiniſ fluxu deficerē· genu poſito teē dīu proeliee tuſ ē· donec eum eequo uulneretuſ fueree occi derē.⁊ Curatio uulneriſ grauior ipſo uulnere fuit· Itecq· ex magna dſperatio ne· teendē ſeclum reddituſ.⁊ poly per contee· cū exercitu boobilonīā mittit.⁊ ipſe cū lectiſſima manu naub· conſcen ſiſ oceanū littora percegrat· Cū uenisſē ad urbē am bigeri regiſ· oppidanu muicū ferro audientes· ſęgittaſ ueneno cermant· atq· itee gemino mortiſ uulnere haſtem amuriſ ſub mouentes plurimoſ inſficiunt· Cū inter mul toſ uulneratuſ rīā ptolemeoſ cēt· moriturusq· iāq· ui dere tur.⁊ perquidem regi monſtrata in remedice ueneni herbee ē· quee inpotu acceptā ſteetim periculo libera tuſ ē: maiorq· parſ exercituſ hoc remedio ſeruata· Ex pugnata deinde urbe reūſuſ in nauē.⁊ oceano libamīee dedit· proſperū inpeetriā reditū p̄catuſ· ac ueluti cur ru certeem tā acto· poſitiſ inperu tminiſ quā ſinuſ aut tīreix ſolitudineſ prodire paſſe ſunt· aut mare nauiga bile fuit· Secundo aeſtu ōcio fluminiſ indię inuehitur.⁊ ibi in monimīta aſe rerū geſteerū urbem parcem condit

Ptolomeoſ amicuſ regiſ uulnerat.ūq; moriturusq; ꝑ ſpem regi ī remediū uene nu herba monſtrata. ē oceano libamēta dedit·

urbem parcem condidit·

ceraſq· ſtatuit· Relicto exnumero amicorx litoralib· indiſ
p̄ fectoſ inde it̄ t̄reſtre facturuſ· Cū arida loca medii
tineriſ diceremt· puteoſ oportunis locis fieri p̄cepit· Qui
b· ingenti dulci aquæ inuenta· babilonia re dit· Ibiq;
deuictę gentes p̄fectoſ ſuoſ accuſeuerunt· quoſ ſine re
ſpectu amicitię ꝯlexeender inconſpectu legatorum
necari iuſſit· filiæ poſt hæc decreti regiſ ſtura· in
matrimoniū recepit· ſed ꝯoptimatib· macedonum
lectoſ exomnib· gentib· nobiliſſimaſ uirgines tradit·
ut cōmuni facto crim̄ regiſ leuaret·ur· Hinc ad con
tionem exercitū uocat· ꝯpromittit ſe aeſ alienum om
niū propria impenſa ſoluturū· ut p̄dæ p̄mia q· integra
domoſ ferant· inſignis· Hæc munificentia non ſūma
toentū· uerū ꝯia titulo muneriſ fuit· Nec a debitori
b· magiſ· quæ creditoribus· gratiaſ exceptæ· q̄m uti
uſq· exactio poeniæ ac ſolutio difficilis erat· xxx milia
talentū in hoſ ſumptuſ expenſa· Dimiſſiſ uᵗeranis
exercitum iuniorib· ſupplꝰ· Sed recenti ueteranorū
diſceſſu· aegre ferentes miſſionē ꝯipſi flagitabant· nec
annoſ· ſed ſtipendia ſua numerari iubebant· poeni
ē militia lectoſ· poeniē sacramēto ſolute cū conſentes·
nec ia p̄ib· ſed conuitia agebant· iubentes eū ſolū

Alexan ſtupra dapsu
regis filiarū matrimo
nia accepit

cum patre suo ab admone inire bellce. quatenus milites suos
fastidiat. Contra ille nunc castigare milites nunc le
nib. ubis monere. ne glorio sce militia seditionib. infus
carent. Ad postremum cum ubis nihil proficeret. Ad
corripiendos seditionis auctores. e tribunali in contio
ne cermata inermis ipse desiluit. Nemine prohiben
te. Audacia. decem correptos manu sua ipse supplicium duxit
Teonta uel illis moriendi patiencia metus regis. uel
huic exigendi supplicii constcontia. disciplina milita
ris docbat. Inde sepe cratum auxilia per secru inconto
ne colloquitur. Laudat perpetua illorum tum in se tu
in pristinos reges fide sua. illos beneficia commemorat.
ut nuquo quocsi uictos. sed uelut uictorys satios habue
rit. Denig se illorum non illos ingentis sue more tran
sisse. ad finitimorum connubio rum uictos uictoribus miscuisse.
Nunc quoq aut custodie corporis sui non macedonu
b. tantum se. uerum illis creditum. atq ita mille exhis
iuuenes innumerum satellitum legit. Auxiliorumq portione
formata indisciplina macedonum exercitui suo misce.
Quce re egre macedones tulerunt iactantes hostes
suos in officium suum a rege sub iectos. Tunc unum si flen
Mille sagittas. tes rege adeunt. Orant supplices suis patrus saturn

rā sē quā cantuimeluſ. quamo deſtēe obtinuerunt. ut
undecī milia militū ueteranorum exauctoraret. ſed
examicis dimiſſi ſenes. polyper con'cliatos. gorgias
polimāq; ſ;ammacoſ. antigenes. dimiſſis craterosq;
ponit. iuſſus p ēē macedonib. in anti patri locū. anti
patrūq; cū ſupplemēto tyranū. in locū eius euocat. ſti
pendia reūtemib. ueluti militantib. data. Duhęc
agunt. unus examicis eius efeſtion decedit. dotib.
primo formę puericiaq; moxe obſequiis regi peraptus.
quem contra decus regium alexander diu duxit. Tu
multumq; ei duodecim miliū talentū fecit. Cuiq; poſt
mortem coli ut deū iuſſit. ab ultimis litoribus oceani
babiloniā reuertenti nuntiant legationes carthagi
nenſiū. cęterorumq; affrię ciuitatiū. ſed & ſpania
rūq; affrię ciuitatiū. ſed & ſpaniarum ſicilię. gal
liae. ſardinię. nonnulloſ quoq; exitalia aduentū
eius babylone opperiri. Adeo unius ūiuersum orbem nominis eius terror mucoſerat. ut cuncte ueluti
gentes deſtinatos. ubi regi adulcerentur. Ita ec igit exanimā
becbylona feſtinanti. uelut conuentū ūiuersum orbis
aduro. Quidā ex magis p dixit. ne urbem intraret:
Teſtatus hunc locū ei fatalem fore. 7 ob hęc omiſſa

Malle ſup
exauctoraret.

Malle ſupplitia quā
ctruncauſ.

Vide bñ.

Affrię ciui
tatiū ſed &
ſpaniarum

Attende sententiā.

qualiter alexander magnus uenenum datū sit ame thee thessalo.

babilonia·inburtiā· urbem trans eufraten desertam olim concessit· ibi ab anaxarco philosopho compulsus ē· rursus magarū p̄dicta contempnere· ut falsa & incerta· & si fatis constent, ignota mortalibus· & si nocturna debeant ē immutabilia· ⁊ reūsus igit babilonē multis diebus acta datis· intermissū olim conuiuiū solemnit̄ instituit· totusq· in lasciuiā ē fusus· cuidam nocte ē pernigilem nunciatū· Recedentem uā conuiuio medicus tessalus instauratā cameratione· & ipsum & so dales eius inuitat· ⁊ accepto poculo media potione· repente uelut telo confixus ingemuit· Et actusq· conuiuio semianimis excruciatus ē· ut ferrū intra media posceret· tactūq· hominū uelut uulnera medelas ceret· ⁊ amici causas morbi intemperiē ebrietatis dissemina uerunt· Rē aū uera insidiae fuerunt quarū infamiā successorū potentia oppressit· ⁊ auctor insidiarū· antipat̄ fuit· Quicū carissimos amicos eius interfectos uideret· alexandrū lyncestem rū generum suum occisū· & magnis reb· ingretia gestis non tē gratū apud regem· quae in uidiosum ē· Amatre quoq· eius olympiade uexatū· huc accedebant· anni pauci dies supplicii

inp̄fectos demetreerū nationū crudelit̄ hoebita· ex
quib· reb· fē quoq· amaceedonia n̄ ced sacietate milicię
sed ad poenā uocatū arbitreebeet. Igit̄ ced occupan
dū regē· cassandrū filium electo ueneno sub ornat·
quicū frīb· philippo & iolla ministreere regi solebat·
Cuius ueneni teenta uis fuit· ut non aere· non ferro
non testee· continerētur· neo alit̄ ferri nisi inun
guento tulit· Hoc equi poterit· Premonito filio· ne alii
quā nemon tessalo & fratrib· crederē· Hanc igitur
causee apud tessalū peeratū repertūq· conuiuiū ē·
philippus & iollees p̄gustee ac temperee patum
regis solit· mixtum frigidee ueneni hoebuerunt· quē
p̄gustee te fē iā potioni super miserunt· Quee rto die ale
xander indubitetā mortē sentiens· agnoscere fē fa
tum domus meeiorx suorx ait· nā plerosq· eaci decorx
intree xxx· annū defunctos· tumultuantes deinde
milites· insidiasq· perire regem suspicantes· ipse secluit·
eosq· oēs cū proceres medi tissimū urbis locū eet· ad
consp̄ectū suū admisit· osculandēq· dextrā suā
flentib· porrexit· Cū lacrimee essent oēs· ipse n̄ sine
lee crimis teentū· uerx sine ullo tristicioris n̄tis argumēto
fuit· utquos dē impatientius dolentes consolatus sit· qui

Vis ueneni ɔ nulla po
fepi potuit· ñ ɔungula
equi·

Alexan̄ mortuū i hoste sic exīmorte animū habuit.

br mandata ad pārentes eorx dedit⁊ adeo sicuti in hoste ita & immorte inuictus animus fuit. Dimissis militib. circumstantes ꝯmicos pcontectur. uidean tur ne similē sibi repertura regē⁊ tacentib. cunctis tū ipse. hoc nescioet itaq; illud scire. uatic inoeriq; se. de poene oculis uidere dixit quantū sit in hoc cēmine ta sanguinis fusura macedonū. quecntis cae dib. quo eruore mortuo sibi pārenta tura. ita econ Ad postremū corpus suum ir̄ h ammonis tē re. de plū condi iubet⁊ Cū deficere eū amici uiderent. querunt quem imperū faciant heredē⁊ Respondit. dignissi mum⁊ tanta illi magnitudo fuit animi ut hercu lem filium. cū fratre nicoridem. cū roxcene uxore pregnante relinquens. oblitus necessitudinum. dig nissimū nunc pcrit heredem⁊ prorsus quasi nefas esset. uiro forti. alium. quē uirū fortē succedere. Aut tacenti regni opes alius. quas probacris relinqui⁊ h de uoce. uelut bellū cum inter armas cecinisse. aut mēlū discordiā misisse. ita oīs inemulationē con surgunt. ambitione uulgi tacitū fauorē militū que runt⁊ sexta die perclusce uoce. exemptū digito anu lum perdiecq; tradidit⁊ quē res glisscentem amicorū

id est sacrificaturā

id est significauit

dis sensionem sedoeuit. Nam & si non uoce nuncupa tus hereſ: iudicio tñ electus uidebaetur. Deceſſit oe lexeonder: mense uno & annos tres & xxxx. natus: uir supree humoenoe potentioe moognitudine animi prsoeh tus: 7 quoe nocte eum mooe olÿpioe conoepit: uiso per quietem est cum ingenti serpente uolutoeri: 7 neo deoeptoe somnio e: nā profecto mooius humoenoe mortoelitate opus utero tulit: 7 quoq; cū eaeidoerū genus obultimoe seculo rū memoria: & regnoe poetris mooriti: ac de incepsma iorū omniū inlustroe uerit: nulliusq; tñ nomine: quoem filii clarior fuit: 7 prodigia moognitudinis eius ipso ortu non nulloe oppoeruere: Noo eā die quoe noetus e: duq; aq le: totae die perp̄es: supree culmē domus poetris eius se derē: omen duplicis imperii europę: asiąq; p̄ferentes: Eadem quoq: die nunciū poet eius duoex uictorioerum aoepit: alteroe belli in̄lÿrici: alteroe oertoeminis olÿm pici: inquod quoedrigoerū cursus miseroet: 7 qđ omen; um ūsoerū tūroerū uictorioe infantiąp; tedeboet: 7 puer aoerri mis litteroerū studiis eruditus fuit: Exacta puericia perquinquennū sub aristotele doctore inclyto omnium philosopharum oreuit: 7 Ac aoepto deinde imperio: re gē se tūroerū omniū ac mundi appelloeri iussit: Tan

Pyrrice datus anulus.

quod animis alexandri uicerat

Alexand ultē humanā potenciā magnitudine animi maior.

Attende omē.

Alexan. subdoctore ideto aristot. p quinquēn erauit.

Alexañ cũ nullo unquã hoste ẽgressus quẽ ñ uicerit, nullã urbẽ obsẽderit quã nõ expugnauerit nullã gentẽ adierit quã nõ calcauerit

teomq; fiducie sui militib. fecit. ut illo p̃sente nullius hostis cerma nec inermes timuer̃. Itaq; cũ nullo hostium quẽ congressus quẽ non uicerit. nullo urbem obsedit quã non expugnare uerit. nullo gentẽ adiit quã non calcauerit. Victus denig; ccd postremũ est. non uirtute hostili sed insidiis suorum & fraude ciuili.

POMPEI TROGI EPITOMA ISTORIARUM LIBER DUODECIMUS EXPLICIT.

INCIPIT LIBER TERCIUS DECIMUS

EXTINCTO INIPSO AETATIS AC UICTORIARUM flore alexandro magno. triste cepit omnis tota babilone silentiũ fuit. sed nec deuictę gentes fidem nuntia habuerunt. quod ut inuictum regem. itaq; immortalem eũ credidissent. Recordantes quociens prę senti morte ereptus eẽt. quę sępe pro amisso repente se non sospitẽ tocentũ suis. uerũ dicẽ uictorem optulisset ut uero mortis eius fides ccd fuit. omnis barbarice gentes populo paulo ante abeo deuictę. non ut hostem. sed ut parentẽ luxerunt. Mocẽ quoq; decreti regis quę ce missã filio ce fastigio tante maiestatis in captiuitate redacta. indulgentia uictoris ineã diẽ uitę non peni tuerent. Auditoe morte coalexcen dri. mortem sibi ip

mor̃ dari post alexan dri mortẽ uoluntate reperimꝰ

ſcē conſeruit. nonquod hoſtē filio pferrē ſed quod pri
ncipem filii meō quem ut hoſtem timuerant experta
erāt. Contra macedones uerſe uice. non ut ciuē ac
cōcitē maieſtatis regem uerum ut hoſtem āmiſſum
gaudebant. & ſeuerioremem nimicē. & cōſi duce belli
periculoſe execrantes. huc accedebat. quod primi
pes regū & imperia uulgus militum theſauros & gran
de pondus auri uelut inopinatā prędā ſpectabant.
Illi ſucceſſionem regni. hi opum ac diuitiarum he
reditatem cogitabantes. Erant enim in theſauris l.
milia talentum. & in annuis uectigali tributo trice
nę milia. Sed omnia alexandri fruſtra regnum
ſpectabant. Nec eius uirtutis ac ueneration is e
rant. ut ſingulos regeſ putarent. quippe ea formę
pulchritudo. & pro certa corporis & uirtū ac ſa
pientiæ magnitudo in omnib. fuit. utqui eos ignora
rē. non exunica gente. ſed extoto terrarū orbe elec
tos iudicarē. Neq; enī unquā ante macedonia
uel ulla gens alia. tam clarorū uirorū pro uentu flo
ruit. quos primo philippus. mox alexander tanta
cura legerat. ut non tā ad ſocietatem belli. quam
in ſucceſſionē regni. electi uiderentur. Quis igitur.

ab Alexandro morte ſua
gradatim ſupra ſignata.

Lra. mille talentum.

Contēma.

mur&ur tcolib· ministris orbem tiuerum uetū· cū exer-
citus macedonum tot non ducib· sed regib· regeret&ur·q;
num quae sibi repperissent peores· simon int se concur
rissent· Multosq· macedonia pro uinticc alexandros
hcebuiss&· Nisi fortuna eas aemulatione uirtutis inp
nitiem mutuae aermas s&· Cleru occiso alexandro
non ut l;&i· ita &securi fuere· ammib· unū locū con
p&entib· nec minus milites· quae in uicem se timebant
quo rū & libertas solutior· & fauor mer tus erat· In
t ipsis uero aequae lit& discordiā augebat· nemine
tantum alteros excedente· ut rei aliqui submitterē &
Armati itaq· in regiā coeunt· Ad firmandū rerum
p sentium statū· perdicca consē Roxanis exspecta
ri peritū· quę exacto mense octauo maturā ex
alexandro erat· & si puerum peperiss&· hunc deor
successorem patri· Meleager negat differenda in
partū dubios consilium q· exspectandū· dum reges nas
cerentur· cum iā geniti uti liceret· seu puerilis pla
ceat· ee pergeremi filiū alexandri natū· ex hac finisse
nomine herculem· seu mollent iuuenem· ee in castris
fratrem alexandri aridaeum omen· & aunc tis non
suo tantū· uerum & patris philippi nomine acceptis·

aridaeus fr̄, alexandri

simum. ⁊ cæterum roxanen ee originis persicæ. necesse fas. ut mace
donibus exsanguine eorum quorum regna delauerint. reges
constituantur. ⁊ quod nec ipsum alexandrum uoluisse. Dicit.
denique morientem nullam deeo mentionem habuisse. ⁊ ptolomeus
recusabat regem arideum non propter maternas modo sordes:
quod exlarissaeo scorto nasceretur. Sed etiam propter uaritu
dinem maiorem quam patiebatur. Nelle nomen regis. aliud
imperium tenere. ⁊ melius ee exhis legi. qui praeuirtute regi
suo proximi fuerint. qui prouincias regant. quibus bella man
dentur. quam super b sona regis indignorum imperio subiciantur. ⁊
Uicit per diccae sententia. consensu uniuersorum. ⁊ placuit itaq.
roxanis expectari partum. ⁊ si puer natus fuisset. tutor eis leo. n. a
tum. ⁊ per diccam. ⁊ cæteron. ⁊ antipatrum constituunt. confer
tim q. imperatorum obsequia iurant. Cum equites quoq. idem fe
cissent. pedites indignati nullas sibi consiliorum partes relictas.
Arideum alexandri fratrem regem appellant. satellitesq. illi ex
tribu sua legunt. ⁊ nomine philippi patris uocari iubent. ⁊ quae
cum nuntiata equitibus ee. legatos admittendos eorum animos
duos expostea attalum ⁊ meleagrum mittunt. ⁊ qui potentiam
exuulgi adulatione quaerentes. omissa ex legatione militibus
consentiunt. Statim ⁊ seditio creuit. ubi caput ⁊ consilium habere
coepit. Tum addeligandum equitatum cuncti in regiam armati

m

inrumpunt. Quo cognito equites trepidi aburbe discedunt.
castrisque positis ipsi pedites terreri coeperunt. sed nec pro
cerum inter se odia cessabant. attalus adinterficiendum per dic
cam ducem partis alterius mittit. adquem armatum & ultro
uocantem cum accedere percussores ausi non fuissent. Tanta con
stantia perdiccae fuit. ut ultro uenire & ad pedites. Et in con
tionem uocatos edocere & quod facinus molirentur. respicerent con
tra quos arma sumpsissent. non illis par sed macedonas. non hostes
sed ciues esse. plerosq. & iam cognatos eorum. certe commilitones. eo
rundem castrorum ac periculorum socios. edituros deinde egre
gium hostibus suis spectaculum. ut quorum armis uictos se doleant.
eorum mutuis caedibus gaudeant. parentaturosq. sanguine suo
manibus hostium ase interfectorum. Haec. cū pro singulari facun
dia sua perdicca perorasset. adeo mouit pedites. Ut probato
consilio eius. dux abomnibus legeretur. tum equites in concordiā
reuocati. in arideum regem consentiunt. Seruata est portio reg
ni alexandri filio sinatus est. Haec agebant posito in medio alex
andri corpore. Ut maiestas eius testis decretorum est. Visita
compositis. macedoniae & graeciae antipater praeponitur. regiae pecuniae
custodia cratero traditur. castrorum & exercitus & rerum cura
meleagro & perdiccae adsignatur. iubeturq. arideus rex corpus alex
andri in ammonis templum deducere. Tunc perdicca infensus sedi tio

deuocatis
ad pedites
perdiccae.

Quid facit eloquentia.

nis auctoribus repente ignaro collega lustrationem castrorum prop
ter mortem regis in posterum edicit. post quam armatum exerci
tum in campo constituit. consentientibus universis euocatos dum tran
sit. de singulis manipulis seditiosissimum supplicio tradi occulte iubet.
Reuersus inde inter principes prouincias diuidit. simul ut et aemu
los remouet. et munus imperii beneficii sui facit. Prima ptolo
meo aegyptus et africae. asiae. libyaeq. pars sorte uenit. quem exgre
gario militi alexander uir tutis causa proue xerat. Cui adtradendū
prouinciam cleomenes qui alexandriam aedificauerit datur. confi
nem huic prouinciae syriam. Lamenon mytilineus. Ciliciam philo tas.
philo illyrios accipiunt. Media maiori atropatos minori. Occae per
diccae praeponitur. Susia magens. sermo. Phrygia maior antigono
philippi filio adsignatur. Lycia et pamphilia arcu. Cariam
cassander. Lydiam menander sortiuntur. Leonato minor phrygia
euenit. Thracum et regiones pontici maris lysimacho. Cappadociam
cum paphlagonia eumeni data. Summus castrorum tribunatus seleu
co antiochi filio cessit. Satrapatibus regis satellitibus. cassander filius
antipatri praeficitur. In bactriana ulteriore et indiae regionib.
priores profecti decem. et octo. annis inter amnem hydaspen et indum tyxi
les habebant. Incolonias in inditas proton. Ageronis filius mit
titur. Parce paucos finē cauo casi montis extarches accepit. Ara
cosicerdus. Siquę subircio traduntur. Drangae et areis tartaiori.

Ptholomeus exegregario milite ab uniuersis ab alexandro praefectis.
Idustio prouinciarum inter ducef. alexandri prima ptolomaeo aegyptus. africa asia.
Diuisio prouinciarum

bactrianos amiras sortitur. Sordianus sulceos stagnos. parcos
philippos hyrcano eufrateus. sernes armenios. eleptolemus pharnabazum
peucolaum esten babylonios. arcos pelasgas. arcesilaus mesopotamiam.
haec diuisio uelut fatale munus singulis contigit. & ita magna
incrementorum memoriae plurimis fuit. Siquidem non
magno post tempore. quasi regna non praefecturas diuisisse.
Sic reges expraefectis facti. magnas opes non sibi tantum pa
rauerunt. Verum etiam posteris reliquerunt. Dum haec
in oriente aguntur. in graeciam athenienses & aetoli bellum.
Quod iam uiuo alexandro mouerant. summis uiribus instruebant. causae bellierant quod reuersus abindia alexander epirotas ingreciam scripserat. Quibus omnium ciuitatium exules
praeter caedis damnati restituebantur; Quae ciuitates praesentia uniuersa graeciae. Immercato olympiaco magnos motus fecerunt. quia plurimi non legibus pulsi patria. sed per
factionem principum fuerunt. uerentur isdem principibus
ne reuocati potentiores in republica fierent; palam igitur
iam tunc multae ciuitates libertatem bello uindicandam
fremebant. principes tamen omnium athenienses & etoli
fuere, quod cum nuntiatum alexandro ccc. mille naues longas
sociis imperari praecepisset. quibus in occidente bellum ge
rere. excursuros. cum ualida manu fuerat. ad athenas delen

*. Tene memoria

m. naues

dar. Igitur athenienses contracta xxx. milium exercitu & duce
tis nauibus bellum cum antipatro cui graecia sorte euenerat ge
runt. Cumq. detractantem proelium & aera dei urbis moe
nibus tuentem se obsidione cingunt. Eodem tempore demosthe
nes athenienses orator pulsus patria. oberimen accepti abar
pago auri. quicrudelitatem alexandri fugerat. quodeiusda
tem in eiusdem alexandri bellum impeller & forte megaris
exulabat; Qui ut missum abathenienses hyperidem lega
tum cognouit. quipeloponnenson insociaetatem armorum sol
licitat & secutus cum sicyona argos & corinthum coleraseq. cui
tates eloquentia sua athenienses iunxit; ob quod factum
missa abathenienses obuiam naue abexilio reuocatur.

Interim inobsidione antipatri leosthenes dux athenienssium. telo
e muris intranseuntem ictu occiditur., Quse res tantum animo
rum antipatro dedit. ut & iam bellum rescinder & auxilium
deinde. aleonato per legatos petit., Qui cum uenire cum exe
rcitu nuntiatus e & obuiam athenienses cum instruc
tis copiis fuere. ibiq. equestri proelio graui uulnere ictus exc
tinguitur; antipater tam & si auxilia sua uider & uicta morte
tamen leonati laetatus est. Quippe & aemulum sublatum. &
uires eius accessisse sibi gratulabatur. Statim igitur exercitu
eius recepto. cum par hostibus & iam proelio uider & ur. solutus

Athenienses xxx milia cc. nauibus bellum antipatri.

demosthenes orator.

e Sicyona.

Qualiter athenienses demosthenes orator de exilio reuocatus

obsidione inmacedoniam concessit. Grecorum quoq. copiae finibus greciae hoste pulso: inurbes dilapse. Interea perdicca bello ariarathi regi capadocum inlato proelio uictor nihil praemii praeter uulnera & pericula retulit. quippe hostes abachiae inurbem receptio occisis coniugibus & liberis: domos quisq. suas cum omnibus copiis incenderunt; eodem congestis & iam seruitiis semet ipsi praecipitant. ut nihil hostis uictor suarum rerum praeter incendii spectaculo frueretur; inde ut uiribus auctoritatem regiam adquireret & adnuptias cleopatrae sororis alexandri magni et alterius alexandri quondam uxoris non aspernante olympiade matre eius intendit. sed prius antipatrum subadfinitatis obtentu capere cupiebat. Itaq. fingit se inmatrimonium filiam eius petere. quo facilius ibeo subplementum tironū exmacedonia optineret; quem dolum praesentiens antipatro: dum duas eodem tempore uxores quaerit. neutram optinuit; post haec bellum inter antigonum & perdiccam ortitur; antigono crater & antipater auxilium ferebant; Quifacta cum atheniensib pace. poly- percontra graeciae & macedoniae praeponiunt; perdicca alienatis rebus arrideum & alexandri magni filium. incappadocia quorum curae illi mandata fuerat. desumma belli inconsilium adhibet. Quibusdam placebat. bellum inmacedoniam transferri ad ipsum fontem & caput regni. Ubi & olimpias mater est &

alexandri·nonmediocre momentum partium·& ciuium fauor·
propter alexandri philippiq· nomina·sed in rem uisum est ab
aegypto incapere·neinmacedoniam profectis·asia aptolomeo oc
cupar&ur· eumeni praeter prouincias quas acceperat·pa flago
nia & caria & lyciae & frigia adiciuntur· ibi crateron & antipa
trum operiri iub&ur·aduersores ei dantur cum exercitibus fra
ter perdiccae al&as·& neoptolemus·clito cura classis traditur·;
cilicia philotae adepto filoxeno, datur· ipse perdicca aegyp
tum cum ingenti exercitu p&it·; Sic macedonia in duas parter·
discurrentibus ducibus in sua uiscera armatur· ferrumq· abhor
tali bello in caulem sanguinem uert it· exemplo furentium manus
ac membra sua ipsa caesura; sed ptholomeus in aegypto sollerti
industria magnas opes parabat· quippe aegyptios insigni
moderatione in fauorem sui sollicitauerat· Et reges finitimos
beneficus obsequioq· deuinxerat· Terminos quoq· imperii adqui
sita cyrene urbe ampliauerat· factusq· iam tantus erat· ut non
tam timer&hostem· quam timendus ipse hostibus esset&; Cyrene au
condita fuit abaristeo· cui nomen baccor propter lingue obligatio
nem fuit; huius pater arcesilaus rex theramenis insule· cum adoraco
lum delphos, pp PIT ter· adulescentulus filii non dum loquentis deum
de precaturus uenisset& responsum accepit· quod iubebatur
filius eius baccor africam peter&· urbem cyrenen conder&· ursum

Egypti ab hostili sanguine

ibi linguę acceptarum ; Responsum ludibrio simile uidebatur : pp
ter solitudinem theraminis insulę. ex qua coloni adurbem con
dendam in affricam. tam uasta regionis proficisci iubebantur.
res omissa est ; Inter iecto deinde tempore. uelut contumacem per
talentaa deo parere compelluntur. quorum tam insignis pauci
tas fuit. ut uix unam nauem complerent. Cum uenissent in
affricam. pulsis accolis montem cyran. & propter amoenitatem
loci. & propter fontis ubertatem occupauere. ibi bactus dux eoę
linguę nodis solitus loqui primum coepit ; Quae res animos eo
rum expromissis dei iam parte percepta. in reliquam spem con
dendę urbis accendit ; Postas igitur castris opinione ueteris
fabulę accipiunt cyrenen eximiae pulchritudinis uirginem.
thessaliae monte pelio ab apolline raptam. per latamq. in
eusdem montis iuga. cuius collem occupauerant. adeo repleri
quattuor pueros peperisse. nomium. aristheum. autchoccum.
agreum. missos a patre speo rege thessaliae qui perquirerent
Virginem. loci amoenitate captos insidem terris cum uirgine re
sidisse ; ex his pueris tres adultos in thessaliam reuersos aurita regna
de aristheo recepisse. aristheum in arcadia late regnasse ; Cumq. primum
& apium & mellis usum. & lactis ad coagula [illegible] hominibus tradi
Cyrene duc disse. solstitialisq. ortus sideris primum [illegible] inuenisse ; quibus
audatas bactus uirginis nomine ex responsis agnito. urbem cy

renem condidit; Igitur ptolomeus huius urbis actus uiribus
bellum inadiuentum perdiccae parabat; sed perdiccae plus odi
um arrogantiae quam uires hostium nocebat. quam exosi ci
am socii adarrapatrum gregatim profugiebant; Neoptolemus
quoq. in auxilium neumeni relictus. non solum transfugere. ue
rum etiam prodere partium exercitum uoluit; quam rem
cum presensisset eumenes cum proditore decernere proelio ne
cesse habuit; uictus neoptolemus adarrapatrum ipoly per contu
profugiusq. persuadet. ut continuatis mansionibus laeto exuic
toria. Et securo fugae suae eumeni superueniant; Sed res eume
nen non latuit. itaq. insidiae insidiatores uersae. Et qui securum
adgressuros se putabat. securis intinere. Et per uigilio noctis fa
tigatus. occursum est. Ineo proelio polyperchon occidit. Neop
tolemus quoq. cum eumene congressus diu mutuis uulneribus
acceptis conluctatus est. in summa uictus occumbit; Victor igit
duobus praeliis continuis eumenes. adflictas partes transitione
sociorum paululum sustentauit; ad postremum tamen perdic
ca occiso ab exercitu hostis cum phrrone & illyrio & alcheta fra
tre perdiccae appellatur. bellumq. aduersus eos antigono cernit.

Nam arrogantia plus nocere quam hostes.

Perdica ab exercitu occiditur.

POMPEI TROGI EPITOMA HISTORIARUM LIBER TERTIUS DECI
MUS EXPLICIT. INCIPIT LIBER QUARTUS DECIMUS.

EUMENES UT PERDICCAM OCCISUM SE HOSTEM

amacedonibus iudicatum: bellumq· antigono decr&um cogno
uit· ultro ea militibus suis indicauit· nefama aut rem immanis
extoller& aut militum animos rerum nouitate terrer&. Si
mul an circa se animati eent cognoscer& sumpturus consilium
ex motu uniuersorum· constanter tamen praefatus est· Si cui
haec terrori eent· habere eum discedendi potestatem; qua uo
ce adeo cunctos in studium partium suarum induxit· ut ultro
bellum omnes obtarentur· rescissurosq· se fero dec&a macedonu
adfirmarent· Tunc exercitu in aetoliam promoto· pecuniar
ciuitatibus imperat· recusantes dare hostiliter diripit; inde Sar
dis profectus ad cleopatrem sororem alexandri magni· ut
eius uoce centuriones principalesq· confirmarentur· existima
turos sibi immanestatem regiam uertit· unde soror alexandri ex
tar&; tanta uenerat io magnitudinis alexandri erat· Ut &iam
per uestigia mulierum fauor sacrati eius nominis quaeretur;
Rx
Cum reuersus in castra eet epistulae totis castris adiectae inueni
untur· quibus his qui eumenis caput ad antigonum detulissent·
magna praemia definiebantur; his cognitis eumenes uocatis ad con
tionem militibus· primo gratias agit· quod nemo inuentus eet q.
spem cruenti praemii fidei sacramento ante poner&; Tum de
inde callide subnectit· confictas has ase epistulas· ad experiundos
suorum amicos ee· celerum Salutem suam in omnibus potestate ee·

nec antigonum nec quemquam ducum sic uelle uincere. ut ipse inse exemplum pessimum statuat; hoc facto & in presenti labantium animos deterruit & in futurum prouidit. ut siqd simile acci disset & non se ab hoste corrumpi sed abduce tempta ri arbitrarentur; Omissigitur operam suam certatim ad cus todiam salutis eius offerunt; Cum interim antigonus cum exercitu super uenit. Castrisq. positis postera die in aciem pro cedit. Nec eumenes moram proelio fecit; Qui uictus in munitum quoddam castellum confugit. Ubi cum uidet & se fortunam obsidionis subiturum. maiorem exercitus partem dimisit. Ne aut consensu multitudinis hosti traderetur. aut obsidio ipsa multitudine grauaretur; legatos deinde ad antipatrum qui solus par antigoni uiribus uidebatur supplices mittit. a quo cum auxilia eumeni missa antigonus didicisset. ab obsidione recessit. Erat quidem solutus ad tempus metu mortis eumenes. Sed nec salutis dimisso exercitu magna spes erat; Omnia igitur circū inspicienti optimum uisum est ad alexandri magni argyraspidas inuictum exercitum & tot uictoriarum praefulgentē glo ria decurrere. Sed argyraspides post alexandrum om nes duces fastidiebant. sordidam militiam sub alius post tantum regis memoriam existimantes; itaq. eumenes blandimentis agere. suppliciter singulos alloqui. nunc commilitones suos nunc pa

Eumenes nullū hostē sic uelle uincere. ut ipse pessimū exēplū statuat.

Argyraspides. nullū ducē post alexandrū esse uolebant.

tronos appellans: periculorum orientalium sotios: nunc refuga salu
tis suae: & unica praesidia commemorans: solos ee quorum uir tu
te orientis sit domitos: solas qui militiam liberi patris: quibus eius
monimenta superarunt; per hos alexandrum magnum factum:
per hos diuinos honores: & immortalem gloriam consecutum. orat
ut nostram ducem sequam commilitonem recipiat. Unumq.
ex corpore suo ee uelint; Receptus a legato paulatim imperium
primum monendo singulos: mox quae pperam facta erant. blan
de corrigendo. usuri antea nihil in castris sine illo agi: nihil adminis
trari sine sollertia illius poterat; ad postremum cum antigonum
uenire cum exercitu nuntiatum eet. Compellit in aciem descende
re: ubi cum duci imperia contemnunt: hostium uirtute superant;
in eo proelio non gloriam tantum tot bellorum: cum coniugib.
& liberis. Sed & praemia longae militiae parta perdiderunt;
Sed eumenes qui auctor cladis erat. nec aliam spem salutis reli
quam habebat. Victos hortabatur. nam & uirtute eos superio
res fuisse adfirmabat. quippe abhinc v. hostium cesa. & sine bel
lo perfecit ultro hostes pacem petituros dicens. quibus se uictos
putent. Duo milia mulierum. & paucos infantes & seruitia
ee. quae melius uincendo possint reparare. quam deserendo uicto
riam; porro argyraspides neq. fugam se temptaturos dicunt. post
damna matrimoniorum. & post coniuges amissas: neq. bellum ges

H ad hortationes

turos contra liberos suos. Utroq. eum conuitijs agitant. quod se
post tot annos. & meritorum stipendiorum redeuntes domum
cum praemijs tot bellorum. ab ipsa missione rursus in nouam
militiam immensaq. bella reuocauerit. & alaribus iam quodam
modo suis. & ab ipso limine patriae abductos in aniburs promissis
deceperit. Nunc quoq. amissis omnibus felicis militiae questibus.
ne uictos quidem inmiseria & inopi senecta quiescere sinat; igna
ros deinde ducibus confestim ad antigonum legatos mittunt. pe
tentes ut sua reddi iubeat; his reddituros sepolchrum. Eumenen
sibi tradant; quib. cognitis eumenes cum paucis fugere
temptauit. sed retractus desperatis rebus cum concursus multi
tudinis factus esset. & petit ut postremum sibi alloqui exercitum Eumenis allocutio.
licer et; iussus abuniuersis dicere. facto silentio laxatisq. uinculis
prolatam sicuti erat catenatus manum ostendit. Cernitis mi
lites inquit habitum atq. ornamenta ducis uestri. quae mihi
non hostium quisquam inposuit. Nam hoc & iam insolitum fore.
Uos me exuictore uictum. Uos me eximperatore captiuum fe
cistis. Quater intra hunc annum in mea uerba iure iurando ob
stricti estis. & ista omitto. neq. enim miseros conuitia decent. unum uo
si propositorum antigoni in meo capite summa consistit. inter uos
me uel uestis mori. nam q. nihil interest. quem admodum aut ubi
cadam. eo fuerim ignominia mortis liberatus. Hoc simpro sal

uo uos iure iurando quotiē uos sacramento mihi deuouistis aut si
ipsos pudet rogantium adhibere ferrum hunc date & permitta
te q̄ uos facturos pro imperatore iurastis imperatorem prouobis
sine religione iuris iurandi facere; cum non optimet & praecellimi
uertit; aduos aut deuota capita respiciant diper iuriorum uin
dices uulesq̄ uobis extundent qualesuos ducibus uestris dedistis; nūm
pe uos idem paulo ante & perdiccae sanguine estis aspersi & in
antipatrum eadem molliti ipsum denique alexandrum si fas fuisset &
eum mortali manu cadere interemptōri quod maximum erat se
ditionibus agitastis; ultima nunc ergo p̄fidorum uictima hasuo
bis diras atq̄ infernas dico ut inoperextorresq̄ omne euum inhoc
castrensi exilio agatis deuorentq̄ uos arma uestra quibus plures
uestros quam hostium duceratis sumpsistis; plenus deinde ira custodes
suos praecedere ad antigōni castra coepit Sequitur exercitus
prodito imperatore suo Et ipse captiuum triumphumq̄ dese
ipse aduictoris castra ducit omnia auspicia regis alexandri & tot
bellorum palmas laureasq̄ una secum uictori tradentes & nequid
deesset pompę elephanti quoq̄ & auxilia orientalia subsequuntur
Tanto pulchrior haec antigono quam alexandro tot uictoriae
fuerunt ut cum ille orientem uicerit hic & eos a quibus orien
uictus fuerat superauerit Igitur antigonus domitores illos or
bis exercitui suo diuidit Reddit eorum quae inuictoria coepe

Cum enos dubitat alexandrū fas cē mortali manu cadere.

Attende impiam hoēs credulos.

Antagonus.

rat eumenẽ uerecundia prioris amicitiae inconspectum suum
uenire prohibitum. adsignari custodibus praecepit. interea eurydicae uxor arridaei regis ut potè per contemptum agi coepta redire in macedoniã cogitauit. & abeo arcessitam olympiadem muliebri emulatione perculsa. abutens ualitudine uiri cuius officia sibi usurpabat. Scribit regis nomine potè per contemptum cassandro exercitum tradat. inquem regni administrationem rex transtulerit. eadem. Et transiam antigono per epistulas nuntiat. quo beneficio deiunctus Cassander. nihil non exarbitrio muliebris audatiae gerit. Deinde profectus in graeciam multis ciuitatibus bellum infert. Quarum excidio uelut uicino incendio territi spartani urbem quam sẽper armis non muris defenderant. Tunc contra responsa fatorum & ueterem maiorem gloriam armis diffisi. murorum praesidia induxerunt. tantum eos degenerauisse a maioribus. ut cum multarum ciuitatum muris urbi uirtus ciuium fuerit. Tunc ciues saluos esse non existimauerint fore. nisi intra muros latuerint. Dum haec aguntur. cassandrum aegritudo turbatus macedoniae statum domum reuocauit. namq. olympias mater alexandri regis cum abepiro in macedoniã prosequente aeacida rege molossorum uenire & prohibere finibus aeuridice & arrideo rege coepisse. Seu memoria martis. Seu magnitudine filii & indignitate rei moti macedones ad olympiadem transiere. cuius iussu & euridice & rex occiditur. sex annis post.

Spartani urbẽ armis nimis defendunt.

Olympias mat magni alexan. arrideũ regẽ cũ uxore interficit.

alexandrum potitas regno. Sed nec olympias diu regnauit.
Nam cum principum passim caedes muliebri magis quam regio
more fecisset & fauorem sui inodium uertit. Itaq; audito cassan
dri aduentu diffisa macedonibus cum nuru roxane & nepote
hercule in prdnam urbem concedit. proficiscenti dedamia exa
Clara. dae regis filia & thesalonica priuigna & ipsa clara philippi pa
tris nomine multeq; aliae principum matronae speciosis magis
quam utilis rex comites fuere. Haec cum nuntiata cassandro
essent statim citato cursu prdnam uenit & urbem obsidione cin
git. cum fame ferroq; urguet & ur olympias longe obsidionis
tedio pacta salute uictori se tradidit. Sed cassander ad contu
onem uocato populo. ut sciscitaturus quid de olympiade fieri
uelint. subornat parentes interfectorum. quorum acta lugubri
ueste crudelitatem mulieris accusarent. a quibus accensi macedo
nes. sine respectu pristinae maiestatis occidendam decernunt.
Immemores prorsus quod filium eius uirumq; non solum uitam
ipsi inter finitimos tutam habuissent. uerum & iam tantas oper
umperiumq; orbis quae essent. sed olympias ubi obstinatos uenu
re ad se armatos uidit & ueste regali duabus ancillis innixa ultro
obuium processit. quae uisa percussores adtonita fortuna maies
tatis prioris. & tot inea memoriae occurrentibus regium suorum
nominibus substiterunt. donec a cassandro missi sunt. qui eam con

foderent·nonrefugientem gladium·sedneuulnera aut muliebri
ter uociferantem·seduirorum fortium more· progloria uide
ri prosapiae morti succübentem·ut alexandrum posset &iam
inmoriente matre cognoscere·compsisse insuper exspirans capil
los·&uestis cruré contexisse fertur·nequid posset inconpore ei
indecorum uideri? Post haec cassander tessalonicem regis arri
dei filiam uxorem duxit·filium alexandri cum matre in arce
amphipolitana custodiendos misit· POMPEI TROGI EPITOMA
HISTORIARŪ LIB·XIIII·EXPLIC·INCIPIT LIB QUINTUS DECIMUS
PERDICCA ET FRATRE EIUS EUMENE AC POLI
perconte ceteriscq·ducibus diuersé partis occisis·finitum certam
inter successores alexandri magni uidebatur·Cum repente
inter ipsos uictores nata discordia est·Quippe postulabant
ptolomeo &cassandro &lysimacho ut pecunia inpraeda capta
prouinciaeq·diuiderentur·antigonus negauit·sé in eius belli
praemia sotios admissurum in cuius periculum solus discende
rit·&ut honestum aduersus sotios bellum susipere uidebatur·di
uulgat sé olympiadis mortem a cassandro interfectae ulcisci uel
le·&alexandri regis filium cum matre obsidione amphipo
litana liberare· His cognitis ptolomeus &cassander inita cum ly
simacho &seleucho societate·bellum terra mariq·enixae instru
unt· Tenebat ptolomeus aegyptum cum africe parte maiore·

olympiadar
fortissimo
p ferens mortē
p empte sue
c
u
b
u
i
t
cassandri iussu·

&cypro &foenice. cassandro parebat macedonia cum grecia. Asiã
&parte orientis occupauerat antigonus: cuius filius demetri
us prima belli congressione aptolomeo apud galamam uincitur,
Inquo proelio maior ptolomei moderationis gloria quã ipsius
uictoriae fuit. Siquidem &amicos demetrii non solum cum suis
rebus: uerum &iam additis insuper muneribus dimisit. Ctipsi
us demetrii priuatum omne instrumentum ac familiam red
didit. adiecto honore uerborum. non se propter dignitatem in
isse bellum. indignatum quod antigonus deuictus diuersae factio
nis ducib. solus communis uictoriae praemia corripuisset. dum
haec aguntur cassander abapolloniã rediens: incidit in abderi
tas qui propter ranarum muriumq. multitudinem. relicto
patrio solo sedes querebant. Ueritus ne macedoniam occuparet.
facta pactione in societatem eos recepit. agrosque hirutinos
macedoniae adsignat; deinde nebercules alexandri filius quin
nos xiiii. excesserat. fauore paterni nominis in regnum macedo
niae uocabatur. occidi eum tacite cum matre barsina iubet. cor
poraq. eorum terra obrui. Nec sepultura prodderetur. & qua
si parum facinoris in ipso primum rege: nox in matre eius olym
piade ac filio admisisset. alterum quoq. filium cum matre rox
ane patri fraude interfecit. Scilicet quasi regnum macedoniae
quod adfectabat. aliter consequi quam scelere non posset.

deabderitis
gippi panapti
murinq; multi
tudine exula
bant,

qualiter cum
matre alexandri
filius occisus fuerit

Interea ptolomeus cum demetrio nauali prelio iterato congredi tur. & dimissa classe hostiq; concessa uictoria in aegyptum refugit. Demetrius filium ptolomei leontis cum & fratrem menelaum amicor q; eius cum priuati instrumenti mysterio pari prouocatus antea munere aegyptum remittit. & ut pareret eos non odii sed dignitatis gloria accensos. donis muneribusq; inter ipsa bella contendebant. tanto honestius tunc bella gerebantur. quam nunc amicitiae locantur. Hac uictoria elatus antigonus. regem secum demetrium filium appellari apopulo iubet. ptolomeus quoq; nemini ris apud suos auctoritatis haberetur. rex a exercitu cognominatur. quibus audtus cassander & lysimachus. & ipsi regiam sibi maiestatem uindicauerunt. Huius honoris ornamentus. tamdiu omis abstinuerunt quamdiu filii regis sui super ee potuerunt. tanta illis uerecundia erat. ut cum oper regias haberent regu tamen nominibus aequo animo caruerint. Quo ad alexandro iustus here fuit. sed ptolomeus & cassander ceteriq; factionis alteri us duces. cum carpi se singulos a antigono uiderent. dum priuatu singulorum non commune uniuersorum bellum ducunt. Nec auxilium inferre alter alteri uolunt quasi uictoria uniius non omnium fore. per epistulas se inuicem confirmantes. tempus. locum eundi condicunt. bellumq; communibus uiribus instruunt. cui cum cassander inter ee propter finitimum bellum

remissi filii ptolomei ab hoste uictore demetrio.

Ex cuncta sale xandri filii abes sorus regium nomen adsumptum.

non posse. Lysimachum cum ingentibus copiis in auxilium socios mittit. Erat hic Lysimachus illustri quidem macedoniae loco natus. sed uirtutis experimentis omni nobilitate clarior. quae tanta in illo fuit ut animi magnitudine philosophiam ipsa uirtumq. gloria omnes per quos oriens domitus est uicerit. quippe cum alexander magnus callistenen philosophum propter salutationis persicae inter pellaeum morem insidiarum quae sibi parate fuerant conscium fuisse iratus finxisset. eumq. truncatis crudeliter omnibus membris abscisisq. auribus ac naso labiisq. deformem ac miserandum spectaculum reddidisset. Insuper in cauea cum cane clausum ad medium celerorum circum ferret. Tunc Lysimachus audire callistenen & praecepta ab eo uirtutis accipere solitus. miseratus tanti uiri non culpae sed libertatis poenas pendentis uenenum ei in remedia calamitatium dedit. Quod adeo alexander aegre tulit. ut eum obici ferocissimo leoni iuberet. Sed cum ad conspectum eius concitatus leo impetum fecisset. manum amiculo inuolutam Lysimachus in os leonis immersit. abreptaq. lingua feram exanimauit. Quod cum nuntiatum regi esset. ad mirabilem satisfactionem cessit. carioremq. eum propter constantiam tantae uirtutis habuit. Lysimachus quoq. magno animo regis uel ira parentis contumeliam tulit. denique omni exanimo huius facti memoria extat. Nec ac. post in dia insectanti

Lisimachus nobilis genere. sed uirtutis nobilitate clarior. omnes per quos oriens domitus est gta uicit.

quae crudelitate callistenen philosophum alexander occidit.

Quae uirtute usus fuerit lysimachus obiectus leoni.

regi quoꝺam palantes hoſtes cum ſatellitum turbaq; celeritate deſertus eēt ſolus ei per immenſas harenarum moles curſu co mes fuit. quod idem ante philippus frater eius cum facere uoluiſſet inter manus regis exſpirauerat. Sed lyſimachum deſiliens equo alexander haſtae caſpide tra in fronte uulnerauit. ut ſanguis aliter cluꝺi non poſſet. quam ꝺiaꝺema ſibi demptum rex alligan ꝺi uulneris cauſa capita eius inponebant. Quod auſpicium primū regalis maieſtatis lyſimacho fuit. Sed & poſt alexandri mortem cū inter ſucceſſores eius prouincie diuiderentur. ferociſſimae gentes quaſi omnium fortiſſimo aꝺſignatae ſunt. adeo & iam conſenſu uniuerſorum palmam uirtutis inter ceteros tulit. priuſquam bellū inter ptolomeum ſotiſq; eius aduerſum antigonum committere tur. repente exacta maiore digreſſus ſeleucus nouus antigono hoſtis acceſſerat. huius quoq; uirtus clara & origo admirabilis fuit. ſiquidem mater eius laudice cum nupta eēt anthiogo. claro inter philippi duces uiro. uiſa ſibi eſt per quietem exconcubitu apollinis concepiſſe. grauidamq; factam munus concubitus adeo anulum accepiſſe. cuius gemma anchora ſculpta eēt. Juſſaq; do num filio quem periſſet dare. admirabilem fecit huncuſum & anulus. quipoſtera die eiuſdem ſculpturae inlecto inuentus eſt. & figura quae in femore ſeleuci nata cum ipſo paruulo fuit. Quamobrem laudice anulum ſeleucho eunti cum alexandro

uulneratum bello aſe in fronte lyſimachum deadem ate uulnere alexander alligauit.

del. audibus & origine ſeleu ci

magno adpersicam militiam edocto deorigine sua dedit. Ubi p̄
mortem alexandri occupato regno orientis urbem condidit. Ibiq.
gemine originis memoriam consecrauit. Nam & urbem exantio
chi patris nomine antiochiam uocauit. & campos uicinos urbi appol
lini dicauit. originis eius argumentum & iam in posteris mansit. Si
quidem filii nepotesq. eius. anchoram in femore ueluti notam generis
naturalem habuere. multa moriente post diuisionem inter socios
regni macedonici bella gessit. principio babyloniam coepit. inde auc
tis exuictoria uiribus. bactrianos expugnauit. transitum deinde
in indiam fecit. Quae post mortem alexandri ueluti cerui cabus iu
go seruitutis excusso. praefectas eius occiderat. auctor liber tatis san
dro coctus fuerat. sed titulum liber tatis post uictoriam in seruitute
uerterat. Siquidem occupato regno populum quem abexterna
dominatione uindicauerat. ipse seruitio premebat. Fuit hic hu
mili quidem genere natus. sed ad regni potestatem maiestate nomi
nis impulsus. quippe cum procaces talesuanandrum regem offen
disset. interfici a rege iussus salutem pedum celeritate quaesierat.
exquo fatigatione cum somno captus iacer & leo ingentis forme ad
dormientem accessit. sudoremq. profluente lingua deterssit. ex
pergefactumq. blande reliquid hoc prodigio primum adspem
regni impulsus contractis latronibus indoradnouitatem regni sollici
tauit. moliensq. deinde bellum aduersus praefectos Alexandri ele

Antiochum seleucus condidit.

Anchore notae naturali in se leuci posteris

Deauspicatissandro

i. 9. 22.

h defſendit · Adunatiſigitur omnium ſotiorum copiiſ praelium ·

fantur ſeruſ infinitæ magnitudiniſ ultro ſe obtulit · Cruelitti domita
manſuetudine eum tergo excoepit · Duxq· belli & proeliatar inſig
niſſimuſ ſic adquiſito regno ſandro coctur ea tempeſtate qua ſeleuchuſ
futurae magnitudiniſ fundamenta iacebat · indiam poſſidebat ·
Cum quo facta pactione ſeleuchuſ compoſitaſq· inoriente rebuſ in bel
lum antigoni h committitur · Ineo antigonuſ occiditur · Demetriiſſi
liuſ eiuſ in fugam uertitur · Sed ſotii profligato bello denuo inſem &
ipſoſ arma uertunt · & cum depraeda non conuenirent · iterum in
duaſ factioneſ deducuntur · ſeleucuſ demetrio · ptolomeuſ lyſimacho
iunguntur · caſſandro defuncto philippuſ filiuſ ſuccedit · Sic quaſi
exintegro noua macedoniae bella naſcuntur · ⁊ POMPEI TROGI EPI
TOMA EXPLICIT LIB · XVI · INCIPIT LIBER SEXTUS DECIMUS ·

POST CASSANDRI REGIS FILII Q· EIUS PHILIPPI
continuaſ mortes · theſſalonice regina uxor caſſandri · non magno
poſt tempore · abanta patre filio cum uitricem & iam per ubera
materna deprecaretur occiditur · cauſa parricidii fuit · Quod
poſt mortem patris in diuiſione inter fratreſ regni propenſior fuit
ſe proalexandro uidebatur · quod facinuſ & grauiuſ omnib· uiſum
eſt · q· nullum maternae fraudiſ ueſtigium fuit · quamquā in parri
cidio nulla ſatiſ cauſa ad ſceleriſ patrocinia praetexi poteſt · Poſt
haec igitur alexander inultionem maternae necis cum fratre ger
turuſ bellum · auxilium a demetrio petit · Nec demetriuſ ſpe inua

dendi macedonici regni moram fecit · Cuius aduentum uerens lysi
machus psuad& genero suo antipatro. ut malit cum fratre ingratiã
reuerti · quam paternum hostem in macedoniam admitti · Incho
atum igitur inter frr reconciliationem · cum p̃sensisset& demetrius p
insidias alexandrum inter fecit · occupatõq; macedoniae regno cae
dem apud exercitum excussaturus inconti onem uocat · ibi priorẽ
se p&itum ab alexandro allegat · nec feciss sese · sed occupiss indiar ·
regem autem se macedoniae uel &atis experimentis ut causis iustio
rem ee · patrem enim suum &philippo regi &alexandro magno
sotium · nomini in omni militia fuisse · liberorum deinde alexandri minis
trum · &adpersequendos defectores ducem extitisse · Contra an
tipatrum auum horum adulescentium · amatore semper minist&
regni quam ipso regente fuisse · Cassandrum uero patrem · extinctorẽ
regiae domus · non feminis · non pueris peperc&sse · nec cessasse · quõd
omnem stirpem regiae sobolis deler& horum scelerum ulcionem
quia nequiss& abipso cassandro exigere · ad liberos eius translatam ·
Quam obrem &iam philippum alexandrumq · siquis manium sen
sus est · inter fectores suos acstirpis sed ultores eorum macedo
niae regnum tenere malle · p hoc mitigato populo rex macedo
niae appellatur · Lysimachus quoq · cum bello doric& regist&a cũ
praemeretur · nec eodem tempore aduersus eum dimicare necesse
haber& · tradita ei altera parte macedoniae · quae antipatro genero

eius obuenerat. pacem cum eo fecit. Igitur demetrius totius mace
doniae regni uiribus instructus cum asiam occupare statuisset.
Interim ptolemeus seleucus & lysimachus experti priore certami
ne quanto uiresscent concordia pacta societate adunatisq. exerci
tibus bellum aduersus demetrium transferunt in eo propa[m] hisco
mitem se & belli socium iungit pyrrus rex epyri. Sperans non diffi
cilius demetrium amittere macedoniam posse quam adquisierat.
Nec sper frustra fuit. quippe exercitu eius corrupto. ipsoq. in fuga
acto. regnum macedoniae occupauit. Dum haec aguntur. lysimachus
generum suum antipatrum. regnum macedoniae ademptum sibi
fraude soceri querentem interfecit. filiamq. suam eurydicem quae
reliarum sortia incustodiam tradit. atq. hic uniuersi cassandri
domus. alexandro magno, seu iusti, ipsius. seu stirpis extinctae poenas
partim caede, partim supplicio. partim parricidio luit. Demetri
us quoq. a tot exercitibus circumuentus cum posset honeste mori.
turpiter se dedere seleuco maluit. finito bello ptolomeus cum mag
na rerum gestarum gloria moritur. contra ius gentium mini
mo natu exilius ante infirmitatem regnum tradiderat. eiusq. rei
populo rationem reddiderat. Cuius non minor fauor in acci
piendo. quam patris in tradendo regno fuerat. Inter cetera
patris & filii mutuae pietatis exempla & iam eas res amorem
populi iuueni conciliauerat. Quod pater regno publice ei

Desocietate pyrri epirotarum regis cum seleuco.

Lysimachus gener ex occidit.

Dedito demetrii seleuco.

ptolomeus reg num seruio filio tradidit ipse sponte priuatus.

tradito. priuatus officium regni inter satellites fe uicerat. Omniq.
regno pulchrius regis ee patrem dixerat. sed inter lysimachum &
pyrrum regem socios paulo ante. assiduum inter partes discordie
dissensio pyrri & lysimachus malum bellum mouerat. auctor. Lysimachus pulso pyrro macedonia
occupauerat. inter. th thracie tharicie ac deinceps heraclie bellum intulerat.
Cuius urbis & initia & exitus admirabiles fuere. quippe boetis pe fi
lentia laborantibus oraculum delphis responderat. coloniam inpon
ti regione sacram herculi conderent. cum propter malum longe ac
periculose nauigationis mortem in patria in omnibus praeobtanti
bus. res omissa ee. bellum his focenses intulerunt. quorum cum aduer
sa proelia paterentur. iterato adoraculum decurrunt. Responsum
idem belli quod pestilentie in remedium fore. Igitur conscripta
heracleu uxe ma pontum cui tres quan do ste condite colonorum manu in ma pontum delati urbem heracleam concide di
runt. & quo fatorum auspicatus inter eas sedes delati erant. breui tempo
re magnas opes parauere. multa deinde huius urbis aduersus finitimos
bella. multum & iam domestice dissensionis mala fuere. Inter cetera
magnifica uel pcipue illud memorabile fuit. Cum rerum potiretur athenis ses uictisq. persis. gretiae & asiae tributum intuitel
lam classis descripsissent. Omnibus cupide ad praesidium salutis
D heracleensibus qualiter athenas ducem remisserj suae conferentibus. soli heraclenses sub amicitia regem persicorum
conlationem abnuerant. missus itaq. ab athenien sibus malachus cu
exercitu. ad extorquendum quod negabatur. Dum relictas in lit

tore nauibus agros heracleensium populatur. classem cum maiore
parte exercitus naufragio repentinæ tempestatis amisit. Itaq.
cum neq. mari posset amissis nauibus. neq. terra auderet cum par
ua manu inter tot ferocissimas gentes reuerti. heracleenses ho
nestiorem beneficii quam ulcisci occasionem rati. instructos co
meatibus auxiliisq. dimittunt. bene agrorum suorum popula
tionem impensam existimantes. si quos hostes habuerant. amicos red
didissent. Passi sunt inter plurima mala & iam tyrannidem. si
quidem cum plebs & tabulas nouas et diuisionem agrorum diu
tum impotenter flagitarent. diu regi insenatum tracta. cum ex
itus rei non inueniretur. postremum aduersum plebem nimio
otio lasciuientem. auxilia timotheo atheniensium duce. mox ab
epaminonda thebanorum petiere. utrisq. negantibus. ad clear
chum quem ipsi in auxilium egerant decurrunt. Tanta calamita
tium necessitas fuit. Ut cui patriam interdixerant. eum actu
telam patriae uocarent. Sed clearchus exilio facinerosior red
ditus. & dissensionem populi occasionem inuadendæ tyrannidis ex
istimans. primo tacitus cum mithridate ciuium suorum hoste conloq.
tur. Et inita societate pacisetur. ut reuocatus in patriam. prodi
ta ei urbe praefectus eius constitueretur. Post ea xii insidias quas
ciuibus parauerat. in ipsum mithridatem uerterat. non amq. cum ue
lut arbiter ciuilis discordiae exilio reuersus esset. Statuto tempore

R
fuerit clearchi.

quo urbē mithridatē trader& ipsum cum amicissim coepit captū
accepta ingenti pecunia dimisit atq; inullo subitum se exsocio
fecit hostem 7 sic exdefensore senatūriae causae repente patro
nus plenius bis euasit. Et aduersus auctores potentiae suae. aqui
bus reuocatus inpatriam: per quos inarce conlocatus fuerat non
solum plebem accendit uerum etiam nefandissima quaeq; ty
rannicae crudelitatis exercuit. Igitur populo adcontionem
uocato. neq; adfuturum se amplius grassanti inpopulum senatui
ait. Intercessurum etiam simpristina seruitia perseuer& 7 si
par esse crudelitatē senatorum arbitrarentur. habitaturum
cum multitudine suis. neq; ciuilibus discordiis inter futurum. si ue
ro diffidant uiribus propriis undicte secuium. Nondefutu
rum. 7 proinde consulant sibi ipsi iubeant abire se. an sibi malint
uel cause populari socium remanere. His uerbis sollicitata plebs
summum adeum imperium defert. 7 dum senatus potentiae
irascitur. inseruitutem se tyrannicae dominationis cum coniugi
bus & liberis tradit. Igitur deiectus. Lx. senatores conprehen
sos. nam ceteri infugam dilapsi erant. inuincula conpingit. Lae
tari plebs. quod aduce potissimum senatorum senatus deleret.
Uersaq; uice auxilium eorum inextremum conuersum ce. quib. du
mortem passim omnibus minatur. Cariora eorum praeda fecit.
Siquidem deiectus magna pecunia quasi minus populi occulte eos

Detyrannide
deiecti apud
herudenses

subtracturus accepta: spoliator fortunis uita quoq; spoliauit. Cog
nito deinde quod bellum sibi abbis qui profugerant: misericordia
in auxilium sollicitatis ciuitatibus parare&ur: seruos eorum manu
mittit. Et ne quid mali adflictis bonestissimis domibus deesset:
uxores eorum filiasq; nubere seruis suis proposita recusantibus mor
te compellit: ut eos sibi fidiores & dominis infestiores redderet.
Sed matronis iam lugubres nuptiae grauiores repentinis funeribus
fuere. Itaq; multae se ante nuptias: multae in ipsis nuptiis occisis pri qualiter dear
us nouus maritus interficiunt. Et sic tam funestis calamitatibus sui cus occidatur.
tate ingenui pudoris eripiunt. Proelium deinde committitur:
qui uictor tyrannos captiuos senatores inermium phi modum po
tum trahit. Reuersus in urbem alios uincit. torquet q; alios. alios oc
cidit. Nullus locus urbis a crudelitate tyranni uacat. Accedit sic ut mae
insolentiae crudelitati adrogantiae. Interdum ex successu continuae
felicitatis obliuiscitur se hominem: interdum iouis filium dicit. Eun
ti per publicum aurea aquila uelut argumentum generis praeferebatur. Ueste purpurea & cothurnis regium tragicorum: & au
rea corona utebatur. Filium quoq; suum Caesarem non uocat: ut
deos nomen dato tantum: uerum & iam nominibus inludat.
Haec illum facere duo nobilissimi iuuenes, Scion & Leonides indig
nantes patriam liberaturi: in necem tyranni conspirant. Hi disci
puli platonis philosophi: qui uir tutem adquam cottidie per

fectus p̄ceptus magistri erudiebantur. patriae exhibere cupientes.
L. cognatos ueluti clienter ininsidiis locant. ipsi more iurgantium
ad tyrannum ueluti ad regem in arcem contendunt. qui iure fami
liaritatis admissi. Dum alterum priorem dicentem intentus au
dit. tyrannus ab altero occupatur. Sed & ipsi socios tardius auxili
um ferentibus asatellitibus obruuntur. quare factum est. ut tyran
nus occideretur. sed patria non liberaretur. Nam frater clearci statu
rus. eadem uia tyrannidem in uadit. multisq. annis per gradus succes
sionis heraclensem regnum tyrannorum fuere. POMPEI TROGI EPI
TOMA HISTORIAR. EXPLIC LIB. XVI. INCIP LIB SEPTIMUS DECIMUS

PER IDEM FERME TEMPUS. HELLESPONTI ET
cersonesi religionibus terrae motus fuit. maxime tamen lysimachus
urbs. ante duos & XX. annos a lysimacho rege condita euersa est. Quod
portenm tum dira lysimacho regi eius ac regni ruinam cum
clade uexatarum regionum prōtendebant. Nec ostentis fides
defuit. nam breui post tempore. agathoclem filium suum quem
in successionem regni ordinauerat. per quem multa bella pro
spere gesserat. non solum ultra patrum. uerum & iam ultra hu
manum morem posuit. ministra arsinoe nouerca. ueneno interfe
cit. Haec illi prima mali labes. hoc initium impendentis ruinae
fuit. Nam parricidium. principum secutae cedes sunt. Luen
tium supplicio. quod occisum iuuenem dolebant. Itaq. & hi qui

Lysimachus ueneno filium necat.

caedibus super fuerant. & hi qui exercitibus praeerant. certatim
ad seleucum deficiunt. Cumq. pronum iam exemulatione glo
riae bellum lysimacho inferre compellunt. Ultimum hoc certa
men commilitonum alexandri fuit. & uelut ad exemplum fortu
nae, parce seruatum. lysimachus quattuor & lxx annos natus erat.
seleuchus septem & lxx. Sed in hac ętate utrique animi iuuen
lem erant. imperiq. cupiditatem insatiabilem gerebant. quippe cum
orbem terrarum duo soli tenerent. angustum sibi & inclusi uide
bantur. uitaeq. finem non annorum spatio. sed imperii terminis
metiebatur. In eo bello lysimachus amissis ante uarius casibus quin
decim liberis. non strenuae morienti. postremum domus suae rui
nae cumulus accessit. Laetus tanta uictoriae seleuchus. & ęq mort lysimach.
manus uictoriae putat. solum sede cohortę alexandri remansisse.
uictoremq. uictorum extitisse. non humanum ee opus sed diuinum
munus gloriatur. ignarus prorsus. non multo post fragilitate hu
mana sei ipsum exemplum futurum. quippe post mense admo
dum septem. ibi ptolomeo cuius sororem lysimachus in matrimo mors seleuci.
nio habuerat. per insidias circumuentus occiditur. regnum q.
macedoniae quod lysimacho eripuerat. cum uita pariter amit
tit. Igitur ptolomeus rum ingratam memoriae magni ptolo
mei patris. & in fauorem ultionis lysimachi ambitiosus ad popula
res esse. & primo lysimachi filios conciliare sibi statuit. nuptiarum q.

arsinoe sororissuae matrisq; eorum p&tr̃ puerorum adoptione R
promissa: utcum inlocum patriseorum successissent nihil illi mo
liri. uel uerecundia matris uel appellatione patris auderent..
Fratris quoq; regis aegypti concordiam per epistulas deprae
catur. professus deponere se offensam erepti paterni regni.
neq; ampliusafratre quaesiturum. quod honestius apaterno hos
te percepertt. omniq; arte adulatur eumeni & antigono demetri
filiusantiocho filio seleuci. cum quibus bellum habiturus erat. ne
tertius sibi hostis accederẽt. Sednec pyrrus rex epiri omissisin
gens momentum fieturus: utri parti sociusaccessisset. qui & ipse
spoliare singulos cupiens: omnibus se partibus uenditabat. Itaq;
tarentinis aduersus romanos laturus auxilium. abantigonio na
ues adexercitum intaliam deportandum mutuo p&tr̃ abanti
ocho pecuniam. quiopibus quam militibus instructior erat.
Adptolemeo macedonum militum auxilia. sed ptolemeus cui nul
la dilationis exinfirmitate uirium uenia eẽt. quinq; milia pedi
tum equitum .iiii. milia elefantos. L. nonamplius quam inbienni
usum dedit. Obhaec pyrrus filia ptolomei inmatrimonium ac
cepta: uindicem eum regni reliquit. pacificaturs cum omnibus fi
nitimis. neadducta intalia iuuentute. praedam hostibus regnum
relinquerẽt. Sed quõ adepiri mentionem uentum est. deorigi
ne regni eius: paucanarrandasunt. Molossorum primum inea.

pyrrus in auxeli
um tarentinoy
aduersus romanos
uenienss aquibus
auxilia p&tr̃ &
aquibus instructus
est.

Origo regni epiri..

regione regnum fuit. ⁊ post pyrrus achillis filius amisso per
absentiam regno. in his locis consedit. ⁊ qui pyrridae primo. post ea
epyrotae dicti sunt. Sed pyrrus cum in templo dodonei iouis con
sulendum uenisset. ibi lanassam neptem herculis rapuit. Ex cui
us matrimonio octo liberos sustulit. ⁊ ex his nonnullas uirgines
nuptum finitimis regionibus tradidit. opesq; ad finitimorum aux
ilio magnas parauit. atq; ita heleno filio priami regis. Obinduas
triam singularum regnum chaonum. & andromachen haecto
ris e matrimonio suo. quos in diuisione troiane praede accepe
rat uxorem tradidit. breuiq; post tempore delphis insidias
oreste filii agamemnonis inter altaria dei interiit. ⁊ successor huic
pialis filius fuit. ⁊ per ordinem deinde regnum adtchrybam der
cendit. Cui quo pupillus & unicus exigente nobili super esset in
tentione omnium cura seruandi eius educandiq; publice
tutores constituuntur. Athenas quoq; eruditionis gratia
missus quanto doctior maioribus suis. tanto & populo grati
or fuit. ⁊ primus itaq; leges & senatum annuos q; magistra
tus & rei publicae formam composuit. & uti apyrro sederi. sic
uita cultior populo adtchrybas fuerunt. huius filius neoptolemus
fuit. Ex quo nata est olympias mater magni alexandri. &
alexander. qui post eum regnum epiri tenuit. & in italia bel
lo gesto in brutiis interiit. ⁊ post eius mortem frater aeacides

regno succesſit. qui aſsiduis aduerſus macedonas bellorum certami
nibus populum fatigando offenſam ciuium contraxit. ac propter
ea in auxilium actus pyrrum filium uiuum admodum paruulum
in regno reliquit. qui ipſe cum a populo propter odium patris
ad necem quaereretur furtim ſubtractus in illyrios defertur. Tra
ditusq; eſt beroae glaucii regis uxori nutriendus. quae ipſa gen
aeacidarum erat. Ibi eum seu miſericordia fortunae eius. Seu
infantibus blandimentis inductus rex aduerſus caſſandrum ma
cedoniae regem qui eum ſubbelli comminatione deposcebat
diu protexit. addito in auxilium etiam adoptionis officio. Qui
bus rebus moti epyroţ. odio in miſericordiam uerſi. annorum xi.
eum in regno reuocauerunt. datis tutoribus qui regnum usque
ad ultram eius aetatem tuerentur. adulescens deinde multa bel
la geſſit. Tantusq; rerum ſuccesſu haberi coeptus eſt. ut tarentinos ſolos aduerſus romanos tueri posſe uideretur.

POMPEI TROGI PIT HISTOR EXPLIC LIB XVII. INCIP OCTAVUS DECIM.

IGITUR PYRRUS REX EPYRI CUM ITERATA tarentinorum legatione. addutus samnitium & lucanorum pa
tus & ipſis auxilio aduſus romanos indigentib fatigaret. in hac ſupplicum ab qua ſpe
muadendi radix imperii. Inducatur uentura ſecum exercitu pollicetur. in quam
rem inclinatum semel animum principem agere. coeperat exemplum maiores
neaut inferior patruo ſuo alexandro uideret. quo defenſore ide tarentini
tum aduerſus brutiorum uſi fuerant. Aut minores animos magno alexandro
habuiſſe. quitiam longe ad omnia militaue. orientem ſubegit. Igitur relicto
cuſtode regni ptolomeo filio. annos xv. nato. exer

ctum in portu tarentino expendit. Duobus paruulis filiis alex
andro & heleno insolatio longinq; secum expeditionis adductis. ⁊
cum audito aduentu consul romanus ualerius leuinus festinans
ut primus cum eo congrederetur. quam auxilia sotiorum con
uenirent. exercitum in aciem eduxit. Nec rex tam & si numero
militum inferior esset certamini moram fecit. Sed romanos uincen pyrrus romanos
tes iam insitata ante elephantorum forma stupere primo. p elefantes uincit.
mox cedere proelio coegit. Victores q; iam noua macedonum re
pente monstra uicerunt. Nec hostibus ingruenta uictoria fuit.
Nam & pyrrus ipse grauiter uulneratus est. & magna pars militū
eius caesa. maioremq; gloriam eius uictoriae quam laetitiam ha
buit. huius pugnae euentum. multae uarie secutae pyrro se, tra
dunt. Inter ceteras & iam locri prodito praesidio romano ad pyr
rum deficiunt. ⁊ ea praeda pyrrus cc. captiuos militer gratis ro
mam remisit. Ut cognita uirtute eius romani cognoscerent & li
beralitatem. inter iectis deinde diebus cum sotiorum exercitus
super uenisset. iterato proelium cum romanis facit. in quo par
fortuna priori bello fuit. Inter ea magio dux carthaginien
sium in auxilium romanorum. cum centum xx nauibus missus.
senatum adiit. aegre tulisse carthaginiensium adfirmans. quod
bellum in italia peregrino rege paterentur. ob quam causam
missum se. ut quo externo hoste oppugnarentur. externis auxiliis

iuuarentur.

senatus a cartagi nensib. miss. auxi lia acetsq; reg. re misse.

Gratiae senatu carthaginiensibus actae auxiliaq; remissa sed mago no punico ingenio post paucos dies tacitus quasi pacificatar cartaginiensium pyrrum adiit speculaturus consilia eius desici lia quo eum arcessi fama erat nam romanis eadem causa mittendi auxilia cartaginiensibus fuerat ut romana bello ne insiciliam transire posset pyrrus in italia detineretur. Dum haec aguntur. legatus a senatu romano fabricius lucius missus pacem cum pyrro conponit. Ad quam confirmandam cineas romam cum ingentib. a pyrro donis missus. Neminem cuius domus muneribus pateret inue nit. Huic continentiae romanorum simile exemplum isdem ferme

De continentia romanorum.

temporibus fuit. Nam missi a senatu aegyptum legati. Cum ingen tia sibi ptolomeo rege missa munera spreuissent. Inter iectis dieb. ad caenam inuitatis aureae coronae missae sunt. quas illi hominis honoris causa receptas. postera die statuis regis inposuerunt. Igitur cineas cartur

Responsum cineae a pyrro de roma nis.

batam cum romanis pacem abapio claudio renuntiasset. Interro gatus a pyrro qualis roma eet respondit regum urbem sibi uisum. Post haec legati siculorum super ueniunt. Tradentes pyrro totius in sulae imperium. quae a diuisus cartaginiensibus bellis uexabatur. Itaq; re licto locris alexandro filio firmatisq; sotiorum ciuitatibus ualido presidio insiciliam exercitum traiecit. Et quo ad cartaginiensium mentionem uentum est. De origine eorum pauca dicenda sunt. repetitis tyriorum paulo altius rebus quorum casus et iam dolendi fuerant. Tyriorum

De origine cartaginiensium.

gens condita apoenicibus fuit. quiterrae motu uexati relicto
patrio solo adsyriam stagnum primo. mox mari proximum ly
tus incoluerunt. condita ibi urbe quam apiscium ubertate sidon
appellauerunt. nam piscē phenices sidon uocant. Post mul
tos deinde annos a rege ascalonitarum expugnati nauibus appul
si tyron urbem ante annum troianae cladis condiderunt. ibi per
sarum belli diu uariaeq. fatigati uictores quidem fuere. sed adue
tas uiribus. aseruis suis multitudine abundantibus indigna sup
plicia per pessimum. qui conspiratione facta omnem liberum po
pulum cum dominis interficiunt. atq. ita potiti urbe. larem do
minorum occupant. Rem publicam inuadunt. & quod ipsi nonerat.
liberos procreant. Unus extot milibus seruorum fuit. qui mira
ingenio senis domini parulique filii eius fortuna moueretur. domi
nosq. non truci ferocitate. sed sua misericordiae humanitate respi
cere. & ita q. cum uellit occisa. alienassē. seruisq. desertis rei publicae
deliberantibus placuisse regem ex corpore suo creari. Cumq. pa
ctissimum quasi acceptissimum diis quisolem orientem primus
uidisse. rem adfectionem. hoc enim ei nomen erat dominum occulte la
tentem detulit. abeo fortuis cum medio noctis omnes in unum cāpū
processissent. ceteris in orientem spectantibus. solus occidentis regi
onem intuebatur. id primum aliis uideri furor. in occidente sol
ortum quaereret. ubi uero dies aduentare coepit. aedit issimisq.

pactum seruo
laudabile.

culminibus urbis orient splendere. spectantibus aliis ut ipsum
solem aspicerent. hic primus omnibus fulgorem solis in summo
fastigio auratis ostendit. non seruilis ingenii ratio uisa. requi
rentibus auctorem. de domino confiteatur. Tunc intellectum
est. quantum ingenua seruilibus ingenia ꝓstarent. malitiaq.
seruos non sapientia uincere. Igitur uenia seni filio data est.
Creuerit numine quodam reseruatos arbitrantes. regem stratonē
creauerunt. post cuius mortem regnum ad filium. ac deinde
ad nepotes transiit. Celebre hoc seruorum facinus. metuendūq.
exemplum toto orbe terrarum fuit. Itaq. alexander magnus
cum in̄ecto tempore moriente bellum gereret. Uelut ultor pu
blicę securitatis expugnatis eorum urbe. omnes qui proelio su
per fuerant. ob memoriam ueteris caedis cruci bus adfixit. ge
nus tantum stratonis inuiolatum seruauit. Regnumq. restitui
eius réstituit. ingenuis & innoxiis incolis insulae adscribitis.
Ut exstirpato seruili germine. genus urbis exintegro concederet. 7
hoc igitur modo tyrii alexandri auspicijs conditi. parsimonia
& labore quaerendi cito conualuere. 7 ante cladem dominorum.
cum ex opibus & multitudine abundarent. missa in africam iuuen
tute. uticam condidere. Cum interim ex tyro recedit. filio pygma
lione. & elissa filia insignis formę uirgine in heredibus instituisset.
populus pigmalioni admodum puero regnum tradidit. aelysse

Dido

Pygmalion

ad Orphea ſc. Aglaiam

quoq· acerbae auunculo ſuo ſacerdoti herculi· quibonos ſecundus
arege erat nubtt· Huic magnae ſeddiſſimulatae opes erant· aurūq·
mōu regis nontectus ſedterrae credideratt· quam rēmq· ſihomines
ignorabant· fama tamen loquebatur· Qua incenſus pigmalion· obli
tus iuris humani· auunculum ſuum eundemq· generum· ſine reſpec
tu pietatis occidit· Eliſa diu fratrem propter ſcelus auerſata· ad
poſtremum diſſimulato odio· mittigatoq· interim uultu· fugā tā
cito molitur· adſumptis quibus dā principibus inſociētatem· quibus
pariodium inregem cē eandemq· fugiendi cupiditatem arbitrabat· 7
Tunc fratrem dolo adgreditur· fingit ſe adeum migrare uelle· Ne
amplius ei marti domus cupidae obliuionem grauem luctuſimagi
nem renouēt· Neue ultra amara admonitio oculis eius occurrat· non
inultus pygmalion uerba ſororis audiuit· exiſtimans cum ea· &auru
acerbe· adſe uenturum· ſed eliſſa miniſtros migrationis arege
miſſos nauibus· cum omnibus opibus ſuis prima ueſpera inponit·
profectaq· inaltum· compellit eos onera harenae· propecunia in
uoluoris inuolutta· inmare deiecere· 7 tunc deflens ipſa lugubriq·
uoce· acerbam eiē· Orat ut libens operſuas recipiat· quas reliquerit·
habeatq· inferias quas habuerat· cauſam mortis· Tunc ipſos miniſ
tros adgreditur· ſibi quidem ait optatam olim mortem· ſed illis
acerbos cruciatōs &dira ſupplicia inminere· qui acerbe· oper qua
rum ſpe· parricidium rex fecerit· auaritiae· tyranni ſubtraxerint·

xiiij

Hoc metu omnibus iniecto comites fugae acceptae iunguntur &
senatorum ineam noctem praeparata agmina atq. ita sacris
herculis cuius sacerdos acerbas fuerat rep&ltis. Exilio sedes
quaerunt. primus illis adpulsus terrae cyprus insula fuit. Ubi
sacerdos iouis cum coniuge &liberis deorum monitu commen
se elisse socium q. praebuit. pactus sibi posteris q. perp&uum
honorem sacerdotii. conditio promanifesto homine acceptaq;
Mos erat cyprius uirgines ante nuptas statutis diebus dotalem pe
ostendendo epis cypos cuniam quaesituras inquestum adlitus maris mittere. proreliqua
puditia libamenta ueneri soluturas. harum igitur exnumero. lxx.
admodum uirgines raptas. nauibus inponi elissa iubet &litt iuuen
tus matrimonia &urbi sobolem habere possit. Dum haec aguntur.
pygmalion cognita sororis fuga: cum impio bello fugientem per
sequi parasset. Aegrae praecibus matris deorumq. minis uictus:
quieuit. Cui cum inspirati uates canerent. non impune laturum
si incrementa orbis toto orbe auspicatissime interpellasset. hoc
modo spacium respirandi fugientibus datum. itaq. elissa delata
in africe sinum. incolas loci eius. aduentu peregrinorum mutua
rumq. rerum commertio gaudentes. in amicitiam sollicitat. dein
empto loco qui corio bouis tegi possit. Inquo sessor longa naviga
tione sotios quos proficisceretur reficere posset. Corium intenu
issimas partes secari iubet. Atq. ita maius loci spacium. quam pe

tierat occupat. Undeꝫ postea et loco b pyrsae nomen fuit. 7 confluentibus deinde uicanis locorum. quippe lucri multa hospitibus uenalia inferebant. Sedesq. ibi statuentibus. ex frequentia hominum uelut in star ciuitatis effectum est. 7 uti censium quoq. legati. dona ut consanguineis adtulerunt. Hortatiq. sunt. urbem sibi conderent. ubi sederi sortita esset. 7 sed & a fros deamandi aduenas amor coepit. Itaq. consentientibus omnibus. cartago condit. 7 statuto annuo uectigali. pro solo urbis. 7 imprimis fundamentis. Caput bubulum inuentum est. Quod auspicium fructuosae quidem. sed laboriosae perpetuoq. seruae urbis fuit. 7 propter quod in alium locum urbs translata. 7 ibi quoq. equi caput repertum. bellicosum potentemq. populum futurum significans. urbi auspicatam sedem dedit. 7 Tunc adopinionem nouae urbis concurrentibus. breui & populus & cauta magna facta. 7 Cum successu rerum florenter carthaginis operi essent. rex muxitanorum hiarbas. decem pen afros principibus. adsedari cessitis. eluisse nuptias sub belli denuntiatione petit. 7 quod legati regine referre metuentes. punico cum ea ingenio egerunt. Nuntiantes regem aliquem poscere. qui cultiorem. victus eum afros. q. p. doceat. 7 Sed quem inueniri posse qui ad barbaros & ferarum more uiuentes. transire a consanguineis uelit. 7 Tunc a regina castigati. si pro salute patriae asperiorem uitam recusarent. cui & iam ipsa uita sine rei exigat debeatur. regis mandatu aperuere. dicentes. quae praecipiat alius.

ipsā faciendā esse. siuelit urbi consultum ee. hoc dolo capta diu acer
bae uiri nomine. cum multis lacrimis & lamentatione flebili uoca
to. Ad postremum taurum se quo suae urbis fata uocarent respon
dit. in hoc trium mensium sumpto spatio. pyra in ultima parte
urbis instructa. uelut placatura uiri manes. inferiasq; ante nuptias
missura. multas hostias cedit. Et sumpto gladio. pyram conscen
dit. atq; ita ad populum respiciens. tauram se aduirum sicut prae
ceperint dixit. utramq; gladio finiuit. quam diu carthago inuic
ta fuit. pro dea culta est. condita est haec urbs. Lxxii. annis antequā
roma. cuius uirtus sicut bello clara fuit. ita domi fortuna uarijs dis
cordiarum casibus agitata est. Cum inter cetera mala & iam per
te laborarent. cruenta sacrorum religione & scelere pro remedio
usi sunt. quippe homines ut uictimas immolabant. Et impuberes
quae & ipsas etiam hostium misericordiā prouocare debuerat. admonebant
placem deorum. sanguine eorum exposcentes. pro quorum uita di
rogari maxime solent. Itaq; aduersis tanto scelere nōminibus. cum
in sicilia diu feliciter dimicassent. translato in sardiniam bello. āmis
sa maiorā exercitus parte. graui proelio uicti sunt. Propter qd
ducem suum maleum. cuius auspicijs & siciliae partem domuerat.
& aduersus afros magna res gesserant. cum parte exercitus quae su
per fuerat. exulare iusserunt. quam rem egre ferentes milites.
legatos carthaginē miserunt. qui redtum primo ueniam q. in se

Dido moritur & filiae
T. Virgilio

Ex eodē lxxv. annis
antequā roma.

licis militiae p̄ant. tum denuntient quod praecibus nequeant
armis, se consecuturos. Cum & praeces & minę legatorum sprętę eę.
interiectis diebus conscensis nauibus armati adurbem ueniunt.
ubi deos homines q̄ testari non se expugnatum sed receptum
patriam uenire. ostensuros q̄ ciuibus suis non ut fuerem sibi priore
bello sed fortunam defuisse. prohibitis cōmeatibus obsessumq̄ urbē.
in summā desperationem Carthaginienses adduxerunt. Inter ea
cartalonis lex exulis ducis filius cum praeter castra patris atyro
quo decimam herculis ferre exprouincia siciliensi. quam pater eius
coeperat. a carthaginiensibus missus fuerat reuerteretur. arcęs
situsq̄ a patre eę. prius se publicae religionis officia exsecutu
rum. quam priuatę pietatis respondit. Quam rem & si indigne
ferret pater. non tamen uim adferre religioni ausus est. Inter
iectis deinde diebus. cartalo, p̄ter comeatu a populo. cum reuer
sus ad patrem eęt. ornatusq̄ purpura & infulis sacerdotii omni
um se oculis ingereret. Tum miserum abducto patre. aut ausus
nec nefandissimum caput. istac purpura & auro ornatus in conspec
tu tot miserorum ciuium uenire. & mestis ac lugentibus castra cir
cumfluentibus qui & felicitatis insignibus. uelut exultabundus
intrare. nusquam nęque aliis uacuare potuisti. nullus locus aptior
quam sordes patris et exilii infelicis erumnę fuerunt. quid quod
paulo ante uocatus non dico patrem ducem certe ciuium. superbe

R

seuertaus patris

tullium.

spreuisti. quid porro tu impurra ista coronisq. aliud quàm uictoriarum mearum titulos geris. quo in patrem igitur nihil nisi exulis nomen agnoscis. ego quoq. imperatorem me magisquam patrem iudicabo. Tractumq. inter exemplum. Nequis post hac infelicibus miseris patris inludat. Atq. ita eum cum ornatu suo in altissimam crucem in conspectu urbis suffigi iussit. Post paucos deinde dies cartaginem capit. euocatoq. populo ad contionem. exilii iniuriam queritur. belli necessitatem excusat. contentumq. uictoria sua puniis auctoribus miserorum ciuium. iniurioso exilii omnibus seueniam dare dicit. atq. ita decem senatoribus interfectis urbem legibus suis reddidit. Nec multo post ipse ad fectati regni accusatus. duplicis & infilio & in patria parricidii poenas dedit. Huic mago imperator successit. cuius industria & operc hartaginiensium. & imperii fines & bellicæ gloriae laudes creuerunt. Pompei Trogi Epitoma Historiæ explic lib octauus decim. Incip lib nonus decim.

MAGO CHARTAGINIENSIUM IMPERATOR cum primus omnium ordinata disciplina militari imperium pecorum condidisset. Uiresq. ciuitatis non minus belli arte quàm uirtute firmasset. diem + morte fungitur. relictis duobus filiis asdrubale & amilcare. qui per uestigia paternae uirtutis decurrentes. si cutti generi. ita & magnitudini patris successerunt. his ducibus sardiniae bellum inlatum. aduersus afros quoq. uectigal pro

so. urbis multorum annorum repetentes dimicatum. sed ac
frorum sicarii causa iustior. hac & fortuna superior fuit. belliq.
cum his solutione pecuniae non armis finitum. In sardinia quoq.
asdrybal grauiter uulneratus. imperio amilcari fratri tradito.
interiit. cuius mortem cum luctus ciuitatis. tum & dictaturae
undecim. & triumphi quattuor insignem fecere. hostibus quoq.
creuere animi. ueluti cum duce uires poenorum caecidissent. Itaq.
siciliae populis propter assiduas carthaginiensium iniurias. adleo
nidam fratrem regis spartanorum concurrentibus. graue bellum
natum. in quo & diuersa uictoria fuit proeliatum. Dum haec
aguntur. legati adario persarum rege carthaginem uenerunt.
ad ferentes edictum. quo poenis humanas hostias immolare. & ca
nina uesci prohibebantur. mortuorum quoq. corpora cremare
potius quam terra obruere arege iubebantur. Et eodem tempore
auxilia aduersus graeciam. cui inlaturus bellum darius erat.
sed carthaginienses auxilia negantes. propter assiduas finitimo
bella. celeris ne per omnia contumaces uiderentur. cupide paru
ere. Inter ea amilcar. bello siciliensi interfectus. relictis trib.
filiis. amilcone. an non egisgone. hasdrybali quoq. par numerus filio
fuit. hannibal. hasdrybal. & sapho. per hos. res carthaginiensium ea tempe
state regebant. Itaq. & mauris bello inlato. & aduersus numidas pugnato. & afri
compulsi stipendium urbis condito carthaginibus remittere. dein cum familiae carthag
imperatorum grauis liberae ciuitati esset. omnia. Quae ipsi agere. simul & iudicare. Cox

numero senatorum iudices deliguntur. qui reuersis abello ducib.
rationem rerum gestarum exigerent. Ut hoc metu ita in bello
imperia cogitarent. ut domi iudicia legesq. respicerent. Insici
liam in locum amilcaris, imperator imylco succedit. Qui cum na
uali terrestriq. bello secunda proelia fecisset & multasq. ciuitates
repente pestilentis siderisui exercitum amisit. Quaere cum mun
tata chartagine eet. mesta ciuitas fuit. omnia ululatibus. non se
cus ac si urbs ipsa capta eet. personabant. dausę priuatę domus. clau
sa deorum templa. inter missa omnia sacra. omnia priuata officia
damnata. cuncti deinde adportum congregantur. egredientesq.
paucos e nauibus qui cladi super fuerant desuis percontantur. ut
uero dubia antea spe. & suspensa metu incerta orbitatis & spectacio
ne casus suorum miseris eluxit. tunc toto litore plangentium gemi
tus. tunc infelicium matrum ululatus. & flebiles quiere llae audie
bantur. Inter haec procedit in ops nauis sua imperator. sordida
seruiliq. tunica discinctus. ad cuius conspectum plangentium ag
mina iunguntur. Ipse quoq. manum ad caelum tendens. Nunc sor
tem suam. nunc publicam fortunam defleit. nunc deos accusat.
quitantae belli decora & tot ornamenta uictoriarum quae ipsi de
derant abstulerint. qui captis tot urbibus. totiensq. hostibus ter
restri nauali q. proelio uictis exercitum uictorem non bello sed
peste deleuerint. Deferre se tamen ciuibus suis non modica

cladis & gemitus imilconis

solatia. quod malis eorum hostes gaudere non gloriari possent.
quippe cum neq. eos qui mortui sunt a se occisos neq. eos qui reuersi sunt a se fugatos possint dicere. praedam relictis a se castris abstulerint. non esse talem quam uelit spolium uicti hostis ostentent. sed quam possessione uacua fortuitus dominorum mortibus sicuti caduca occuparint. quod ad hostes pertinet uictores recessisse. quod ad pestem uictos. nihil tamen se grauius ferre. quam quod interfortissimos uiros mori non potuerit. seruatusque sit. non ad uitae iucundiorem. sed ad ludibrium alicuius tyranni. quam quam ubi miseras copiarum reliquias carthaginem reduxerit. sequo. secuturum commilitones suos. ostensurumq. patriae. non ideo se in eadem diem uixisse quo uellet uiuere. sed ne hos quibus nefanda luis peperceratt. hostium exercitus legatos morte sua proderet. Tali uocis oratione per urbem ingressus. ut ad limina domus suae uenit. prosecutae multitudine uelut postremo alloquio dimissis. obseratisq. foribus. ac nemine ad se nisi filius quidem admisso. mortem sibi consciuit. POMPEI TROGI EPITOMA HISTORIAR EXPLIC LIBER NONUS DICIM. INCIPIT LIBER UIGISIMUS.

DYONISIUS ESICILIA CARTAGINIENSIBUS PUL sis occupato. totius insulae imperio. graue hostium regno suo periculosamq. desidiam tanti exercitus ratus. copias in italiam traiecit. simul ut militum uires continuo labore acuerentur.

qualiter mortem sibi imileon seuerit.

&regni finis proferentur. ⁊ prima illi militia aduersus grecos qui
proximi italici maris litora tenebant fuit. ⁊ quibus deuictis finitimos
quosque adgrediuntur. omnesq. grecis nominis italiam possidentes
hostes sibi destinant. ⁊ quae gentes non partem sed uniuersam fer
me italiam ea tempestate occupauerant. ⁊ denique multae urbes ad
huc post tantam uetustatem uestigia grecis moris ostentant.
Namq. tuscorum populi qui ora inferi maris possident. Lydia
uenerunt. & uenetos quos in colcos supera mari uidemus. capta &
pugnatae troia antenore duce miserunt. ⁊ adria quoq. illyrico mari prox
ima. quae & adriatico mari nomen dedit. greca urbs est. Arpos dio
meden ex caso ilio. naufragio in ea loca delatus condidit. Sed &
pisanae in liguribus graecos auctores habent. & in tuscis, tarquinia
ardea falisci & spinambris. per usinios quoq. originem ab acheis ducunt. ⁊
quid dicerem urbem dicam. quid latinos populos. qui abaenea condita
uidentur. ⁊ am falisci nolani. abellani. nonne calcidensium coloni
sunt. quid tractus omnis campaniae. quid bruttii sabiniq. quid
samnites. quid tarentini. quos lacedemone profectos. spuriosq. uo
catos accipimus. ⁊ turinorum urbem condidisse philoctetem ferus
ibiq. adhuc monimentum eius uisitur. & hercules sagittae in apollinis
templo quae fatum troiae fuere. ⁊ meta pontani quoq. in templo mi
nerue ferramenta quibus epeos aequo condita sunt. aereum troiani
fabricauit, ostentant. ⁊ propter hoc omnis illa pars italiae maior gre

quasi urbem in italia greci condiderunt.

Archana

sive Calabria

equi

ciuę appellata est. Sed principio originum m&a pontini cum
sybarritanis & crotoniensibus pellere cęteros grecos italia statuerę. 7
Cum primum urbem syrim coepissent. In expugnationem eius
L. iuuenos amplexos minerue simulacrum sacerdotemq; deae ue
latum ornamentis. interipsę altaria trucidauerunt. ob haec
cum peste & seditionibus uexarentur. priores crotonienses del
phicum oraculum adierunt. responsum his est finem mali fore.
si uiolatum minerue numen. & interfectorum manes placar
sent. Itaq; cum statuas iuuenibus iustae magnitudinis & in
primis minerue fabricare coepissent. & m&a pontini oraculo
cognito deorum b occurrandum manium & deae pacem rati iu
uenibus modicas & lapideas simulacra ponunt. & deam panificis
placant. 7 atq; ita peste utrubiq; sedata est. cum alteri magni
ficentiae. alteri uelocitate certassent. 7 recuperata sanitate, non
diu crotonienses quieuere. 7 itaq; indignantes inob pugnatione
sibi auxilium contra se a locrensibus latum bellum his intulerę. 7
quo m&a territi locrenses ad spartanos decurrunt. auxilium
supplices deprecantur. illi longinquis militiae grauati. auxi
lium a castore & pollucę petere eos iubent. 7 neq; legati respon
sum sociae urbi spreuerunt. profecti q; in proximum templi
facto sacrificio auxilium deorum inplorant. 7 intactis hostiis
obtentoq; uitebantur. haut secus laeti quam si deos ipsos secum.

Deoccisis. L. iu uenibus a croto niensibus

Deis fecit sacris pollucis castoris a locrensibus

auecturi eẽnt· puluinaria hisinnaui conponunt· faustusq· pro
fecti omnibus· solectica suis pro auxiliis deportant· his cognitis
crotonienses· & ipsi legatos ad oraculum delphos mittunt· uicto
riae facultatem belliq· prosperos euentus deprecantes· responsu·
prius uastas hostes quam armis uincendos· cum uouissent apollini
decimas praedę· locrenses & uoto hostium & responso dia cognito·
Non adfuerunt· tacitumq· tam rem habuere· ne uocis uincerentur
Itaq· cum in aciem processissent· & crotoniensium centum milia
armatorum constitissent· locrenses paucitatem suam circumspi
cientes· nam sola XV· milia militum habebant· omissa spe uictoriae·
indefunctum mortem conspirant· Tantusq· ardor ex desperatio
ne singulos coepit· ut uictores sepultarent· sinon inulti morerent·
Sed dum mori honeste quaerunt· feliciter uicerunt· nec alia causa
fuit uictoriae· quam quod de sperauerunt· pugnantibus locris
aquila a facie numquam recessit· eosq· tam diu circumuolauit
quoad uincerent· in cornibus quoq· duo iuuenes diuerso ac ceteris
armorum habitu· eximia magnitudine· & albis equis· & coccineis
paludamentis· pugnare uisi sunt· nec ultra apparuerunt
quam pugnatum est· Hanc admirationem auxit incredibilis
famae uelocitas· nam eadem die qua in italia pugnatum est·
Et corintho· & athenis· & lacedemone· nuntiata est uictoria·
Post haec crotoniensibus nulla uirtutis exercitia· nulla armo

Dioscore & Pol luce & uictoria locrensium su bita nuntiata

rum cura fuit. Oderant enim quae infeliciter sumpserant. mu
tassentq. uitam luxuriam. nii pythagoras philosophus fuisse. hic sam
nidem arato locuplete negotiatore natus. magnusq. sapientiae
incrementis formatus. aegyptum primo. mox babylonam adper
discendi. orsiderum motus. originemq. mundi spectandam profec
tus. summam scientiam consecutus erat. Inde regressus. cretam
lacedemona adcognoscendas minoys. lycurgi inclitas ea temper
tate leges contenderat. quibus omnibus instructus. crotonam ue
nit. populumq. in luxuriam lapsum. auctoritate sua adusum
frugalitatis reuocauit. laudabat cotidie uirtutem. & uitia lux
uriae. casum. curiarum. ac peste perditarum enumerabat. Tan
tumq. studium adfrugalitatem multitudinis prouocauit. Ut
aliquos exhis luxuriatos incredibile uidere&tur. Matronarum
quoq. separatim auris doctrinam. & puerorum aparentibus fre
quenter habuit. docebat. Nunc has pudicitiam. & obsequia inui
tos. Nunc illos modestiam. & litterarum studium. inter haec ue
lut generalem uirtutum frugalitatem omnibus ingerebat.
consecutusq. disputationum assiduitate erat. & matronae auratas
uestes coloraq. dignitatis suae ornamenta uelut instrumenta
luxuriae deponerent. eaq. omnia delata in iunonis aedem ipsi
deae consecrarent. praese ferentes uera ornamenta matronarum
pudicitiam non uestes ee. inuenturae quoq. quantum pro

De pythagora philosopho & institutis eius apud crotoniā.

fligatum sit. uicti feminarum contumacer animi manifestant.
Sed. ccc. exiuuenibus cum sodalicii iure sacramento. quodam
nixi, separatam ac ceteris ciuibus uitam exercerent. quasi coe-
tum clandestinae coniurationis haberent. ciuitatem inse-
conuerterunt. quae eos cum in unam domum conuenissent cre
mare uoluit. inquo tumultu sexaginta ferme periere. ceteri
in exilium profecti. pythagoras autem cum annos xx. crotone
egisset. metapontum emigrauit. ibiq. decessit. cuius tanta admi
ratio fuit. ut ex domo eius templum facerent. eumq. prodeo co
lerent. Igitur dionisius tyrannus. quem supra siciliae exerci
tum in italiam traiecisse. bellumq. graecis intulisse memorauimus.
expugnatis locris. crotoniensesque uix uiuere longo ocio exprioris
belli clade resumenter adgredtur. Quifortius cum paucis tanto
exercitui. eius. quam antea cum tot milibus locrensium paucita
tem restituerunt. tantum uirtutis pauperiae aduersum in so
lenter diuitias habet. tantoq. insperatae interdum sperata uic
toriae cerciior est. Sed dionisium gerentem bellum. legati gal
lorum quiante menses romam incenderant. societatem amicitiaq.
petenter adeunt. gentem suam inter hostes eius positam ee. mag
noq. usui eius futuram. uel in acie bellanti. uel detergo intenta
in proelium hostibus adfirmanto. gratae legatio dionisio fuit.
Itae pactae societate. et auxilius gallorum auctus. bellum uelut

Tarquinii

exintegro restituta. Gallis causam in ytaliam ueniendi sedesq.
nouas quaerendi. inter tam discordia: & adsiduae domi dissensi
ones fuere. quarum tedio cum in ytaliam uenissent. sedibus tuscos
expulerunt. Et mediolanum. comum. brixiam. ueronam. pergamum. tridentum. uincentiam condiderunt. Tusci quoq. duce
rege, autas sedibus amissis, alpes occupauere. & ex nomine ducis gentes reorum condiderunt. Sed dyonisium in sicilia aduentus
carthaginiensium reuocauit. qui repto exercitu, bellum quod de
uisa seruire erant. auctis uiribus repetebant. dux belli anno
in omni regno carthaginiensi erat. cuius inimicus sum ratus potentissimus ea tempestate poenorum. cum odio eius
mq. sibi grecis literis dyonisios aduentum exercitus. & segni
tiam ducis familiariter praenuntiasset. Comprehensis epistolis
proditionis eius, damnatur. facto senatus consulto, ne quis posteu
carthaginiensis aut literis aut sermoni studere. neue loqui cū
hoste. aut scribere sine interprete posset. Nec multos post dyoni
sius quem paulo ante. non sicilia. non ytalia capiebat. adsiduis bel
li certaminibus. uictus fractusq. insidiis ad postremum suorum
interficitur. POMPEI TROGI EPITOMA EXPLICIT LIBER VI
GESIMUS. INCIPIT LIBER VIGESIMUS PRIMUS.

EXTINCTO INSILIA DYONISIO TYRANNO.
in locum eius militem maximum natu ex filiis nomine dyonisium

mediolanum & ceteree ciuitates a gallis condite

Carthaginienses discedere prohibet.

Mors dyonisii.

sufficere. & naturam eius secuta ei quod firmius futurum eet regnum si penes unum remansisset quam si portionibus inter plures filios diuideretur arbitrantur. Sed Dyonisius inter intima regni auuncali sui fratrum suorum uelut emulos imperii sui ortato resq. puerorum addicionem regni tollere gestiebat. Quare paulisper dissimulatum animum prius ad fauiorem populorum conciliandum intendit. excusaturus facturum quod statuerat. si probatus ante omnibus foret. Igitur nexorum tria milia carcere demittit. tributa populo pterienniū pri remittit. quibus cumq. delinimentis potest ani cilia exercitos omnium sollicitat. Tunc addestinatum faci emoraumu nus conuersus. non cognatos tantum fratrum sed & iam prioris ipsos interficit. Utquibus consortium regni debeat. nesciens quidem consortium relinquere &. Tyrannidem insuos prius quam in exteros auspicatus. sublatis deinde aemulis insegnitiam lapsus. sagina corporis, exnimia luxuria oculorumq. ualitudine contraxit. adeo ut non solem. non puluerem non denig. splendorem ferre luci ipsius posset. propter quaedum contempni se putat. seuitia grassatur. nec uti pater carcerem nexis. sed ipse & caedibus ciuitatem repl & obque non contemptior omnib. quam inuisior fuit. Itaq. cum bellum aduersus eum siracusani decreuissent. diu dubitauit. imperium deponere & an

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

bello resistere & sed amilitibus praedam & urbis direptionem spe
rantibus descendere in proelium cogitatur. uictus cum iterato
non felicius fortunam temptasset & legatos ad syracusanos mittit
spondens se depositurum tyrannidem. si mitterent adeum quib.
cum sibi de pace conuenirent. Inquam remissos primo res in car
cere retinere. Atq. ita incautis omnibus nec quicquam hostile mouen
tibus exercitum addelendam ciuitatem mittit. Fit igitur
in ipsa urbe anceps proelium. in quo opidanis multitudine supe
rantibus dyonisius pellitur. Quicum obsidionem argis timere & tyrannus dyonisii.
cum omni regio apparatu in rhodiam profugit. Tacitus exul, lo
crensibus socius acceptus uelut iure regnare & arcem occupat. sollici
tam q. sibi saeuitiam exercet & coniuges principum ad stuprum rapi
iubebat. uirgines ante nuptias abducebat. stupratasq. procis red
debat. Locupletissimos quosq. aut ciuitate pellebat. aut occidi
imperabat. bonaq. eorum in uulgebat. dein cum rapinae occasio
de esset & uniuersam ciuitatem callido commento circumuenit.
Cum regiorum tyranni, leo profinis bello locrenses premerentur.
uouerunt si uictores forent. ut die festo ueneris. uirgines suas pro
stituerent. quo uoto inter missa cum aduersis bella cum lucanis
gererent. in contionem eos dyonisius uocat. hortatur ut uxores fi
liasq. suas in templum ueneris quam possit ornatissimas mit
tant. ex quibus sorte ductae centum uoto publico fungantur.

religionis gratia oneſtent. Inlupanari menſe omnibus ante iura
ri uiris nequis ullam adtamin& quae res neurgimbus uoto ca
uitatem ſoluentibus fraudi e& decr&um faceret. nequa uir
go nuber& priusquam ille martis raderentur. probato con
ſilio. quo& ſuperſtitioni& pudicitiae uirginum conſulebat.
certatim omnes feminae impensius exornatae intemplum
ueneris conueniunt. quas omnes dyonisius inmissis militibus spo
liat ornamenta q matronarum inpraedam ſuam uertit. qua
rundam uiros dilectos interficit. quasdam ad prodendas uiro
rum pecunias torqu& cum his artibus per annos sex regnas&
conſpiratione locorum ciuitate pulsus in siciliam redit. ibi
syracuſias ſecuris omnibus poſt longum inter capedinem paci
per proditionem recoepit. Dum haec in sicilia geruntur.
interim in africa princeps cartaginiensium anno, oper ſuas
quibus uires reipublicae ſuperabat. in occupandam domina
tionem intendit. regnumq. inuadere inter fecto ſenatu cona
tus est. Cui sceleri ſollemnem nuptiarum diem, filiae ſuae legit
ut religione uotorum nefanda commenta facilius tegerent.
Itaq. plebi epulas in publicis porticibus. ſenatui in domo ſua
parat. ut poculis ueneno infectis. ſecretius ſenatum & ſine ar
bitris interficer& orbamq. rem publicam facilius inuader&
quare magistratibus pministros prodit. scelus declinatum

non uindicatum est neminiro tam potenti plus negotii facere
res cognita quam cogitata. 7 contenti itaq. cohibuisse. decreto
modum nuptiarum sumptibus statuunt idq. obseruari non
abuno. Sed abuniuersis iubent. neper sona designata non ui
tia correcta uiderentur. 7 hoc consilio praeuentus. iterum
seruitia concitat statuitaq. rursum caedium die. Cum de
nuo se prodritum uideret. timens iudicium inuitum quod
dam castellum cum XX milibus seruorum armatis occupat. 7
ibi dum afros regemq. maurorum concitat. capitur. uirgisq.
caesis. us effusis oculis. & manibus cruribusq. fractis. uelut singulis
membris poene exigerentur. in conspectu populi occiditur.
corpus uerberibus lacerum in crucem figitur. filii quoq. cogna
tiq. omnes. & iam innoxii supplicio traduntur. nequisquam
aut admittendum scelus. aut ad mortem ulascendam extam
nefaria domo super est. 7 interea dyonisius syracusis receptus.
cum grauior crudeliorq. in dies ciuitati est. iterata conspirati
one obsidetur. Tunc deposito imperio arcem asyracusanis cū
exercitu tradidit. receptoq. priuato instrumento chorintum
in exilium proficiscitur. 7 ibi humillima quaeq. tristissima ex
istimans. insordidissimum uitae genus discendit. non contentus
in publico uagari. sed putare nec conspici in popinis lupa
ribusq. sed totis diebus desidere cum perditissimo quoq. demi

supplicium in anno domi nationem percente

humiliter uitae fugi entis & exul tantis dyo nisi.

R

mis rebus discertare · pannosus & squalidus incedere · risum libenti
us prebere quam captare · in macello perstare · quod emere non po
terat oculis devorare · apud aediles aduersus lenones iurgare · om
nia quęsta facere · ut contemnendus magis quam metuendus videre
tur · nouissime ludi magistrum professus pueros intrinsecus docebat ·
ut aut tamentibus semper in publico videretur · aut non timenti
bus facilius contemneretur · namlicet tyranni semper uti ri habun
de · tamen simulatio haec utilitatis non naturae erat · magisq ·
haec arte quam amisso regali pudore faciebat · expertus quam
inuisa tyrannorum forent · etiam sine opib · nomina · laborabat taq ·
inuidiam praeteritorum contemptu pręsentium demere · neq · ho
neste sed tutae consilia circumspiciebat · inter has tamen dissimu
lationum artes insimulatus est adfectatae tyrannidis · necaliter
quam dum contempnitur liberatus est · inter haec cartaginien
ses tanto successu rerum alexandri magni exterriti · uerenter
ne persico regnum africum uellet adiungere · mittunt adspe
culandos eius animos amilcharem cognomento rodanum · uirum
sollertia facundiaq · praeter ceteros insignem · augebant enim
metum & tyros urbis auctorum originis suae capta · & alexandria
aemula cartaginis interminis africę & aegypti condita & felici
tas regis · apud quę nec cupiditas nec fortuna ullo modo termina
bantur · Igitur amylcar per parmenionа aditu regis obtento ·

profugisse adregem expulsum patria fingit militemq; se ex
peditionis offert. atq; ita consilius eius exploratis intabel
lis ligneis uacua desuper cera inductis cuius sui omnia
perscribebat. Sed carthaginienses post mortem regis reuersū
in patriam quasi urbem regi uenditasse & non ingrato tantum
uerum & iam & crudeli animo necauerunt. ulcio in amul carem.

Explicit lib vigisimus primus Incipit lib vigisimus secun

AGathocles siciliae tyrannus quom ag
nitudini priorisdyonisi succesisset adregni maiestatem exhumi
li & sordido genere peruenit. quippe in sicilia patre figulo Descriptio pueri tiae agathoclis.
natus non honestiorem puertiam quam principia originis ha
buit. siquidem forma & corporis pulchritudine egregius diu Attende Historia.
uitam stupri patientia exhibuit. annos Deinde puberticatis
egressus libidinem auuris ad feminas transtulit. Post haec apud
utrumq; sexum famosius uitam latronis mutauit. inter iecto
tempore. Cum syracusis concessisset. Adsertusq; in tuitatem in
ter incolas eet diu sine fide fuit. quo nec in fortunis quod amit
teret nec in uerecundia quod inquinare habere uidebatur. 7
in summa gregariam militiam fortitis non minus tunc sedi tio
sa quam antea turpi uita in omne facinus promptissimus erat. 7
Nam & manu strenuus & in contionibus p facundus habebatur. 7
breui tiaq; centurio ac deinceps tribunus militum factus est. 7

primo bello aduersus aethnenses magna experimenta cum
demortui ducis damasconis sufficeretur. Cuius uxorem adul
terio cognitam post mortem uiri in matrimonium recoepit. 7
nec contentus quod ex inope repente diuersfactus esset & pirati
cam aduersus patriam exercuit. Saluti ei fuit quod sotii cap
ti torti q. de illo negauerunt. bis occupare imperium syracusanū
uoluit. bis in exilium actus est. Amurgantinis apud quos exulabat
odio syracusanorum. Primo ptor. mox dux creatur. 7 in eo bello & ur
bem leontinorum cepit & patriam suam syracusas obsidere coepit. 7
ad cuius auxilium amylcar dux poenorum inploratus. deposi tis
hostibus odii presidia militum mittit. Vno eodemq. tempore sy
racusae. & ab hoste ciuili amore defensae. & a ciue hostili odio impugna
te sunt. Sed agathocles cum uideret fortius defendi urbem quā
obpugnari. precibus per internuntios amylcarem exorat. ut
inter se & syracusanos pacis arbitria susciperet. peculiaria in ipsum
officia sui repromittens. 7 qua spe implet us amylcar soti & tem cū
eo metu eius potentiae iungit. ut quantum uirium agathocli ad
uersus syracusanos dedisset & tantum ipse adincrementa domesticae
potentiae recuperaret. Igitur non pax tantum agathocli con
ciliatur. uerum & iam praetor syracusis constituitur. 7 tunc amyl
cari exposi tis ignibus cereis tactisq. in obsequia poenorum iurat. 7
deinde acceptis abeo v. milibus afrorum. potissimis quoq. exprin

cipibus interficit. Atq; ita uoluti rei publicae statum formaturus. populum in theatrum ad contionem uocari iubet. Contracto in gymnasio senatu quasi quaedam prius ordinaturus. Sic compositis rebus inmissis militibus. populum obsidet senatum trucidat. cuius peracta caede. ex plebe quoq; locupletissimos et promptissimos interfecit. His rite gestis militem legit. exercitumq; conscribit. quo instructus finitimas ciuitates nihil hostile metuentes. ex improuiso adgreditur. poenorum quoq; socios permittente amylcare foede uexauit. propter quod querellas chartaginem socii nostram deagathocle quam deamylcare detulerunt. hunc ut dominum et tyrannum illum ut proditorem arguentes. aquo infestissimo hosti fortunae sociorum inter positae factione donatae sunt. sicut abinitio syracusae inpignus societatis sint traditae. urbs semper poenis infesta et deimperio siciliae carthaginis aemula. nunc insuper ciuitates sociorum eidem titulo pacis addictas denuntiare igitur se haec breui ab ipso redundatura ac prope diem sensuros quantum mali non siciliae magis quam ipsi africae adtulerint. His querellis senatus in amylcarem accenditur. sed quo in imperio et tacitae deco suffragia tulerunt et sententias priusquam rectarentur in urnam conlectas obsignari iusserunt. dum aber hamilcar gisgonis filius asicilia uertere tur. sed haec callida commenta poenorum et sententias inaudita morte amilcaris pre

fraenus

uenit·libertatisq· est fati munere quem per iniuriam ciuesin
auditum dampnauerant·quaerens agathocli aduersus poenos occa
sionem mouendi belli dedit. Prima igitur illi cum amylcare gis
conis filio proelii congressio fuit·aquo uictus maiori dolore pa
ratur bellum syracusas concessit·sed secundi certaminis eadem
fortunae quae & prioris fuit. Cum igitur uictores paene syracusas
obsidione cinxissent·agathocles quod se neq· uiribus parem neq· ob
sidionem ferendam instructum uiderat·super haec a socius crudeli
tate eius offensis desertus eet·statuit bellum in africam transferre·
Mira audacia. mira prorsus audacia ut quibus in solo urbis suae par non erat eorū
urbi bellum inferre & q̄ (sua) statueri non poterat impugnare & aliena·
uictusq· uictoribus insultare & huius consilii non minus admirabile
silentium quam commentum fuit. populo hoc solum professus
inuenisse se uictoriae uiam·animos illi tantum in breuem obsidionis
patientiam firmarent. Vel cui status p̄sentis fortunę displiceret &·
dare se ei discedendi liberam potestatem·cum ille (x) scenti discessissent·
ceteros obsidionis necessitatem frumento & stipendio instruit·L·
talentum secum talentis ad praesentem usum auferet·cetera ex hos
te melius quam ex sociis parituros·omnes deinde seruos militaris
aetatis libertate donatos sacramento adegit·eosq· & maiore par
te ferme militum nauibus inponit·ratus exequatae utriusq· ordi
nis conditione·mutuam inter eos uirtutis aemulationem futurā·

ceteros omnes ad tutellam patriae relinquit. Septimo igitur im
perii anno comitibus duobus adulta r filius archagato & heraclida.
nulli militum scienti quo ueheretur. cursum in africam dirigit.
cum omnes aut in italiam praedatum se aut in sardiniam triturus
crederent. Tunc primum exposito in africae litore exercitui con
silium suum omnibus apperit. quo in loco syracusae positae sint
ostendit. Quibus aliud nullum auxilium superest. Quam ut
hostibus faciant quae ipsi paciuntur. quippe aliter domi aliter
foris bella traiectari. domi ea sola auxilia esse quae patriae uires
subministrent. foris hostem & iam suis uiribus uinci. deficientibus
socius & odio diuturni imperii externa auxilia circumspicientib.
huc accedere. quod urbes castellaq. africae non muris cinctae. non
in montibus positae sint. sed in planis campis sine ullis munimentis ia
cent. quas omnes motu excidii facile ad belli societatem pertrahi
se. maius igitur carthaginiensibus ab ipsa africa quam ex sicilia
exarsurum bellum certura. quae auxilio omnium aduersus unam
urbem nomine quam opibus ampliorem. & quas non adtulit uires
inde sumpturum. & in repentino poenorum metu modicum mo
mentum uictoriae fore. quantas audacia hostium perculsi tre
pidaturi sint. accessura & uillarum incendia. castellorum urbiumq.
contumaciam direptionem. tunc ipsius carthaginis obsidionem
quibus omnibus non sibi tantum in alios. sed & aliis insentient

patere bella: his non solos poenos uinci sed & in siciliam liberari
posse. nec enim moraturos ineuntis obsidione hostes: cum sua ur
gentur. nusquam igitur alibi facilius bellum. Sed nec pdam
uberiorem inueniri posse. Nam capta carthagine omnem africā
siciliamq; premium uictorum fore: gloriam certe tam honestam
militiae. tantam in omnem aeuum futuram: ut terminari nul
lo tempore obliuionis possit. ut dicatur eos solos in mortalium
esse: qui bella quae domi ferre non poterant: ad hostes transtule
rint: utroq; uictores insecuti sint: & obsessores urbis suae. obsede
rint. omnibus igitur fortia: ac laeto animo bellum ineundum: quo
nullum aliud possit. aut premium uictoribus uberius: aut uictis
monumentum inlustrius dare. his quidem abhortationibus ani
mi militum erigebantur. secreta rebat eos portenti religio. qd
nauigantibus sol defecerat. Cuius rei rationem. non minore
cura rex quam belli reddebat: ad firmandas priusquam pro
ficiscerentur factus esset & credituru ad uersum profecturos
prodigium ee. nunc qui egressis accidere. illis adquos erat por
tendere. porro defectus naturalium siderum. semper pmanen
rerum statum mutare: certumq; eet florentibus carthaginien
sium opibus: aduersisq; rebus suis commutationem significari.
Sic consolatis militibus: uniuersas naues consentiente exercitu
incendi iubet: ut omnes scirent auxilio fugae adempto. aut uincen

dum aut moriendum ee. Idem cum omnia quaecumq; ingrede
rentur proſternerent. caſtella uillaſq; incenderent. obuius ei fu
it cum xxx. milibus paganorum. annoſq; d proelio commiſſo duo
deſcalus. iii. milia depoenis cum ipſo duce ceciderẽ. hac uicto
ria ſiculorum animi eriguntur. & poenorum franguntur. 7
agathocles uictas hoſtibus urbes caſtellaq; expugnat. predas Agathocles uicit.
ingenter agit. hoſtium multa milia trucidat. caſtra deinde
inquinto lapide a carthagine ſtatuit. ut damna cariſſimarum re
rum uaſtitatemq; agrorum & incendia uillarum. demuris
ipſius urbis ſpectarentur. Inter ea ingens totae africae deſec
poenorum exercitus fama occupatarumq; urbium deuulga
tur. Stupor itaq; omnes admiratio inceſſit. Unde tanto im
perio tam ſubitum bellum. preſertim abhoſte tam uicto. admira
tio deinde paulatim uilipendium poenorum uertitur. Nec
multo poſt. non afri tantum. uerum & iam urbes nobiliſſimae
nouitatem ſecutae. ad agathoclem deſciſcere. frumentoq; & ſti
pendio uictorem inſtruxere. His poenorum malis & iam de
lectus in ſicilia cum imperatore exercitus. uelut quidam aerum
narum cumulus acceſſit. Nam poſt profectionem a ſicilia
agathoclis in obſidione ſyracuſarum poeni ſegniores reddi
ti. abantando fratre regis agathoclis occidione cieſi nuntiabun
tur. Itaq; cum domi foriſq; eadem fortuna carthaginien

fides punica.

sium eet. iam non tributarias tantum abhis urbes. uerum & iam
socii reges deficiebant. amicitiarum iura non fide. sed successu pon
derantes. Erat inter ceteros rex cyrenarum Afellas. quispe in probi
regnum totius africe amplexus. societatem cum agathocle per lega
tos iunxerat. pactusq. cum eo fuerat. ut sicilie illi. sibi africie im
perium uictis carthaginiensibus cederet. Itaq. cum adbelli socie
tatem eum cum ingenti exercitu ipse uenisset. agathocles blando al
loquio & humili adulatione. cum epulis simul cenassent adopta
qualiter age thocles affellā per emit. tusq. filius eius in Afella eet. incautum interficit. occupatoq. exerci
tu eius. iterato carthaginienses omnibus uiribus bellum scienter. mag
no utrinsq. exercitus sanguine graui proelio superat. hoc certaminis
discrimine tanta desperatio inlata poenis est. ut nisi in exercitu
hamylcar rex poenorum cruci subfixus Ā socius agathocles orta seditio fuisset. transiturus ad eum hiomylcar rex
poenorum cum exercitu fuerit. obquam noxam in medio foro apoe
nis patibulo suffixus est. ut idem locus monimentum supplicii eius
eet. quia ante fuerat ornamentum honorum. sed homilcar mag
no animo crudelitatem ciuium tulit. adeo ut de summa cruce uelut
de tribunali in poenas scelera contionaretur. Abiecta insinnocentis
humilcar decru ce poenos increpabat. exilium. Nunc amilcharem patruum suum tacitu suffragii
quod agathoclem socium illius facere quem hostem maluerit.
Haec cum in maxima populi contione uociferatus eet. exspirauit.
Interea agathocles profligatis in africa rebus. tradito Arta gatho fi

lio exercitu insiciliam currit. nihil actum in affrica existimans. si
amplius siracusae obsiderentur. Nam post occisum amilcarem gisgo
nis filium. nouus eo apoenis missus exercitus fuerat. Statim igitur
primo aduentu eius omnes siciliae urbes. auditis rebus quas in afri
ca gesserat. certatim se ei tradunt. atq. ita pulsis siciliae poenis.
totius insulae imperium occupauit. 7 in africam deinde reuersus.
seditione militum excipitur. 7 Nam stipendiorum solutio in aduen
tum patris dilata. a filio fuerat. 7 igitur in contionem uocatis. blan
dis uerbis permulsit. stipendia illis non ase flagitanda. ee. sed abhos
te quaerenda. communem uictoriam. communem praedam futu
ram. paulum modo admitterentur. dum belli reliquiae peragun
tur. cum sciant carthaginem captam. spes omnium expletura. 7
sedato militari tumultu. interiectis diebus. ad castra hostium exer
citum ducit. 7 ibi inconsultius proelium committendo. maiorem
partem exercitus perdidit. 7 cum itaq. in castra fugisset. uersamq.
in se a inuidiam temere commissi belli uideret. pristinamq. of
fensam non despensi stipendii moueret. Concubia nocte solus
a castris cum arcagatho filio profugit. 7 quod ubi miles cognoue
re. h aut secus quam si ab hoste capta ee. trepidauere. 7 bisse a rege
suo in medius hostibus relictos ee proclamantes. salutemq. suam
desertam abeo ee. quorum ne sepulturae quidem relinquenda
fuerit. 7 n. Cum persequi regem uellent. animadis excepti

concubia.
fugit agatho
cles ex africa

incastra reuertuntur. Conprehenso tamen ꝛ acar gagho tago qui apa
tre nocturno errore discesserat. Agathocles autem nauibus quibus
reuersus a sicilia fuerat. cum custodibus earundem siracusas de
fertur. exemplum flagitii singulare. rex exercitus sui deserto
filiorumq; pater proditor. Interim in africa post fugam regis
militem pactione cum hostibus facta. inter fectis agathoclis liberis.
carthaginiensibus se tradidere. ar ga gathŏr cum occideretur ab
arcesilao amico antea patris. rogauit eum. quidnam liberis eius
facturum agathoclem pater. per quem ipse liberis careret. Tunc
respondit satis habere se quod superstites eos ee agathoclis liberis
sciat. post haec poeni. ad persequendi belli reliquias ducem sicili
am miserunt. cum quibus agathocles pacis aequis conditionibus
fecit. POMPEI TROGI EPITOMA HISTORIARUM · EXPLICIT

Dictum & responsum cum occideretur archagathi filius agathoclis.

LIBER VIGISIMUS SECUNDUS. INCIPIT LIBER · XXI · III ·

AGATHOCLES REX SICILIAE PACIFICATUS.

cum carthaginiensibus partem ciuitatium ase fidutia uirtutis
dissidentem armis subegit. dein quasi angustis insulae terminis
clauderetur. Cuius imperii partem primis incrementis nesperaue
rat quidem. in italiam transcendit. exemplum dyonisii secutus.

Agathocles in italia transcendit.

qui multas italiae ciuitates subegerat. primi igitur hostes illi
bruttii fuere. quia & fortissimi tum & opulentissimi uidebantur.
Simul & adiuriarum uicinorum prompti. Nam ꝛ multarum ciui

tates grecinominis italiae expulerant. Auctores quoq; suos luca
nos bello uicerant. & pacem cum his aequis legibus fecerant. tan
ta feritas animorum erat. ut nec originē suae parcerent. Nam q.
lucani eisdem legibus liberos suos quibus & spartani instituere solti
erant. quippe ab initio pubertatis in siluis inter pastores habebant
sine ministerio seruili. sine ueste qua indŭerent. uel cui incubarent
ut a primis annis duritiae parsimoniaeq. sine ullo usu urbis adsu
escerent. cibus his praeda uenatica. potus aut lactis aut fontium
liquor erat. sic ad labores bellicos indurabantur. Horum igitur
ex numero. L. primo exigui finitimorum praeda resolti. confluen
te deinde multitudine sollicitati praedam cum plures facti
essent infestas regiones reddebant. itaq. fatigatus quaerellis sotioq
dyonisius siciliae tyrannus. sexcentos afros ad conperendos eos mi
serat. quorum castellum proditum sibi p brutticiam mulierē
cui expugnarunt. ibiq. ciuitatem concurrentibus ad opinio
bonem nouae urbis pastoribus statuerunt. bruttiosq. se ex nomi
ne mulieris uocauerunt. Primum illis cum lucanis origo fuit. siue
auctoribus bellum fuit. quia uictoria erecti. cum pacem aequo
iure fecissent. ceteros finitimos armis subegerunt. ac tantas q. oppi
breui consecuti sunt. ut pernitiosi etiam regib. haberentur.
Deniq. alexander rex epyrus cum in auxilium grecarum ciuita
tum cum magno exercitu in italiam uenisset. cum omnibus copiis

lucanos spartanorum similes instituit.

de bruttis

unde bruttii uocantur.

abhir deletur est. quare fertas eorum successu felicitatis incensa.
diu terribilis finitimis fuit. ad postremum inploratus agathocles
spe ampliandi regni a sicilia traiecit. principio aduentus opinio
nis eius concussi legatos ad eum societatem amicitiamq. petentes
miserunt. quos agathocles ad cenam inuitatos ne exercitum traici
uiderent. & in posterum statuta his die conscensa naue frustratus
est. Sed fraudis haut luctus euentus fuit. siquidem reuertenti eum in
siciliam interiectis diebus paucis uis morbi coegit. quo toto corpo
re conprehensus. per omnes neruos arteriosq. humore pestifero grassan
te. ut lud intestino singulorum membrorum bellum pugnabatur.
Ex quae desperatione bellum inter filium nepotemq. eius regnum
iam quasi mortui uindicantibus. Oritur. occisio filio regnum nepos
occupauit. Igitur agathocles cum morbi cura egritudo grauio
resceret. & inter se alterum alterius malo crescerent. Desperatis
rebus uxorem suam texenam. gentisq. exec duos paruulos.
cum omni pecunia & familia. regaliq. instrumento quo pter rem
illum nemo regnum ditior fuit. nagubur inposita aegyptum
unde uxorem acceperat remittit. Timens ne predonem regni
sui hostem in. i. paterentur. quamquam uxor diu ne a begro
deuelleret. deprecata est. ne discessus suus aduingi nepotis par
ricidio posset. & tam cruente haec deseruisse uirum. quam ille in
pugnasse suum uideretur. nubendo se non prospere tantum

Deuxore & filiis abagathocle iam sene & morbo pereunte aegyptum missis.

sed omnis fortunae misse societatem nec inuitam periculo spiritus
sui empturam. ut extremos uiri spiritus exciperet. ut exequiarum
officium in quod profecturo se nemo sit successurus obsequio debito
pietatis impleret. Discedentes paruuli flebili ululatu amplexi
patrem tenebant. Ex altera parte uxor maritum non amplius uultura oscula fatigabat. nec minus senis lacrime miserabiles erant. 7
flebant hi morientem patrem. ille exules liberos. hi discessu suo
solitudinem patris. aegri senis. ille in spe regni susceptos. relinqui
in egestate lugebat. Inter haec regia omnis ad sistentium fletibus
tam crudelis discidii impleta resonabat. Tandem finem lacrimis necessitas profectionis imposuit. & mors regis proficiscentes filios insecuta est. Dum haec aguntur. carthaginienses cognitis
quae in sicilia agebantur. occasionem potiundae insulae occupandae
datam sibi existimantes. magnis uiribus eo traiciunt. multasque
uastitates subigunt. Eo tempore & pyrrus aduersus romanos
bellum gerebat. qui imploratus a sicilia in auxilium sicuti dictum
est. Cum syracusas uenisset. & rex siculae. Sicuti. epyri appellatur. 7
quarum rerum felicitate lasciuit helono filio siciliae. uelut autumans
Nam susceptus & filia agathoclis regis erat. alexandro autem ita
uiuae regnum destinat. Post haec multa secunda proelia cum
carthaginiensibus facit. Inter iecto deinde tempore. legati ab
italicis sociis uenere. nuntiantes resisti romanis non posse. deditos

post agathoclis mortem pyrrus asyolis aduersum carthaginienses rogatus.

onemq· fituram nisi subueniat· Anxius tam ambiguo periculo·
incertusq· quid ageret· Uel quibus primum subuenire· inu
trumq· pronus consultabat· quippe instantibus hinc cartagini
ensibus· inde romanis· periculosum uidebatur exercitum intac
tum non traicere· periculosius· sicilia deducere· ne aut illi non
lata ope· aut hi deserta amitterentur· In hoc actu periculorum·
tutissimus portus· Consiliorum uisus est· omnibus uiribus de
cernere in sicilia· & profligatis cartaginiensibus· uictorem exerci
tum transponere in italiam· Itaq· conserto proelio cum superi
or fuisset· quo tamen sicilia abire· & pro uicto fugere uisus est·
redit⁹ pyr ri in epirum
ac propter ea socii abeo defecerunt· & imperium siciliae tam
cito amisit quam facile quaesierat· Sed nec in italia meliore feli
citate usus· in epirum reuertitur· admirabilis utriusq· rei casus
in exemplum fuit· Nam sicut ante secunda fortuna rebus supra
uota fluentibus· italiae siciliaeq· imperium· & tot de romanis uic
toriis adtraxerat· ita nunc aduersa uelut ostentationem fra
gilitatis humanae destruens· quae cumulauerat· siculensi ruinae
naufragium maris· & foedam aduersus romanos pugnam· turpeq·
post pyrrum siciliae rex hiero creatur
abitalia discessum abiecit· post profectionem sicilia pyrri magis
tratus hiero creatur· Cuius tanta moderatio fuit· ut consenti
ente omnium ciuitatium fauore· dux aduersus cartaginienses
primum· mox rex crearetur· huius fortunae maiestatis ipsa in

fantaseductio quasi prenuntia fuit · quippe genitus erat patre
hierocrito nobili uiro · Cuius origo agelo antiquo syciliae tyran
no manabat · sed maternum illi genus sordidum · atq; adeo pudi
bundum fuit · Nam exancilla natus ac propter ea a patre uelut
dehonestamentum generis expositus fuerat · Sed parvulum
& humanę opis egentem · aper congesto circa iacentem mille mul
tis diebus aluere · obquam rem responso aruspicum admonitus
pater · qui regnum infanti portendi canebant · paruulum recol
ligit · omniq; studio adspem maiestatis quae promittebatur
instituit · idem in ludo inter coaequales discentis lupus tabulam
inturbę puerorum repente conspectus eripuit · Adolescenti
quoq; prima bella ineuntis aquila in clypeo nocturna in hastę
consedit · Quod ostentum & consilio cautum · & manu promp
tum · regemq; futurum significabat · deniq; aduersus prouo
catores sępe pugnauit · semperq; uictoriam reportabit · Apyr
ro rege multis militaribus donis donatus est · pulchritudo et
corporis insignis fuit · et quoq; in homine admirabilis fuere · -
in adloquio blandus · in negotio iustus · in imperio moderatus · -
prorsus ut nihil ei regium deesse praeter regnum uideretur · -

Deus spicatus hieronis an cillae nati ·

Laus hieronis ·

EXPLICIT LIBER · XXI · TERTIUS · INCIP LIB VIGISIMUS QUARTUS

DUM HAEC IN SICILIA GERUNTUR · IN
terim grecia dissidentibus inter se bello ptolomeo ceraun

& antiocho & antigono regibus omnes ferme gretiae ciuitates duci
abus spartanis uelut occasione data ad spem libertatis erectae emis
sis inuicem legatis per quos in societatis foedera allegarentur.
in bellum prorumpunt. & necum antigono sub cuius regno erat
bellum coepisse uiderentur. socios eius & colos adgrediuntur.
Causas belli prendenter. quod consensu gretiae sacratum appollini
carreum campum peruium occupassent. Huic bello ducem deli
gunt arean. qui adunato exercitu urbe itaque in his campis posi
ta depopulatur. quae auferri non poterant incendit. quod cum
emontibus conspicati pastores & colorum essent congregata admodū
quingentis parsos hostes ignorantesq. quanta manus esset & quo con
spectum illis metus & incendiorum fumus abstulerat consectant.
trucidatisq. admodum nouem milibus praedones in fugam uer
terunt. ire parantibus deinde spartanis bellum. auxilium mul
tae ciuitates negauerunt. existimantes eos dominationem non
libertatem gretiae quaerere. inter ea inter reges bellum finitur.
Nam ptolemeus pulso antigono. cum regnum totius macedoniae
occupasset. pacem cum antiocho facit. ad finitatemq. cum pyrro
rege. data ei in matrimonium filia sua iungit. & exinde externo metu
deposito. imperium & facinorosum animum ad domestica scele
ra conuertit. insidiasq. arsinoae sororis suae instruit. quibus
& filios eius. uitam & ipsam cassandrae urbis possessione priuat.

admodū

Cassandria urbs

primus ei dolus fuit simulato amore sororis matrimonium petere. 7
aliter enim ad sororis filios quorum regnum occupauerat quam
concordiae fraude peruenire non poterat. 7 sed nota scelera Pto
lomei uoluntas sorori erat. 7 taq. non credenti mandat uelle secu
filius eius regni consortium iungere. cum quibus non ideo se armis
contendisse. quo eripere his regnum. sed quod id facere sui muneris
uell& 7 in hoc mittere& arbitrium iuris iurandi. quo presente apud
deos patrios. quibus uell& obsecrationibus se obligare& 7 incerta arsinoe
quid ager& simittere& decipi periurio si non mittere&. prouocare
rabiem fraternae crudelitatis timebit. 7 taq. plus liberis quam sibi
timens. quos matrimonio suo protecturam se arbitrabatur. mittit
examicis suis dionem. quo perducto in sanctissimum iouis tem
plum. ueterrimae macedonum religionis. ptolemeus sumptis in
manus altaribus. contingens ipsa simulacra & puluinaria deoy. lusiurandum
in audita ultimisq. exsecrationibus adiurat. Se sincera fide, so ptolomei pro
roris matrimonium petere. nuncupaturum q. se eam reginam. neq. nunciis sororis
in contumeliam eius se aliam uxorem. alios se quam filios eius li
berum habiturum. arsinoe & post quam & spe impleta est. &
mox solita. ipsa cum fratre conloquitur. cuius uultus & blandien
tes oculi. cum fidem non minorem quam iusiurandum promit
terent. reclamante ptolomeo filio. fraudem sub ee. in matrimo
nium fratris concedit. 7 nuptiae magno apparatu laetitiaq.

omnium celebratur. ad contionem quoq; uocato exercitu captu
sororis diadema imponit. reginamq; eam appellat. quonomine in
lectulum effusa arsinoe. quia quod morte lysimachi prioris mari
ti amiserat. recepisse & ultro uirum in urbem suam cassandream inui
tat. Cuius urbis cupiditate fraus struebatur. praegressa igitur
uirum. diem festum urbi inaduentum eius indicit. domos templa
cęteraq; omnia exornari iubet. Aras uictimasq; hostias disponi. filios
quoq; suos lysimachum sedecim annos natum. philippum triennio
minorem. utrumq; forma insignem. coronatos occurrere iubet. et
quos ptolomeus ad celebrandam fraudem cupide. & ultro modum
ueręf adfectionis amplexus. osculis diu fatigat. ubi ad portam uentum est
occupari arcem iubet. pueros interfici. qui cum ad matrem confu
gissent. In gremio eius inter ipsa oscula trucidantur. Proclamans
te arsinoe. quid tantum nefas. aut nubendo. aut post nuptias
contraxissent. pro filiis sępe se percussoribus obtulit. frequenter
corpore suo puerorum corpora amplexata protexit. uulneraq;
excipere quae liberis intendebantur uoluit. ad postremum & ita
spoliata funeribus filiorum. excussa uestę. & crinibus sparsis cum
duobus seruulis exurbe protracta. samothraciam in exilium abiit.
eo miserior. quod mori ei cum filiis non licuit. sed nec ptolemeo in
ultia scelera fuerunt. quippe diis inmortalibus. tot per iura
& tam cruenta parricidia uindicantibus. breui post agathocles spo

. att ritum .

ptolomeus filium sororis interficit ipsum post nuptias in exilium mittit.

ptolomeus agathocles uiolentus trucidatusq; est.

liatoꝝ regno captusq; uitam ferro ut meruerat amisit. namq; galli
abundanti multitudine cum eos non caperent terrae quae genu
erant. ccc. milia hominum adsedes nouas quaerendas uelut uer
sacrum miserunt. exhis portio in italia consedit. quae & urbem
romanam captam incendit. & portio illyricos sinus duabus aub.
nam augurandi studio galli praeter ceteros callent. per stragem
barbarorum penetrauit. & in pannonia consedit. gens aspera. au
dax bellicosa. quae prima post herculem. cui ea resuir tuit ad
miratione & immortalitate fidem dedit. alpium inuicta iuga.
& frigore intractabilia loca transcendit. ibi domitis pannonijs.
per multos annos cum finitimis uaria bella gesserunt. Hortan
te deinde successu diuisis agminibus. alii gretiam. alii macedoni
doniā omnia ferro prosternentes peruere. tantusq; terror gal
lici nominis erat ut & iam reges non lacessiti. ultro pacem ingenti
pecunia mercarentur. solus rex macedoniae ptolomeus. aduentū
gallorum intrepidus audiuit. isque cum paucis & inconposita qua
si bella non difficiliusquem scelera patrarentur. parricidiorum fu
rijs agitatus occurrit. Dardanorum quoq; legationem. xx. milia
armatorum in auxilium offerentem spreuit. addita insuper contu
media actum demacedonia dicens. sicum totum orientem solido moueri. ſ.
Nunc inuindictam finium dardanis egeant. militer se habere fi
lios eorum quibus alexandro rege stipendia toto orbe terrarum

Demultitudine gallorum & ro ma urbe peor captu

ñ nō bene.

Conserua.

Deleuitate ptolomei & iu dicio regis char thum

uictore fecerunt·ubi dardano regi nuntiatu sunt inclytum illud ma
cedoniae regnum·breui immaturi iuuenis temeritate casurum dix̄.
Igitur galli duce bellio adtemptandos macedonum animos legatos
ad ptolemeum mittunt·offerentes pacem fiemere uellint. Sed
ptolomeus inter suos belli m&li pacem gallos p&cere gloriatus est.
Nec minus ferociter se legatis quam inter amicos uictavit·aliter se
pacem daturum negando·nisi principes suos obsides dederint·&ar
ma tradiderint·non enim fidem se nisi inermibus habiturum·re
nuntiatu legatione·risere galli·undiq· adclamanter breui sensurū
sibi an illi consulentes pacem obtulerint. Inter iectis diebus proe
lium conseritur·uicta macedones ceduntur·ptolemeus multis uul
neribus sauciatus·capitur·capiti eius ampitratum &lancea fixum·
tota acie aduersorem hostium circum fertur·plures ex macedo
nibus fuga seruabit·celeriter capti aut occisi. Haec cum nuntiatu
per omnem macedoniam esset·portae urbium clauduntur·luc
tus omnia replentur·nunc orbitatem amissorum filiorum dole
bant·Nunc excidia urbium m&luebant·Nunc alexandri philip
pi q· regum suorum nomina·sicuti numina in auxilium uocabus·
subillisse non solum tutos·uerum &iam uictores orbis terrarum
extitisse·ut uerentur patriam suam quam gloriam rerum gesta
rum caelo proximam reddidissent·in opem adflictis ferrent·
quos furor &temeritas ptolomei regis perdidisset orabant·despe

pugna ptolomei &gallorum qua ptolomeus occi ditur bellio duce

rantibus omnibus: non uotis agendum. sostenes unus de principibus macedonum ratus: contracta iuuentute & gallos uictoria exultantes conperit. & macedoniam abhostili populatione defendit. obq. uirtutis beneficia multis nobilibus regnum macedoniae adfectantibus ignobilis ipse praeponitur. & cum rex abexercitu appellatus esset & ipse nomen regis sed inducis nomen uirtute militer compulit. Inter ea brennus quo duce portio gallorum ingretiam se effuderat. audita uictoria suorum quibello duce macedonas uicerant indignatus parta uictoria opimam praedam & orientis spolius onustam facile relictam ee. ipse adunatis c.l. milibus pedestrium & xv milibus equitum inmacedoniam inrumpit. Cum agros uillasq. popularetur: occurrit ei cum instructo exercitu macedonum sostenes: sed pauci aplurib⁹ trepidi aualentibus facile uincunt. Itaque cum uicti se macedones intra muros urbium condidissent. uictor brennus nemine prohibente totius macedoniae agros depredatur. inde quasi terrena iam spolia sorderent animum ad deorum immortalium templa conuertit. scurriliter uocatur locupletes deos largiri hominibus oportere. Statim igitur delphos ter uertit praedam religione aurum offense deorum immortalium p̄ferens quos nullis opibus egere utqui ea largiri hominibus solent adfirmabat. Templum h̄ apollinis delphis positum est. in monte parnasso in rupe. undiq. concurrentes

qualiter sostenes agellis macedonicam recuperauit

. Brennus.

dicta brenni de deorum spoliatione.

Descriptio templi delphi.

in eo saxa consedere · atq · ita templum & ciuitatem non muri sed
p̃cipiã nec manu facta sed naturalia p̃sidia defendunt · prorsus
incertum sit utrum munimentum loci an maiestas dei plus hic
admirationis habeat · 7 media saxi rupe in formam theatri cessit · 7
Quam obrem & hominum clamor · & si quando accedit sonus per-
sonantibus & resonantibus inter se rupibus · multiplex audiri am
pliorq · quam edi tur resonare solet · Quae res maiestatis · maio
rem terrorem ignaris rei & admirationem stupentibus plerumq ·
adfert · 7 in hoc rupis ãm fractu media ferme montis altitudine
pluuiae exigua est · atq · ea profundum terrae foramen quod
oraculo patet · ex quo frigidus spiritus ui quadam uelamento
in sublime expulsus mentes · uatum inuecordium uertit · Imple
tasq · de responsa consulentibus dare cogit · 7 multa igitur ibi & o
pulenta regum ac populorum uisuntur munera · quae q̃ magnificentia
suu reddentium uota gratam uoluntatem & deorum
responsa manifestant · Igitur brennus cum inconspectu haberet
templum · diu deliberauit · an confestim rem adgredere tur · an
uero fessis suis militibus · noctis spatium ad resumendas uires
daret · 7 aemanus & thessalorus duces qui se ad praedae societatem iunx
erant · amputari moras iubebant · dum impares hostes & recens
aduentus sui terrori essent · interiecta nocte · & animos hostibus for
tes & auxilia accessura · & uias quae tunc pateant obstructu

Conserua bn ·

ri. sed gallorum uulgus exlonga inopia. ubi primum uinum ce-
teris q. commeatibus refertacturā inuenit. non minus abundantia
quam uictoria lętum. per agros sē sparserat. deser-tisq. signis ad
occupanda omnia p̄ uictoribus uagabantur. quę res delati
onem delphis dedit. prima namq. opinione aduentus gallor.
prohibiti agrem ſes oraculis ferunt. messem uinaq. uilli effer
re. cuius rei salutare praeceptum non prius intellectum ē. quam
uini cęterarum q. copiarum abundantia. uelut mora gallis ob
iectae auxilia finitimorum conuenire. priusq. urbem su
am delphi aucti uiribus sociorum per munirent. quam galli
uino uelut prędę incubantes. ad signa reuocarentur. Habe
bat brennus lectos ex omni exercitu peditum sexaginta
quinq. milia. delforum sociorum q. non nisi quattuor milia
militem erant. quorum contemptu brennus. ad audendos suos
animos prędę ubertatem omnibus ostendebat. fluctuantesq. cum
quadrigis quorum ingens copia procul uisebatur. solido auro
fulgere. plusq. in pondere quam in specie habere prędę adfir
mabat. hac adseueratione incitati galli. simul & aesterno me
ro saucii. sine respectu periculorum in bellum ruebant. contra
delphi plus indeo quam in uiribus reputantes. cum contemptu
hostium resistebant. Cadentesq. gallos. e summo montis uerti
ce. partim saxo. partim armis obruebant. in hoc partium certa

mine. repente uniuersorum templorum antistites. simul & ipse
uectus. sparsis crinibus. cum insignibus atq. infulis pauidi uecordesq.
in primam pugnantium aciem procurrunt. adiuenisse deum
clamant. eumq. se uidisse desilientem in templum. per culmini
aperta fastigia. dum omnes opem dei supplices implorant.
iuuenem supra humanum modum insignis pulchritudinis. co
mitesq. eadem armatosq. uirgines. ex propinquis ducibus diane
mineue. edibus occurrisse. nec oculis tantum haec se perspex
isse. audisse & illum stridorem arcus. ac strepitum armorum. pro
inde ne cunctarentur. diuinante signa nis hostem caedere. & illic
toriae deorum sociis se adiungere. Summis obsecrationibus
monebant. quibus uocibus incensi omnes certatim in proelium
prosiliunt. praesentium dei & ipsi statim sensere. Nam & terrae
motu portio montis abrupta b gallorum strauit exercitum.
Et confertissimi cunei non sine uulneribus hostium dissipati ru
ebant. insecutae deinde tempestas est. quae grandine & frigore sau
cios exuulneribus absumpsit. Dux ipse brennus cum dolorem uul
nerum ferre non posset. & pugione uitam finiuit. Alter exducib.
puntis belli auctoribus. cum decem milibus sauciorum. cruento ag
mine graecia excedit. Sed nec fugientib. fortuna commodior fu
it. siquidem pauidis nulla subtecta. actu noctis. nullus sine labore
& periculo dies. assidui imbres. & gelu nix concreta. & flumina. & lassi

Brennus delpico
rum certamine
uictus cum dolore
uulnerum ferre
non posset. & pugione
uitam finiuit.

tudo. & supér haec maximum per uigiliae malum miserar infelicis
belli reliquias obterebant. Gentes quoq. nationesq. per quas iter ha
bebant. palantes uelut praedam spectabantur. quo pacto euenit.
ut nemo extanto exercitu qui paulo ante fiducia uirium & iam deos
contemnebant. uel admemoriam tantae cladis super esset.

EXPLICIT LIBER VIGISIMVS QUARTVS INCIPIT LIB VIGISIMVS QUINTVS

INTER OUOS REGES ANTIGONUM ETANTI
ochum sticatta pace. cum in macedoniam antigonus reuerteretur. no
uus eidem repente hostis exortus est. quippe galli qui á brenno duce
cum in graeciam proficiscerentur. ad terminos gentis tuendos relicti fu
erant. ne soli desiderarentur. peditum xv. milia. equitum tria
milia armauerunt. fugatisq. getarum tribalorumq. copiis mace
doniae imminentes. legatos ad regem miserunt. qui pacem ei uenalem offerrent. simul regis castra specularentur. quos antigonus prore
gali munificentia. ingenti apparatu epularum adcaenam inui
tauit. sed galli expositum grande auri argentiq. pondus admiran
tes. atq. praeda ubertate sollicitatae. infestiores quam uenerant re
uertuntur. quibus & elephantos ad terrorem uelut inuisitatae barbaris formae. rex ostendi iusserat. nauer onustas copias demonstrari.
ignarus quod quibus ostentatione uirium malum sibi iniecere existi
mabat. eorum animos ut ad opimam praedam sollicitabat. Itaq.
legati reuersi ad suos omnia in maius excellentes. operi pariter & ne

uenale pacē.

glegentium regis ostendunt. referta auro & argento castra. sed neq. ullo fossarum munitu. & quasi satis munimenta indu tus haberent. ita eos omnia officia militaria intermisse. prorsus quasi ferri auxilio non indigerent. quo auro abundarent. hac relatione. auidae gentis animi. satis ad praedam incitabantur. accedebat tamen & exemplum belli. quod non magno ante tempore. macedonum exercitum cum rege trucidauerat. itaq. consentientibus omnibus. nocte castra regis adgrediuntur. qui p̄ sentientes tantum tempestatem. signum pridie dederat. ut omnibus rebus ablatis. in proxima silua tacti se occultarent. neq. alter seruatae castra quam quod desertae sunt. Siquidē galli. ubi omnia uacantia. nec sine defensoribus modo. uerō & iam custodibus uidentur. non fugam hostium sed dolum arbitrantes. diu intrare portas timuerunt. ad postremum integris & intactis munimentis. scrutantes potius quam diripientes. castra occupauerunt. Nunc ablatis quae inuenerant. ad litus conuertuntur. & ibi dum naues incautius diripiunt. a remigibus & a b exercitu parteq; eo cum coniugibus & liberis confugerant. nihil tale metuentes trucidantur. Tantaq. caedes gallorum fuit. ut antigono pacem opinio huius uictoriae. non a gallis tantum uerum & iam a finitimorum feritate praestiterit. Quamquam gallorum ea tempestate tanta fecunditatis inuentus fuit. ut asi

Capite galli.

am omnem uelut examine aliquo implerent. deniq. neq.
regesorientes. sine mercenario gallorum exercitu ullo bello
gesserunt. neq. pulsi regno. ad alios quam ad gallos confuge
runt. tantus terror gallici nominis. & armorum inuicta
felicitas erat. ita uterq. maiestatem suum tutum. neq. amis
sam recuperare se posse. sine gallica uirtute arbitrarentur. Ita
q. in auxilium bythiniae rege inuocato. regnum cum eo partito uic
toria diuiserunt. eamq. regionem gallo gretia cognouerunt.

Quare gallo gretia dicta

Dum haec in asia geruntur. interim in sicilia pyrrus apoenis
nauali proelio uictus. ab antigono macedoniae rege suplementum
militum per legatos petit. denuntians nimitti. redire se in regnum
necesse habere. incrementa rerumq. ve deromanis uoluerit de ipso que
siturum. quod ubi negatum legati retulerunt. dissimulatis causis
repentinam fingit profectionem. socios interim parare bellum iu
bet. arcessitae etiae custodiam. heleno filio & amico miloni tradit. Re
uersus in epyrum. statim fines macedoniae inuadit. cui antigonus cu
exercitu occurrit. uictusq. proelio in fugam uertitur. atq. ita pyr

Apirro fugatus antigonus

rus macedoniam in deditionem accepit. & ueluti damna amissa si
ciliae italiaeq. adquisito macedoniae regno pensasset. relicta ute
rentia filium & amicum arcessit. antigonus autem cum paucis aequi
tibus fuga comitibus. repente fortunae ornamentis destitutus. a
missi regni speculatorus euentus. thessalonicam se recepit. ut inde

cum conducta gallorum mercennaria manu bellum reparar&. Rursus abptolomeo pyrri filio fundit⁹ uict⁹. Cum septim comitibus fugiens. non iam recuperandi regni spem. sed salutis latebras ac fugae solitudines q. capt. Igitur pyrrus in tanto fastigio regni collocatus. iam nec eo ad quod uotis peruenien dum fuerat contentꝰ. greciae assueq. regna meditatur. neq. illi maior eximperio. quam ex bello uoluptas erat. nec quicquam pyrrum quaetuliss& imperium sustinere uidit. sed ita ad uincenda regna inuictus habebatur. ita de uictis adquisitisq. celeriter carebat. tanto melius studebat. Adquirere imperia quam retinere. itaq. cum copias cerroneas traiss& potuiss& legationibus athenien sium & acheorum messeniorum q. excipitur. sed & grecia omni admiratione nominis eius simul & rerum ca uersus romanos poenosq. gestarum. ad tantam aduentum eius expectabat. Primum illi bellum aduersus spartanos fuit. maiore mulierum quam uirorum uirtute exceptum. Ptolomeum filium & exercitus partem robustissimam amisit. quippe obpugnanti urbem. ad tutelam patriae tanta multitudo feminarum concurrit. ut non fortius uictus quam uerecundius recedere& Porro ptolomeum filium eius. ad eo strenuum & manu fortem fuisse tradit. ut urbem corcyram cum sexagesimo coeperit. idem proelio nauali quinremem exscapha cum septimo insiluerit. Captamq. tenuerit. In oppugnatione quoq. spartanorum. usq. in mediam urbem equo

pyrrus melius adquirebat quam retinebat imperia

parthane mulieres patriam defendunt.

Laus & mors ptolomei pyrri filii & dictum patris de morte eius

procucurrerit ibiq. concursu multitudinis interfectus sit. Cuius corpus ut relatum pari est dixisse pyrrum ferunt. aliquanto tardius eum quam timuerit ipse. uel temeritas eius meruerit. occisum. cc. repulsum. Absp. tanis pyrrho. Argos p&t. ibi dum antigonum inurbem dimicans. saxo de muris ictus occidatur. Caput eius antigono refertur. qui victoria mitigatur. filium eius helenum cum epiroti sibi dedicatum. in regnum dimisit. eiq. insepulta patris ossa in patria referenda tradidit. satis constat. inter omnes auctores fama est. Nullum nec eius. nec superioris aetatis regem comparandum pyrro fuisse. Itaq. non inter reges tantum. uerum & iam inter. inf. lustres uiros. aut urbis sanctioris. aut iustitiae probatioris. usum fuisse. scientiam certe rei militaris. in illo uiro tantum fuisse. ut cum lysimacho. demetrio. antigono. no. tantis regibus bella gesserit. inuictus semper fuerit. Illyriorum quoq. siculorum. romanorum q. & carthaginiensium. bellicosum quam inferior. plerumq. & iam uictor, ex stiterit. quippe tam certe situm. angustum ignobilemq. fama rerum gestarum. & claritate nominis sui. toto orbem inlustrem reddiderit.

Clementiae antigon in helenum pyrri filium.

Lausitiae mortiq. pyrri.

Laudes.

EXPLICIT LIBER. XX. Y. INCIPIT LIB YIGISIM SEXTUS.

POST MORTEM PYRRI NON IN MACEDONIA tantum. uerum & iam in asia. graeciaq. magni bellorum motus fuere. nam & peloponensi per proditionem antigono tradito. & uari

ante hominum partim dolore. partim gaudio. prout singulae ciuitates
aut auxilium de pyrro sperauerunt. aut metus sustinuerant. Ita
aut cum antigono societatem iungebant. aut mutuis inter se odiis
in bellum ruebant. Inter hunc turbatarum prouinciarum motum epy
rorum quoq. urbs. a Aristotimo principe per tirannidem occupatur. 7
De tirannide in epyrrum aristotimi
a quo cum multi ex primoribus occisi. plures in exilium acti essent.
aetolis per legatos postulantes. ib. coniuges liberosq. exulum reddere. pri
mo negauit. post eu quasi penitere. & proficiscendi ad suos potestate
omnibus matronis dedit. diemq. profectionis fixit. 7 illę quasi in p
paruum cum uiris exulaturae. preciosissima queq. auferentes. cum ad
portam quasi uno agmine profecturae conuenissent. omnibus reb.
Crudele factu Aristotimi.
spoliatae. in carcerem recluduntur. occisis prius in gremio matrum par
uulis liberis. uirginibus ad stuprum direptis. ab actum seua dominatione
stuperabat omnibus. princeps horum bellonicus senex & liberis orbus. &
qui nec aetatis nec pigneris respectu timeret. Contractus domu
fidissimos amicorum. in uindictam patriae hortatur. 7 cunctantib.
priuato periculo publicum finire. & deliberandi spacium postu
De facto helonimi aduersus aristo timum.
lantibus. arcessitis seruis iubet obseruari foris. tyrannoq; nunciare. mittere. qui
coniuratos apud se comprehendere. & obiectans singulis, sequi libe
randae patriae auctor ee non posset. dissertę. ultorem futurum. 7
tunc illi incepti periculo circumuenti honestiorem uiam eligentes.
coniurant in tyranni necem. 7 atq. ita Aristotimus quinto quam tyr

·mense
rannidem occupauerat·opprimitur· Interea antigonus cummulta
plicibello.&ptolomei regis&spartanorum premeretur·nouusq·illi
hostis gallogreciaexercitus adfluxisset&inspeciem castrorum parua gallogreciа.
manu aduersus celeros relictaaduersus gallos totis uiribus proficis
citur·quibus cognitis gallis cum &ipsi se proelio parare·N·in auspitio
pugne hostiscedunt·quarum existis cummagna caede interutrusq·
omnium praedicaretur·non inamore·sed in furorem uersi·sperant
tes deorum minas expiari cede suorum posse·coniuges&liberos suos bestialissime.
trucidant·auspicia belli parricidio incipientes·tanta rabies feros
animos inuaserat·ut non parcerent adulti·Cui diam hostes perpe
tassent·bellumq·interne·cionem ciuium cum liberis liberorumq·matrib·
gererent·proquibus bella susciпi solent·tuq·quasi scelere uictoriamq·redemissent·Sicut erant cruenta exrecenti suorum
caede:in proelium non meliore euentu quam homine proficis
cuntur·Siquidem pugnantes·prius parricidiorum furiae quã
hostes circumuenire·obuersantibus quietis oculis manibus inter
emptorum·omnes occidione caesi;tanta strages fuit·ut pariter
cum hominibus diconsensisse inexitium parricidarum uiderentur·· Et merito.
post huius pugnae euentum·ptolomeus&spartani uictorem hos
tium exercitum declinantes·intuitoria se recipiunt·antigonus quo
q·ubi eorum discessum uid&recenti adhuc expriore uictoriain
militum ardore belli·bellum athenientibus infert·inquo cum occu

patus eet. interim alexander rex epiri. ulcisci mortem patris pyrri
cupiens. fines macedoniae depopulatur. Aduersus quem cum reuer
sus agretia antigonus eet. transitione militum destituitur. regnum ma
Victor deme trias ioue. cedoniae cum exercitu amittit. Huius filius demetrius puer admo
dum. absente patre. primo exercitu non solum amissum macedoniam
recepit. uerum etiam epyri regno alexandrum spoliat. tanta uel
mobilitas militum. uel fortunae uarietas erat. ut uicissim regeret. nunc
Varietas exulet. nunc regeret uiderentur. Igitur alexander cum exul adacar
nanes confugisset. non minore epirotarum desiderio quam sotiorum
auxilio. in regnum restituitur. per idem tempus rex cyrenarum
agus decedit. qui ante infirmitatem. beronicem unicam filiam adfi
nienda cum ptolomeo fratre certamine filio eius desponderat.
Sed post mortem regis. mater uirginis arsinoe. ut inuitare contrac
tum matrimonium soluetur. misit qui ad nuptias uirginem regnumq.
cyrenarum. demetrium fratrem regis antigoni macedonia arcer
serent. qui ipse exfilia ptolomei procreatus erat. sed nec demetrius
moram fecit. Itaq. cum secundante uento celeriter cyrenas aduo
lasset. fiducia pulchritudinis qua animis placere soleret. coepe
Impotens. statim a principio superbus regiae familiae militibusq. impotens
erat. studiumq. placendi. a uirgine in matrem contulerat. quaere
suspecta primo uirgini. dein popularibus militibusq. inuisa fuit.
Itaq. uersis omnium animis in ptolomei filium. insidiae demetrio

comparantur. cui cum in lectum socrus conscendisset. percussores immittuntur. sed arsinoe audita uocie filiae ad fores stantes. & precipientis ut matri parceretur. adulterium paulisper corpore suo protexit. quo interfecto. beronice & stupra matris. saluae pietate ulta est. & in matrimonio sortiendo iudicium patris secuta.

EXPLICIT LIB VIGISIMUS SEXTUS. INCIP LIB VIGIMUS SEPTIMUS.

MORTUO SYRIAE REGE ANTIOCHO. CUM IN locum eius filius seleucus successisset. hortante matre laudicae quae prohibere debuerat. auspicia regni a parricidio coepit. quippe beronicae nouercam suam. sororem ptolomei regis aegypti. cum paruulo fratre ex ea suscepto interfecit. quo facinore perpetrato. & infamiae maculam subiit. & ptolomeo sebello implicuit. porro beronicae. cum ad se interficiendam missos didicisset. dane fine se claudit. ibi cum obsideret eam cum paruulo filio. nuntiatum asiae ciuitatibus ex recordatione paternae maiorumq. eius dignitatis casum tam indignae fortunae miseranter. auxilia ei omnia miserere. frequentq. ptolomeus. periculo sororis exterritus. relicto regno cum omnibus uiribus aduolat. Sed beronicem ante ad fontem auxiliorum. cum ui expugnari non posset. dolum circumuenta trucidatur. indigna re omnibus uisa. itaq. ciuitates quae defecerant. ingentem classem comparassent. exemplo crudelitatis exterritae. simul & ultionem eius quam defensuri fuerant. ptolomeo se

traduntꝫ quinisi in aegyptum domestica seditione reuocatus eet.
totum regnum seleuci occupassetꝫ tantum uel illi odium parri
cidale scelus uel huic fauorem indigne per empte mors sororis ad
tulerat. ꝫ post discessum ptolomei. seleucus cum aduersus ciuitates
quae defecerant ingentem classem comparasset. Repente uelut
diuinis parricidium uindicantibus. orta tempestate classem nau
fragio amittit. Nec quicquam illi extincto ad paratu, pter nuda
corpus & spm. & paucos naufragi cor pus comites reliquos fortu
na fecit. misera quidem res. sed optanda seleuco fuit. Siquidem
ciuitates quae odio eius ad ptolomeum transierant. uelut diuis
bitris satis factum sibi eet. repentina animorum mutatione. in nau
fragi miserecordiam uersae. imperioseꝫ eius restituunt. Laetus
igitur malis suis & damnis dtior redditur. uelut par uiribus bel
lum ptolomeo infert. Sed quasi ad lubrium tantum fortunae na
tus eet. nec propter aliud opes regni recepisse quam ut amitteret &
uictus proelio. non multo quam post naufragium comitatior. tre
pidus antiochiam confugit. inde ad antiochum fratrem litteris
facit. quibus auxilium eius implorat. oblatae ei asia intra fi
nem tauri montis. in praemium laetae operae. antiochus autem cū
esset annos. xiiii. natus supra aetatem. regni auidus occasionem non
tam pio animo offerebatur adripuit. sed latronis more. fratris to
tum eripere cupiens. puer sceleratum uirilemq. sumit audatiam.

Seleucus odio ciuitatum post naufragium conciliatus

Antiochus puer rex xiiii annos

Unde hierax est cognominatus. quia non hominis sed accipitris
ritu in alienis eripiendis uitam sectaretur. Inter ea ptolomeus cū
antiochum in auxilium seleuco uenire cognouisset. necum duob.
uno tempore dimicare. in annos. x. cum seleuco pacem fecit. sed
pax ab hoste data. inter pellatur a fratre. qui conducta gallo-
mercennario exercitu pro auxilio bellum. profre hostem implo
ratus exhibuit. in eo proelio uir arte gallorum. uictor quidem
antiochus fuit. Sed galli arbitrantes seleucum in proelio cecidis
se. in ipsum antiochum arma uertere. liberius depopulaturi.
Siomnem stirpem regum extinxissent. quod ubi sensit antiochus.
uelut ap̄ donibus auro se redemit. societatemq. cum mercennarus
suis iungit. Inter ea rex bithyniae eumenes. sparsis consumptisq.
frib. bello intestino discordiae. quasi uacantem. Asiae possessio
nem inuasurus. auctorem antiochum galliq. adgreditur. nec
difficile fauciosadhuc exsuperiore congressione. integer ipse
uiribus superat. Ea namq. tempestate omnia bella in exicium asiae
gerebantur. uti quisq. fortior fuisset. asiam uelut p̄dam occupa
bat. seleucus & antiochus frs. bellum propter asiam gerebant. pto
lomeus rex aegypti. sub specie sororiae ultionis. asiae im[h]iabat.
Hinc bithynus eumenes. inde galli. humiliorum semper mercennaria
manus. asiam depopulabantur. Cum inter ea nemo defensor asiae.
inter tot praedones inueniebatur. uicto antiocho cum eumene

maiorem partem asiae occupasset. Ne tunc quidem fratres perdito pmio
propter quod bellum gerebant. concordare potuerunt. sed omisso ex
terno hoste immutuum extium bellum reparant. ineo antiochus
denuo uictus. multorum dierum fuga fatigatus. tandem adsocerum
suum artamenem regem cappadotiae peruehitur. aquo cum benigne
primum exceptus eet. inter iectis diebus cognito quod insidiae sibi
parare
tur. salutem fugae quaesiuit. Igitur cum profugo nusquam tutior so
lus ee. adptolomeum hostem. Cuius fidem tutiorem quam frs existi
mabat. decurrit. memor uel quae facturus fri eet. uel quae meruisset
a fratre. Sed ptolomeus amici debito quam hosti factus. adseruari
eum artissima custodia iubet. hinc quoq. antiochus opera cuiusdam
meretricis adiutus. quam familiarius nouerat. deceptis custodibus li
bitur. fugiensq. alatronibus interficitur. Seleucus quoq. isdem ferme
diebus. amisso regno equo praecipitatus finitur. Sic frs quasi & ger
manis casibus exules ambo. post regna scelerum suorum poenas luere.

EXPLICIT LIBER VIGESIMUS SEPTIMUS. INCIPIT LIB VIGESIMUS OCTAVUS

OLYMPIAS PYRRI EPYROTE REGIS FILIA.
amisso marito eodemq. germane fratre alexandro. cum tutelam
filiorum ex eo susceptorum pyrri & ptolomei. regniq. administra
tionem in se recepisset. etholis partem acarnanie quam in portio
nem belli pater pupillorum acceperat eripere uolentibus. adregem
macedoniae demetrium decurrit. eiq. habenti uxorem antthioci

regis siriae sororem. filiam suam ptiam in matrimonium tradit. ut
auxilium quod misericordia non poterat. iure cognationis optineret.
Fiunt igitur nuptiae. quibus & noui matrimonii gratia adquiri
tur. & ueteris offensa contrahitur. nam prior uxor uelut matri
monio pulsa. sponte sua ad fratrem antiochum discedit. eumq. in
mariti bellum impellit. acarnanes quoq. diffisi epyrotis. aduersus
aetholos auxilium romanorum implorantes. optinuerunt aroma
no senatu. ut legati mitterentur. qui denuntiarent aetholis. p̄sidia
aburbibus acarnaniae deducerent. paterentur q. liberos ee. quod
soli quondam aduersus troianos. auctores originis suae auxilia
grecis non miserint. Sed & aetholi legationem romanorum super
be audiuere. poenas illis & gallos aquibus tot bellis occidione
caesi sunt exprobrantes. dicentesq. prius illis portas aduersus
carthaginienses aperiendas. quas clauserit m& us punici belli. quā
in graeciam arma transferenda. meminisse deinde iubent. qui quibus
minentur. aduersus gallos. urbem eos suam tueri non potuisse. Cap
tamq. non ferro defendisse. sed auro redemisse. quam gentem se aliquan
to maiore manu graeciam ingressam. non solum nullis externis uiribus.
sed ne domesticis quidem totis. adiutos. uniuersam delesse. sedemq. se
pulchris eorum praebuisse. quam illi urbibus imperioq. suo praepositi
erant. contra, traduam trepidis ex recenti urbis suae incendio roma
nis. uniuersum fere mo. agallis occupatum. prius Igitur gallos italia

Acarnanum legatio apud romanos.

occadione.

Exprobratio romanorum.

Contra Romanos.

pellendos quam minentur etolis priusq; sua defendenda quos autem homines romanos ee nimphe pastores qui latrocinio iuuat dominis adeptum solum teneant qui uxores cum propter originis dehonestamenta non inuenirent ui publica rapuerint qui deniq; urbem ipsam parricidio condiderint murorumq; fundamenta fraterno sanguine adsperserint. Adolos autem principes gratiae semper fuisse. Et sicut dignitate ita uirtute ceteris preferre. solos deniq; ee quos macedonis imperio terrarum semper florentes contempserint qui philippum rege non timuerint qui alexandri magni post persas indosq; deuictos. Cum omnes nomen eius horrerent edicta spreuerint monere igitur se romanos contenti sint fortuna presenti nec prouocent arma quibus & gallos caesos & macedonas contemptos uideant. sic demissa legatione romanorum ne fortuit locuti quam fecisse uiderentur. finer eripi pyrri regni & acarnaniae depopulatur. Iam olympias filius regna tradiderat. & in locum pyrri fili defuncti ptolomeus successerat. qui cum hostibus instructo exercitu obuius processisset infirmitate correptus in itinere decedit. Olympias quoq; gemino funerum uulnere adflicta. aegrum spm trahens non diu filius superuixit. cum exgente regia sola nereis uirgo cum laudamia sorore super eet. nereis nubit geleoni siciliae tyranni filio. laudamia autem cum iniram

diane confugisse & concursu populi interficitur. quod facinus dii Mors laudamie.
immortales adsiduis dadibus gentis & prope interitu totius
populi uindicauerunt. Nam & sterilitatem famemq. passi. & in
testina discordia uexati. externis ad postremum bellis pene
consumpti sunt. Milo quoq. Laudameae praecurs. infurorem Milo
uersus. nunc ferro. nunc saxo. in summa dentibus laceratus uisceri
bus. duodecima die interiit. his in pyro gestis. interim in macedo
nia demetrius rex. relicto filio philippo paruulo admodum
decessit. cui antigonus tutor datus. acceptae in matrimonium
matre pupilli. regem se constituit laborat. interiecto deinde
tempore. cum seditione militari macedonum clausus in regia
teneretur. in publicum sine satellitibus processit. in uulgus sine Letum anti
diademate ac purpura. dare haec eos esse alteri iub& qui aut goni. aduer
imperare illis nesciat. aut cui parere ipsi sciant. se adhuc mul sus seditione
tos illud regnum. non uoluptatibus. sed laboribus ac peri
culis sentare. commemorat deinde beneficia sua. ut defectio
nem sociorum uindicauerit. ut dardanos. thessalosq. exul tan
tibus morte demetrii regis compescuerit. ut deniq. dignitate
macedonum non solum defenderit. uerum & auxerit. quorum
si illos poeniteat. deponere imperium. & reddere illis munus
suum quia regem quaerant. cui imperent. cum populus pudo
re motus. recipere eum regnum iuber& tam diu recusauit.

f

quoꝺ adſeditionis auctores ſupplicio traderentur. Poſt haec bellum ſpartanis infert. quiſoli philippi alexandriq. bellis & imperium macedonum & omnibus metuenda arma contẽp ſerant. inter duas nobiliſſimas gentes bellum ſummis utrimq. uiribus fuit. Cum hi proueterum macedonum gloria illi non ſolum proinlibata ſed & iam proſalute certarent. uicti lacede monii. nonipſi tantum. uerum & iam coniuges liberiq. magno animo fortunam tulere. nemo quippe inaciae ſaluti pepcit. nulla amiſſum coniugem fleuit. filiorum mortem ſenes lau dabant. patribus inaciae caeſis filii gratulabantur. ſuam uicem omnes dolebant. quod non & ipſi propatriae libertate caecidiſſent. Pᷣentibus omnes domibus ſaluos excipiebant. uul nera curabant. Lapſos reficiebant. inter haec. nullius inurbem ſtreptus. nulla trepidatio. magiſq. omnes publicam quam pri uatam fortunam lugebant. inter haec cleomenes rex poſt multos hoſtium caedes. toto corpore ſuo partter & hoſtium cruore madens ſuper uenit. ingreſſuſq. inurbem. non humi conſedit. non cibum aut potum poposcit. non deniq. armorũ onus deposuit. ſed adclinis pariẽti. cum .iiii. milia ſola ex pugna ſuper fuiſſe conſpexiſſet. hortatus ut ſe admeliora reipubliçe tempora reſeruarent. Tum cum coniuge & libe ris aegyptum adptolomeum proficiſcitur. a quo honorifice

Conſtantiae & magnanimitas ſpartanorum cum inaciae uincerentur

De cleomene rege ſpar tanorum

exceptus. diu in summa dignatione regis uixit. postremo
post ptolomei mortem. a filio eius cum omni familia [illegible]
interficitur. antigonus autem caesis occidione spar[illegible] occidione.
tanis. fortunę. Tantae urbis miseratus. adireptione militer od
probibuit. ueniamq. his qui super fuerunt dedit. praefectus
bellum secum cleomene non cum spartanis habuisse. Cuius fuga De clementia
omnis ira eius finita sit. nec minori sibi gloriae fore. si abeo seruata uictoris antigo
Lacedemona. quo solo capta sit proderetur. parcere igitur solo ni in spartanos
urbis ac tectis. quo homines quibus parceret non super fuissent.
nec multo post ipse decedit. regnumq. philippo pupillo. annos
quattuor decim nato tradidit. POMPEI TROGI EPITOMA HISTO
RIARVM EXPLIC. LIB. XXVIII. INCIPIT LIB. VIGISIMVS NONVS.
EODEM FERME TEMPORIBUS. PROPE
uniuersi orbis imperia noua regum successione mutata sunt. nam
& in macedonia philippus. mortuo antigono tutore. eodemq.
uitrico. annorum xiiii. regnum susceptit. & in asia interfecto sele
uco. impubere adhuc rex antiochus constitutus est. Cappadociae De successoribus
quoq. regnum ariaraci puero admodum. pater ipse tradiderat. regnorum etate
aegyptum patre ac matre interfectis occuperat ptolomeus. cui paruis.
ex facinoris crimine cognomentum filo pater fuit. sed & spar
tanis in locum cleomenis suffecerat lycurgum. & nequa tempo
ribus mutatio de cet. apud carthaginienses quoq. aetate inma

tura dux hannibal constituitur. non penuria seniorum
hisrebus pueri istum. cui sed odio romanorum quo inbutum eum apuertia si
[illegible] ebant. fatale non tam romanis quam ipsi africie ma
[illegible] lum. & si nulli senioris aetatis rectores erant. tamen
[illegible] in suorum quisq. maiorum uestigia intenti magna indo
lescunt animis. & ecce statuit. solus ptolomeus sicut sceleste inoccupan
do. ita & regnis inadministrando fuit. philippum dardani ce
teriq. omnes finitimi populi. quibus uelut immortale odium
cum macedonum regibus erat. contemptu aetatis adsiduae la
cessebant. contra ille summotis hostibus non contentus sua de
fendisse. ultro & olim bellum inferre gestiebat. quae agrantem il
lum idem & eius rex illorum nuper apaulo romano consule
uictus. supplicibus precibus adgreditur. iniuriam romanorum
querens. qui non contenti italiae terminis. imperium spe improba totius orbis amplexi. bellum cum omnibus regibus gerant. sic illos siciliae. sic sardiniae. spaniaeq. sic deniq. totius africie im
perium adfectantes. bellum cum poenis & hannibale susceptum esse.
sibi quoq. non aliam obcausam quam quod italiae finitimus ui
debatur bellum inlatum. quasi nefas ee & aliquem regem iuxta
imperii eorum terminos ee. sed ipsi cauendum exemplum ee.
cuius quanto promptius nobiliusq. sit regnum. tanto sit roma
nos acriores hostes habituros. super haec credere se illi regno

quod romani occupauerint profitetur. & gratius habiturus.

§ in possessionem imperiu sui socium potius quam hostes uideret. &
huiusce modi oratione impulit philippum. ut omissis aetolis.
bellum romanis inferret. & minus negotii existimantem. quod
iam uictos eos ab annibale apud trasimenum lacum audierat. &
traq. nec eodem tempore multis bellis detineretur. pacem cum
aetolis facit. non quasi alio bellum translaturus. sed ut graeciae
qui eti consolaturus. quam num quam immaiore periculo
fuisse adfirmabat. Siquidem consurgentibus ab occidente
nobis poenorum ac romanorum imperiis. quibus una haec
graecia adiq. asia sit mora. dum inter se bello discrimen im
perii faciunt. & ceterum strictim uictoribus transitum in orien
tem fore. uidere traq. aut se consurgentem in italiam nubem
illam truculentam & cruenta belli uidere tonantem ac fulminan
tem ab occasu procellam. quam in quascumq. terrarum par
tes uictoriae tempestas deculerit. magno cruoris imbre
omnia faedaturam. & frequenter graeciam ingentes motus par
tim nunc persarum. nunc gallorum. nunc macedonum bel
lis. sed omnia illa leuia fuisse existimaturos. sicut quae nunc in
tradia concurrat manus. extra terram illam se effuderit. cer
nere se. quam cruenta & sanguinaria inter se bella. utriq.
populi & uiribus copiarum. & ducum artibus gerant. quae

rabiem finiri solo partis alterius interitu sine ruina finitimo-
rum possit. Ferox igitur uictorum animos minus quidem ma
cedoniae quam graeciae timendos. quia & rei notior. & inuic
tae & robustior sit. scire tamen se eos qui tantis uiribus concur
rant. non contentos hoc fine uictoriae fore. metuendum q. sibi
quoq. certamen eorum qui superiores exstiterint. hoc prae tex
tu finito cum etolis bello. nihil aliud quam poenorum roma
norum q. bella respiciens. singulorum uires perpendebat.
Sed nec romani tam & si poeni & hannibal in ceruicibus erant.
soluti metu macedonico uidebantur. quippe terrebat eos & ue
tus macedonum deiecti orientis gloria. & philippus studio
alexandri aemulationis incensus. quem promptum in bella in
dustriumq. cognouerant. Igitur philippus cum iterato uic
tos apoenis romanos didicisset. & aperte hostem se his professus.
naues quibus in italiam exercitum traicere & fabricare coepit.
legatum deinde ad hannibalem iungendae societatis gratia
cum epistolis mittit. qui conprehensus & ad senatum perduc
tus. incolumis dimissus est. Non inhonorem regibus sed nedu
bius adhuc in dubitatur hostis redderetur. Post ea uero cum
romanis nuntiatum esset. in italiam philippum copias tra
iecturum. laeuinum praetorem cum instructis nauibus ad
prohibendum transitum mittunt. qui tum in graeciam tra

Delegatio hostis philippi arena comprehensa & columi demissa

iecisse & multis promissis inpellit aetolos bellum aduersus ad philippum
suscipere. philippus quoq; achaeos in romanorum bel
la sollicitat. inter ea & dardani macedoniae fines uastare coe
perunt. ab ductisq; xx milibus captiuorum. philippum aro
mano bello adtuendum regnum reuocauerunt. Dum haec
aguntur. laeuinus praetor iunctis cum aetola rege sociis atte
gretum populatur. quibus cladibus per culse ciuitates auxi
lium petentes philippum legationibus fatigant. nec non &
illiriorum reges lateri eius haerentes. ad fid suos precibus pro
missa exigebant. super haec uastati macedones ultionem flagi
tabant. quibus tot tantisq; rebus obsessus. cui rei primum occur
rere ambigebat. omnibus tamen prope diem auxilia se missurum
pollicetur. non quia facere posset quae promittebat. sed ut spe im
pletos in societatis iure retineret. Prima tamen illi expeditio
aduersus dardanos fuit. qui absentiam eius aucupantes. maio
re belli more macedoniae inminebant. cum romanis quoq; pa
cem fecit. contentus interim bellum macedonicum distulisse. phi
lopoemen achaeorum ducem. quem ad romanos socios animos
sollicitare didicerat. insidias praetendit. quibus ille cognitis ui
tatisq; discedere abeo achaeos auctoritate sua coegit.

POMP TROG EPITOM HIST LIB XXVIIII. INCIP LIB TRIGIMUS SI

PHILIPPO IN MACEDONIA, MAGNIS RE

·N·

bus intento in aegypto ptolomei diuersi mores erant quip
pe regno parricidio parto & adnecem utriusq; parentis cae
de & iam fris adstructa uelut rebus feliciter gestis luxuriae
se tradiderat. regisq; mores omnes secuta regia erat. Itaq;
non amici tantum prefectiq; uerum & iam omnis exercitus
depositis militiae studiis ocio ac desidia corrupta marce
bant. quibus rebus cognitis antiochus rex syriae uetere in
ter se regnorum odio stimulante. repentino bello multas
urbes eius oppressit. Ipsamq; aegyptum adgreditur. Tre
pidare igitur ptolomeus legationibus missis quo adqui
rer parare & morari antiochum. magno deinde exercitu
ingretia conducto. secundum proelium facit spoliatisq;
regno antiochum si fortunam uirtute uincere & sed contem
tus recuperatione urbium quas amiserat. facta pace aude
materiam quia & ad ripuit. reuolutaq; in luxuriam occisa
Agathoclia meretrix · euridicae uxore. eademq; sorore sua. agathocliae meretricis
in lecebris capitur. atq; ita omni magnitudine nominis
ac maiestatis obliteratis noctes in stupris. dies inconuiuiis con
sumit. Adduntur instrumenta luxuriae. tympana &
tympana & crepundia
crepundia nec iam & iam spectator rex. sed magister nequitiae
neruorum oblectamenta modulatur. haec primo labora
tis regis tacite pestis & occulta fuere. dehinc crescenti

licentiae. iam nec parietibus regiae domus continere meretricis au
dacia potest. quam prorsus uiorem sortitae cum agathocle fratre
ambitiosae pulchritudinis scorto. cottidiana regis stupra face
bant. accedebat & mater oenanthe. quae geminae sobolis inlece
bris. deuinctum regem tenebat. Itaq. non contenta rege. iam & ia
regnum possident. iam in publico uersantur. iam salutantur. iam
comitantur. agathocles regis laterem iunctus ciuitatem rege
bat. tribunatus & praefecturas. & ducatus mulieres ordinabant.
nec quisquam in regno suo minus poterat. quam rex ipse. cum in
terim relicto quinquennio euridice sorore filio moritur. sed mors eius dum pecuniam regiam mulieres rapiunt. & imperium inita cum perditissimis societate occupare conantur. die occultata fuit. Re tamen cognita. concursu multitudinis & agathocles occiditur. & mulieres in ultionem euridices pa
tibus suffiguntur. Morte regis supplicium meretricum uelut expiatae regni infamia. legatos alexandrum ad romanos misere. orantes ut tutellam pupilli susciperent. tuerenturq. regnum aegypti. quod iam philippum & antiochum. facta inter se pac
tionem diuisisse dicebant. gratae legationi romanis fuit. Cau
sa belli aduersus philippum querentibus. qui insidiatus tem
poribus belli punici fuerat. huc accedebat quod poenis & han
nibale superatis. nullius magis arma metuebant. reputantibus

mors pueri regis.

quantum motum pyrrus par uamacedonum manu in italiam fe
cisset & quantas q· res macedones in moriente gessissent. mittuntur
itaq· legati qui philippo & antiocho denuntient regno aegypti
abstineant. mittatur & marcus lepidus in aegyptum· qui tutorio nomine
regnum pupilli administret &. Dum haec aguntur. interim legatio
nes attali regis rodiorum· iniuriae philippi quaerentes roma
uenerunt. quaeres omnem cunctationem macedonici belli sena
tui eximit. statim igitur titulo ferendi sociis auxilii bellum ad
uersus philippum decernitur. legionesq· cum consule in mace
doniam mittuntur. Nec multo post tempore· fiducia romanor
tota graecia aduersus philippum spe pristinae libertatis erec
ta bellum ei intulit. atq· ita cum undiq· rex urgueretur. pace
petere conpellitur. Dehinc cum expositae conditiones pacis aro
manis ceni. repeterent sua. attalus & rodii & athenienses & aetoli
coepere. contra philippus adduci se posse ut romanis pareat
concedebat. Ceterum indignum ee. graecos a philippo & alex
andro maioribus suis uictos. & subiugum macedonici imperii
subactos. uelut uictores legis pacis sibi dicere. quibus prius sit
Seruitutis ratio reddenda. quam libertas uindicanda. Ad post
remum tamen petente eo indutiae duorum mensium datae.
ut pax quae in macedonia non conueniebat. Romae a senatu pete
retur. Eodem anno inter insulas theramenen & therasiam

.vv. lepidus.

medio utriusq· ripe &mari spatio· terrae motus fuit · Inquo cum admiratione nauigantium r. repente &ente expro fundo cum calidis aquis insule demersit · Inasia quoq· eadem die· idem motus terrae· r. rodum multasq· alias ciuitates· graui ruinarum labe concussit· quasdam solidas absorbuit· quo prodigio territus omnibus· uates caerinere· orientis romanorum imperium uelut gregorum ac macedonum uotaturum· interim a senatu repudiata pace· philippus in societatem belli· nauium· tirannum sollicitat· atq· ita cum inacie exercitum instructis ediuerso hostibus produxit & hortari suos coepit· referendo per sas· bactros· indosq· & omnes asiam· orientis finem· a macedonibus perdomitam · Tantoq· hoc bellum fortius· quam illa sustinendum· quanto sit imperio libertas carior· sed & flaminius romanus consul· relatione rerum gestarum recentissime· suos stimulabat in proelium· ostendendo hinc carthaginem cum sicilia· inde italiam & hispaniam· romana uirtute perdomitas· Annibalem quidem alexandro magno post ponendum· quo italia pulso· africam ipsam· tertiam partem mundi superauerint · Sednec macedonas ueteres fama· sed praesentibus uiribus estimandos· quia· cum alexandro magno· quem inuictum audiant· Neccum exercitu eius· qui totum orientem deuicerit· bellum gerant· Sedcum philippo puero immaturae aetatis· quiregni terminos aduersus finitimos

Terre motus·

Quando subito p terre motum insu no demersit·

predicta uatū·

aegre defendat & cum his macedonibus qui non ita pridē prede
dardanis fuerint illos maiorum decora se suorum militum com
memorare. Non enim alio exercitu hannibalem & poenos & totum
ferme occidentem. sed dehis ipsis quos in acie habeat militibus. subac
tos. his adhortationibus utrimq; concitati militer proelio concur
runt. alteri orientis. alteri occidentis imperio gloriantes. feren
tesq; in bellum. alii malorum suorum antiquam & obsoletam glori
am. alii uirentem recentibus experimentis uirtutis florem. sed
macedonas romana fortuna uicit. fractus itaq; bello philippus
pace flammino consule petita nomen quidem regium retinuit.
Sed omnibus traciae urbibus uelut regni membris extra termi
nos antiqs possessionis amissis. solam macedoniam retinuit. Offen
si tamen aetoli quia non arbitrio eorum macedonia quoq; ad
empta regi & data sibi in premium belli eet. legatos ad antiochū
mittunt. qui eum adulatione in magnitudinis in romana bella
spe sotiatis uniuersae graeciae impellerent. POMP TROG EPIT
LIB XXX EXPLICIT. INCIPIT LIBER TRIGISIMUS PRIMUS.

MORTUO PTOLOMEO PHILOPATORE
rege aegypti contemptaq; paruuli filii eius aetate qui in spem
regni relictus preda & iam domestica erat. antiochus rex syrie
occupare aegyptum statuit itaq; fenicem ceteraq; syriae quidē
sed iuris aegypti ciuitates cum inuasisset. legatos ad eum senatus

mittit. qui denuntiarent ei abstineret regno pupilli postremis p
cibus patris fidei suae traditi. quibus spretis inter recto tempore
alia legatio superuenit. quae omissa pupilli persona: ciuitates
iure belli factas populi reip. (ublicae) integrum restitui iubebat. abnu
enti bellum denuntiatum. quod ille facile susceptum infeliciter
gessit. Eodem tempore & nabis tyrannus multas graeciae
ciuitates occupauerat. Igitur senatus ne uno tempore d. pupli
cibello romanis uires detinerentur. Scripsit flamininos ei ui
deatur: sicuti macedoniam philippo. ita & graeciam anabi
deliberet. obquam causam imperium ei prorogatum. terri
bile quippe antiochi bellum hannibalis nomen faciebat. quem
emuli eius occultis mandatis cum antiocho inisse e. societatem
apud romanos criminabantur. neganteresque eum aequo animo sub
legibus uiuere. adsuetum imperio. & immoderata licentia milita
ri. semperq. tedio quietis urbanae nouas belli causas circumin
spicere. que & si falsa nuntiata fuissent. apud timentes tamen
proueris habebantur. deniq. senatus metu perculsus. adspecu
landos actus hannibalis. legatum in africam. C. Seruilium mit
tit. eiq. tacitis mandatis precipit. ut si posset eum per emulos
eius interficeret. & me & q. inuisi nominis tandem pop. r. liberaret.
Sed res hannibalem non diu latuit. uirum ad prospiciendas ca
uendasq. pericula paratum. nec minus in secundis aduersas quā

De nece mandata hannibalis seruilio legato p̄ p̄r̄i.

.propter.

maduersis secunda cogitantem. Igitur cum toto die in oculis prin
cipum Lętitiq; romani in foro carthaginiensium obuersatur
in suppremum fuisse. ad propinquante uespere equum con
scendit. et rus urbanum quod propter litus maris habebat. ig
naris seruis iussisq; ad portam deuertentem operiri. contendit.
habebat ibi nauem cum remibus occulto sinu litoris abscondit.
erat & grandis in eo agro pecunia p̄parata. ut cum res exegisse.
nec facultas fugam. nec inopia moraretur. Lecta igitur seruoꝝ
iuuentute. quorum copiam italicorum captiuorum numerus
augebat. nauem conscendit. cursumq; ad antiochum dirigit.
postera die. ciuitatis principem suum actum temporis con
sulem in foro expectabat. quem ut profectum nuntiatum est.
non aliter quam si urbe capta eet omnes trepidauere. extiosq;
sibi fugam eligerunt. Legatus uero romanus quasi iam
bellum inlatum italiae ab annibale eet. tacitus romam regre
ditur. Trepidumq; nuntium refert. interim in greciam
flamininus iuncta quibusdam ciuitatibus societate. in abide
tyrannum duobus continuis proeliis subigit. & grauibus fracti
uelut exsanguinem in regio reliquit. sed libertate greciae resti
tuta. deductisq; a burbibus p̄sidiis. cum romanus exercitus in ita
liam reportatus eet. uelut uacua rursus possessione sollicitatus.
multasq; ciuitates repentino bello inuasit. quibus exterritis achei

neuicinum malum & iam adsē serpēs bellum aduersus nabidem decernunt. ducemq; prōrem philopemenem insignis indus triae uirum constituunt. cuius in eo bello tanta uirtus enituit. ut opinione ōmnium flaminino romano imperatori comparāretur. Eodem tempore hannibal cum ad antiochum peruenis set. uelut deorum munus excipitur. tantusq; eius aduentu ar dor animis regis accessit. ut non tam debello quam de premi uictoriae cogitaret. sed hannibal cui nota romana uirtus erat. negabat opprimi romanos nisi in italia posse. adhoc. Sibi centū naues & x milia peditum. mille equitum poscebat. promittens hac manu non minus bellum quam gesserit italiae restaurāturū. & inasia regi sedenti. aut uictoriam de romanis. aut equas pacis conditiones relaturum. quippe & hispanis bello flagrantibus ducem tantum de ēē. & italiam notiorem sibi nunc quam pridem fuisse. sed nec carthaginem qui & uiam. sociamq; sē eis memorā pbi turam. cum regi consilia placuissent. mittitur carthaginē unus excomitibus hannibalis. qui in bellum cupidos hortetur. hanni balemq; cum copiis ad futurum nuntiet. nihil dicat de partibus nisi animos Chartaginiensibus de ēē. asiam & uires belli & sūp tum pbiturum. haec cum relata cartaginem ēēnt. nuntiat ipse abimicis hannibalis conpēhendit̄ur. pductusq; in senatum. cum interrogaretur. ad quem missus ēēt. punico ingenio respondit sē

Comparatus philopomenes uirtute flum minini.

punico ingenio.

aduniuersum senatum missum. nec enim opus hoc singulorum sed
uniuersorum ee. dum multis diebus deliberant. an eum roman. ad
purgandam publicam conscientiam mittant. tactus conscen.
naue ad annibalem reuertitur. quo cognito carthagimenses ul
troꝛem romam per legatum deferunt. romani quoq. legatos
ad antiochum misere. qui sub specie legationis & regis apparatum
specularentur. & annibalem aut romanis mitigarent. aut as
siduo conloquio suspectum inuisum q. regi redderent. itaq.
legati cum epheso conuenissent antiochum. mandata ei senatus
tradunt. dum responsum expectant. omnibus diebus adsidui
erat annibalem fuere. Dicentes eum timide a patria recessisse.
cum pacem romani non tam cum re publica eius quam cum eo
factam summa fide custodiant. Nec bella eum romanorum ma
gis odio quam patriae amore gessisse. cui aboptimo quoq. & ia
spi ipse debeatur. hase enim publicas inter populos non priuatas
inter duces belli causas ee. inde res gestas eius laudare. quare
sermone laetus. sepius cupidiusq. Cum legatis conloquebatur.
ignarus quod familiaritate romana odium sibi apud regem cre
ar & quippe antiochus tam adsiduo conloquio reconciliatam
eius romanis gratiam existimans. nihil ad eum sicuti solebat
referre. expertemq. totius consilii. & uelut hostem prodito
remq. suum odisse coepit. quaere tantum apparatum belli

suspectus annibal antiocho factus ploquium romanoꝝ

cessante imperatūria arte corrupit. senatus mandata fuerant
contentus terminis asiae. nec. neque asiam ingrediendi necessitatem
imponere. quibus spretis non accipiendum bellum statuit. sed in
ferendum. dicitur cum frequenter de bello consilium remoto
hannibale habuisse. tandem eum uocari iussisse. non ut existimen
tur eius aliquid ageret. sed ne per omnia spreuisse uideretur. et
omnibus per rogatis postremum interrogasse. quo ille animad-
uerso. intellegere se professus non quia egeret consilio. sed ad supplen
dum numerum sententiarum se uocatum. tamen & odio romanor.
& amore regis apud quem solum totum exilium sibi relictum sit.
sequam gerendi belli eduisse tutum. ueniam deinde libertati p̄fa
tus. nihil se aut consiliorum aut coeptorum p̄sentium probare
aut. neq. eadem belli genera tam sibi placere. cum italia uberior ma
teria sit. qui romanos uinci non nisi armis suis posse. nec italiam ali-
ter quam italicas uiribus subigi. Siquidem diuersum ceterum
mortalibus ee. illud & hominum & belli genus. alias bellis plurimum
momenti habere. priorem aliquam coepisse occasionem. loci tempo
risq. agros rapuisse. urbes aliquas expugnasse. cum romanos seu
occupauerit prior. aliquas seu uicerit. tamen & iam cum uicto &
iacente luctandum ee. quam obrem si quis eos in italia lacesserit &
suis eos opibus. suis uiribus. suis armis posse uincere. Sicut ipse
fecerit. sin uero quis illis italia uelut fonte uirium cesserit. pro

Consilium annibali
bigere nouum
aduersum romanos
& bellum.

inde falli. acsiquis amnes non absis fontium primordiis diriua
re. sed concretas iam aquarum molibus auertere uel exsiccare ue
lit. haec & secreto se censuisse. ultroq; ministerium consiliis sui op
tulisse. & nunc praesentibus amicis ideo repetisse. ut scirent om̄
rationem gerendi cum romanis belli. eosq; foris inuictos domi fra
giles ee. Nam priusillos urbe quam imperio. priusTacia quam
prouinciis exui posse. quippe & a gallis captos. & ase prope dele
tos ee. neq; umquam se uictum priusquam terris eorum cesserit
reuerso carthaginem. fracta cum loco fortunam belli mutaturum.
huic sententiae obtrectatores amici regis erant. non utilitatem
rei cogitantes. sed uerentes neprobato consilio eius primum
apud regem locum gratiae occuparet. & antiocho non tantū
consilium quam auctor displicebat. ne gloriae uictoriae
hannibalis non sua eet. omnia igitur uariis adsentationum
adulationibus corrumpebatur. nihil consilio uel ratione age
batur. rexipse per hiemem in luxuriam lapsus. nouis cottidiae nup
tiis deditus erat. contra acilius romanus consul. qui ad hoc bellum
missus erat. copias. arma. ceteraq; bella necessaria summa industria
parabat. ciuitates sotias confirmabat. dubias inliciebat. nec aliud
extitit belli quam ad paratus utriusq; partis fuit. Itaq; prima
belli conditione. cum cedentes suos rex cerneret. non laborantibus
auxilium tulit. sed fugientibus se ducem prebuit. castraq; diuia

uictoribus relinquit. deinde cum in asiam preda romani occupa
ti fugiendo peruenissent. penitere neglecti consilii coepit. reuoca
toq. in amicitiam hanniballe omnia existentia eius agere. interim
nuntiatur eius uiuium romanum ducem cum lxxx. rostratis nau
bus. imbellum nauale asenatu missum aduentare. querer spem
illi restituende fortunae. dedit. itaq. priusquam sotiae ciuita
tes ad hostes deficerent. decernere nauali proelio statuit. sperans
dadem ingretia acceptam noua posse uictoria aboleri. traditae.
Igitur hannibale classe. proelium committitur. sed neq. asiani
militer romanis. neq. naues eorum pares rostratis naubus fuere. minor tu
men cladis. ducis sollertia fuit. romam nondum opinio uictoriae
uenerat. Et ideo in consulibus creandis suspensa ciuitas erat. et
sed aduersus hannibalem ducem. quis melius quam africa frater
crearetur. Cum uincere poenos opus scipionum eet. creatur opus Sapionū. Scipio
igitur consul lucius scipio. eiq. datur legatus ff africanus. ut
intelleger. antiochus. non maiorem fiduciam se in annibale uic
to. quam romanos in uictore scipione habere. traicientibus in asiam
scipionibus exercitum. iam utrubiq. profligatum bellum nun
tiatum est. uictumq. antiochum terrestri. annibalem nauali
bello inuenerunt. primo igitur aduentu eorum. legatos pacem
petentes. antiochus ad eos mittit. peculiarem in domum africano fe
rentes. filium ipsius. quem rex paruo nauigio traicientem. coe

perat. Sed africanus priuata beneficia a rebus publicis secretis

Quaeliter captū filiūsuū habuit & recipere distulit africanos.

dixit. aliaq. ee patris officia. aliae patriae iuraq; non liberis tantum uerum & iam uitae ipsi praeponantur. Proinde gratum se munus accipere. priuatoq; impendio munificentiae regis respon surum. quod ad bellum pacem q. pertineat. nihilq. gratiae dari. neq. de iure patriae decidi posse respondit. nam neq. de redimendo filio umquam tractauit. nec senatum deeo agere permisit. sed ut dignum maiestate eius erat. amissa receperaturum dixerat. Post haec legati pacis dicuntur. ut asia romanis cederet & contenti surisae regno eet. naues uniuersas. captiuos. & transfugas tradere. sumptumq. omnem belli romanis restituere. & quae cū nuntiatae antiocho eent. nondum tae uictum se ee respondit. ut spoliari se regno pateretur. belliq. ea irritamenta non pacis blandimenta ee. igitur cum abiissetq. bellum pararetur. ingressisq. asiam romani. ilium uenissent. mutua gratulatio ilienses. eneen coloros q. cum eo duces ase profectos. romanis se abhis pro

Gratulatio inter ilienses & romanos.

creatos referentibus. tantaq. laetitiae omnium fuit. quanta ee post longum tempus inter parentes & liberos. & solet. inuabat ilienses. nepotes suos occidente & africa domita asiam ut auitum regnum uindicare. optabilem troiae ruinam fuisse dicentes. utsum felicitter renascer etur. contra romanos. Auitos lares. & in cunabula maiorum templaq. ac deorum simulacra inexplebile

desiderium uidendi tenebat. 7 profectus abilio romanis eum eques
rex cum alius occurrit. 7 nec cum multo post proelium cum antio
cho commissum. cum exteriore cornu pulsa legio romana ma
iore dedecore quam periculo ad castra fugerat. m. emilius.
tr. mil. ad tutelam castrorum relictus armare se milites suos &
extra uallum progredi iubet. strictisq; gladiis fugientibus mi
nari mortituros dicens nisi plium reuertantur. infestioraq; sua
quam hostium castra inuenturos. ad ultima tam ambiguo peri
culo legionis comitatibus comilitonibus qui fugere cas prohibue
rant. in proelium reuertitur. magnaq; cede edita. in tum uic
toriae fuit. caesa hostium .l. milia. capta .xi. 7 antiocho pacem
petenti. nihil ad superiores conditiones additum. affricano p
dicante. romanos neq; si uincantur animis minui. neq; si uincant
secundis rebus insolescere. 7 captas ciuitates inter suos diuisere.
muneris romani aptiorem asiam quam possessionis uoluptariam
iudicantes. quippe uictoriae gloriam. romano nomine uindican
dam. opus luxuriam socius relinquendam. POMPEGI TROGI EPI

EXPLIC LIB XXX PRIM. INCIPIT LIB. TRIGISIMUS SECUNDUS

AETHOLI QUIANTIOCHUM IN BELLA RO
mana impulerant. uicto eodem soli aduersus romanos & uiribus
impares. & omni auxilio destituti remanserunt. 7 nec multo post
uicti libertatem quam inlibatam aduersus dominationem

facium emilii militum fugien tes in proelium reuocantes.

athenienſium & ſpartanorum · inter tot grētiae ciuitates ſolae re
tinuerant āmiſerunt. quae conditio tanto amarior illis quan
to ferior fuit. reputantibus tempora illa quibus tantas pārū
opibus domeſticis uiribus reſtitiſſe intō quibus gallorum uio
lentiae. aſiae ttidieq · terribilem · delfico bello fregerintō quae
gloriosa recordatio maius deſiderium libertatis augebat · Dū
haec aguntur. medio tempore Inter meſſenios & achaeos deprin
cipatu primo diſſenſio. mox bellum ortum eſt. in eo nobilis achaeo
imperator philophemenen capitur. non quia pugnando uitae
pepercerit. ſed dum ſuos in plium reuocat. in transitu foſſae equo
prēcipitatus. a multitudine hoſtium oppſſus eſt. quem meſſenii
lacentem · ſeu metu uir tutis. ſeu uerecundia dignitatis interfi
cere ausi non fuerunt. ttaq · uelut in illo omne bellum confec
ſum. captiuum per uniuerſam ciuitatem in modum triumphi
circumduxerunt. effuſo obuiam populo. ac ſi ſuus non hoſtis
imperator aduentaret. nec uictorem achaei audiuiſſent. quam uictum hoſtes uiderunt ·]gitur eundem in theatrum duci
iuſſerunt. ut omnes conuenirentur, quem potuiſſe capi incre
dibile ſingulis uidebatur. inde in carcerem ducto. uerecundia
magnitudinis eius uenenum dederunt. quod ille letus ac ſi uicto
ſe. & accepit. quaeſito prius an lygoriae prōfectus achaeorum quē
ſecundum aſe ēe ſcientia militaris ſciebat. incolumis effugiſſet. 7

Dephilopomene capto & morte eius

Dedito philopo menis mortuus

℔ regis macedonum uenisse⁊. & discepticio in senatu inter demetriū philippi.

quem ut accepit cauisse non in totum dicens male consultum achei
expirauit. Nec multo post reparato bello missenii uincunt⁊
poenasq. inter fecti philopoemenis pependerunt⁊ Inter ea
in syria rex antiochus cum graui tributo pacis a romanis uic
tus onerat⁹q. cet. seu inopia pecuniae compulsus seu auaritia
sollicitatur. qui sperabat se subspeciae tributariae necessitatis
excusatu⁹ sacri legia commissurum. adhibito exercitu nocte
templum didimei iouis adgreditur⁊ quare prodita concursu
insularum cum omni militia interficitur⁊ romae cum multae
graeciae ciuitates questum demetrii philippi ℔ filium. quem
pater adsatis faciendum senatui miserat. & legatos ciuitatum
cet. turba quaercellarum con fusus adulescens repente obticuit.
Tunc senatus uerecundia eius motus⁹q; probata & iam antea
cum obses rome cet omnibus fuerat causam illi donauit. atq.
ita modestia sua demetrius ueniam patri non iure defensio
nis sed patriani o pudoris obtinuit⁊ quod ipsum decreto sena
tus significatum est. ut appareret non tam absolutum regem
quam donatum filio patrem⁊ quae res demetrio non gratiam
legationis sed odium obtrectationis causa offense fuit. indig
nante philippo plus momenti apud senatum per romanam sonā filii
quam auctoritatem patris ac dignitatem regiae maiestatis
habuisse⁊ Igitur pseu pspecta pueris egritudine. cotidiae

exitus antiochi.

Uerecundia demetrii filii regis philippi & impetratione eius apud senatum.

absentem demerium apud eum criminari. & primo minimum p& ri
am suspectum reddere. nunc amicitiam romanorum. nunc pro
ditionem patris ei obiectare. ad postremum insidias sibi a eo pa
ratas confingit. Ad cuius rei probationem inmittit indices. testes
subornat. & facinus quod ab ipse admiserit. quibus rebus compulso
De occiso a patre demetrio. adparricidium patre. funestam omnem regiam facit. Occiso
demetrio sublatoq. aemulo. nonne demetrior tantum per seus
in patrem. uerum & iam contumacior erat. nec heredem regni
sed regem gerebat. his rebus offensus philippus impatientius indi
De mor te philippi. gnior mortem demetrii dolebat. tunc & insidias circumuentum suspi
cari. testes indices q torquere. atq. ita cognita fraude. non minus
scelere per se i quam innocua demetrii mor te praeuentus fuisse.
Nam breui post tempore morbo exegritudine contracto de
cessit. relicto magno belli adparatu aduersus romanos. quo pia
per seus usus est. Nam & gallos scordiscos ad belli societatem p
pulerat. fecissetq. romanis graue bellum. nisi decessisset. namq.
galli bello aduersus delfos infeliciter gesto. in quo maiorem uim
numinis quam hostium senserant. amisso brenno duce. pars in
asiam. pars in thraciam extorres fugerant. inde per eadem ues
tigia qua uenerant antiquam patriam repetiuere. exhis manus quae
in confluente danubii & sabi consedit. scordiscosq. se appellari uoluit. rectos. lgi. ui
cum mantiqua patria tadosum uenisset. comprehensiq. festiue rapuisset. non prius sam
tatem recuperauere. qua aruspicum responsis montis aurum argentumq. belli sacri

legiſ quaeſitum· intoloſenſem lacum mergerent· quod omne mag
no poſt tempore cōcepio romanus conſūl abſtulit· fuere autem
argenti pondo centum decem milia· auri pondo quinquies
deciēs centum milia· quod ſacrilegum· cauſa excidii cōcepioni
exercituq· eius poſtea fuit· Romanos quoq· cimbri belli tu
multus· uelut ultro ſacrae pecuniae inſectum eſt· exgente tecto
ſagorum non mediocris populus praedę dulcedine· yllyricum
repāuit· Spoliatiſq· iſtris inpannoniā conſēdit· hiſtriorum
gentem fama eſt orignem acholchis duce remiſſis abaetae rege ad
argō nautas· raptorem filiae perſequendos· qui ut aponto intrauē
runt hiſtrum· alueos fluminis penitus inuecti· ueſtigia argo nau
tarum inſequenter· nauem ſuam umeris per iuga montium uſq·
adlitus adriatici maris transtulerunt· cognito quod argō iunctę
idē propter magnitudinem nauis, priores ſecissent· quos ut auec
tos cholchon non repperierunt· Siue metu regis, ſiue tedio longę
nauigationis iuxta aquileiam conſedere· iſtriq· exuocabulo am
nis qua mari conſcēderunt· appellati· daci quoq· ſuboles ger
manorum ſunt· quicum orole rege aduersus baſtarnas male
gnibus pugnaſſent· adultionem ſegnitiae· capturis, omnium· capi
ut hostia loco pedum ponere iuſſu regis cogebant· miniſteriaq·
uictae uxoribus quae ipſis ante fieri ſolebant facere· neq· haec an
te mutatae ſunt· quam ignominiam bello acceptam· uirtute

deauro argento· quod intoloſae lacu gallis merent· po ecc accep neſublatum·

R

yllyricum·

de origine hiſtoriorum·

De origine dacor

H· undicti·

delerent. Igitur per seus cum imperio philippi patris successis
set. Omnibus hac gente aduersum romanos insociabilem belli solli
citabat. interim inter prusiam regem adquem annibal post
pacem antiocho a romanis datam profugerat. & eumenem bellū
ortum est. quod prusias annibalis fiducia rupto foedere prior
intulit. namq. annibal cum ab antiocho romani inter ceteras condi
tiones pacis dedicionem eius poscerent. admonitus a rege infu
gam uertit cretam deferitur. Ibi cum diu qui & iam uetam egis
set. inuidiosumq. se propter nimias operum ædificandarum impen
sas. in templo dianę quasi fortunae suae p̄sidia depo
nit. atq. ideo nihil de illo sollicitae ciuitates. quō uelut pignus
opum eius tenebat. ad prusiam contendit. auro suo statuit quas
secum portabat infuso. ne conspectae operum uetustate nocerent. deinde
cum prusias terrestri bello abeuntem nequiquam esset. Ut proelium
in mare transferret. annibal nouo commento auctor uictoriae
fuit. quippe omne serpentium genus. in fictiles lagenas coici iussit. medioq. proelio in naues hostium mittit. id primum
pontici ridiculum uisum. fictilibus dimicare. qui ferro [illegible] in
nequeant. sed ubi serpentibus coepere naues repleri. [illegible] uenenis
Anceps periculo circumuentis hostibus uictoriam cesserunt. Quae
que ubi romam nuntiata sunt. missi a senatu legati sunt. [illegible]
qui utrumq. regem in pacem cogerent. hannibalemq. de

Defecto annibalis miris serpentib. in lagenis

poscerent. ſed annibal recognitae. ſummo ueneno legationem
morte puenit. Inſignis hic annus ſtrium toto arbe maximorum
imperatorum mortibus fuit. hannibalis. & philo poemenis. & ſcipi
onis africani. exquibus conſtat hannibalem. nec tum cum romano co
nantem bello tudia contremuit. nec cum reuerſus cartaginem
ſuum imperium tenuit. aut cubantem cenaſſe. aut pluſquam
ſextario uim indulſiſſe. pudicitiamq. eum tantum inter tot cap
tiuas habuiſſe. ut in affrica natum qui uis negar & moderationis
certe eius fuit. ut cum diuerſarum gentium exercitus rexerit.
neq. inſidiis ſuorum militum ſit petitus quam. neq. fraude ſp
ditus. Cum utrumq. hoſtes ſepe temptaſſent. POMP TROG EPIT
HISTOR LIB. XXX. II. EXPLIC. INCIP. LIB. TRIGISIMUS TERTIUS.

MINORE QUIDEM RERUM MOTU, RO
mani macedonicum quam punicum bellum geſſerunt. Sed tan
to clarius. quanto nobilitate macedones poenos ante ceſſerunt.
quippe cum gloria orientis domitum & auxilio omnium regi
uitabantur. Itaq. romani & legiones plures numero conſcrip
ſerunt. & auxilia a maſiniſſa rege numidarum. & ceteris om
nibus ſotiis acceperunt. & eumeni regi brundiſi denuntiatum.
ut bellum ſummis uiribus iuuare. perſeo pter macedonicum in
uetae opinionis exercitum. decem belli ſumptus a patre paratus
in thesauris & horreis erat. quibus rebus inflatus. oblitus fortune

De morte annibal

De morte temporis affricani.

Laus ſuae hannibalis.

a gr. miſſa rep.

uŏ erẽm alexandri gloriam considerare suos iubebat. prima
equitum congressio fuit. qua victor perseus suspensam omnium
expectationem in fauorem sui traxit. 7 misit tãm legatos ad consulem.
qui pacem pŏ erent. quam patri suo romani dum victo dedissent. 7
impensas belli lege victi susciperent. 7 Sed consul sulpicius nonnu
Decendrionib. sulpicii consulis. nus graues quam victo leges dixit. Dum haec aguntur mŏ ita
men periculosi belli. romani aemilium paulum consulem creant.
eiq. extraordinem macedonicum bellum decernunt. 7 qui cum
Delune defectu. ad exercitum uenisset. non magnam moram pugnae fecit. 7 pridie
quam proelium conseretur. luna nocte defecit. 7 id portentum
per se. omnibus peritis agantibus. finemq. macedonici regni porten
dti uaticinantibus. 7 in ea pugna. m. catho oratoris filius. dum
inter confertissimos hostes insignem ciuem dimicat. equo dilapsus
pedestre proelium ad gerebatur. 7 nam cadentem manipulus hos
tium cum horrido clamore ueluti iacentem obtruncaturus
circumsteterat. 7 At ille. ictus corpore collecto. magnas stra
ges edidit. 7 Cum ad unum opprimendum undiq. hostes conuo
larent. dum procerum quendam pŏ ita gladius ei e manu elap
sus. in mediam cohortem hostium decidit. 7 ad quem recuperan
dum. umbone se protegens. inspectante utroq. exercitu. inter
Defortitudine catonis oratoris filii & recollecto ab hoc inter hostes gladio hostium mucrones sese immersit. recollectoq. gladio multis uul
neribus exceptus. ad suos cum clamore hostium reuertitur. 7

huius audatiam ceteri imitati uictoriam peperere. per seus
rex fugæ cum x milibus talentum samothraciam defertur.
quem cn octauius ad persequendus missus a consule cum du
obus filius alexandro & philippo coepit. captumq; ad consule
duxit. macedonia agrano qui primus inea regnauit usq; p
sen xxx reges habuit. quorum sub regno fuit quidem annis
dcccc xciiii sed rerum non nisi cl duobus annis potita. ita cū
inditionem romanorum cessisset magistratibus per singulas ci
uitates constitutis libera facta est. Legesq; quibus adhuc utitur.
a paulo accepit. aetholorum uniuersarum urbium senatus cū
coniugibus & liberis qui dubiæ fidei fuerant. romam missus. ubiq;
ne in patria aliquid nouarent diu tenetur. egreq; per multos an
nos legationibus ciuitatium senatu ficta gratia. in patriam quisq;
suam remissus est. POMPEII TROGI EPITOMA HISTORIARUM
LIB. XXXIII. INCIPIT LIBER TRIGIMUS QUARTUS.

POENIS & MACEDONIBUS SUBACTIS. ET to
colorum q; uiribus principum captiuitate debilitatis. soli ad
huc exgrecia uniuersa achei nimis potenter tunc temporis ro
manis uidebantur. non propter singularum ciuitatium nimias
opes. sed propter conspirationem uniuersarum. nam q; achaei
lica & per ciuitates uelut per membra diuisi sint. unum tamen
corpus & unum imperium habent. singularumq; urbium pe

reges macedonie

Define regn
macedonici.

ricula mutuis uiribus propulsant. Quaerentibus igitur romanis
causam belli. tempestiue fortuna quaerellae spartanorum ob
tulit. quorum agros achaei propter mutuum odium populaban
tur. Spartanis asenatu responsum est. legatos se adinspiciendas
ressociorum & adiniuriam demendam ingretiam missuros. Sed
legatis occultae mandatae sunt. ut corpus achaeorum dissoluerent.
Singulasq. urbes propriis uiris facerent. quo facilius & adobsequii
cogerentur. & siq. urbes contumaces essent trucidarentur. Igitur
legatio omnium ciuitatium principibus chorintum euocatis. decre
tum senatus recitat. quid consilii habeant aperiunt. expedire omni
bus dicit. ut singulae ciuitates suis iuribus & suis legibus habeant. Quod
ubi omnibus innotuit. ueluti in furorem uersi. uniuersum pere
grinum populum trucidant. legatos quoq. ipsos romanorum uio
lassent. nisi audito tumultu trepidi fugissent. haec ubi romam
nuntiatae sunt. statim senatusconsulto bellum achaicum
decernit. qui extemplo exercitu deportato. & omnibus strenue
prouisis. pugnandi copiam hostibus fecit. sed achaei uelut nihil
negotii romano bello suscepissent. tum apud eos neglecta & soluta
omnia fuere. itaq. praedam non proelium cogitantes. & uehicu
la ad spolia hostium reportanda adduxerunt. & coniuges libe
rosq. suos ad spectaculum certaminis in montibus posuerunt. Ut
sed proelio commisso. ante oculos suorum caesi, lugubre his spectac

culum·& grauem luctus memoriam reliquerunt· coniuges quoq·
liberiq· eorum despectatoribus captiui facti· prǽda hostium fue
re· urbs ipsa corinthus [illegible]pe diruitur· populus omnis sub corona
uenditur· ut hoc ex [illegible]emplo cæteris cuitatibus mobilis nouarū
rerum imponeretur· Dum haec aguntur· rex syriae antiochus
ptolomeo maioris suae sororis filio· regi aegypti bellum infert·
regni admodum & cottidiana luxuria nec marcenti· ut non so
lum regiae maiestatis officia inter mitteret· uerum etiam sensu
hominis nimia sagina careret· pulsus igitur regno· ad fratrem
minorem ptolomeum· alexandriam confugit· Participatoq·
cum eo regno [illegible]legatos romam ad senatum mittunt· auxiliū
petunt· fidem societatis implorant· mouere senatum· praecer fra
trem· mittitur itaq· legatus populius ad antiochum· [illegible]abs-
[illegible]qui abstinere illum aegypto [illegible]aut si iam incessisset· excedere
iuberet· Cum in aegypto eum inuenisset· osculumq· ei rex obtulisset·
nam coluerat inter ceteros· populium antiochus cum obsessa romae
set· tunc populius facessere interim priuatam amicitiam iubet· cū
mandatu patriae intercedant· prolatoq· senatus decreto· & tradi
to· cum cunctari eum uidet· & consultationem q· ad amicos referre·
Ibi populius uirgae quam manu gerebat· amplo circulo inclu
sum· ut amicos caperet· & consulere eos iubet· nec prius inde exiret·
quam responsum senatui daret· Aut pacem· aut bellum cū

Delete corinthus per mummium consulem.

Antiochus venit ad ciuitatem de q̄ hac 1. machabeorum

Deinclusio antiocho intra circulum a populo.

romanis habiturum. Adeoq; haec auferitas animum regis fregit.
ut paritturum se senatui responderet. Reuersus in regnum
Antiochus decedit. relicto paruulo iii admodum filio. cui
cum tutores dati a populo essent. Pa. Et Tryphon eius demetrius
qui obses romae erat. cognita morte fris Antiochi. senatum adit.
id obsidem se uno fratre uenisse. quo mortuo. Cuius obsequium se
ignorare. dimitti igitur se ad regnum petendum aequum ee.
quod iure gentium maiori fri cesserit. ita nunc sibi qui pupillo
aetate ante cedat deberi. cum se non demitti animi aduersa re
senatu tacito iudicio tuitur apud pupillum quam apud eum
regnum futurum arbitrante. specie uenandi a urbe profec
tus. hostis tacitus cum fuga comitibus nauem conscendit. dela
tus in syriam secundo fauore omnium excipitur. regnumq;
Defuga demetrii a senatu & recuperato regno.
et occiso pupillo a tutoribus traditur. Eodem fere tempore. pru
sias rex bithynie consilium coepit interficiendi nicomedis filii.
dum consulere studet minoribus filiis quos ex nouerca eius
susceperat. proditur. hortatuq; suis ut credulitate patris pro
uocatus occupet insidias. & in auctorem retorqueat scelus. nec
difficilis persuasio fuit. Igitur cum accitus in regnum patris
uenisset. statim rex appellatur. prusias regno spoliatur a filio. pri
uatus q; redditus. & iam a seruis deseritur. Cum in lucebris ageret.
non minori scelere quam filium occidi iusserat. a filio interficitur.

Liber trigisimꝰ quartꝰ explicꝫ. Incipꝫ lib trigimꝰ quintus

Demetrius occupato syriae regno
nouitate tutissimae otium periculosum ratus ampliare uires
regni & opes augere. finitimorum bellis statuit. atq; ariarathi
regi capadociae propter fastidium sororis nuptias infestus. filiꝫ
eius orofernen per iniuriam regno pulsum. supplicem datumq;
sibi honestum belli titulum gratulatus. restituere eum in regnū
statuit. sed orofernis ingrato animo initia cum antiochensibus pac
tione offensis. Iuno demetrio pellere ipsum regno. aquo restitu
ebatur. consilium coepit. quo cognito demetrius uitae quidem ne
ariarathi memor fraterni belli liberandi. peperci. ipsum autem
comprehensum uinctum seleuciae custodire iubet. Nec antiochenses
inditio territi a defectione destiterunt. itaq; aduersantibus &pto
lomeo rege aegypti. & attolo rege asiae. & ariarathe capadociae. bel
lo ademetrio lacessito. subornat propalam quendam sortis ex
tremae iuuenem. qui syriae regnum uelut paternum armis repe
teret. & ne quid contumeliae deesset. nomen ei alexandri indi
tum. genitusq; ab antiocho rege dicitur. Tantum odium demetrii apud
omnes erat. ut aemulo eius non uires tantum regiae. uerum & iam
generis nobilitas consensu omnium tribueretur. Igitur alexan
der. admirabili rerum uarietate. pristinarum sordium oblitus.
totius ferme orientis uiribus subnixus. bellum demetrio infert.

uictumq· uitæ pariter ac regno spoliat. quã quam nec demetrio animus
impulsando bello defuit. nam & primo proelio hostem fugauit. &
regibus bellum restituentibus. multæ mili a inacie cecidit. ad postre
mum tamen· inuicto animo inter confertissimos fortissime dimi
cans. cecidit. in tuio belli demetrius duos filios apud gnidium hos
pitem suum· cum magno pondere auri commendauerat. ut belli
periculis eximerentur. Et si itæ fors tulisset & paternæ ulcioni
seruarentur. exhis maior demetrius annos puber tatis egressus audi
ta alexandri luxuria quem insperatæ operis & alienæ felicitatis
ornamenta. uelut captum inter scortorum greges desidem in regia
tenebant. auxiliantibus cretensibus. securum ac nihil hostile me
tuentem adgreditur. antiochenses quoq· ueterem patris offen
sam· nouis meritis correcturi. se ertradunt. Sed & militer pater
ni, fouere iuuenes accensi. prioris sacramenti. legionem. noui regis
superbiae praeferentes. signa ad demetrium transferunt. atq·
ita alexander. non minore impetu fortunæ destructus quam elatus. primo proelio uictus interficitur. dedit q· poenas. & deme
trio quem occiderat. & antiochoco cuius mentitus originem fuerat.

Gnidius.

Gregesq.

Dealexandro uicto qui anti ochi se filium finxerat.

Tene historiam.

EXPLICIT LIB. XXX. V. INCIPIT LIB TRIGESIMUS SEXTUS.

RECUPERATO PATERNO REGNO DEMETRIUS.
& ipse rerum successu corruptus. uitiis adulescentiae insignitam
labitur· tantumq· contemptum apud omnes inertiae. quantũ

odium exsuperbia pater habuerat contraxit. ⁊ aq cum ab impe
rio eius passim ciuitates deficerent. ad abolendam segnitiae macu
lam bellum parthis inferre statuit. ⁊ cuius aduentum non inutti
orientis populi uidere. & propter arsacidę regis parthorum
crudelitatē. & quod ueteri macedonum imperio adsuēti. noui po
puli superbiam indignę ferebant. ⁊ aq cum & persarum & elymi
orum bactrianorumq auxiliis iuuaretur. multis proeliis parthos
fudit. ad postremum tamen pacis simulatione deceptus capitur.
traductusq per hora ciuitatum populis qui desciuerunt inludi
brium fauoris ostendatur. ⁊ missus deinde in hircaniam benigne &
iuxta cultum pristinae fortunae habetur. Dum haec aguntur. in
terim in syria tryphon. quisę tutorem antiocho demetrii priuigno
subtraxit a populo laborauerat. occiso pupillo regnum syriae inua
dit. ⁊ quo diu potitus. tandem exolescentem fauore recentis impe
rii. antiocho puero admodum demetrii fratre qui in asia edu
catur. bello uincitur. rursusq regnum syriae ad sobolem demetrii
reuertitur. Igitur antiochus memor quod & pater propter sup
biam inuisus. & ipse propter segnitiam contemptus fuisset. Neinea
dem urbis incidit. & recepta in matrimonium cleopatra uxore
fratris. ciuitatesq; in tuto fraterni imperii deficerant. summa indus
tria persequitur. domitasq rursus regni terminis adiecit. iudęosq
qui in macedonico imperio sub demetrio patre arma sse in libertate

Arsachide

Trifouicur
abantiocho
fratre de
metrii.

Judęi

uindicauerant sub egit. quorum uires tantae fuere. ut post haec nul
lum macedonum regem tulerint. Domesticisq. imperiis usi seruit
origo iudeor. magnis bellis infestauerint. Namq. iudaeis origo damascena syriae
nobilissima ciuitas. unde & adsyrius regibus genus exsegina semiramis
fuit. nomen urbi adamasco rege indtum. incuius honorem syri se
pulchrum arathis uxoris eius exemplo coluere. deamq. exinde sciissime
De abraham dicit. religionis habent. post damascum. azelus. mox adores. & abrahames.
& histrabel reges fuere. sedhistrabelem felix. x. filiorum prouentus
maioribus suis clariorem fecit. itaq. populum indecem regna diui
sum. filius tradidit. omnesq. exnomine iudę qui post diuisionem de
Vnde appellati sint iudei. cessere at. iudęos appellauit. coliq. memoriam eius abomnibus uisit.
cuius portio omnibus accessere at. minimus & ate inter fratres ioseph
fuit. cuius excellens ingenium fortuna dum inter ceptum. peregri
nis mercatoribus uendiderunt. aquibus deportatus in aegyptum.
dum magicas ibi artes solerti ingenio percepisset. & breui ipsi regi per
carus fuit. Nam prodigiorum sagacissimus erat. & somniorum pri
mus intellegentiam condidit. Nihilq. diuini iuris. humanisq. ei
Attende bn hanc historiam. incognitum uidebatur. adeo. ut & diuturnitatem agrorum ante
multos annos prouiderit. perissetq. omnis aegyptus fame. nisi monitu
eius rex edicto seruari per multos annos fruges iussisset. & tantaq.
experimenta eius fuerunt. ut non abhomine. sed adō responsa dari
uiderentur. Filius eius mortuus fuit. quiē ꝑter paternae scientiae

heredit̃atem·& iam formę pulchritudo commendabat·7 sed aegyptii
cum scabiem & fuliginem paterentur· ꝛ responso monita eum cum
ęgris ne pestis ad plures serperet & terminis aegypti pellunt·7 dux
igitur exulum fit·sacra aegyptiorum furto abstulit·quę repe
tentes arm̃is aegyptii domum redire tempestatibus compulsi fuꝝ·
Itaq· mox ser dam̃ scena antiqua patria repetit·c montem sinai
occupat· in quo septem dierum ieiunio. per deserta arabiae cum
populo suo fatigatur· Cum tandem uenisset· septimum diem more
gentis sabbata appellatum· in omne aeuum ieiunio sacrauit· quo
illa die famem illius erroremq· finierat·7 & quo m̃lta contagionis pul
sos se ab aegypto meminerant· ne eadem causa inuisi apud indo
las forent· cauerunt· neꝙ cum peregrinis conuiuerent·7 quod ex cau
sa factum· paulatim in disciplinam religionemq· conuertit·2 Post
mortem & iam filius eius arruas sacerdos· sacris aegyptiis· mox rex
creatur· semperq· exinde hic mos apud iudaeos fuit· ut eosdem
reges & sacerdotes haberent·7 quorum iustitia religione p̃mixta·
incredibile quantum coaluere·7 opes gentis exuectigalibus opobal
sami creuere· quod in his tantum regionibus gignitur·7 est namq·
uallis quae continuis montibus uelut muro quodam ad instar
castrorum clauditur·7 spacium loci ducenta iugera nomine arcus
dicitur·7 in eo silua est· & ubertate & amoenitate insignis·7 siquidem
palmeto & opobalsamo distinguitur· & arbores apobalsami similem

male l nĩ ptat
diabolus scripturas

opobalsamũ

formam picęq; arboribus habent. nisi quod sunt humiles magis. Et
inuinearum morem excoluntur. Hae certo anni tempore. balsamū
sudant. sed non minor loci eius apricitatis quam ubertatis admira
tio est. quippe cum toto orbe regionis eius ardentissimus sol sit. ibi
tepidi aeris naturalis quaedam. ac perpetuo opîcatas in est. meare
gione latus lacus est. qui pro magnitudine aquę & inmobilitate
mortuum mare dicitur. Nam neq; uentis mouetur. resistente
turbinibus bitumine. quo aqua omnis stagnatur. neq; nauigationis
patiens est. quō omnia uita carentia inprofundum mergunturs
nec materiam ullam sustinę. nisiquę alumine inlustratur. 7
primum xerxes rex persarum iudeos domuit. post ea cum ipsis
persis inditionem alexandri magni uenire. diuq; inpotestate ma
cedonici imperii subiecti syriae regno fuere. ademetrio cum dese
uissent. amicitia romanorum pęcta. primi omnium exorientalib.
liberiatem acceperunt. facile tunc romanis dealieno largientibus 7
per eadem tempora quibus in syriam regni mutatio inter nouos re
ges. Alternabatur. inasia rex attalus florentissimum abeumene
patruo acceptum regnum. caedibus amicorum & cognatorum sup
plicus foedębat. nunc matrem. nunc beronicem sponsam. maleficus
eorum necatam. confringens. post hanc scelestam uiolentiae rabiem.
squalidam uestem sumit. barbam capillumq; inmodum reorum sum
mittit. non in publicum prodire. non populo se ostendere. nondomi

ushahel

xerses pm iudeos domuit.

nō

Aebalus.

laetiora conuiuia inire. aut aliquod signum sanihominis habere.
prorsum. ut paenas pendere manibus interfectorum uideretur. 7
Omissa deinde regni administratione. hortos fodiebat. gramina
serebat & noxia innoxiis permiscebat. eaq. omnia uenenum succo in
fectu. uelut peculiare munus amicis mittebat. Obhoc studio ae
rariae artis fabricae se tradit. ceteriscq. fingendis & aere fundendo
procudendoq. oblectatur. 7 matri deinde sepulchrum facere insti
tuit. 7 cui operi intentus. morbum exsolis feruore contraxit. & septi
ma die decessit. huius testamento heres popr. Tunc instituitur. 7
federat exeumene aristonicus. non iusto matrimonio. sed expelice
efesia. citharistae cuiusdam filia genitus. qui post mortem attali
uelut paternum regnum asiam inuasit. 7 cum multa secunda proe
lia aduersus ciuitates quae metu romanorum tradere se eidem
nolebant. fecisset. & iustusq. tam rex uideretur. asia licinio crasso
cons. decernitur. 7 qui intentior attalicae praedae quam bello. cum
extremo anni tempore inordinata acie proelium conseruisset. &
uictus poenis in consultae aduersae sanguine dedit. 7 inhuius locu
missus per penna. Consul. prima congressione aristonicum supe
ratum in potestatem suam redegit. attalicasq. gazas heredi trari
as. pr. nauibus positas romam deportauit. 7 quod egre ferens suc
cessor eius marcus aquilius consul. ad eripiendum aristoni
cum per penne. uelut is sui potius triumphi munus ee deberet.

De attalo eiusq. uita uel obi tu i.

de aristonico & crassi morte licinius crassus.

festinatæ uelocitate contendit. ſed contentionem conſulum
mors per prīnę diremit. ſic aſia romanorum facta cum opib.
ſuis uita quoq; romam transmiſit. POMPEI TROGI EPIT
HISTOR LIB. TRIGISIMVS VI. INCIPIT LIB TRIGISIMVS VII.

36

CAPTO ARISTONICO MASSILIENSES
profocensibus conditoribus ſuis quorum urbem ſenatus & om
ne nomen quod & tunc & antea antiochi bello infeſta contra pr.
arma tulerunt deleri uiſſerat. legatos romam deprecatos mi
ſere. ueniamq; his aſenatu obtinere. poſt hæc regibus qui ad
uerſus ariſtonicum auxilia tulerant. prędia per ſolutam mi
tridati pontico. ſyria. maior. filius ariarathis regibus cappadoce
qui eodem bello occiderat. lycaonia & cilia date. filiorum pr
inſon filios quam mater inliberos fuit. quippe hinc paruu
lis auctum regnum. inde ereptæ ademptæ namq; laudice exnu
mero ſex filiorum quos uiribus ſexus exariarathae regę ſuſcepe
rat. timens ne non diutina adminiſtratione regni adultis qui
buſdam pateretur. quinq; parricidali ueneno necauit. Unum
paruulum. ſcelere matris cognatorum. Cuſtodiæ eripuit. qui
poſt necem laudices. nam ea propter crudelitatem populus ex
tinxerat. ſolus regno potitus eſt. mitridates quoq; repentina
mortem filium. inter ceptus qui & ipſe mitridates dictus eſt. reliquid.
Cuius poſtea magnitudo fuit. ut non ſui tantum temporis.

Maſſilienſes pfocensibus inter eos.

Mitridates

uerum & iam superioris aetatis omnes reges in maiestate superauerit bellaq; cum romanis per XLVI annos uaria uictoria gesserit. Cum eum summi imperatores Sylla. Lucullus. cæteriq; Insumma. cui pompeius ita uicerit. ut maior clariorq; in restaurando bello resurgeret & damnisq; suis terribilior redderetur. deniq; ad postremum nauali hostili uictus. seduoluntaria morte. in aurito regno senex herede filio decessit. huius futuram magnitudinem. & iam caelestia ostenta praedixerant. Nam eo quo dg̃ natus est anno. & eo quo regnare primum coepit. stella cometes per utrumq; tempus. Lxxx diebus ita luxit. ut caelum omne conflagrare uideretur. Nam & magnitudine sua quartam partem caeli occupauerat & fulgore suo solis nitorem uicerat & cum oriretur obcumberetq; IIII horarum spatium consumebat. puer. tutorũ insidias passus est. qui eum fero equo impositum. equitare iaculariq; cogebant. qui conatus. cum eos fefellisset. supra aetatem regente equũ mitridate. ueneno eum appetiuere. quod metuens. antidotis sæpius bibit. Et ita se aduersus insidias exquisitis tutoribus remediis stagnauit. ut neuolens quidem senex ueneno mori potuerit. timens deinde ne inimici quod ueneno non potuerant ferro perageret. uenandi studium finxit. quo p̃ septem annos neq; urbis neq; ruris tecto usus est. Sed p̃ siluas uagatus. diuersis montium regionibus pernoctabat. Ignaris omnibus

attende

Ostenta celestia.

tutorũ

Antidota.

Mitri

quibus ꝯ locis adsuetus ferasq; cursu aut fugare aut persequi cū
quibusdam & iam uiribus congredi. quibus rebus & insidias uitabit.
& corpus ad omnem uir tutis patientiam durauit. ad regni dein
de administrationem cum accessisset & statum non de regendo. reg
no cogitauit. Itaq; scythas inuictos antea qui sophi ryona alexan
dri magni ducem. cum xxx milibus armatorum deleuerant qui
cyrum persarum regem. cum. cc. milibus trucidauerant. quiphi
lippum macedonum regem fugientem coeperant. ingenti felicita
te perdomuit. Auctus igitur uiribus pontum quoq; accle incepit cap
padotiam occupauit. cum de asia tractare & tacitus cum quibusdam
amicis regno profectus. uniuersam nemine sentente peruagatus est.
omnium urbium situm ac regiones cognouit. inde in britaniam trans
cendit. & quasi dominus asiae. oportuna quaeq; uictoriae fiue
mortis est. Post haec in regnum. cum iam periisse crederetur reuer
sus est. inuento paruulo filio. quem per absentiam eius soror uxorq;
laodicae enixa fuerat. Sed inter gratulationem aduentus sui
& filii genti. ueneno periclitatus est. siquidem laodice soror. cum
periisse eum crederet & inconcubitus amicorum proiecta. quasi ad
missum facinus maiori scelere tegere possit. uenenum aduenienti
parauit. quod tum exancillis mariti cognouisset & facinus in auc
tores uindicauit. hieme deinde adpetente. non inconuulo sed in
campo. nec in aduocationibus. nec inter soladeſ dales sed inter coaequales

aut equo aut curru aut uiribus contendebat. exercitum quoq.
suum. ad parem laboris patientiam. cotidiana exercitatione dura
bat. atq. ita inuictus ipse inexpugnabilem exercitum fecerat. inde
deinde cum nicomede societate. paflagoniam inuadit. uictamq. cum
socio diuidit. quam cum teneri a regibus senatui nuntiatum esset. lega
tos ad utramq. misit. qui gentem restitui in pristinum statum iube
rent. mithridates cum se iam parem magnitudini romanorum crede
ret. superbo responso hereditarium patri suo regnum obuenisse re
spondit. mirari se quod ei relata controuersia non fuerit sibi refe
ratur. nec territus minis. galatiam quoq. occupat. nicomedes quo
se tueri iure non posset. iusto regi redditurum respondit. atq.
ita filium suum mutato nomine filamenem. paflagonum regu
nomine appellat. & quasi syrpe regiae reddidisse. regnum falso
nomine tenet. sic ludibrio habiti legati romam reuertuntur.

POMPEI TROGI EPITOMA HISTOR. LIB. XXXVII. EXPLIC. INCIP. LIB. XXXVIII.

MITHRIDATES PARRICIDIA NECE UXORIS
auspicatur. sororis alterius diodices filios. Cuius uirum ariaratem
regem cappadociae. per gordium insidiis occiderat. tollendos
statuit. nihil actum morte patris existimans. si adulescentes pa
ternum regnum cuius ille cupiditate flagrabant occupasset. ⁊
Igitur dum in his cogitationibus uersatur. interim nicomedes rex
bythiniae. uacuam morte regis cappadociam inuadit. quod cum

nuntiatum mitridatis fuisse & per simulationem pietatis auxilia sorori
ad expellendum cappadocia nicomedem mittit. Sed iam laudicie
per pactionem nicomedis in matrimonium tradiderat. quod egre
ferens mitridates. p̄sidia nicomedis cappadociae expellit. regnūq.
sororis filio restituit. egregium prorsus factum. nisi subsecuta fraus
eet. siquidem inter iectas mensibus simulat se gordium quo ministro
usus in ariaracte interficiendo fuerat. restituere in patriam uelle.
sperans si obsistere & adulescens causas belli futuras. Aut si per mittere &
per eundem filium tolli posse. per quem interfecerat patrem. quod
ubi ariarates iunior moliri cognouit. grauiter ferens interfecto
rem patris per auunculum potissimum ab exilio reuocari. ingen
tem exercitum contrahit. Igitur cum aciem eduxisset & mitrida
Currus falcatos tes. peditum Lxxx milia. equitum x. currus falcatos sexcentos.
nec ariarates auxiliantibus finitimis regibus minor copiae essent.
incertum belli timens. consilia ad insidias transfert. sollicitatoq.
iuuene ad conloquium cum ferrum occultatum inter fasces gereret &
seruatore a bariarate regio more misso. curiosius inum uentrem
per tractanti. ait. cauere & ne aliud telum inueniret & quam que
reret. atq. ita risu protectus insidias reuocatum ab amicis uelut
ad secretum sermonem. inspectante utroq. exercitu interficit. &
regnum cappadociae. Acto annorum filio. posito ariarathis no
mine. addito q. ei rectore gordio tradidit. sed cappadoces cru

exeo ariaracte gentium quibello aristonici auxilia romanis.

delitate aclubidine ꝑfectorum uexati. amitridate deficiunt. Fratremq. regis & ipsum ariaracten nomine abasia ubi educabatur reuocant. cumquo mitridates proelium renouat. uictumq. regno cappadociae expellit. nec multo post adulescens ex egritudine collecta infirmitate decidit. post huius mortem nicomedes timens ne mitridates accessione cappadociae. & iam britannam finitimam inuadere. subornat puerum eximiae pulchritudinis quasi ariaractes tres non duos filios genuisse. qui asenatu romano paternum regnum peteret. Uxorem quoq. laodicem romam mittit. adtestimonium trium ex ariaracte susceptorum. quod ubi mitridates cognouit. Et ipse pari impudentia gordium romam mittit. qui senatui adseruet puerum cui cappadociae regnum tradiderat. ferens caecidisse. sed senatus studio regum intellecto. aliena regna falsis nominibus furantium. mitridati. Cappadociam. & nicomedi adsolatia eius paflagoniam ademit. ac ne contumelia regum fora. ademptum illis quod daretur aliis. utrique populus libertate donatus est. Sed cappadoces munus libertatis abnuentes. negant uiuere gentem sine rege possetque rex illi asenatu ariobarzanes statuitur. erat eo tempore tigranes rex armeniae. obsessa parthis ante multum temporis datus. nec olim obitem in regnum paternum remissus. hunc mitridates mire adsotietatem romani belli. quod olim medi

finem.

tabatur. per licere capiebat. Nihil igitur de offensa romanorum senti
ente. per gordium impelli ut ario barzani segni admodum bellum
inferat. & nequis dolus sub ee uideatur. filiam suam ei cleopatram in
matrimoniu tradit. primo igitur aduentu tigranis. ariobarza
nis sublati rebus suis romam contendit. atq; tra per tigranen rur
sum cappadociae uris ee mitridatis coepit. eodem tempore mor
tuo nicomede. & iam filiis eius & ipse nicomedis regno amitridate
pellitur. qui cum supplex romam uenisset & decernitur in senatum ut
uterq; in regnum restituantur. in quod dum missi. aquilius & mallius
maltinus legati. his cognitis mitridates societatem cum tigrane.
bellum aduersum romanos gesturus iungit. pactiq; inter se sup.
ut urbes agriq; mitridati. homines uero & quae cumq; auferri
possent. trigrani cederent. Post haec mitridates intellecto quan
tum bellum susceptaret. legatos ad cimbros. alios ad gallo. grecos
& sarmatas bastarnasq; auxilium petitum mittit. Nam
omnes has gentes romanum meditabundus bellum. uarios benefi
ciorum muneribus iam ante inlexerat. scytas quoq; exercitum
uenire iubet. omnemq; orientem aduersus romanos armat. Non
magno igitur labore aquilium. & m. maltinum asiano exercitu
instructos umerit. quibus simul cum nicomede pulsis. ingenti fauo
re ciuitatium excipitur. multum ubi auri argentiq; studio ue
terum regum. magnumq; belli apparatum inuenit. quibus instruc

tus debita ciuitatibus publica priuatasq remisit & uacationem quinquenni concedit. tunc ad contionem militem uocat eosq uariis exhortationibus ad romana bella siue asiana incitat. quam orationem dignam duxi Cuius exemplum breuitati huius operis inserere. quam obliquam pompeius trogus exposuit quo in libio & insallustio reprehendit quod contionem directas prosus oratione operi suo inserenda historiae modum excesserint. obtandum sibi fuisse ait ut deos licer & consulere bellum ne sit cum romanis an pax habenda. quin uero sit resistendum inpugnantibus nec eos quidem dubitare. qui spe uictoriae careant. quippe aduersus latronem si neque prosilire pro ultione tamen sua omisserum stringere. cetera quae non id agitur an liceat quiescere non tantum animo hostili ter sed & iam proelio congressis consulendum quae ratione aspera coepta bella sustineant. ee autem sibi uictoriae fiduciam sisit illis animus romanosq uinci posse cognitum non sibi magis quam ipsis militibus qui & in britannia aquilium & maltinum in cappadocia fuderint. ac si quidem aliena magis exempla quam sua experimenta mouerent audire se pyrro rege epiri non amplius quinq milibus macedonum instructo fusos tribus proeliis romanos audire annibalem ex annis italiae uictorem inmortalem & quin ipsam caperet urbem non romanorum illi uires restitisse sed domesticae aemulationis atq inuidiae studium audire populos transalpinos

ideſt immunitate

Antiocha

Oratio mitridatis pulcherrima

Pirrus eiroti aduersum romanos cum quinq milium furt structis exercitus

Jmbellis Asia

galliae italiam ingressus maximis eam pluribusq. urbibus possidere.
& latius aliquanto solum finiunt quam asia quae decatur imbellis
idem galli occupauissent. nec uictam solum dici sibi romam a gallis
sed & iam captam. ita ut in uis illis montis tantum cacumen relin
queret & nec bello hostem sed praetio remotum. gallorum autem
nomen quod semper romanos terruit. imparem uirium suarum
ipsum numeret. Nam hos qui asiam incolunt gallos. a billis qui ita
liam occupauerant. Sedibus tantum distare. originem quidem
ac uirtutem genusq. pugnae idem habere. tantoq. his acriora
ee quam illis ingenia. quod longiore ac difficili prae spacio. yllyri
cum thraciamq. prodierint. pene operosius transitus eorum fi
nibus quam ubi consedere possessis. Jam ipsam italiam audisse
nunquam ut roma condita sit. satis illi placuit. sed assiduae per
omnes annos proliberate. alios quosdam & iam prouincie imperii
bellis continuis per seuerasse. & a multis ciuitatibus italiae delectos
romanorum exercitus ferri. a quibusdam nouo contumeliae
more sub iugum missos. ac ne ueteribus immoremur exemplis.
hoc ipso tempore uniuersam italiam bello marsico consurrexisse. non iam libertatem. sed consortium imperii. ciuitatisq.
poscentem. & grauius uicino italiae bello. quam domesticis
principum factionibus urbem premi. multoq. periculosius
ee rabido ciuile bellum. si multa ac germania. cimbros in men

habeat. Non enim queri ancapienda sunt arma. sed utrum.

sam illam ferorum atq. inmitium populorum more procelle in undasse italiam. quorum & singula bella sustinere romani possent. uniuersis tamen obruantur. ut neuagaturos quidem bello suo putet. utendum igitur occasione. & rapienda incrementa uirium. ne illis occupatis qui euerint. mox aduersus uacuos & qui dem maius negotium. sua potius occasione. an illorum. nam bellum quidem iam tunc secum abillis geri coeptum. cum sibi pupillo matrem phrygiam ademerant. quam patri suo primium dati aduersus aristonicum auxilii concesserat. gentem quam & proauo suo mithridati seleucus gallinicus in dotem dedisset. & quid cum paflagoniam sede cedere iusserint. non alterum illud genus belli fuisse. quae non ui non armis. sed adoptione testamenti. & regum domesticorum interitu. hereditaria a patri suo uenisset. cum inter hanc decretorum amaritudinem parendo. non tamen eos mitigaret. & quin acerbius indies gerunt. non obtinuisse. quod enim ase non pertinuit illis obsequium. phrygiam paflagoniamq. demisisse. non cappadociam filium eductum quam iure gentium uictor occupauerat. raptum tamen sibi ee uictoria eius. abillis quorum nihil est. nisi bello quaesitum. non regem byrinie cersonin quem senatus arma decreuerat ase ingratiam illorum occisum. tamen nihilominus imputari sibi, siqua gordius aut tigranes faciat. libertatem & iam in contumeliam sui senatu ultro delatam cappadociae. quam reliquis gentibus abstulerunt. dein populo

cappadocum proliber tate oblata gordium regem orant. Ideo
tamen tantum quo amicus suus eet non obtinuisse. nicomedem
precepto illorum bellum sibi intulisse. quia ultimi erit se abipsis
uentum obuiam in eo & nunc eam secum bellandi illis causam
fore. quod non impune se nicomedi lacerandum saltatricis filio
p̄buerit. quippe non delicta regum illos. sed iures ac maiestatem
insequi. neq. in uno sed in alius quoq. omnibus ac sepe arte grassator.
Succedaneū. Sic & auum suum farnacen per cognationum arbitria. Succedaneū
regi pergameno eumeni datum. sic rursus eumenem cuius classib.
primo in asia fuere transiecti. cuius exercitu magis quam & suo mag
num antiochum. & gallos in asia: & mox in macedonia regem per sen
domuerant. Et ipsum pro hoste habitum. eiq. interdictum italia
& quod cumq. deforme sibi putauerant. Cum filio eius aristonico
Massinissa. bellum gessisse. nullius apud eos maioran quam massinisse regis nu
midarum haberi merita. huic imputari uictum annibalem. huic
captum syphacem. huic cartaginem delatam. hunc inter duos af
fricanos tertium seruatorem urbis referri. Tamen cum huius nepote
Romani. bellum modo in affrica gestum. adeo inexpugnabile. ut neuictum
quidem patris memoriae donarent. quin carcerem ac triumphi
spectaculum experiretur. Hanc illis omnibus regibus legem odio
dixisse. felici & qui a ipsi tales reges habuerunt. quorum & iam no
minibus erubescant. aut pastores aboriginum. aut aruspices sibi

norum · aut exules corinthiorum · aut seruos uernasq · tuscorum ·
aut & quod honoratissimum nomen fuit · inter haec super bus atq ·
ut ipsi fuerint conditores suos lupę uberibus altos · Sic omnē illū
populum · luporum animos · in exlebiles sanguinis atq · imperii di
uturnarumq · auidos · ac ie · iunos habere · se autem · seu nobilitate illis
comparetur · clariorem illa · conluuiae conuenarum ee · qui pater
nos maiores suos acyro dareoq · conditoribus ꝑsici regni · maternos
á magno alexandro · ac nicatore seleuco conditoribus imperii ma
cedonici referat · seu populus illorum conferatur suo · earum se gen
tium ee · q̄ non modo romano imperio sint pares · sed macedonico
quoq · obstiterant · nullam subiectarum sibi gentium expertam
peregrina imperia · nullis umquam nisi domesticis regibus paru
isse · cappadociam uelit an paflagoniam recensere · rursus pontum
an bythiniam · troemq · armeniam maiorem minoremq · quarum gen
tium nullamq · alexander ille quitotam placauit asiam · necquis
quam successorum eius aut posteriorum attigisse · scythiam duos
umquam ante se reges non pacare · Sed tantum intrare ausos dareū
& philippum · aegre inde fugum sibi expedisse · ut ipse magnā ad
uersus romanos partem uirium haberent · multoq · se timidiores ac
diffidentius bella pontica ingressum · cum ipse rudis agiro eet · 7
fertiae praeter arma uirtutemq · animi · locorum quoq · solitudi
nibus uel frigoribus instructę · per quę denuntiarētur ingens

Romani

Conluuies conuenarum

militiae periculum ac labor. inter quas difficultates nesper quide
premii for& ex hoste uago. nec tantum pecuniae. sed inopiae. 7
nunc se diuersa belli conditionem ingredi. nam neq. caelo asiae
Laus Asie ee temperatius aliud. nec solo fertilius. nec urbium multitudine
amoenius. magisq. temporis partem non ut militiam. Sed ut
festum diem acturos. bello. dubium facili magis anubere. si modo
aut proximas regni ut talici oper. aut uetere erdiae ioniaeq.
audierint. quas non expugnatum eant sed possessum. tantumq.
Vocibus uocet. se auida expectat asia. ut& iam uocibus uoc&. adeo illis odium
romanorum incussit. rapacitas proconsulum. secti publicanorū.
calumniae litium. sequantur se modo fortiter. & colligant quid
R seduce posit efficere tantus exercitus. quem sine cuiusquam mili
tum auxilio. sua& unius opera uiderint. Cappadotiam caeso
rege coepisse. qui solus mortalium pontem omnem scytiamq. pa
cauerit. quam nemo ante transire tuto atq. adire potuit. Nam
iustitiae atq. liberalitatis suae. ne ipsos militer quin experiantur
testes refugere. & illa indutia habere. quod solum regnum non pa
terna solum. uerum& iam externa regna hered[ita]ta prop
ter munificentiam adquisita possideat. chol chos. paflagoniā.
bosporum. Sic excitatus militibus. post annos tres& xx. sump
ta regni in romana bella descendit. atq. in aegypto mortuo
In romana bella descendit rege ptolomeo. ea qui cyrenis regnabat ptolomeo. plegatos

regnum & uxor cleopatra regina soror ipsius defertur. Laetus igit̃
hoc solo ptolomeus q̃d sine certamine fraternum regnum coe
pisset & itaq; quod subornari & amatae cleopatrae & fauore prin
cipum satis fis filium cognouerat ceterum infestus omnibus sta
tim ubi alexandriam ingressus est. fautores pueri trucidari ius
sit. ipsum quoq; die nuptiarum quibus matrem eius in matrimo
nium recipiebat. Inter apparatos epularum & sollemnia reli
gionum in complexu matris interficit. atq; ita thorum soris ce
dit filii eius cruentus ascendit. Post quod non mitior in popula
res. qui eum in regnum mouerant. fuit. siquidem peregrinis mi
litibus licentia caedis data. omnia sanguine cottidie manabat.
Ipsam quoq; sororem. filia eius uirgine per uim stuprata. & in
matrimonium adscita repudiat. quibus rebus territus popu
lus. in diuersa labitur. patriamq; metu mortis exul relinquit.
Solus igitur in tanta urbe cum suis relictus ptolomeus cum regi
se non hominum seduacuarum aedium uideret & edicto pere
grinos sollicitat. quibus confluentibus obuius legatis romanorum
scipioni africano. & spurio mummio. & metello quia in spiciendis
sociorum regna ueniebant. procedit. Sed quam cruentus ciuibus
tam ridiculus romanis fuit. erat enim & uultu deformis & staturae bre
uis. & sagina uentris non homini sed beluae similis. quam foeda tra
tem numia subtilitas pluuide uestis augebat. prorsus quasi astu

Descriptio
formae pto
lomei

inſpicienda praeberẽtur. quae omni ſtudio occultanda pudibundo
uiro erant. ⁊ poſt diſceſſum deinde legatorum quorum affricanus dum
inſpicit urbem ſpectaculo alexandrianus fuit. iam & iam peregrino
populo inuiſus. cum filio quem exſorore ſuſceperat. Et cum uxore ma
tris pelice metu inſidiarum. tacitus in exilium proficiſcitur. Con
tractoq; mercennario exercitu bellum ſorori ac̃ patri ac
infert. ⁊ arceſſitum. deinde maximum acyrenis filium. necum alexandri
ni contra ſe regem crearent. interficit. ⁊ Tunc populus ſtatuas eius
& imagines detrahit. ⁊ quod factum ſtudio ſororis exiſtimans. filium
quem ex ea ſuſceperat interficit. Corpuſq; in membra diuiſum &
in caſtra compoſitum. mit̃ri die natalis eius inter epulas offerri, cu
rat. ⁊ quaeres non reginae tantum. uerum & iam uniuerſae ciuita
ti acerba & luctuoſa fuit. tantumq; merorem feſtiuiſſimo conui
uio intulit. ut regia omnis repentino luctu incenderetur. Uerſo
igitur ſtudio principum. ab epulis. in exequias. membra lacera po
pulo oſtenduntur. & quid ſperare de rege ſuo debeant. filii caede de
monſtrant. ⁊ finito luctu orbitatis cleopatra. Cum urgueri ſe finiti
no belli uideret. auxilium a demetrio rege ſyriae per legatos petit. ⁊
ea uis & ipſius uarii & memorabiles caſus fuere. nam q; demetrius.

Deſcribus pto lomei.

Sicut ſupra dictum eſt. cum bellum parthis intuliſſet. multas con gre
ſionibus uictor fuiſſet. repente inſidiis circumuenitur. amiſſo exer
citu captus. ⁊ cui arſacides par in hyrcaniam non cultum tantum

De demetrio arracide quae captum demetrium in hyrcania ee pmiſit.

regium pſtitit. ſed & filiam in matrimonium dedit. Regnumq. ſiriæ
quod per abſentiam eius tiripho occupauerat. reſtituturum pro
mittit. poſt huius mortem. deſperato reditum non ferens captiuitatē
demetrius priuatā & opulentam uitā per eſus. tacitus in regnū
fugam meditatur. hortatur illic comes gallimander amicus erat.
qui poſt captiuitatem aſſyria per arabiae deſerta ducibus pec
cuniae comparatis. partico habitu babylonem peruenerat. ſed
fugientem frahates quia sacide ſucceſſerat. equitum celeritate
per compendioſa tramites occupatum. retrahit. ut eſt deductus
ad regem. gallimandro quidem non tantum uenia. uerum & iam
premium fidei datur. Demetrius autem & grauiter caſtigatum.
& coniugem in hyrcaniam remittit. arctioribusq. cuſtodiis obſer
uari iubet. inter iecto tempore. cum fidē illi & iam ſuſcepti liberi fa
cerent. Eodem amico comite. repetita fuga eſt. Sed pari infeli
citate. prope finem regni ſui deprehenditur. ac denuo perductus ad
regem. ut in uiſus. aconſpectu ſubmouetur. Tunc quoq. uxori
& liberi donatus. in hyrcaniam poenalem ſibi ciuitatem remit
titur. taliſq. aureis in exprobrationem puerilis leuitatis donatus.
Sed hanc parthorum tam mitem in demetrium clementiam.
non miſericordia gentis faciebat. Nec reſpectus cognationis. Sed
quod ſyriae regnum adfectabant. uſuri demetrio aduerſus an
tiochum frē. pro ut reſt tempus. uel fortuna belli exegiſſet.

His auditis anthiocus occupandum bellum ratus exercitum quem multas finitimorum bellis indurauerat aduersus parthos ducit. sed per luxuriam non minor apparatus quam militiae fuit. quippe lxxx milia armatorum secuta sunt. trecenta lixarum. ex quib. coquorum pistorumq. maior numerus fuit. argenti certe auriq. tantum. Vt etiam gregari milites auro gẽdiges fierent. procul carentq. materiam. cuius amore populi ferro dimicant. culinarũ quoq. argentea instrumenta fuere. prorsus quasi ad epulas non ad bellum pergerent. aduenienti anthiocho multi orientis reges occurrere. tradentes se regnaq. sua cum execratione superbiae parthicae. nec mora congressione fuit anthiocus tribus pl̃is victor. cum babylonem occupasset. magnus haberi coepit. tuq. adeum omnibus populis deficientibus. nihil partis reliqui. pter patrios fines fuit. dum frahates demetrium inseriam ad occupandum regnum cum parthico presidio mittit. ut eo pacto anthiocus ad sua tuenda a partia reuocaretur. interim quo uiribus non poterat. insidiis anthiocum ubiq. temptabat. propter multitudinem hominum. exercitum suum anthiocus per ciuitates inhibernas diuiserat. qui rei exitii causa fuit. nam cum grauari se copiarum pbitione. & iniurijs militum ciuitates uiderent. ad parthos deficiunt. & die statuta omnes apud se diuisum exercitum. per insidias. ne inuicem ferre auxilia

gregari & cum milites antiochi auro gediges uixerunt.

possent adgrediuntur. quaecum nuntiata antiocho ceṽt. auxilium proximis laturus cum ea manu, qṽ secum hiemabat. progreditur. in itinere obuium regem parthorum habuit. aduersus quem fortius quam exercitus eius dimicauit. sed postremū tamen cum uirtute hostes uincerent. metu suorum deserti occiditur. cuius frater exequias regio more fecit. filiamq. demetriam quam secum antiochus aduexerat. captus amore uirginis uxorem duxit. pœnitere deinde dimissi demetrii coepit. ad quem retrahendum cum turmas equitum festinato misisset. demetrium hoc ipsum metuentem. cum in regno missi inuenerunt. frustraq. omnia conati. ad regem suum reuersi sunt.

Antiochus occidit.

POMPEI TROGI EPITOMA HISTOR LIB. XXXVIII. EXPL. INCIP LIB. XXXVIIII.

ANTIOCHO IN PARTHIA CUM EXERCItu deleto. fratre eius demetrius obsidione parthorum liberatus. deinde hac restituitur in regnum. cum omnes in syria in luctu, propter amissum exercitum esset. quasi partica ipsius ac frū bella quibus alter captus. alter occisus erat. prospere gessissent. tra aegyptio bellum inferre statuit. regnum aegypti cleopatra socrum precium auxilii aduersum fratrem suum pollicente. Sed dum aliena adfectat. ut adsolet fieri propria perdefectionem syriae amisit. Siquidem antiocenses primi, duce tyrione. execrantes superbiam regis & conuersationem parthicae

crudelitatis intolerabilis facta erat. mox apemeni ceteriq; ciui
tates exemplum secute. per absentiam regis ademetrio defece
re. ptolomeus quoq; rex aegypti bello abeodem petitus. cum cog
nouisset cleopatram sororem suam opibus aegypti nauibus in
positis. ad filiam & demetrium generum in syriam profugisse.
Defalso nomine alexandri. immittit iuuenem quendam aegyptium. protharchi negotiato
ris filium. quiregnum syriae & armis peteret. & composita fabula.
quasi per adoptionem antiochi regis receptus in familiam regi
am eet. nec siris quemlib& regem aspernantibus. nedemetrii
superbiam paterentur. nomen iuueni. alexandri imponitur.
Deremisso syriam antiochi funere auxiliaq; abaegypto ingentia mittuntur. inter ea corpus anti
ochi inter fecti arege parthorum. inloculo argenteo adsepul
turam in syriam remissum. peruenit. quodcum ingenti studio
ciuitatum. & regis alexandri adconfirmandam fabulę fidem
excipitur. quae res illi magnum fauorem popularium con
ciliauit. omnibus nonficta sineo aduersus lacrimas existiman
tibus. demetrius autem uictus abalexandro. cum undiq; circũ
stantibus malis premeretur. ad postremũ & iam abuxore filiisq;
desertus. relictus igitur cum paucis seruulis. cum tyrum reli
gione se templi defensurus petisset. nauigans egrediens. prōfectiusq;
su interficitur. alter exfiliis seleucus. quō sine matris auctori
tate diadema sumpsisset. abeadem interficitur. alter cui

propter nasi magnitudinem cognomen regis poeneſ filium.
uis autem omnis imperii penes matrem eet. Sed alexander oc
cupato ſyriae regno tum enſ ſucceſſu rerum ſperneret iam & iam
ipſum ptolomeum. a quo ſubornatus in regnum fuerat. ſuperba
inſolentia coepit. itaq; ptolomeus reconciliatu ſororis gratia.
deſtruere alexandri regnum. quod odio demetrii uiribuſſu
is adquiſierat. ſummis opibus inſtituit. mittit igitur ingenti
am grypo auxilia. & filiam nuptarum. & populis in auxilium
nepotis. non ſocietate tantum belli. uerum & adfinitate ſua ſol
licitat. nec res fruſtra fuit. Nam cum omnes grypum. aegypti
uiribus uiderent. paulatim ab alexandro deficere coepere. fit
deinde inter reges proelium. quo uictus alexander. antiochiam p
fugit. ibi inops pecuniae. cum ſtipendia militibus deeent. in
templo iouis ſolidum exauro ſignum uictoriae tolli iubet. facetis
ioci ſacrilegium circumſcribens. Nam uictoriam, commodatam
ſibi abioue ee dicebat. inter iectis deinde diebus. cum ipſius io
uis aureum ſimulachrum infiniti ponderis tacite euelli iuſſiſ
ſet. deprehenſuſq; in ſacrilegio concurſu multitudinis ee. infu
gam uerſus. magna ui tempeſtatis oppreſſus. a ſuis deſertus. a ſuis.
a latronibus capitur. p ductus ad grypū interficitur. Grypus
porro recuperato patrio regno. externiſq; periculis liberatus.
in inſidiis matris adpetitur. quae cum cupiditate dominationis

. ſubornatus .

. inſtructum

Alexander falſi nominis occiditur

prodito marito demetrio. & altero filio inter fecto. huius quoq.
uictoria inferiorem dignitatem suam factam doler & uenienti
abexercitatione. poculum ueneni obtulit. sed gryp̄us p̄dictus
iam ante insidias ueluti pietate cum matre certare & bibere
ipsam iubet. abnuenti. Instat. postremum p̄lato indice. eam
arguit. solam defensionem sceleris super ee adfirmans. sibi hoc
quod filio obtulit. Sic uita regina. scelere inse uersa. ueneno quod
alii parauerat extinguitur. regni securitate gryp̄us octo annis
quietem & ipse habuit. & regno praestitit. Natus deinde illi est
aemulus regni. fr̄ ipsius cyzicenus. eadem matre genitus. sed anti
ocho patruo susceptus. quem cum ueneno tollere uoluisset. ut ma
turius armis cum eo de regno contenderet. excitauit. inter hos
regni syriae parricidales discordias. moritur rex aegypti pto
lomeus. regno aegypti uxori. & alteri exilius quem illa legisset
relicto. uidelicet quasi quietior aegypti status quam syriae
regnum eet. cum mater altero exilius relicto. altero hostem eet
habitura. igitur cum pronior in minorem filium eet. a populo compellit.
Maiorem eligere. cui priusquam regnum daret. uxorem ademit.
compulsumq. repudiare. Carissimam sibi sororem cleopatram.
minorem sororem selenem ducere iubet. non materno inter fi
lias iudicio. cum alteri meritum eriperet. alteri daret. sed cleo
patra. non tam auro repudiata. quam amatre diuortio uiri di

Qualit̄ mat̄ gryp̄us extinxerit

missitq; cyzino in minsiria jubit. eiq; nenudum uxoris nom
adferre & exercitum cypri sollicitatum uelut dotalem ad
martium deducit. par igitur iam uiribus frīs cyzenus
proelium commmittit. ac uictus infugam uertitur. hunc an
tiochiam gryphus inqua erat cyzceni uxor cleopatra obsi
dere coepit. qua capta triphena uxor gryphi nihil antiqui
us quam sororem cleopatram requiri iussit non ut captiue
opem ferret. sed ne effugere captiuitatis mala posset. quae
sibi aemulatione in hoc potissimum regnum inuaserit hostiq;
sororis nubenda hostem se eius efficeret. Tunc peregrinus ex
ercitus incertamina frīm adductor. tum repudiatam afrē
contra matris uoluntatem extra aegyptum nuptam accusata
contra gryphum orare ne tam fedum facinus facere cogatur. anul
lo umquam maiorum suorum inter tot domestica tot externa
bella post uictoriam infeminas sieuitum. quas sexus ipse ā peri
culis bellorum & seuitiae uictorum eximit. In hac uero pter
commune bellantium fas accedere necessitudinem. quippe san
guinis ipsius, quae tam cruente seuiat. sororem equidem ger
manam ee. suam uero consobrinam liberorum deinde commu
nium matterteram. his tot necessitudinibus sanguinis adicit
super fictionem templi quo abdita profugerit. tantoq; reli
giosius colendos sibi deos. quo magis his propitius ac fauen

tibus uicissꝫ. tum neq; ad illa uirium se quicquam cyzenon
demptarum nec seruaturum reddita. sed quanto gryphus abnuit.
tanto soror muliebri pertinacia accenditur. rata non misericor
diae haec uerba sed amoris esse. itaq; uocatis ipsa militibus mittit.
deuxorib. cyzicem & gy- qui sororem confoderent. quibus intemplum intrauerunt. cumq; uel
phi inuicem lere eam non possent. manus amplexanter deae simulacrum preci
derunt. tunc cleopatra execratione parricidarum mandata uio
latis numinibus ultioni sui decidit. nec multo post repetita proe
lii congressione uictor. Cyzicenus uxorem gryphi priae namq; ve
paulo ante sororem interfecerat, capite eiusq; supplicio uxorib.
manibus parentauit. at in aegypto cleopatra cum grauaretur
sotio regio filio ptolomeo populum in meum incitat. abductaq;
ei selene uxore. eo indignius quod ex selene iam duos filios habe
bat exulare cogit. arcessito minore filio alexandro. & regem in
locum fratris constituto. nec filium regno expulisse contenta.
bello cypri exulantem persequitur. unde pulso. interficit duce
exercitus sui. quod uiuum eum manibus emisisꝫ. quamquam pto
lomeus uerecundia materni belli non uiribus minor. abinsula reces
sissꝫ. Igitur alexander territus ac matris crudelitate & ipse eam
: elinquit. periculoso regno securam actutam uitam ante ponens.
cleopatra uero timens ne maior filius ptolomeus ac cyzicenо ad
reciperandam aegyptum auxilius iuuaretur. ingentia grypo

auxilia. & selenen uxorem nupturum hosti priori mariti mittit. Alexandrumq. filium per legatos in regnum reuocat. Cui cum occultatis insidiis exitium machinaretur. occupata abeodem interficitur. Spūmq. non fato sed parricidio dedit. digna prorsus hac mortis infamiaq; & matrem thoro expulit. & duas filias uiduas altero ex suum matrimonio fecit. & filio alteri in exiliū actūm. bellō intulit. alteri erepto regno exitium per insidias machinatus est. Sed nec alexandro caedes tam nefanda inulta fuit. Nam ubi primum compertum est. scelere filii matrem interfectam. concursu populi in exilium agitur. reuocatoq. ptolomeo regnum redditur. qui neq. cum matre bellum gerere uoluisset. Neq. fratre armis repetere quod prior possedisset. testamento reliquerit. herede. pr. instituto. decedit. Iam enim fortuna romana. porrigere se ad orientalia regna. non contenta italiae terminis. Coeperat. itaq. & ea parte ubi prouincia facta est. postea creta aliciaq. pirrhico bello perdomite. in formā prouinciae redigunturq. quo & facto. & syriae & aegypti regna. romana uicinitate. artatāq; incrementa definitimis bellis quaerere solebant. adempto uagandi arbitrio. uires suas in perniciem mutuam conuerterunt. adeo ut ad fidem proelium consumpti. incontempti finitimorum uenerint. praedaq. arabum genti inbelli antea fuerint. quorum rex erotimus. fiducia septingentorum filiorum. quos expeditos habuit susceperat. diuisis exercitibus. Nunc aegyp

Septingentos filios

tum·nunc ſyriam inuaſtabit.magnumq· nomen arabum uiribus
finitimorum ex ſanguinibus fecerat· POMPEI TROGI EPITOMA
HISTORIARŪ LIB XXXVIIII·EXPLIC· INCIP LIB QUADRAGESIM·

MUTUIS FRATRUM ODIIS ET MOX FILIIS
inimicitiis parentum ſuccedentibus· cum inexpugnabili bello &
regis & regnum ſyriae conſumptum eet· ad externa populus aux
ilia concurrit· peregrinosq· reges ibi circumſpicere· Coepit·7
itaq· cum parte mitridatem pontico· parte ptolomeum abae
gypto arcendum censer & occurrere et ei quod ex mitridate
implicitus bello romano eet· ptolomeus quoq· hostis semper fu
isse syriae· omnes integrem regem armeniae consensere· instructi
praeter domesticas uires & partica societate· & mitridatis ad fini
tae·7 igitur accitus in regnum syriae· p· x· & viii· annos tran
quillissimo regno potitus est· neq· bello alium lacessere· neq·
lacessitus inferre alii bellum necesse habuit·7 sed sicut ab hostib· tuta
syria· ita terrae motu uastata est· quo cl xx· milia militum &
multae urbes perierunt·7 quod prodigium mutationem rerum por
tendere aruspices responderunt·7 igitur tigrane a lucullo uicto
rex syriae antiochus cyziceni filius abeodem lucullo appellatur·7
Sed quod lucullus dederat· post ea ademit pompeius· qui poscenti
regnum respondit· neuolenti quidem syriae nedum recusanti
daturum· se regem qui x· & vii· annos quibus tygranes syriam·

hic dic terre
motu periſſe
cl xx· milia
hominum·

tenuit mangulo ciliciae latuerit · uicto autem eodem tigrane
romanis alienos operis premia postul& Igitur ñ vt habenti
regnum non ademerit ita quod gesserit tigrani non daturum ·
quod tueri nesciat · nerursus syriam iudaeorum & rabarum latro
cinijs infestam reddat · atq · ita syriam in prouintiae formam
redegit · paulatim q · orient romanorum discordia consangui
ne eorum regnum factus est · POMPEI TROGI EPITOMA HISTORI
ARV LIB · XXXVIII · EXPLIC · INCIPIT LIBER QUADRAGESIM
PARTHI PENES QUOS UELUT DIUISIONE ORBIS
cum romanis facta nunc orientis imperium est · sertarum ex
ules fuere · hoc & iam ipsorum uocabulo manifestatur · Nam
sertaco sermone exules parthi dicuntur · hi & assyriorum
& medorum temporibus inter orientis populos obscurissimi
fuere · post ea quoq · cum imperium orientis a medis ad persas
translatum est · uelut uulgus sine nomine praeda uictorum
fuere · postremum macedonibus triumphato oriente serui
erunt · ut cuius mirum uideatur · ad tantam eos felicitatem
per uirtutem prouectos · ut imperent gentibus sub quarum
imperio uelut serule uulgus fuere · a romanis quoq · trinis
bellis per maximos duces florentissimis temporibus lacessiti soli
ex omnibus gentibus non pares solum · uerum & iam uictores
fuere · quam quam plus gloriae est inter syria & media per

sic.q· memorata olim regna & opulentissimum illud urbium bac
trianum imperium emergere potuisse. quam longinqua bella
uicisse. & praeter ea cum grauibus sertiar & uicinalibus bellis. ad
siduae uexati uariis periculorum certaminibus urgerentur.
hi domesticis seditionibus sertia pulsi. solitudines inter hyrcanū
& dahas. & areos. & hyparthanos & magianos. furtim occupauere
fines. deinde post ea non intercedentibus primo finitimis. postea
& iam prohibentibus in tantum protulere. ut non immensa tantū
ac profunda camporum. uerum & iam praerupta collium
montiumq· ardua occupauerint. ex quo fit ut partiae ple
raq· finium aut aestus aut frigoris magnitudo possideat. quip
pe cum montes & campos aestus infestet. administratio gentis post
defectionem macedonici imperii subregibus fuit. proximus ma
iestati regum populorum ordo est· ex hoc duces in bello. ex hoc
in pace rectores habent· Sermo his inter sericum medicumq·
medius & utrisq· mixtus. uestis olim sui mo. s. post ea quam acces
sere ope fuit medis. lucida ac fluida armorum patrius ac ser
thicus mos. exercitum non ut aliae gentes liberorum· sed maiorū
partem per uitiorum habent. quorum uulgus nulli manu mit
tendi potestate permissa· ac per omnibus hoc seruis nascentibus
indies crescit. hos pari ac liberos suos cura & aequitate. & sagitta
magna industria docent. locupletissimus utq; quisq; plu

rem in bello equiter regi suo pbā. deniq. antonio bellum par tis
inferenti. cum. L. milia equitum occurrent. soli. cccc. liberi
fuere. Comminus inacie pliari. aut obsessa expugnare urbes
nesciunt. pugnant aut procurrentibus equis. aut tergo dantib.
sepe & iam fugam simulant. ut incautiores aduersum uulnera in
sequentes habeant. Signum his in proelio non tuba sed tympano
datur. Nec pugnare diu possunt. cae^{te}orum intolerandi forent.
Si quantus his est impetus. uis tanta & perseuerantia eet. plerumq.
impto ardore certaminis. proelia deserunt. ac paulo post pug
nam exfugere. petunt. Ut cum maxime uicisse te putes. tunc
tibi discrimen subeundum sit. munimentum ipsi sequisq. lōricae
plumatę sunt. quae utrumq. toto corpore tegunt. auri argentiq.
nullus nisi in armis usus. uxores dulcedine uariae libidinis sin ^{te}.
guli plures habent. nec ulla delecta adulteriū grauius uindicant.
quam obrem feminis non conuiuia tantum uirorum. uerum & iā
conspectum uitet dicunt. carne nonnisi uenatu capta. uescuntur.
equis omni tempore uectantur. illis bella. illis con
uiuia. illis publica ac priuata officia obeunt. super illos
ire. consistere. mercari. colloqui. hoc deniq. discrimen inter
seruos liberosq. est. quod serui pedib. liberi nonnisi equis in
cedunt. Sepultura uulgo aut aquam aut canum laniatus
est. nuda demum ossa terra obruunt. insuper stercoribus

Hinc Hieronim.

atq· cura deorum· praecipuae omnibus ueneratio est. ingenia ge
nitum di· seditiosa· fraudulenta· procaciaq· quippe uiolentiam
uiris· mansuetudinem mulieribus adsignant. semper aut ine x
ternos aut undomesticos motus inquieti· natura tacitis· ad facien
dum quam addicendum promptiores· proinde secunda aduer
saq· silentio tegunt· principibus metu non pudore parent·
in libidinem proiecti· in cibum parci· fidei dicti· promissiq· nulla·
nisi quatenus expedit. post mortem alexandri magni· cum in
ter successores eius orientis regna diuiderentur· Nullo macedo
num dignante parthorum imperium· stagnori externo sortio
tradituR· postea deductis macedonibus in bellum ciuile· cum
ceteris superioris asiae populis emunen secuti sunt. quo uicto
d ad antigonum transiere. post hunc anicatore seleuco· ac
mox abantiocho & successoribus eius possessi. acuius pronepote
seleuco primum defecere· primo punico bello· lucio manlio
bulsionem· atilio regulo· coss· Huius defectionis impunitatem
illis duorum fim regnum· seleuci & antiochi discordia dedit·
Quidum in uicem eripere sibi regnum uolunt· p sequi defecto
res omiserunt· Eodem tempore & iam theodotus mille ur
bium bactrianorum pfectus defecit· regemq· se appellari iussit. q
quod exemplum secuta totius orientis populi· a macedonibus
defecere· Ita erat eo tempore arsaces uir· Sicut incerte originis

ta uir tutus experte. hic solutus latrocinus & rapto uiuere. accep
ta opinione seleucum agallis nasia uictum. solutus regis metu
cum pdonum manu parthos ingressus. pfectum eorum mandra
goran oppressit. Sublatoq. eo imperium gentis inuasit. non
magno deinde post tempore. hyrcanorum quoq. regnum
occupauit. atque tra duarum ciuitatum Imperio pr̃ditus.
grandem exercitum parat. metu cum seleuci & theodoti bactri
anorum regis. sed cito morte theodoti metu liberatus. cum filio
eius & ipso theodoto foedus ac pacem fecit. Nec multo post cum
seleuco rege ad defectores persequendos ueniente. congressus
uictor fuit. quem diem parthi exinde solemnem uelut initiũ
libertatis obseruant. Reuocato deinde seleuco. nouis motibus in
asiam. dato laxamento regnum par tacum formauit. militem legit.
castella munit. ciuitates firmat. urbem quoq. nomine daram in
monte zapaortem condit. cuius loci ea conditio est ut neq.
muniatur quicquam ee. neq. amoenius possit. Tra enim & prup
tis rupibus undiq. cingitur. ut tutelle loci nullis defensoribus
egeat. & soli circumiacentis tanta ubertas. ut propriis opibus
expleatur. fontium ac siluarum ea copia est. ut & aquarum
abundantia irrigetur. & uenationum uoluptatibus exornet.
Sic arsaces. quaesito simul constituto q. regno. non minus memo
rabilis parthis quam persis cyrus. macedonibus alexander. ro

manis romulus matura senectute decedit. Cuius memoriae hunc
honorem parthi tribuerunt. ut omnes exinde reges suos arsacis
nomine nuncupent. Huius filius & successor regni arsaces & ipse
nomine. aduersus anthiochum seleuci filium centum milibus pe
dituum. & xx milibus equitum instructum mira uirtute pugnauit.
ad postremum in societate eius assumptus est. Tertius par
rex priapatius fuit. sed & ipse arsaces dictus. nam sicut supra dictum
est. Omnes reges suos hoc nomine sicuti romani caesares augustos q.
cognominauere. hic acta in regno xv. annis decessit. Relicti duo
filii. mithridate & phraate. quorum maior phraates more gentis
herer regni. ardorem ualidam gentem bello domuit. nec multo p
decessit. pluribus filiis relictis. quibus praetermissis fratrum potissimum
mithridatis insignis uirtus uiro. reliquit imperium. plus regio
quam patrio deberi nomini ratus. postmodum q. patriae quam liberis
consulendum. eodem ferme tempore. sicut imperante mithridate.
ita in bactris eucratides. magni uterq. uiri. regna ineunt. sed par
thorum fortuna felicior. ad summum hoc duce imperii fastigium
eos duxit. bactriani autem pernicia bella uectati non regnum
tantum. uerum & libertatem amiserunt. siquidem sogdia
norum. & drangartanorum. indorumq. bellis fatigati. ad postre
mum ab inualidioribus parthis uelut exsanguis oppressi sunt.
Multa tamen eucratides bella magna uirtute gessit. quibus ad

rtur. cum obsidionem demetrii regis indorum pateretur. cū
ccc. militibus lx. milia hostium assiduis eruptionibus uicit. 7 Demetrius b.
quinto itaq. mense liberatis indiam in potestatem redegit. 7 unde eiectus de
cum se reciperet. a filio quem sotium regni fecerat. interim bractrianis.
imperfectus. 7 qui non dissimulato parricidio uelut hostem n flagitium
patrem interfecisset. per sanguinem eius currum egit. & corpus
abici insepultum iussit. Dum haec apud bractros geruntur.
interim inter parthos & medos bellum ortum. 7 cum uarius utriusq.
populi casus fuisset. ad postremum uictoria penes parthos fuit. 7
his uiribus actus mitridates. mediae bacas in praeponit. ipse in hyr
caniam proficiscitur. 7 unde reuersus bellum cum elimeorum rege
gessit. 7 quo uicto. hanc quoq. gentem regno adiecit. imperiumq.
parthorum in monte caucaso multis populis in dicionem redac
tis. usq. flumen euphraten protulit. 7 ita aduersa ualitudine ad
reptus. non minor arsace pro auo. gloriosa senectute decessit.

POMP. TROG. HIST. LIB. XL. EXPL. INCIP. LIB. XLI. PRIMUS. 7

POST NECEM MITRIDATIS PARTHORUM
regis. phrahates filius rex factus. 7 qui cum inferre bellum in
ulcionem temptat. ab antiocho parthici regni syriae facta
sset. & seruarum motibus ad sua defendenda reuocatur. 7 nāq.
sors eum auxilium parthorum aduersus antiochum syriae re
gem mercede sollicitauit. cum confecto bello iam super uenis

sent. & calumnia tardius lata auxilii mercede fraudarentur. dolen
ter tantam tineris frustra emensum. cum uel stipendium prouexi
tione. uel alium hostem dare sibi poscerent. superbo responso of
fensi. finem parthorum uastare coeperunt. Igitur frahates cum
aduersus eos proficisceretur. adtutelam reliquit himerum
quendam puertate & uicarii officio babylonios multasq. alias
ciuitates in portunie uexauit. ipse autem frahates. exercitum
grecorum quem bello antiocho captum superbe crudeliter q.
tractauerat. in bellum secum ducit. immemor prorsus quod
hostiles eorum animos nec captiuis minuerit. & insuper iniuri
arum indignitas exacerbauerat. itaq. cum in lucteam parthoz
aciem uidissent. arma adhostes transtulere. & diu cupitam
captiuitatis ultionem. exercitus parthici. & ipsius phrahatis regis
cruentae cede exsecuti sunt. in huius locum artabanus pater
ur eius rex substituitur. Ille autem contenti uictoriae de
populatae parthia in patriam reuertuntur. sed & artabanus
bello thorius inlato. in brachio uulneratur. statim decedit huic
mitridates filius succedit. cui res gestae magni cognomen dedere.
quippe claritatem parentum. aemulatione uirtutis acce[ss]it.
animi magnitudine sup gredit. Multa igitur bella cum fi
nitimis magna uirtute gessit. multosq. populos parthico reg
no addidit. Sed & cum scythis prospere aliquoties dimicau.

Ubi flore concatenatio quorundam nimiae crudelitate oblitus & uitae praeteritae.

ultorq; iniuriae parentum fuit. Ad postremum orto ad Ti. ar
meniorum regi bellum intulit. Sed quo in armeniam transi
tum facimus origo eius paulo altius repetenda est. Neq; enim De armenioꝝ
silentio regnum tantum praeteriri fas est. cum fines post par origine.
thiam omnium regnorum magnitudinem superent. Siquidē
armenia a cappadocia usq; mare caspium. undecies centum mi
lia pass. sed in latitudinem milia passuum septingenta porrigit.
condita est autem a barmenio iasonis thessali comite. quem cum
perditum propter indignum periculosumq; regno suo uirtutē
pelias rex cuperet. denuntiatis militiae in cholchos habere iubet.
pellemq; arietis memorabilem gentibus reportare. sperans in Aureū uellus.
certum uiri aut expericulis tam longae nauigationis. aut ex
bello tam profundae barbariae. Igitur iasone diuulgata opi
nione tam gloriosae expeditionis. cum ad eum certatim princi
pes iuuentutis totius fere urbis concurrerent. exercitum
fortissimorum uirorum qui argonautae cognominati sunt
comparauit. quem cum magnis rebus gestis incolumem reduxisset.
rursum apeliae filius thessalia magna ui pulsus. Cum ingenti
multitudine quae ad famam uirtutis eius ex omnibus gentibus
cottidiae confluebant. comite medea uxore quam repudiatā
miseratione exilii rursum recepit. et medio priuigno. ab
egeo rege athenien sium genitum cholchos repetiit. eo cerūq;
etiam regno pulsum restituit. magna deinde bella cum fini

timis gessit. captaq. ciuitates partim regno socero adabolen
dam superioris militiae iniuriam. qua filiam eius medeam abduxe
rat. & filium aegialium interfecerat. adiunxit. partim populis
quos secum adduxerat adsignauit. primusq. humanorum post
herculem & liberum qui regis orientis fuisse traduntur. eam caeli
plagam domui se dicatur. populis quibus studium & amphistratii
Deorigine albanor auriga castoris & pollucis. duces adsignauit. Cum albanis foe
dus percussit. qui herculem extudia ab albano monte cum gerio
ne extincto armenta eius per italiam duxerit. recti dicuntur.
quiq. memores italicae originis exercitum. cn. pompei bello
mithridatico fri salutauere. itaq. iasoni totus ferme orientis cir
cumiacens diuinos honores templaq. constituit. quae parmeni
on dux alexandri magni. post multos annos diruta fuisse. Ne
Deorigine medorū. cuiusquam nomen in oriente uenerabilius quam alexandri est.
Post mortem iasonis. medus aemulus uirtutis eius. In honorem
matris medeam urbem condidit. regnumq. ex nomine suo me
dorum constituit. sub cuius maiestatis oriens post ea imperium fuit.
Albanis uicinae amazones sunt. quarum reginam thalestrem concu
Albani fuisse ne amazones de armenio. bitum alexandri posse. multi auctores prodidere. Armenius quo
q. & ipse thessalus. unus de numero ducum iasonis. recollecta multi
tudine equestri amisso iasone rege passim uagabatur. armeniam condit.
A cuius montibus egregius fluuius. modicus primo incrementis nascitur.

inter iecto deinde ꝑaliquanto ſpacio ſubterraſmergitur· atq· rur
poſt quinq· & xx· milia paſſuum· grande iam flumen in regione
ſofoene mergitur· Sic in paludes euphrates recipitur· Igitur mithri
dates rex parthorum poſt bellum armeniae· propter crudeli
tatem a ſenatu parthico regno pellitur· ⁊ fr̃s eius orodes cum reg
num uacans occupaſſet· babyloniam quo mithridates confugerat diu
obſid& & fame coactos in deditionem oppidanos compellit· ⁊ mithri
datem dum fidutiae cognationis· ultro se in poteſtatem orodis trahit· ⁊
ſed orodes plus hoſtem quam fratrem cogitans· in conſpectu ſuo tru
cidari iuſſit· ¶ Et poſt haec bellum cum romanis geſſit· craſſumq· im
peratorem cum filio & omni exercitu romano deleuit· huius ꝑ
filius ꝑcorus miſſus ad perſequendas romani belli reliquias· mag
nis rebus in ſyria geſtis· in parthiam patri ſuſpectus reuocatur· ⁊
quo abſente· exercitus parthorum relictus in ſyria· a caſſio quaeſto
re craſſi· cum omnibus ducibus trucidatur· his tam geſtis· non mag
no poſt tempore· romanis inter caeſarem pompeiumq· ciuile bel
lum oritur· ⁊ in quo parthi pompeianarum partium fuere· & ꝓp
ter amicitiam cum pompeio bello mithridatico iunctam· & prop
ter craſſi necem· cuius filium in partibus caeſaris ee audierant·
quem ultorem patris· uictorem in caeſare futurum non deliberabãt· ⁊
taq· uictis partibus pompeianis· & caſſio & bruto auxilia aduer
ſus aũg & antonium miſere· & poſt belli finem· rurſum ꝑcoro

Deorede
aquo cum
filio craſſus
extinctus
eſt.

duce: initæ cum labieno societ: syriam & asiam uastauere: castraq·
uenti dii qui post cassium absente pacoro exercitum particum
fuerat magna mole adgredit̃ur· Sed ille simulacro timore
diu contin̄uit se: & insultare parthos aliquantis per passus est: 7
ad postremum insecuros laetosq· par tẽ legionum emisit: 7 qua
rum impetu fusi parthi· in diuersa abiere· pacorus cum fugi
entes suos adduxisse: cum legiones romanas putaret: castra uen
ti dii ueluti sine defensoribus adgreditur· 7 tum uenti dius reli
quae parte legionum emissa uniuersam parthorum manū
cum rege ipso pacoro interfecit· Nec ullo bello par tium
quam maius uulnus acceperunt· 7 haec cum in parthia nun
tiata essent: oroden pater pacori qui paulo ante uastatam
syriam: occupatam asiam a parthis audierat: uictorem que
pachorum romanorumq· gloriabatur: repente filii morte
& exercitus clade audita: ex dolore in furorem uertitur: mul
tis diebus non adloqui quemquam· non cibum sumere· non
uocem mittere· lta ut etiam mutus factus uideretur· 7 post
multos deinde dies: ubi dolor uocem laxauerat: Nihil ali
ud quam pachorum uocabat: pacorus illi uideri· audiri uide
batur: cum illo consistere: interdum quasi amissum flebiliter
dolebat· Post longum deinde luctum alia sollicitudo miseran
dum senem inuadit: quem exnumero xxx· filiorum in locum

Victoria uenti dii de parthis

pacori ost. regem destin& multae pelices exquibus generata
tanta iuuentus erat. prosius quoq; sollicitę animum senis ob
sidebant. sed fatum parthi effecit. inquadam quasi sollemne
est regem parricidas haberi. ut sceleratissimus omnium. & ipse
frahates nomine rex fieri retur. haq; statim quasi nollę
mori patrem interfecit. fris quoq; omis xxx. trucidat. sed nec
infilius cessant parricidia. nam cum infestos sibi optimates
propter assiduas scelera uideret. ne eet qui nominari rex
possit. adultum filium interfici iubet. huic antonius propter
auxilium aduersus se & caesarem latum bellum cum sedecim
ualidissimis legionibus intulit. sed grauiter multis proeliis
uexatus. ad parthia refugit. qua uictoria insolentior frahates
reddit. cum multa crudeliter consuleret. in exilium apo
pulo suo pellitur. haq; cum magno tempore finitimas cau
tes. ad postremum scythas praecibus fatigasset. scytharum
maximo auxilio in regnum restituitur. hoc absente regem
parthi tiridatem quendam constituerant. qui audito ad
uentu scytharum cum magna amicorum manu ad caesarem
in spania bellum. Tuno temporis gerentem profugit. obsi
dem caesari minimum frahatis filium ferens. quem neglegen
tibus custodibus rapuerat. quo cognito frahates legatos
statim ad caesarem mittit. seruum suum mitridatem. &

De sceleribus phrahatis.

filium remittꝰ sibi postulat⁊ caesar & legatione aue frahatis
audita & tiridatis postulata cognitis. Nam & ipse restitui in
regnum desiderabat. iuris romanorum futurum parthiam ad
firmans. sicuis regnum muneris eorum fuisset. neq. tiridatem
dedituru se parthis dixit. neq. aduersus parthos tiridati
auxilia dicturum⁊ netamen per omnia nihil acaesare optendam
tuin uideretur. & frahatis filium sine praetio remisit. & tirida
te quoad manere apud romanos uellet opulentum sumptu
preberi iussit. Post haec finito hispaniensi bello. cum in syriam
adcomponendum orientis statum uenisset. metum frahatis in
cussit. ne bellum parthiae uellet inferre⁊ itaq. tota parthia
captiui ex cassiano. Siue antonii exercitu recollecti. Signaq.
cum his militaria augusto remissa. Sed & filii nepotesq. frahatis
obsides augusto dati. pluresq. caesar magnitudine nominis sui
fecit. quae ante arma facere aliis imp potuisset. POMP. TROG. FINIT LIB.

HISTORIAR. LIB. XL. PRIM. EXPLIC. INCIP. LIBER. XLI. TERTIUS.

PARTHICIS ORIENTALIBUSQUE ACTIS TOTUS PRO
pe modum orbis rebus explicitis. ad initia romanae urbis
Trogus ueluti post longam peregrinationem domum reuer
titur. ingrati ciuis officium existimans. si cum omnium gentium
res gestas inlustrauerit. desolata tantum patria taceat⁊ bre
uiter igitur initia romani imperii praestringit. ut nec mo

H. motteti

dum propositi operis excedat nec utiq; originem urbis quae est
caput totius orbis silentio praetermittat. Italiae cultores pri
mi aborigines fuere. quorum rex saturnus tantae iustitiae fuisse
dicitur. ut neq; seruierit quisquam sibillo. neq; quicquam pri
uatae rei habuerit. sed omnia communia & indiuisa omnibus fuerint.
ueluti unum cunctis patrimonium eet. Obcuius exempli memori
am cautum est. ut saturnalibus ex aequato omnium iure. passim
inconiuii serui cum dominis recumbunt. Itaq; italia regis nomi
ne saturnia apellata. & mons in quo habitabat saturnus. In
quo nunc ueluti abioue pulso sedibus suis saturno capitolium
est. Post hunc tertio loco regnasse faunum ferunt. subquo
e uandelicia barchadiae urbe pallanteo, in italiam cum medi
ocri turba popularium uenit. cui faunus & agros & montem
quem ille post ea palatium appellauit. benigne adsignauit. Et
in huius radicibus templum lyceo. quem greci pana. romani lu
per cum appellant constituit. Ipsum dei simulacrum. nudum
caprina pelle amictum est. quo habitu nunc rome luperci lib.
decurritur. Fauno uxor fuit nomine fatua. quae adsiduae di
uino impleta ueluti per furorem futura praemonebat. unde
adhuc qui inspirari solent. fatuari dicuntur. Exfilia fauni et
herculis eodem tempore extincto gerione armenta uic
toriae praemia per italiam ducebat. stupro conceptus latinus

Caput orbis

Deinitius romanor

Attende more

Saturnia.

faunus

palatium

Templū lucī ī quē Grecī
pana/ Romani lupercū

fatua.

procreatur. quo tenente regnum aeneas abilio troia agrecis
expugnatae. in italiã uenit statimq; bello exceptus cum inaci
em exercitum eduxit & adconloquium uocatus. tantùm abom
nationem sui latino praebuit. ut & in societatem regni recipere &
& lauinia in matrimonium ei data. gener adsciscere tur. post
haec commune utriusq; bellum aduersum turnum regem ru
tulorum. propter fraudatas lauiniae fuit nuptias. inquo & tur
nus & latinus interiere. Igitur cum aeneas iure uictoriae utro
q; populo potiretur. urbem ex nomine uxoris lauiniã condi
dit. bellum deinde aduersus mezetiam etrusc. & etruscorum regem
gessit. inquo cum ipse occidisset & in locum eius ascanius filius suc
cessit. qui lauinio relicto. longam albam condidit. quae. ccc.
annis caput regni fuit. Post multos deinde huius urbis reges
ad postremum numitor & amulius regno potiti sunt. sed amul
lius cum uitae aetatae potiorem numitorem oppressisset & filiam
eius ream inperpetuam uirginitatem, nequis uindex regni
uiriliter exstaret exgente numitori oriretur. demersit. addita
iniuriae. specie honoris. ut non damnata. sed sacerdos electa
uideretur. Igitur clausa in luco martis sacro. duos pueros
incertum fratres an ex marte conceptos. enixa est. quo
cognito amulius. multiplicato metu proauitae duorum.
pueros exponi iubet & puellã uinculis onerat. ex quorum

Intende Historiã.

Cur pastor fuit aud
id qd dicere nolo

inuria decessit. ⁊ Sed fortunę origini romanę prospiciens: pueros lupę alendos obtulitq; amissis catulis distentę ubera exinanire cupiens: nutricem se infantib· prębuit. ⁊ cum sępius ad parulos uelut ad catulos reuerteretur: rem faustulus pastor animaduertit: subtractorq· ferę inter gregem pecorum agresti uita nutriuit. ⁊ marciores pueros fuisse: siue quod in luco martis enixa fuit: siue quod alupa quae in tutela martis est nutrita· uelut manifestus argumentus creditum. ⁊ nomina pueris: alteri remo· alteri romulo fuere. ⁊ adultos inter pastores: deuitate cottidiana certamina: & uires & pernicitate auxere; ⁊ igitur cum latrones: rapina pecorum industriae frequenterq· submouerent: remus a b is dem latronibus captus: & uelut ipse eet quod malus prohibebat regi offertur. crimen dicitur: quasi gregem numitoris infestare solitus eet. Tunc a rege numitori in ultionem traditur: ⁊ sed numitor adulescentia iuuenis permotus: & insuspitionem exposita nepotis adductus: cum eum nunc luminum eorum filiae similitudo· nunc etas expositionis tempori congruens: anxium tenerent· repente faustulus cum romulo superuenit. ⁊ aquo origine cognita puerorum· facta conspiratione: & adulescentes in ultionem maternae necis: & numitor in uindictę ereptu regni armantur. ⁊ occiso amullio· regnum numitori restituit.

ubi lupa gemi nos aluit.

& urbs romana adulescentibus condit̃ur. ⁊ tunc & uicanis con
uiuia pastorum dedignantibus: uirgines sabinę rapiuntur.
finitumisq; populis arma subiectas, primo italiae & mox im-
perium urbis quaesitum. ⁊ per ea tempora adhuc reges hastas pro
diademate habebant: quas graeci sceptra dixere. Nam & ab
origine rerum, prodit in mortalibus uetere es hastas coluere.
hastas proda demate fuisse Obcaus religionis memorium. adhuc deorum simulacris hastę
adduntur. ⁊ temporibus tarquinii regis: exasia focensium ui
uentus ostio tyberis inuecta: amicitiam cum romanis iunxit. ⁊
Demassiliensibus Inde inultimos galliae sinus nauibus profecta: massiliam inter
ligures & feras gentes gallorum condidit magnasq; res siue
fenus gentes gallo dum armis: seu aduersus gallicam fertilitatem tuentur: siue
dum ultro lacessunt aquibus fuerant antea lacessiti. gessere. ⁊
Namq; focenses exiguitate ac macie terrae coacti studiosius
mare quam terras exercuere: piscando. mercando. plerumq;
Glorie habebat. & iam latrocinio maris: quod illis temporibus gloriae habe
batur: uitam tolerabant. ⁊ itaq; inultam ain oceani ora pro
cedere ausi. in sinum gallis ostio rodani amnis deuenere. ⁊
cuius loci amoenitate capti: reuersi domum. referentes, que
uiderant. plures sollicitauere duces clarissimos & proles fu
ere. ⁊ itaq; regem segobrigorum nannum nomine: in cuius fi
nibus urbem condere gestiebant. amicitiam petentes:

Conueniunt⁊ forte eo die rex occupatus in apparatu nuptiarum
gyptar filiae erat quam, more gentis, electo inter epulas genere
nuptum tradere illic parabat. Itaq. cum ad nuptias inuitati
omnes processissent, rogantur & iam greci hospites ad conuiuium.⁊
Introducta deinde uirgo cum iuberetur a patre aquam por
rigere ei quem uirum eligeret. tunc omissis omnibus ad grecos
conuersa aquam prota porrexit⁊ quifactus ex hospite gener
locum condendę urbis a socero accepit⁊ condita igitur massi
lia est prope hostia rodani amnis in remoto sinu uelut in an
gulo maris. sed ligures incrementa urbis inuidentes, grecos adsidu
is bellis fatigabant⁊ quipericulo propulsando in tantum entu
erunt. ut uictis hostibus in captiuos agros multas colonias
[illegible] constituerint⁊ abhis igitur galli & usum uitae cultu
oris deposita ac mansuę facta barbaria & agrorum cultus uiri barbaria.
& urbes moenibus cingere didicerunt. Tunc & legibus non
ar mis uiuere. tunc & uitem potare. tunc oliuam referre con
sueruntⁿ adeo quę magnus & hominibus & rebus inpositus est
nitor. ut non gretia in gallicam emigrasse⁊ Sed gallia in gre
tiam translata uideretur⁊ mortuo rege nanno, segobrigios
aquo locus acceptus condendae urbis fuerat. cum regno filius
eius comanus successisset. ad firmandę quodam regulo quandoq.
massiliam extrio finitimis populis fiduciam. opprimendamq.

inipso ortu nemo ualidior ipsum obruere subnectat & il
lam fabulam canem aliquando partem grauidam locum
unde fabula. a pastore praecario petisse inquo pareret quo obtento te
rato posisse ut sibi educare eodem in loco catulos liceret & ad
postremum adultis catulis fultam domestico praesidio pro
prietatem loci sibi uindicasse non aliter massilienses qui nunc
inquilini uideantur dominos quandoq regionum futuros hir
notatur rex insidias massiliensibus extruit itaq solemni flo
raliorum die multos fortes acstrenuos uiros hospitio iure
in urbem misit plures sub latenter frondibusq super
tectos inducit uehiculis iubet ipse cum exercitu in proximis
montibus delitescit ut cum nocte apraedictis aperte por
tis forent tempestiue ad insidias adesset urbemq
nam somno aculeo inose putant armatis inuadere sed has
insidias mulier quaedam regis cognita prodidit qua
per adulte ra ad ulterare cum greco adulescente adsolitam in amplexu iu
mmissa mac uenis miserat ac formae eius insidias aperuit periculumq de
prodit insi clinare iubet ille rem statim ad magistratus defert atq ita
dias. pace facta insidiis cuncta luguri comprehenduntur laten
tesq desis pius protrahuntur quibus omnibus inter fectis
insidianti regi insidiae tenduntur caesa cum ipso rege hos
tium septem milia exinde massilienses festis diebus portas

claudere. uigilias agere. stationes in muris obseruare. peregrinos
recognoscere. curas habere. ac uelut bellum habeant. sic urbem
pacis temporibus custodire. adeo illic bene institutae nomen
porum necessitate. sed recte faciendi consuetudine seruantur. Sic fmole
Post haec magna illis cum liguribus. magna cum gallis fuere bel
la. quaerenti urbis gloriam auxit. Huic autem grecorum multi
plicata uictoria celebrem inter finitimos reddidit. Carthagi
ensium quoq. exercitus. cum bellum captis piscatorum na
uibus orsum esset. saepe fuderunt. pacem quoque uictis dederunt.
cum hispanis amicitiam iunxerunt. cum romanis prope ab initio
conditae urbis foedus summa fide custodierunt. auxiliisq. in
omnibus belli industriae socios inuenerunt. quaerenti illis. huic
fiduciam auxit. & pacem ab hostibus praestitit. Cum igitur
massilia. & fama rerum gestarum. & abundantia opum. & huic
um gloria uirente floreret. & repente finitimi populi. ad nomen
massiliensium delendum. uelut ad commune extinguendum
incendium. conciurrunt. duce consensu omnium catumandor
regulo eligitur. qui cum magno exercitu lectissimorum ui
rorum. urbem hostium obsideret. per quam speciem tor
pe mulieris. quae sedeam dicebat. exterritus ultro pacem cum
massiliensibus fecit. pactoque. ut intrare illi urbem & deos eorum Deminerue
adorare liceret. & cum Minervae templum ingressus uenisset. conspecto forma proma
siliensibus.

porticibus simulacro deae quam perquietem uiderat repente
exclamabat illam ee quae se nocte exterruisset illam, qui rece
dere ab obsidione iussisset & gratulatusq. massiliensibus quod
animaduertere eos ad curam deorum inmortalium per ti
nere. torq. aureo. redonatae deae inperpetuum amicitiam
Massiliensib. aurum datum quo gallico mane captum trae remorsa. cum massiliensibus iunxit. pactu pace & securitate fundate
reuertenter ad delfis massiliensium legati. quo missi munera
apollini tulerant. audierant urbem romanam a gallis capta
incensamq. quare dominuntiata. plublico funere massiliense
prosecuti sunt. aurumq. & argentum publicum priuatumq.
contulerunt. ad explendum pondus gallis. a quibus redemp
Ignominiosa pax tam pacem cognouerant. Ob quod mertum. & inmunitas illis
decreta. & locus spectaculorum insenatu datus. & foedus aequo
iure per cussum. in postremo libro. trogus maiores suos ad quos con
tus originem ducere. auum suum trogum pompeium. ser to
De parentib. trogi pompei. riano bello. ciuitatem a C.N. actam pompeio per cepisse. patruum
mitridatico bello. turmas equitum sub eodem pompeio duxisse. patrem quoq. sub gaio caesare militasse. epistolarum q. &
legationum. simul & anuli curam habuisse. POMPEI TROGI EPI
TOMA HISTORIARUM LIB. XLIII. EXPLIC. INCIP. LIB. XLIIII.

HISPANIA SICUTI EUROPE TERMINOS
claudit. Ita & huius operis finis futura est. hanc uetere rab

hibero amne primum hiberiam · postea ab hispalo spaniam
cognominauerunt · haec inter affricam & galliam positam ·
oceani freto & pyreneis montibus claditur · Sicut minor utra
q· terra · ita utraq· fertilior · Nam neq· ut affrica uiolento sole
torretur · neq· ut gallia adsiduis uentis fatigatur · sed media
inter utrumq· hinc temperato calore · inde felicibus & tempesta
tium imbribus · in omnia frugum genera fecunda est · adeo ut
non ipsis tantum incolis · uerum & iam italiae urbiq· romanae
cunctarum rerum abundantia sufficiat · Hinc enim non
frumenta tantum magna copia est · uerum & uini · melliq· olei
q· nec ferri q· solum materia praecipua · sed & aequorum per
mices greges · Sed nec summa tantum terrae laudanda bona
uerum & abstrusorum metallorum felices diuitiae · lam lini
spartiq· uis ingens · minii certe nulla feracior terra · In hac
cursus amnium · non torrentes rapidiq· ut nocent · sed leues
& uineis campisq· irrigua est · Piscosi quoq· oceani adfatim
pisces · pleriq· & iam diuites auro quod in paludibus uehunt ·
uno tantum pyrenei montis dorso adhaerent galliae · reliqui
partibus undiq· in orbem mari cingitur · forma terrae pro
pe quadratae · nisi quod artatur freti litoribus impe
rfecta cogit · porro pyrenei montis spatium · sexcenta milia
passus efficit · salubritas caeli per omnem hispaniam aequalis ·

Lugdunie

quia aeris spi. nulla paludium grauu nebula infic̃tur. hac
accedunt et ma_rinę aurę undiq. uęr sus adsidui flatus.
quibus omnem prouinciam penetrantibus euentu_ letio re
restri spū. pręcipue omnibus sanitas redditur. 7 corpora ho
minum ad inaediam laboremq; animi. ad mortem parati.
dura omnibus & adstricta parsimonia. bellum quam
otium mallunt. 7 si extraneus deest. domi hostem quęrunt. 7
Attaccha. sępe tormentis prosilentio rerum creditarum immortui.
adeo illis fortior tacitur nitatis cura: quam uitae 7 cele
bratur. & iam bello punico. serui illius patientia: qui ul
tus dominum. inter tormenta risu exultauit. serenq;
Deseruo qui inter torm tu risu exul tauit. lętitia crudelitatem torquentium uicit. 7 uelocitas
genti pernix. inquies animus. 7 plurimis militares equi et
arma sanguine ipsorum cariora. 7 nullus infestis diebus epulas
apparatus. 7 aqua calida lauari. Post secundum punicum
bellum a romanis didicere. 7 intanta setas seriae. nullus illis
dux magnus. praeter uitriacum fuit. qui annis. x. roma
nos uaria uictoria fatigauit. 7 adeo feris propria. quae
Accipite. hominibus ingenia gerunt. 7 quem ipsum non iudicio
populi electum. sed ut cauendi scientem. declinar ndorũq; s.
fuit. ut cum consulcres exercitus frequenter uicerto.
tantus rebur gestis. non armorum. non uestis cultum.
s. periculorũ. peritũ secuta. s. Cuius ea uictus continentia q.

Nondeniq· uictum mutauerit· sed in eo habitu quo primum
bellare coepit· perseuerauit· ut qui uir gregarius miles· ipso
imperatore opulentior uideatur· ⁊ in lusitanis iuxta fluui
um tagum· uentre equas foetas concipere· multi auctores
prodiderẽ· ⁊ fabulae ex equarum fecunditate· & gregum
multitudine natas sunt· quia tanta in gallicia ac lusita
nia & tam pernices uisuntur· ut non immerito uentre ipso
concepti uideantur· ⁊ gallici autem graecam sibi originem
adserunt· Siquidem post finem troiani belli· thucrum
morte auiae fratris inuisum patri telamoni· cum non re
peteretur in regnum· cyprum concessisse· atq· ibi urbem
nomine antiq· patriae salamine condidisse· inde accepta
optione paternae mortis· patriam repetisse· ⁊ sed cum
ab eurysace auiae filio accessu prohiberetur· hispaniae
litoribus adpulsum· locauit ubi nunc est carthago· nauem occu
passe· Inde galliciam transisse· & postea sedibus genti
nomen dedisse· ⁊ galliciae autem portio, ampli loci dicup·
regio cum aeris columbi uberrima· tum & minio· quo deti
uicino flumini nomen dedit· auro quoq· ditissima· adeo
ut etiam arctro frequenter glebae aureae exaedant· ⁊
In huius gentis finibus sacer mons est· quem ferre uolu
ri nefas habetur· ⁊ sed si quando fulgore terra proscisa

In lusitania uentre equo concipere

De gallicia

est quodinhis locis adsidua requiescit. detectum aurum uelut
dei munus colligere permittitur. & femine res domestice
agrorum q. culturas administrantes. ipsi armis & rapinis
seruiunt. & praecipua hisquidem ferri materia. sed aqua
ipso ferro uiolentior. quippe temperamento eius, ferro
Ibi calides. acrius redditur. Neo ullum apud eos telum probatur.
quod non aut birbili fluuio. aut carbi tinguatur. &
unde & iam calides. fluii huius finitimi appellati. ferroq.
ceteris praestare dicuntur. & saltus ferox arcessiorum. inquib.
titanas bellum aduersum deos egressisse proditur. incolu
rex & argoris mellem. ere cur eres. quorum rex uetustissimus gargoris. mellis
colligendi usum primus inuenit. & huic cum ex filia aestu
prone por prouenisset. pudore flagitii uarius generibus
extingui paruulum uoluit. & sed omnes casus fortuna
quadam seruatus. ad postremum ad regnum tot perica
lorum miseratione peruenit. & primum omnium cum eo
exponi iussisset. & post dies ad corpus exposita requirendum
Vtende Jstoria. mississet. inuentus est uario ferarum lacte nutritus. Deinde
relatum domum. tramite angusto p quem armenta com
meare consueuerant. proicia iubet. crudelis prorsus. qui pro
culcari nepotem quam simplici morte interfici maluit. &
Ibi quoq. cum minuolatur eet. nec alimentis egere. Canib.

primo ieiunii. & multorum dierum abstinentia cruciatur.
mox & iam suibus obiecit. Itaq. cum non solum non noceret.
uerum & iam quarundam uberibus aleretur. Adulatum
inoceanum abici iussit. tum plane manifesto quodam numi
ne inter furentes aestus ac reciprocantes undas. uelut naue
non fluctu no uehereture. leni salo in littore exponitur. Nec
multo post. ceruae ad fuit. quae hubera paruulo offer & in
inde deniq. conuersatione nutricis eximia puero pernici
tas fuit. Interq. ceruorum gregem diu montes saltusq. aut
inferior uelocitate peragrauit. Ad postremum laqueo cap
tus. regi dono datus est. Tunc & liniamentorum similitu
dine & exnotis corporis q̃ nuptę paruulo fuerant. nepotis agni
tus. admiratione. deinde tot casuum periculorum q. abeo
dem successor regni destinatur. nomen illi impositum habe habetię.
tur. qui ut regnum accepit. tantae magnitudinis fuit. ut
non frustra deorum maiestate tot periculis ereptus uidere
tur. quippe. & barbarum populum regibus uinxit. & bouem
primus aratro domari. frumentaq. sulco quaerere docuit.
& agresti cibo mitiora uetere odio eorum quae ipse passus
fuerat. homines coegit. huius casus fabulosi uiderentur.
ni & romanorum conditores lupa nutriti. cr & rus. rex per sarū. Cyrus cane alue.
canę latus prodere tur. ab hoc & ministeria sedulia po

pulo interdicta. & plebs in septem urbes diuisa. mortuo abide.
regnum per multa secula absuccessoribus eius retentum. 7
in alia e parte hispaniae. & quae exinsulis constat. regnum pe
nes gerionem fuit. 7 in hac tantae pabuli laetitia est. ut nisi absti
nentia inter pellata signa fuerit. pecora rumpantur. Inde
deniq. armenta gerionis. quae illis temporibus soleo per
habebantur. tamq; fame fuere. ut herculem exasia prede
magnitudine inlexerint. Porro gerionem ipsum non tripli
cis naturae ut fabulis prodatur. fuisse ferunt. sed uere tamq;
concordiae extitisse. ut uno animo omnes regi uiderentur.
nec bellum herculi sua sponte intulisse. Sed cum armenta
sua rapi uidissent. amissa bello repetisse. Post regna deinde
hispaniae. primi chartaginienses imperium prouinciae oc
cupauere. Nam cum quide tania tyro. unde & cartagini
ensibus origo est. sacra herculis per quietem iussi in hispani
am transtulissent. urbem q. ibi condidissent. inuidentibus
incolentibus, nouae urbis, finitimis hispaniae populis. ac prop
ter ea gaditanos bello lacessentibus. auxilium consanguineis
chartaginienses misere. sibi felici expeditione. & gaditanos
ab iniuria uindicauerunt. & maiorem partem prouinciae
imperio suo adiecerunt. 7 post ea quoq. hortantibus primae
expeditionis auspicijs. amilcarem imperatorem. cum manu

\rede de gerione

magna adoccupandam prouinciam misere. quimagnis
rebus gestis. dum fortunam inconsultius sequitur. ininsidias
deductus occiditur. inhuius locum. gener ipsius hasdrubal
mittitur. qui & ipse seruo hispani cuiusdam, ulciscentis do
mini iniustam necem. interfectus est. & maior utroq. annibal
imperator amilcaris filius succedit. Siquidem utriusq. res
gestas super gressus. uniuersam hispaniam domuit. Inde
romanis inlato bello. italiam per annos sedecim uariis cladi
bus fatigauit. cum interea romani missis in hispaniam.
Scipionibus. primo poenos prouincia expulerunt. postea
cum ipsis hispanis grauia bella gesserunt. Nec prius pdo
mita prouinciae uiribus hispani accipere potuerunt. quā
caesar augustus. per domito orbe. uictricia ad eos arma
transtulit. populumq. barbarum ac ferum. legibus ad
cultiorem uitae usum traductum. in formam prouinciae
redegit. ⁊ . . hic gereon

Amilcar occisus aser.

flectere si nequeo superos Acheronta mouebo.

thermopilarū

Thermopilæ

thermopilarū.

fletus.

Iosep̄h marie. simeonis. subdit. thermopilarū

Cantabit uacuus coram latrone uiator

173

coram i

Cantabit uacuus coꝝ latrone uiator
Petrus scandit equũ. uos uos mea carmina secũ

Ut os sensus pedibus. quattuor ibit equus.

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

Handsc.
79
Fol.

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

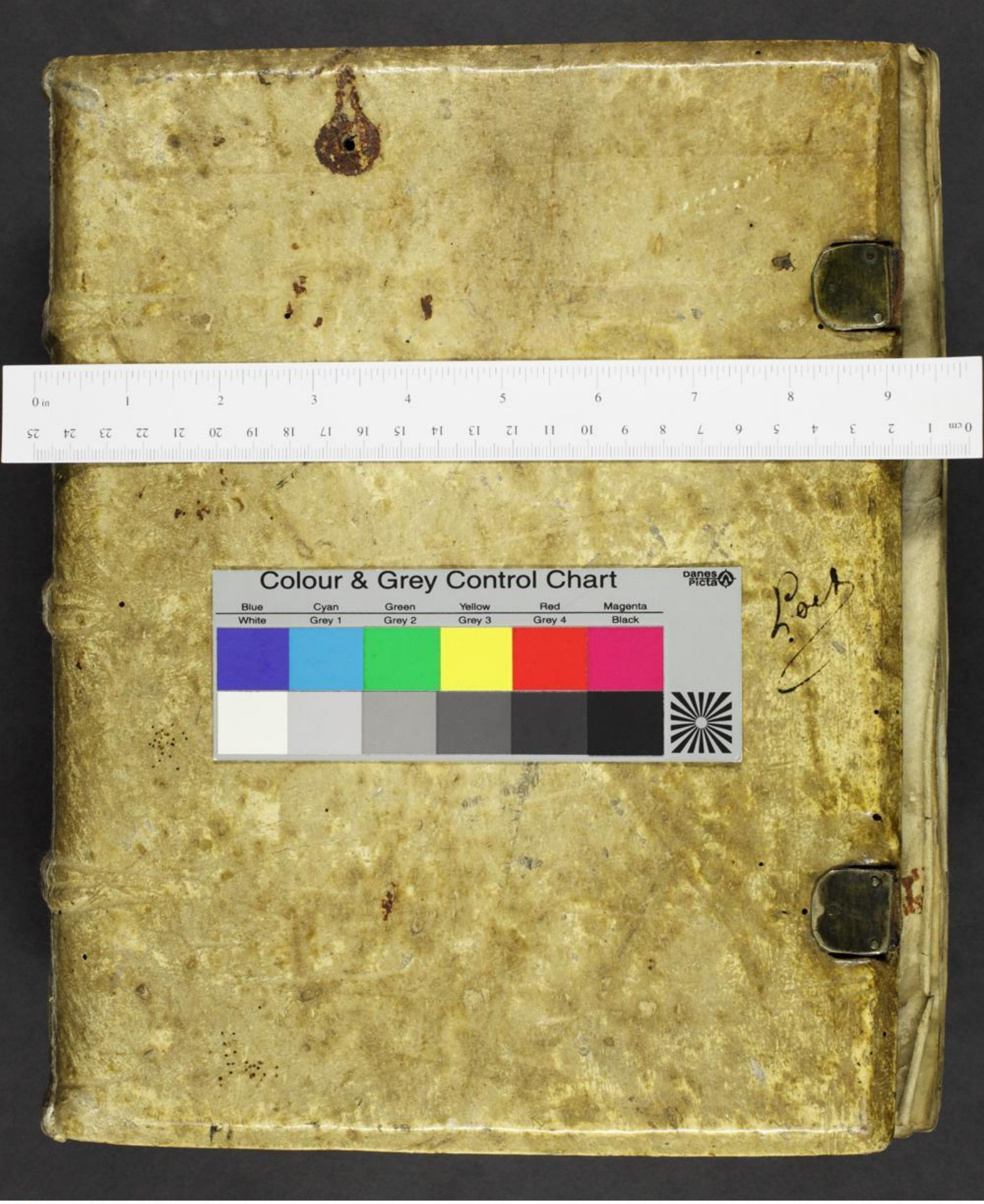
UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN

UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK
GIESSEN